AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

KÉT SZIV HARCZA

REGÉNY KÉT KÖTETBEN

IRTA
BENICZKY-BAJZA LENKE

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA
1893.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5531-80-4 (online)
MEK-14745

TARTALOM

ELSŐ KÖTET.

I. Vallomások.
II. Eljegyzés.
III. Családi viszonyok.
IV. Fölfedezések.
V. Az esküvő.
VI. Mézes-hetek.
VII. A visszatérő.
VIII. A viszontlátás.
IX. Ismerős arczok.
X. Dieppe.
XI. Elmélkedések.
XII. Arthur.
XIII. Kaland.
XIV. A hála.
XV. Egy bankár házi viszonyai.
XVI. Hazáért, szerelemért.
XVII. Oktávie.
XVIII. A vélt vetélytársnő.

MÁSODIK KÖTET.

I. Az első találkozás.
II. Hermin.
III. Két nősziv.
IV. Az est.
V. Remény és sejtelem.
VI. Egy ifju elvei.
VII. Légyott.
VIII. Egy zivataros éj.
IX. A reggel.
X. A válás.
XI. Előkészítések.
XII. A találkozás.
XIII. Kifejlődés.
XIV. Mult és jelen.
XV. Befejezés.

ELSŐ KÖTET.

FÉRJEMNEK.

Kedves férjem!

Midőn e regény irására határozám magamat, legfőbb törekvésem volt abban a női- és férfi-jellemeket hiven és egyszerüen az életből venni, s csupán annyira eszményiteni azokat, a mennyire az embert a szerelem és fiatalság eszményiteni szokta! - Nem tudom, elértem-e ezen föladatom czélját; azonban reményt ad erre az a tudat, hogy e sorok irásakor ujra átéltem fiatal hősnőm alakjának ecsetelésekor ama szép kort, mely a gyermek öntudatra ébredése és a teljesen kifejlett sziv első szerelmének korszakára esik. Ujra átmenve mindazon évek, napok, tán órák örömein és ábrándjain, melyeket csak az ifjuság és szerelem adhat, önmagamból indulva ki: igyekeztem fiatal hősnőm tetteiben a valót ecsetelni, minden ámitás, minden túlfeszités nélkül.

Ha azonban mégis lennének, kik az e könyvben szereplő nők tetteit és érzelmeit túlfeszitettnek és tán természetlennek találják, azoknak feleletül csak azt mondom: hogy én is azok közé tartozom, kik állitják, miként a szerelem a legerősebb szenvedély e földön s hogy »sokat megbocsáthatni azoknak, kik igazán tudnak szeretni«.

Midőn e sorok irásakor, átélve még egyszer kora ifjuságomat, visszagondolék ama szép virágos kertre, melyben éltem, annak göröngytelen utjaira, magam elé képzelem a teljes diszökben illatozó fákat, a nyiló völgyeket, a bájos erdők zengő madarait, melyeket a gyermek képzelete egykor oly ragyogó szinekkel tudott fölruházni s azt a kort, melynek még csak napja volt, és soha egyetlen felhője sem, - ekkor önkéntelen megjelent e képzelődések legszebb alakja, mely éltet öntött mindenbe, a mi körülötte létezett, s megvalósitá az eszményképet, mely már az első perczben oly mély benyomást tőn a szivre, hogy azt sem rosz, sem jó napok nem birták többé onnét kitörölni!

Kinek ajánlhatnám méltóbban e könyvet, mint neked, ki a fiatalkor ábrándszőtte képeinek ily alakja voltál; kinek szeretett vonásai oly mélyen vésődtek keblembe az első pillanat óta, melyben először találkozánk, hogy e kép adott vigaszt sok, igen sok szomoru és vészterhes napok szenvedései alatt! Kinek ajánlhatnám inkább, mint neked, kinek e földön oly sok hálával és annyi szeretettel tartozom?

Kinek emléke, kinek szavai tartottak fönn engem a legnagyobb megpróbáltatások közben? Ki volt az, ki oly nemesen valósitá a fiatal sziv egykori ábrándképeit? Ki vezetett ki engem az élet vészeitől ment, nyugalmas révbe, s ki jött el megóvni a legszomorubbtól?... Mindezt te tetted, kedves férjem, kinek ez első regényemet ajánlom.

Fogadd el tőlem ez igénytelen munkát, ama szép napok emlékeül, midőn a kiállott hosszu szenvedések után végre czélt érve, együtt külföldre utazánk, s összejártuk mindazokat a helyeket, miket e könyvben érintek. - Olvasása közben emlékezzél vissza mindazon órákra, melyeket e napok alatt átéltünk.

És ha e könyvet figyelmesen átolvasod, s fiatal hősnőm élettörténetének egyes mozzanataiban tán ismerős helyekre találsz, gondolj vissza azon szép időre, melynek egyszersmind oly sok vonzó napjai is vannak, melyeket elfelejteni sohasem lehet!

Zsámbok, 1866. jan. 15.

B. B. LENKE.

I.
Vallomások.

Mintegy tizenkét évvel a magyar forradalom előtt, a Prágában fekvő egyik huszár ezredben több magyar fiatal tiszt szolgált, s ezek közt társai leginkább szerették - mert legkitünőbb is volt - báró Alpáry Gézát.

Neveltetését ez ifju a haimburgi katona-intézetben nyervén, onnan hadnagyi ranggal lépett ki, s önnön óhajtása és szülői beleegyezése folytán egyik lovas-ezred tisztje lett, hol csakhamar kegyencze lőn a főbb tiszteknek és társainak; nem sokára pedig főhadnagy, mig 1836 vége felé már mint igen fiatal kapitánynyal találkozunk vele.

Alpáry, szülőinek egyetlen gyermeke, ismeretes gazdag család ivadéka s kellemes, művelt, érdekes fiatal ember volt; mindenütt igen kedves és szivesen látott vendég s Prágában, sőt a városon kivül is, alig volt előkelőbb ház, hol az ifju legalább egyszer meg ne fordult volna. Kedélye bár komoly, de azért vonzó volt; vállalkozásokra kész; s erszénye is rendesen nyitva és teli lévén, - nem csoda, ha a tisztek valamennyien bálványozták őt. Az ezredben nem volt hűbb czimbora, a bálokban jobb tánczos, a termekben szellemdusabb társalgó, ügyesebb lovas, bátrabb vivó; szóval: környezete és ismerősei nem győztek elég szépet, jót és magasztalót mondani róla.

Azonban néhány hónap óta a folytonosan vele élők nagy változást vettek rajta észre. Az ifju komolyabb lett, a zajos mulatságokból olykor kivonta magát; a társas-körökben nem vett oly gyakran részt; s voltak napok, hol nem mutatta magát; tiszttársai nem tudták: hol és merre jár.

Egy nap, május havában, komoly vonásokkal ült iróasztala előtt, fejét kezére hajtva irt; olykor megállt, szünetet tartott, aztán ujra folytatá a munkát.

Hosszu gondolkodás, fejtörés és irás után ugy látszék elvégzé a levelet, boritékot vett elő, báró Alpáry Imrének czimezé, de mielőtt a levelet boritékba dugta volna, fölállt helyéről, az ablakhoz lépett s még egyszer végigolvasá.

»Kedves atyám! - hangzott e levél.

Legutóbb irt levelének azon egyenes kérdésére, ha Blenheim Katinka valóban foglalkodtat-e s érzelmem iránta komoly-e? kötelességemnek érzem őszintén felelni; oly őszintén és egyenesen, mint azt lelkem és szivem sugallja. Tudja jól, kedves atyám, hogy természetemből - bár gyermekségem óta mindenkor csak vigsággal és elevenséggel birtam, - soha sem hiányzott ama mélyebb és valódibb érzés, miről atyám gyakran állitá, hogy anyámtól örököltem. Életem elmult napjaiban, éveiben a vigság, mondhatnám könnyelmüség volt az ur természetemben; - de most, édes atyám, szivem legmélyebb érzelmei ébredtek föl s oly hévvel, oly bensőséggel szeretek, minővel az életben csak egyszer lehet. Blenheim Katinka, egy porosz báró leánya, szegény árva, s rokonainál él, kik e városhoz két mértföldnyire laknak. Tudom, hogy e két körülmény szülőim előtt nem igen ajánló. Tudom, hogy inkább ohajtanák, ha az, ki szivemet birja, magyar születésü volna s tán gazdag is... Azonban, édes atyám, higyje el, nincs a nőnek nagyobb kincse és vagyona, mint a tiszta érzés, jó sziv és ártatlan kedély. Oly leánynál, mint Katinka, senkinek sem jut eszébe azt kérdezni: mennyi vagyonnal bir? A mi a másik pontot illeti, Katinka még oly fiatal, csak tizenhét éves, hogy minden nyelvet könnyen sajátjává tehet s különösen könnyen magyarrá lehetne a magyar ég alatt. - Hogy szeret-e engemet? - nem tudom. Soha sem kérdeztem tőle. Nem mertem szivével játékot űzni, mert egyike ő azon nőknek, kik szerelemre teremtetének bár, de az életben csak egyszer tudnak igazán szeretni. Nem mertem vele szerelemről beszélni, mert

szülőim véleményét és jóváhagyását nem tudtam, s ha egyszer e szó: »szerelem«, ki lett volna köztünk mondva, ugy a visszalépésre többé gondolni sem lehetne. - Atyám tudja azt, hogy én saját érzelmeimnek mindig igen ügyetlen tolmácsolója voltam; nem tudok ömlengeni; nem tudom lefesteni azt, mit szivem érez s azért legyen elég azt mondanom, egyedüli boldogságom a földön, szülőimnek e házasságba egyezésétől függ« stb.

Végig olvasván e levelet az ifju, összehajtá, bepecsétlé azt, és inasának csöngetett.

- E levelet azonnal vidd a postára, mondá a belépő magyar legénynek; s ennek eltávozása után maga is sapkát téve s kardot kötve, kilépett az ajtón, s könnyü léptekkel végighaladt a lépcsőn, le az udvarra, hol másfél óra óta vezetgették fölkantározott paripáját.

Az ifju azonnal a nyeregbe veté magát s a főutczából, hol lakása volt, lépést haladt ki, előbb ügetni, majd vágtatni kezdett, s egy óra mulva csinos falusi lakhoz közeledék.

A kastélyt komor régi fák környezék, s a nagykiterjedésü kertet széles fákkal szegett ut osztá kétfelé, mely a kastély főajtaja elé vezetett.

Az ifju az ut elejéhez érve, meglassitá lova lépteit, arcza izgatott s a fölindulástól halovány lőn. A kantárszárat kétfelől lelógatva nézett maga elé, s mély gondolatokba látszott merülve lenni, midőn nem messziről jövő csengő hang üté meg füleit.

Élénken fordult nyergében vissza s az ut jobbfelőli részéről, a fák közül, magas nőalak közeledék, fehér ruhában, derült, mosolygó vonásokkal s élénken kipirult arczczal. Az ifju leugrott lováról s azt kantáránál vezetve, közeledék a leányhoz.

- Miért jön ma oly későn, - mondá a leány, kezét nyujtva, - a nap már rég letünt az égről.

- Dolgaim voltak, mondá élénk mentegető hangon az ifju, s habozva nézett körül, hogy hova kösse lovát.

- Menjünk be a kastélyhoz, viszonzá eltalálva gondolatát a leány. Bátyámnál társaság van; néném és Mari látogatóba mentek, s én a friss levegőt élvezni jöttem ki szobámból.

Az ifju ránézett, habozó vonásokkal szemlélte a szép, kifejezésteljes arczot; ajkai megmozdultak, - kérdezni akart valamit.

A leány lesüté szemeit, arcza rózsaszinüvé vált, eltalálta, mit az ifju mondani akart, de annak ajka néma maradt.

Elindultak s pár perczig szó nélkül haladtak egymás mellett, mig végre az ifju erőt vett magán.

- Miért nem ment kegyed is nénjével és unokatestvérével látogatni? kérdé Alpáry, csak azért, hogy valamit mondjon.

- Én, - viszonzá még inkább elpirulva a leány, - én a háztartás gondjaival vagyok elfoglalva s miután bátyámnak vendégei vannak, nem távozhattam a háztól.

- Csak egyedül e kötelesség tartóztatta vissza? kérdé kissé hevesen az ifju.

- Az, viszonzá halkan Katinka.

Ujra szó nélkül mentek tovább.

Vannak helyzetek az életben, melyek majdnem elviselhetlenek az emberekre nézve; olyan érzés ez, mint a testnek a szűk ruha, mely minden mozdulatnál korlátozza tagjainkat, s minden perczben kellemetlenebbé válik.

Ily helyzetben voltak Géza és Katinka. Régen ismerték egymást, s kevés kivétellel naponkint találkoztak. Mindketten meg valának győződve egymás szerelméről s mégis - mint Géza leveléből tudjuk - soha sem volt köztök e szó kiejtve. Az ifju őrizkedett ezt szóba hozni, s mégis bármily közönyös tárgyról beszéltek is, minduntalan oly ponthoz értek, melyet veszedelmes lett volna folytatni.

A leány nem tudta e habozást másra magyarázni, mint a legjobbra; tudta, érezte, hogy szereti őt az ifju; de azt is jól látta, hogy mennyire őrizkedik a társalgást e térre vinni, s mennyire fél a percztől, mely közös titkukat szavakba öntené.

Olykor fájdalmat okozott neki e viselet; máskor szemrehányásokat tett önmagának kételkedése miatt; s voltak oly pillanatok is, midőn a legboldogtalanabbnak érzé magát; máskor meg ismét oly elégedett, oly derült volt, minő csak a legboldogabb sziv lehet.

Az ő szülei korán elhalván, kis korától fogva rokonainál növekedett, kik mondhatni kegyelemből tarták, mert szegénynek, szülői halála után, semmi vagyona sem maradt. A kis hat éves Katinka igen szép és kedves gyermek volt, s nénje, midőn jó és finom nevelést adott neki, azt hivé, hogy a leány ezt egykor dusan viszonozni fogja neki, mert szépsége s kellemei miatt bizonynyal jól fog férjhez menni.

S a néne nem csalódott, a fölnevelt leány napról-napra szebb, eszesebb és kellemesebb lőn, s midőn a tulajdonképeni házi kisasszony: Mari, és Katinka is hat évesek voltak, amaz egészen háttérbe szorult a szép árvaleány mellett. Ezt sem a szülők, sem maga Mari nem vették szivesen. Nem maradhatott előttük titok amaz elragadtatás, melylyel Katinkára mindenki tekinte; nem azon mellőzés, mely Katinka jelenlétében a néne saját gyermekeit érte.

Lassankint meghidegedtek a kis rokon iránt. Éreztették vele, hogy kegyelemből nőtt fel, hogy nem elég háladatos jóltevői iránt, hogy Mari elől elhalászsza az udvarlókat, s - mint az életben oly sokan teszik - szemére hányták szóval és tettel azt, a mi jót eddig cselekedtek vele. Katinka a természettől finom külseje mellett igen érzékeny kedélylyel is birt; szive tiszta, jó és érzelmekben oly gazdag volt, minővel az életben kevés ember bir, s ennélfogva saját magára nézve nagy szerencsétlenség volt e finom érzés, mert az emberek kevesen fogják azt föl, s még kevesebben akarják viszonozni. A leány különben is mindig érezé helyzetének nyomasztó voltát. Hálával levén eltelve azok iránt, kik pártját fogják, gyakran nyugtalanul gondolt azon lehetőségre: hátha az élet megtagadná tőle azon helyzetet, melyben rokonainak jótetteit egykoron viszonozhatná. Gyermekkora óta hallá emlegettetni a hála szépségeit, s ő azt mélyen megjegyzé magának; folytonosan elismerésről hallott beszélni, s ő a legmélyebb elismeréssel tekintett rokonaira, s oly jó, oly szelid és oly türelmes volt irántok, mintha egy egész élet boldogságaért tartozott volna nekik.

Nénje egykor - szép s még mindig hiu asszony levén - a mások bájait nem jó szemmel tekinté; unokatestvére, Mari pedig, noha távolról sem volt szép, eszes vagy kellemes, mégis örökösen vetélkedni akart vele, noha e vetélkedés rá nézve mindig roszul ütött ki. Katinka iránti neheztelése kiméletlen szavakban és tettekben nyilvánult, mi a fiatal leánynak igen sok könyet okozott.

Az öreg ur, egykor katona s tulajdonképen Katinkának legközelebbi rokona a háznál, nyers, egyenes ember volt. Azt tartá: a gyermeket keményen kell nevelni, semmi kedvtelését nem teljesiteni, sőt minél több kellemetlenséget okozni neki; mert akkor, ha az életbe lép, nem kell majd egy uj iskolán mennie keresztül.

Ily társaságban nőtt föl Katinka, s ily emberek közt folytak napjai most is.

A legutolsó évben, midőn éppen tizenhat éves mult el, bevezették abba a körbe, hol Mari már egy év óta forgott, s rövid időn két határozott udvarlójáról kezdtek beszélni, kik közül bármelyik is igen tekintélyes parthie lett volna.

Az egyik, mint már tudjuk, Alpáry Géza, a másik egy igen gazdag bécsi bankár, kinek jövedelme egy kis német herczegséggel fölért, s ki e mellett művelt, kellemes és csinos férfi volt, s Katinkába oly szerelmes, hogy annak legcsekélyebb fölbátoritására azonnal megkérte volna rokonaitól kezét.

Ily körülmények között élt Katinka addig a napig, melyben vele találkoztunk...

A fiatalok a házhoz vezető úton jó darabot haladtak, közönyös dolgokról beszélgetve, midőn - Alpáry távolról hangokat hallott, nevetést, beszédet, s lovát hirtelen megállítva, figyelmes szemekkel tekintett a kert nyugati része felé, honnét a hangok jöttek.

- Kik vannak bátyjánál vendégek? - kérdé, kissé izgatott hangon fordulva a leányhoz.

- Prágából többen, s pár óra előtt ugy hiszem Heinburg érkezett meg.

- Heinburg? - kérdé meglepetve Alpáry. - S kegyed már beszélt vele...

- Nem, csak szobámból egy pillanatra láttam őt, midőn a kocsiról leszállt.

Az ifju arczán habozás látszott. Tünődése egyre erősebb mértékben volt észrevehető, ujjai idegesen szoriták a paripa kantárját s ajkait szenvedélyesen fogá össze.

Katinka meglepetve nézett reá. Az ifju vonásain félreismerhetlen volt a küzdés, a leány tudta, - szive mondta meg neki - hogy e nyugtalanságot Heinburg, a bécsi bankár neve idézte elő; de mi okból: nem tudta eltalálni.

Ekkor a kastély elé értek s az ott állongó inasok egyike futott a lovat átvenni az ifjutól.

- Hol van a báró? - kérdé tőle Katinka.

- Az urak mindnyájan a kertben vannak, - viszonzá az inas.

- Ha nincs ellenére, keressük fel őket, - mondá a leány s nyájasan tekinte az ifjura, kinek arcza még mindig nem nagy nyugodtságról tanuskodott.

Alpáry udvariasan hajtá meg magát, de néma maradt. Elindultak a kertnek egy más utja felé.

Alig voltak száz lépésnyire a kastélytól, miközben nyomasztó csend uralkodott köztük, midőn az ifju szenvedélyes kitöréssel fogta meg a leány kezét s oly hangon kezde beszélni, melyen a leány őt eddig soha sem hallá.

- Katinka! - mondá az ifju, - hiszi-e azt, hogy én becsületes, lovagias ember vagyok!

- Alpáry! - szólt nyugtalanul a leány.

- Hiszi-e, hogy nem üzök játékot önnel? hogy érzésem mély, igaz, s nem tőlem függ az, mi ajkamat eddig zárva tartá?

A leány bensőleg szoritá meg az ifju kezét.

- Csak arra kérem, Katinka, szóljon őszintén: mondja meg nekem ugy, miként igaz, mit érez Heinburg iránt?

- Semmit, - viszonzá mosolylyal a leány. - Művelt, kellemes, eszes embernek tartom, de ez csak vélemény és nem érzés.

- S ha megkérné kezét, mint azt mostani váratlan jöveteléből gyanitni lehet, mi választ adna ön neki?

- Alpáry! - monda halk, elfogult hangon a leány, s arczát láng futá el, szemébe könyek gyültek. - Ön tudja azt, hogy én rokonim kegyelméből élek, hogy ők neveltek fel, és sorsom fölött mint birák határoznak. Az ő szivességökkel visszaélni nincs jogom.

- Katinka, - felelé elborzadva az ifju - kegyed elfogadná Heinburg kezét, daczára, hogy nem szereti őt, és boldogtalan lenne vele, - daczára, hogy - mást - szeret?...

A leány zavartan arczára szoritá kezeit s nem felelt.

Az ifju végig simítá saját homlokát és arczán egy percznyi küzdelem vonult át, azután a leányhoz lépett, vonásai szelid, érző kifejezést nyertek; pillantása benső, arcza átszellemült lett, s hangja, midőn megszólalt, olvadékony.

- Katinka, - mondá a leánynak, levonva arczáról kezeit. - Katinka! én szeretem önt.

A leány megrázkódott, ajkai remegni kezdtek, a szó elhalt azokon s lábai alatt inogni érzé a földet.

- Szeretem az első percz óta, melyben találkozánk; de nem vallhatám be, mert mások akaratától függtem, szülőimétől, kiknek egyetlen gyermeke vagyok. Sokáig nem tudtam mit mondani nekik önről; s kegyednek sem szólhaték, mert nem tudtam: helyeslendik-e szülőim választásomat. Ma irtam atyámnak, ma kértem beleegyezésöket; de nem volt erőm megvárni a választ; a sziv erősebb, mint az akarat.

- Ne aggódjék, Alpáry - viszonzá a leány, hévvel szoritva meg az ifju kezét. - Ön nemes szivü, s azt, a mit mondott, mintha nem is mondta volna. Legyen ugy, mint pár percz előtt volt. Én mitsem tudok arról, hogy szeret. Ha szülői mást határoznak, vissza léphet; szó vagy igéret nem kötelezi hozzám. - De ne higyje azt, hogy szerelmét nekem meg kellett mondania; ne higyje, hogy most másként állunk egymással szemközt, mint eddig. Rég hittem, rég álmodoztam arról, hogy ön melegen gondol rám! s bármint hagyott volna is el, én az ön szerelmében soha nem kételkedtem volna.

- Nem Katinka, ne értse szavaimat félre. Ne gondolja, hogy kibuvó ajtót akarok föntartani e vallomásom által. Ama percztől, melyben kimondtam, hogy szeretem, ön menyasszonyom lett. Nincs erő, nincs szülői hatalom, mely öntől elszakitson többé!

A szép leány hálásan emelé szemeit az ifjura, s keze kezében a boldogságtól reszketett. Szólni akart, szavakba önteni, a mit érzett; de oly mély, oly szent és igaz volt érzelme, hogy nem talált hozzá szavakat.

- Ön nem tudja, mily határtalan boldoggá tesz engem - mondá aztán egészen egyszerüen. Nem is gyanitja, mi az árvának a szerelem, ki alig nyert mások által eddig még csak szeretetet is. Uj éltet, uj világot, egész paradicsomot tár fel ön előttem, melynek fényét alig birja el örömtelenségekhez szokott szivem.

És valóban a leány halavány lett a fölindulástól, szemei egy pillanatig tétováztak köröskörül, s aztán halk sohajtással dőlt az ifju karjai közé, ki átölelve őt, arczát és lecsukódott szemeit szenvedélyes csókokkal halmozá.

- Óh! - mondá szemeit fölnyitva a leány, s kibontakozva az ifju karjai közül, - nem szabad a boldogságnak egészen átadni magunkat. Tudja-e, Géza, hogy az ön szerelme az igéret-földje nekem, melyért még igen hosszu s igen fáradságos utat kell tennem.

- Nem, nem, Katinka! ne kétkedjünk istenben, nem érhet bennünket semmi, midőn oly nagyon szeretjük egymást.

Távoli léptek zaja riasztá fel őket álmadozásaikból, s mindketten aggodalommal néztek egymás fölizgatott arczára, ha külsejük nem árulja-e el boldog titkukat.

Pár lépést haladtak, midőn messziről az inas hangja, ki az imént utba igazítá őket - s több egyén léptei hallatszottak.

- Nehány percz előtt erre mentek, a társaságot keresni; mondá az inas. Rosszul igazitám a bárónét. Azt hittem, nagyságtok erre mentek.

Ifjaink közel voltak a beszélőkhöz s nem kerülhették ki őket. Sietteték tehát lépteiket, s Katinka mosolygó, nyugodt arczczal lépett eléjök.

- Önöket kerestük - mondá, köszöntve a társaságot, s hogy bátyja kérdezősködését megelőzze, a kertentuli kocsiutra mutatott: - ott jön néném és Mari; ugy látszik, nem találtak senkit honn, mert alig hogy egy órája távoztak hazulról.

- Az igaz - viszonzák nehányan, s illendőségből a házi nők elé siettek, Heinburgon kivül, ki ott maradt.

- Önök nem ismerik egymást, - kezdé kissé elfogult hangon Katinka, - Alpáry Géza kapitány, Heinburg Emil.

A két férfi meghajtá magát, Alpáry erőltetett mosolylyal, Heinburg komoly feszszel.

Ujra Katinka kezdé meg a társalgást, vidám csevegéssel palástolva el zavarát. Nyájas volt mind a kettő iránt, s hangja oly élénk, szavai oly vidámak, arcza oly ragyogó, s szemei oly tündöklők, hogy Alpáry boldogsággal, Heinburg pedig bámulattal nézett reá.

Lassan haladtak az udvar felé, hova a kocsi már beérkezett, s mire a veranda elé értek, nők és férfiak benn a szobában voltak.

- Mily kár még bemenni, - mondá Katinka, hálásan tekintve a kék égboltozat felé, - mily szép csöndes est; mily szépen kel a hold, - de hiába! - tevé vidáman hozzá, - a többség benn van, s a nagyobb számnak engednünk kell.

Beléptek, s Heinburg és Alpáry a házi nőkhöz siettek, mig Katinka a vendégek közé vegyült.

II.
Eljegyzés.

Két héttel ez esemény után Alpáry sokkal korábban jött Blenheimékhez mint rendesen, s mielőtt a nőkhöz bement volna, a bárónak jelenteté magát, ki azonnal eléje jött az ajtóig, midőn az ifju szobájába lépett.

Mintegy félórai együttlét után mindketten a báróné osztályába mentek, hol a nőket együtt találva, a báró kissé izgatott arczczal vezeté Alpáryt Katinkához.

- Mint Géza mondja, már nálam létének czélját tudod, s igy édes Katinkám, midőn kezedet a báró kezébe teszem, nincs egyébb teendőm, mint házasságodhoz a legnagyobb szerencsét s a legtartósabb boldogságot kivánni, s egyszersmind nőmnek mint menyasszonyt és vőlegényt mutatni be titeket.

Az ifjak meghajták magokat, s a báróné és Mari alig tudák arczukról a keserüséget elrejteni, mely e meglepetés által szivöket érte. Ők titokban mindketten Heinburgnak szánták Katinkát s Alpáryval egészen más terveik voltak...

- Légy szerencsés, - mondá a néne, kezét nyujtva a kis árva-leánynak, s mialatt ez ajkaihoz vonta a kezet, érzé, hogy annak egy meleg szorítása sem volt a szokásos szavak alatt.

Alpáry ezt a napot nálok tölté. Midőn az ebédnek vége lőn, s Katinkával együtt elválhattak a többiektől, egy kis időre kimentek a kertbe.

A késői ebéd után, már alkony volt, midőn elhagyták a szobát s a nap mélyen lent az égen tündérfénynyel árasztá el ragyogó sugarait a láthatáron.

A leveleket egyetlen szellő sem ingatá, csendes nyugodt volt minden s a természet oly magasztos, oly ünnepélyes, minők a fiatal pár érzelmei a mai nap eseménye után, mely őket a világ előtt egymásnak eljegyzé.

A szerelemnek legédesb testvére a természet. Ki a természet látásakor emelkedni érzi szivét, ki a madarak énekében Isten szavát hallja, ki a fák, bokrok, ég és vizben nemcsak a tárgyakat, de a mindenható nagyságának viszfényét látja: az egyszersmind önnön szerelmét is sokkal jobban érzi a szabad ég alatt.

Az ifjak karöltve haladtak a kert fákkal szegett utain s érzelmeik tán egészen egyformák voltak. Mindkettőjük arcza sugárzott a benső boldogságtól, de mindketten hallgatva mentek egymás mellett. Géza a Katinka szavát várta, de a leányka keble oly telve volt, hogy félt a beszédet megkezdeni, gyanitva, hogy a legelső szóra könyei törnek elő.

Sokszor van, hogy a sziv csendet óhajt. Ilyenkor eltünnek a szem elől a távolba irt magas vágyak, el a külvilág zajával és zsibongásával együtt; egyedül a természet az, mely e csendhez illik, mert minden fa, minden bokor kedvesünk képét tárja elénk s a felhőtlen ég és csillámló folyam tükre boldogságunk képét tükrözi vissza.

- Katinka, - mondá halk, megindult hangon az ifju - arczán látom, hogy mennyire boldog; kezének reszketése fölindultságát árulja el; mondja: igazán elégedett-é? Hadd halljam ajkairól is azt, a mit szemében olvasok.

- Géza! - viszonzá a leány, megállva s mindkét kezét az ifjunak nyujtva; - bocsásson meg, ha nem tudom szavakba önteni azt, mit érzek. A szivnek szokni kell a gyönyörhöz s az ajknak, hogy azt el tudja mondani. A mai nap nekem oly rendkivüli; a multat egy lehellettel törlé el emlékemből s a jövőt oly szemkápráztatóan tünteti föl, hogy a gyönyör majdnem megvakit.

- Tehát nem hitt nekem egészen, nem bizott szavamban akkor, midőn néhány hét előtt e helyen igérém, hogy szivétől nem szakit el semmi. Nem hitte, s most is azért oly váratlan ez esemény, - mondá enyelgő hangon az ifju.

- Nem vártam azt ily rövid idő alatt. Tegnap este mitsem szólt arról, hogy szülőitől levelet kapott, s azt hivém, azok nem adják oly könnyen beleegyezésüket, miután bennem oly igen kevés van arra, hogy valaki menyének óhajthasson.

Az ifju kissé elkomolyodott s bensőséggel szoritá meg a leány kezét.

- Atyám megadá házasságomhoz beleegyezését, azonban irja, hogy kérjek pár heti szabadságot s menjek haza. Komoly és halaszthatatlan beszéde van velem. Ez, mint levelének modorából gyanitom, sem ő rá, sem én rám nézve nem leend kellemes... Azonban szivesen nézek eléje most már bárminek is, tudom, hogy Katinka szeret engem, hogy nem rabolja el őt tőlem semmi, s igy nincs, a mi nyugtalanitson; mondá élénk szerelemmel az ifju.

- Tehát tegnap hazamenetele után vette atyja levelét?

- Igen, azonnal megirtam neki, hogy mihelyt lehet, megyek, s egyszersmind ma benyujtám a szabadságot kérő iratot is.

- És mennyi időre távozik?

- Két hétre, azalatt elhatározzuk atyámmal, hogy az ezrednél maradjak-e, vagy békés polgár legyen belőlem, ki gazdaságával foglalkozva, nejének éljen s kipótolhassa neki azt, mit a sors tőle tizenhat évig megtagadott.

E szavak félig tréfásan, félig komolyan voltak mondva, de a hangban annyi mélység, annyi igaz szerelem feküdt, hogy Katinka szemeibe könyek szöktek.

- Mivel érdemlem e véghetetlen jóságot, mondá, szemeit az ifjuhoz emelve. S az a félhomályban gyönyörködve nézett az ártatlan kifejezésü arczba, s azon tiszta szent vonásokra, melyek neki jövője egész boldogságát igérték.

A nap egészen letünt. Sötétes fellegek vonultak össze az égen, s az est csillaga már rég tündöklött a láthatáron, midőn Géza és Katinka elhagyták a kertet.

Kellemetlen meglepetés várt oda benn rájok. A háziakkal együtt Heinburgot találák a teremben. Az ujonjött már tudta az ujságot s villámcsapásként hatott az reá. Arcza halvány volt, mint a viasz, midőn Katinkát üdvözölni elhagyta helyét, s Alpáryt, bár első találkozásuk óta többször látta, most is ugyanazon hideg feszességgel köszönté, mint midőn Katinka bemutatá neki.

Az egész eseményt egyetlen szóval sem emlité. Ez nap ott tölté az estét, de ezentul a háznál soha többé nem mutatá magát.

Alpáry két nap mulva haza utazott, azon igérettel, hogy mihelyt dolgait végzi, visszatér.

III.
Családi viszonyok.

Sopron megyében az Alpáry név egyike a legjobb hangzásu neveknek. Igen tekintélyes és birtokos család lévén, tagjai a megyében mindig a legfőbb hivatalokat viselték. Közszeretetben azonban sem Alpáry Imre, sem ősei nem állottak soha. Nem voltak népszerü emberek, mert a közvélemény igen dölyfös és egészen ó-szerü aristocratáknak tartá őket, ugy, hogy házuknál soha sem lehetett mást találni, mint magukhoz hasonló vendégeket.

Ezzel az öreg Alpáry - ugy látszott - nem sokat gondolt; legalább soha sem jutott eszébe modorát vagy gondolkozásmódját megváltoztatni, sem pedig egyetlen fiába is más eszméket oltani, mint a minők az övéi voltak.

Háztartása egyike volt a legfényesebbeknek, melyek a megyében léteztek s tán az öreg ur inkább e fényüzés által alapitá meg magának azon gazdagsági hirt, melyben állott, mint nagykiterjedésü birtokaival. Ezek is számosak voltak ugyan, de ismeretesen roszul kezelve, folytonosan nagy és váratlan csapásoktól sújtva, mint minden oly gazdaságnál történni szokott, hol a tulajdonos se nem érti a gazdálkodást, se nem törődik azzal, s minden idegenekre van bizva, kik, minél zavarosabbak az ügyek, annál többet halásznak maguknak. Azonban bármi érte is a külső gazdaságot, bármely csapások követék is egymást, - a belső élet mindig ugyanaz maradt. A háztartás kereke mindig egyformán forgott. Egyik évben sem adtak ki kevesebb összeget a pompás kertre, a megszokott cselédségből egynek sem volt szabad soha hiányzani, az évenkénti ünnepélyek mindig a rendes fénynyel mentek végbe, ugyanannyi hátas ló, három-négy rendbeli fogat, a legdrágább fajokból, aránylag igy ment az Alpáry-háznál minden.

Midőn a kis Géza elérte azt a kort, hol a nevelés megkezdődik, egyideig a legköltségesebb módon nevelték. Az öreg ur igen mivelt és olvasott ember lévén, fiából erőszakosan tudományos férfit akart nevelni, s e czél elérésére nem kimélt semmi fáradságot és semmi költséget. Azonban a kis fiu hajlamai semmikép sem igértek jó kilátásokat ez ohajtásra nézve, mert tanulni nem sok kedve volt, a könyvek épen nem kötötték le figyelmét, minden egyebet inkább kedvelt, mint az ülő életet és a tudományt. Tizenkét éves koráig sok költség, sok büntetés, apja és nevelők részéről sok elégedetlenkedés között nőtt fel, a nélkül, hogy a tanulást csak legkevésbé is jobban megkedvelte volna, mint az első években.

Régibb időkben az apák az ily növendéken csak a katonai iskolák által hittek segithetni. »Katonának adom!« volt szokás mondani, midőn a gyermek roszul viselte magát, s gyakran egyedül a fiu elevensége és pajkossága volt oka, hogy a katonai pályát választották, holott ha csendes, szorgalmas tanuló lett volna, szülőinek e pálya soha nem jutandott eszébe.

Az öreg Alpáry is erre határozta magát.

Géza tizenharmadik évében elhagyta a szülői házat, s katonai intézetbe küldték, honnét apja évről-évre a legkedvezőbb tudósitásokat kapta róla, s midőn végre onnét mint hadnagy kikerülve, pár hónapra haza került, szülői nem győztek rajta eleget bámulni és örülni, testben és lélekben oly előnyösen fejlett ki.

Az ifju eszes, mivelt és különösen jó katona volt. A katonai pálya iránti szeretetet gyermek kora óta olták bele, s egyszersmind nagy aristocratának nevelték, s igy elvei akkor tökéletesen megegyeztek az öreg urával.

Ama négy hónap alatt, melyet otthon töltött, mielőtt az ezredbe lépett volna, atyjával sok eszmecserére volt ideje és alkalma. A fiu atyját, mint igen művelt és olvasott embert ismeré meg, s mint tökéletes főurat, egy ilyennek minden erényével és minden hibáival, gyöngeségei-

vel együtt. Az erényeket méltányolá, s hibáit, gyöngeségeit soha sem kárhoztatta. Soha se jutott volna eszébe annak elveit rostára vetni, vagy ó-szerü gondolkozásmódjában megütközni. Az intézetben ő belé is ugyanazokat az elveket s eszméket olták, ugyanazon czélt tüzték ki szeme elé, mi atyjának, s tán már nagyatyjának is életczélja volt. Gyermekkora óta oly látpontra állitották, honnan a dolgokat csupán egy bizonyos oldalról tekintheté, - szóval: az ifju, a haimburgi iskola s az atyai háznál fejtegetett elvek és gondolkozásmód után, az ezredbe léptekor tökéletes második Alpáry Imre volt, ugyanazon ó-szerü elvekkel és életczéllal birva, mint atyja most és ötven esztendő előtt.

Az ezrednél, mint mondtuk, igen kellemesen folytak napjai. Jó hangzatu név, nagy jövedelem, kellemes külső, mind oly tulajdonok, melyek a világbalépő ifjunak bárhol is csak barátot szereznek, annálinkább a katonaságnál, hol a magyar családok gyermekeit kivéve, igen kevés tiszt birt együtt e három kellékkel, s igen sok boldog leendett, ha a három közül egygyel is dicsekedhetett volna.

A fiatal tisztek mindenről inkább beszéltek, mint ama elvek és eszmékről, melyek az otthoni körben Alpáry és fia között napi renden voltak. Háttérbe volt itt szoritva minden eszme fejtegetése, s a napi esemény egy-egy szép ló volt, vagy a világba lépő leányok, olykor egy gazdag parthie vagy női szépség, a szinházban valamely nevezetes ballet előadatása, szóval az élet ezen könnyebb és mégis gyakran igen fontos ügyei és eseményei. Ezek körül forgott a fiatal tisztecskék figyelme. Az ifju nyolcz évig volt az ezrednél, s e nyolcz év alatt kapitányi rangra emelkedett, a mi abban az időben igen szép és ritka előmenetel volt. E nyolcz év alatt négyszer volt nehány rövid hétre otthon szülőinél, s vagyona körülményeiről soha egyetlen szót sem tudott meg, de nem is kérdezősködött. Az évi járulék neki évnegyedenként pontosan megérkezett, otthon a rendes fényüzést találta, megszokta igen gazdag örökösnek tartani magát, s az élet mélyebb és komolyabb dolgairól sem oka, sem alkalma nem volt még gondolkozni.

1839 vége felé megismerkedett Blenheimékkal s eleintén ritkább, de majd Katinka megismerése után gyakoribb látogatója lőn a háznak, mig végre oda fejlődtek a dolgok, hogy az ifju, mint már tudjuk, megkérve a leány kezét, atyja hivására pár hétre haza utazott.

Szeles, esős és komor tavaszi nap volt, midőn az ifju Alpáry kocsija a rég nem látott családi kastély udvarára behajtott, s a régi ismerős komornyik örömragyogó arczczal segité őt le s vezeté végig a jól ismert szobákon, a báróné nappali terméig, hol szülőit pár idegen társaságában találta.

A báróné öröm-könyekkel fogadá és csókokkal halmozá el fiát; az atya fogadtatásában azonban valami feszes, majdnem kimért udvariasságot vett észre a fiu, s egyszersmind azonnal föltünt neki atyjának nagyon megöregedett vonásai, szokatlanul halvány arcza és erőltetett mosolya, melylyel a vendégeket mulattatni igyekvék, igen kevés örömet mutatva Géza megérkeztén, s még kevesebb kérdést intézve hozzá az egész idő alatt.

Az ifju, gyermeksége óta jó viszonyban élt szülőivel, hazajövetele mindig öröm volt a háznál; megszokta szülői szeretetét s e fogadtatás most igen roszul esett neki. Nem tudta mire vélni atyja viseletét. Nem is kétkedett, hogy e hidegség leendő házasságának eredménye, s fájt neki, hogy atyja e dologban oly bizalmatlan volt hozzá, s a nélkül, hogy levelében rosszalását nyilatkoztatta volna, a házasságba beléegyezett, s most mégis azt mutatja, mintha kárhoztatná érte.

Végre este felé a vendégek távoztak, s a család magára maradt; Géza azt hitte, hogy most azonnal az ő ügyére kerül a sor. Azonban sem anyja, sem apja egyetlen szót sem kérdeztek tőle menyasszonya vagy vőlegénysége felől, sem egyéb dolgairól. Közönyös tárgyakról folyt a beszéd, s ugy látszott, mindketten tökéletesen mellőzni akarták e tárgyat.

Megnyiltak az ebédlőbe vivő szárnyas ajtók, a fiu kivezeté anyját, vacsorához ültek, s az egész est egyetlen egy bizalmasabb szó nélkül folyt le. Mintegy tizenegy óra lehetett, midőn a báróné aludni ment, s a két Alpáry egyedül maradván, az atya órájára nézett.

- Későn van, - mondá - menjünk feküdni s holnap, ha reggelidet végezted, jőjj szobámba, mint tudod, fontos és halaszthatlan beszédem van veled.

Kezet szoritának s ki-ki szobája felé intézte lépteit.

IV.
Fölfedezések.

Másnap reggel az ódonszerü fali-óra épen tizet ütött az öreg báró szobájában, midőn Géza az ajtón belépett.

- Szabad? kérdé kissé elfogult hangon, megállva a küszöbön, s azt csak atyja intésére lépve át, közeledett az öreg felé, ki kényelmes támlányában hátra dőlve, eddigelé mély gondolatokba látszott merülve lenni, mert zsebkendője előtte a földön hevert burnótszelenczéje pedig melléje a támlányra csuszván, annak tartalma félig a székre, félig kabátjára ömlött. S mindezt csak fia beléptekor vevé észre, midőn az lehajolva, kendőjét fölemelé és átadá neki.

- Köszönöm, - mondá egykedvü, száraz hangon az öreg, s a kendővel megtörlé halvány, nedves homlokát.

- Tegnap parancsolt velem atyám s én megjelentem, - kezdé az ifju, s bár belseje izgatott volt, hangjának elég nyugodtságot birt kölcsönözni, midőn e szavakat kiejté.

- Igen. Kértelek, hogy jőjj ide, némi fölfedezéseim vannak, miket továbbra nem halaszthatok. Ezeknek megkezdése előtt azonban azt szeretném tudni, megkérted-e azon leány kezét, kit leveledben oly nagyon állitál szeretni, s kinek megnyerésére életed boldogságát fektetéd?

- Megkértem, miután atyámnak semmi ellenvetése sem volt. Blenheim Katinka menyasszonyom lett, - viszonzá igen határozott és komoly hangon az ifju, észrevéve atyja kérdésében azon gúnyt, melyet az szavaiba fektetett.

- Csakugyan! Tehát határozottan ellenezni kellett volna, hogy megértsd: miként e házasság nem lehet inyemre, és pedig épen azon okoknál fogva, melyet magad is gyanítál, mert a leány külföldi, ismeretlen család gyermeke, s a mi még ennél is nagyobb baj - s z e g é n y!

- Nincs-e nekem jó nevem, s nem vagyok-e én elég gazdag? - kérdé élénk, felindult hangon az ifju, s hangjában annyi lágyság, annyi kérő volt, mennyit tán az öreg nem is várt fiában, s egy perczig meglepetve nézett reá.

- Nem vagy! - mondá aztán rövid, tompa hangon. - Neved jó hangzásu, családod régi, előkelő, de gazdag nem vagy, sőt tán vagyonos sem.

Az ifju elhalványodott s határozatlanul nézett atyja lesütött szemü arczába s szólni nem tudott. Ugy látszék, ez oldalról nem várta a csapást. E váratlanul érkezett fölfedezés, az öregnek keserü, száraz hangja s a lesütött tekintet oly mértékben hatottak reá, hogy pillanatra egy közeli szekrénybe fogódzott.

Pár perczig szótlanul álltak egymással szemben atya és fiu.

- Nem akartalak tovább ámítani, - kezdé ugyanoly tompa, elfogult hangon a báró. - Czélom volt ezt az év vége felé tudatni veled, azonban legutóbbi leveled sietteté fölfedezésemet. Most tudsz mindent. Ez az, mit tudtodra adnom kellett.

Géza egyideig még mindig nem tudott válaszolni; atyja szavait hallá, de egyetlen gondolata sem volt, mit erre kifejezhetett volna. Az öreg szárazan elmondá a tényt s ez oly borzasztó világos volt, hogy sem körülirás, sem magyarázat nem kellett hozzá.

Végre arcza pirulni kezdett s szemeibe visszatért a perczig elhalt tüz és élet. Pár sebes lépést tett atyja felé:

- Miért nem tudatta ezt velem atyám utóbbi levelében? - kérdé élénk, szemrehányó hangon. Ha velem hatalma volt játékot üzni, mint fiával, idegenek iránt erre nincs jogunk. Nem teszek szemrehányást azért, a mi elmult. Nem kérdem, mi vezette a körülményeket idáig; de rosz néven veszem azt, hogy fiát engedé oly igéretet tenni, mit be nem válthat.

Alpáry nyugodt arczczal hallgatá e kitörő szavakat; megvárta, mig fia elcsöndesül s aztán halkan felelt:

- Nem volt jogom sorsod s házasságod ellenében biróul lépni fel, miután vagyonodat elpazarlám!

Az öreg ur e szavai alatt két nehéz köny gördült végig ránczos halvány arcán s kezét szemeire szoritá.

Géza sötéten nézett maga elé. Vonásai nagy küzdést árultak el s midőn atyja megindulását látta, arcza sötét vörös lett s az öreghez lépve, megfogá annak kezét.

- Atyám, - mondá nyugodt, szelidebb hangon - bocsásson meg, ha kitörő voltam. Ez nem azért történt, mert körülményei idáig jutottak, hanem mert egy ártatlan, mély érzésü leánynyal játékot engedett üznöm. A miatt, hogy vagyona tönkrement, velem szemközt ne nyugtalankodjék; öné volt az, s ugy kezelte, amint legjobbnak látta; tőlem e miatt soha egyetlen szemrehányó szót sem fog hallani. Jelenleg az csupán a fődolog, hogy a bonyolódott viszonyokat oly módon igyekezzünk rendezni, mikép önök öreg napjaikra ne legyenek kénytelenek megszokott életmódjukon változtatni. Én a magam szorgalma után meg fogok élni tudni.

- Fiam, - szólt az öreg, megszoritva fia oda nyujtott kezét - köszönöm e kiméletet. Évek óta rettegék e naptól, midőn veled szembe állva, nyilatkoznom kell vagyonunk rosz körülményeiről s tudtodra adnom, hogy családod tönkrejutott. - Azonban te nemesen bántál velem, s én öreg létemre szégyennel hajolok meg nemes lelked előtt. Nem mintha számadást követeltél volna tőlem, de saját igazolásomra, mint becsületes ember mondom el, hogy a dolgok ide jutását nem pazarlás, nem könnyelmüség okozá, hanem azon szerencsétlen fényelgés, a tehetetlenség, melyhez a rangunkbeli ifjak gyermekéveiktől szoktatva vannak. Midőn birtokaimat átvevém, legkevesebb fogalmam sem volt annak kezelése felől. Amint atyám házánál megszoktam, ugy rendezém be saját házamat is, a nélkül, hogy meggondoltam volna, miként az a vagyon jövedelme, mi a szülői házat kitartá, nálunk már kétfelé oszlott, egyenlő részre, én és bátyám között; s igy már csak felényi kényelmet kellett volna igénylenem. Anyád vagyona szép volt, de pénzben kapta, s az részint a birtokokon fekvő adósságra ment, részint pénzben költöttük el, ugy, hogy abból jelenleg semmi sincs. A szerencsétlenség ugy hozta magával, hogy mind csupa csaló gazdatiszteket, lelkiismeretlen ügyvédeket kaptam, kik azóta mind gazdag emberek, mig én tönkre jutottam, s jelenleg oly szorongatott s oly bizonytalan helyzetben vagyok, hogy azt sem tudom, meddig marad e ház, melyben lakom, saját tulajdonom.

- Ennyire jutni! - mondá szomoru, levert hangon az ifju. - Szegény anyám, ő bizonynyal mitsem tud erről. Oly nyugodt, derült volt tegnap, mint rendesen.

- És pedig egyedül ő ment meg a végszegénységtől mind a kettőnket.

- Hogyan, atyám?

- Azt nem veheti el senki, mit egybekelésünkkor neki, mint házassági ajándékot lekötöttem.

- Hála istennek, tehát mégis valami - sóhajta Géza. - Kérem, atyám, igyekezzünk letörleszteni mindent; ne maradjon nevünkön folt. Mi férfiak vagyunk, nélkülözzünk. A szegénység nem oly szörny, mint hiszszük, csak szemébe merjünk nézni. De anyámat kiméljük meg, ha lehet, e csapástól. Ha a háztól csakugyan meg kell önöknek válni; ha e helytől, hol egész életét tölté,

kénytelenek vagyunk megfosztani őt, vigyük Bécsbe vagy Pestre. Mondja atyám, hogy nagy városban óhajtana lakni. Éljenek ott ezentul. Ő oly jó, hogy szivesen rááll bármire is. Csak ne okozzunk neki fájdalmat. Kiméljük öreg napjait és gyönge szivét...

- Fiam! - mondá könyezve Alpáry, s kitárta karjait, - bocsáss meg nekem, s engedd, hogy kebledre rejtsem szégyentől piruló arczomat, ily nemes, ily nagy lélek előtt, mint te vagy.

Géza szenvedélyesen ölelé át atyját, kinek ősz feje a deli ifju keblére hanyatlott. Forró könyek omlottak mindkettőjük arczán végig: a kibékülés, a rejtett fájdalom és szeretet könyei.

Nehány pillanatig tartott ez elérzékenyülés, s aztán karszékébe hanyatlott az öreg, s fia előtte állva maradt.

- És házasságod? - kérdé halk hangon Alpáry.

- Arra most gondolnom sem lehet, mig az ügyeket kissé rendbe nem szedjük, szólt sóhajtva Géza. Jelenleg csak azon kell igyekeznünk atyám, hogy megtaláljuk a gyeplőt, melylyel a zavarodott dolgokat kormányoznunk kell.

- S addig nem távozol innét, mig ez némileg rendben nincs?

- Két hét mulva mindenesetre visszamegyek, először mert a további itt időzésre szabadságot kell kérnem, másodszor mert Katinkának megigértem, hogy egy meghatározott napon nála leszek.

Az öreg sóhajtott, de nem válaszolt.

Később azonban hosszasan beszélgetének a dolgok állása felől. Ily körülményekkel előbb egészen tisztába kell jönni, hogy határozni lehessen s az útbaigazításra nézve az öreg Alpáry maga is igen ismeretlen vezető volt.

Hogy ama két hét alatt mire mentek s mit végeztek, a következő eseményekből látjuk meg.

V.
Az esküvő.

Ezalatt Katinka a legboldogabb napokat élte. Minden óra, minden percz közelebb hozta azt a napot, melyre Géza visszajövetelét igéré s melyről a leány meg volt győződve, hogy azt az ifju meg is fogja tartani. Huszonnégy óra hiányzott már csak a viszontlátásig, s midőn a leány nem is remélt már több tudósitást kapni Géza megérkezése előtt, az inas levelet adott kezébe, melyen jegyese irását ismeré meg.

Meg volt győződve, hogy valamely szomoru hirt hoz e levél neki. Szive erősen dobogott s egy érthetetlen sejtelem kínozta mindaddig, mig a néhány sort, mely a papiroson előtte feküdt, el nem olvasá.

Semmi rosz, egyetlen baljóslatu szó sem volt benne; tudósitás, hogy a kitüzött napon megérkezik, és Katinka még sem lett nyugodt, roszat jelentő előérzetét nem volt képes legyőzni.

Alig várta a perczet, melyben Géza megnyugtassa őt, melyben hallja derült hangját, lássa sugárzó arczvonásait és meggyőződhessék, hogy sejtelme oknélküli, hogy nyugtalanságának nincs alapja. Eljött a várt nap. Katinka kipirult arczczal járkált a kert utain. Minden zörejre, minden dobogásra összerezzent s a kastélyhoz vezető utra sietett.

Oly ragyogó szép volt a fiatal leány e nyugtalanság alatt, a remény és epedés e hányatásai közt. Gazdag szőke fürtei ruhájára omlottak, s az egyszerü öltözet egész diszét egyetlen egy rózsa képezé hajában.

Végre lódobogást hallott. Szivében elállt a vér, arczáról eltünt a pír s midőn Géza befordult az utra, alig tudott egy örömsikoltást elfojtani.

Az ifju azonnal észrevette őt. Leugrott lováról. Nem kérdezte most, hova kösse azt. A kantárt egy fához akasztva, a leányhoz röpült s percz alatt egymás karjain csüngtek.

Midőn a legelső mámort némileg nyugodtabb percz követé, Katinka hosszasan és meglepetve szemlélte az ifju arczát, mely elválásuk óta oly nagy változáson ment keresztül.

A szokott ragyogó kifejezés eltünt s helyét kimerültség, halványság foglalá el. Szemében - bár ott e pillanatban a legforróbb szerelem lángolt, - méla elfogultság látszott, s modorán a leány valami ismeretlen idegenszerűt vett észre.

Az ifju érzé a leány meglepetését s karját nyujtva neki, szótlanul haladtak a kert belső része felé egymás mellett.

- Géza, - mondá végre elfogultan a leány; - semmi szava, semmi mondani valója sincsen hozzám?

Az ifju összerezzent s mély szerelemmel és bensőséggel szoritá meg Katinkának kezét.

- Menjünk tovább, üljünk le, - mondá sebesen, izgatottan ejtve ki a szavakat. Üljünk le valahova. Igen sok mondani valóm van...

Helyet foglaltak. A leány reszketett. Ama balsejtelem, mely két nap óta kínozta szivét, valóvá kezdett lenni. E perczben bizonyos volt benne, hogy igen váratlan és szomoru dolgokat fog hallani.

- Katinka, - mondá határozott, komoly hangon az ifju - családi ügyeimről kell beszélnem önnel...

- Géza! - kiáltott föl, izgatottan hagyva el helyét a leány, - ne szóljon nekem erről. Nincs mit tudnom azokról. Ön szivét adta nekem s ez azon egyedüli kincs, melyet ha visszavenne tőlem, életemet venné el vele.

Az ifju meghatottan nézett reá. Oly igaz, oly ártatlan volt ez arcz, oly mély szerelmet fejeztek ki e rátekintő szemek s annyi bensőség, valóság volt a hangban, mely e szavakat kiejté, hogy az ifjunak alig volt ereje a könyeket visszaküzdeni.

- Ha szivemen és szerelmemen kivül más kincset is adhatnék önnek, Katinka, ugy nem szólnék arról semmit. De épen azért kell e dolgokról beszélnünk most, mert utolsó találkozásunk és azon idő óta, mikor szavát adta nekem - igen sok megváltozott.

A leány kérdőleg nézett reá.

- Én, mint gazdag ember közeledtem önhöz, Katinka, azon meggyőződésben, hogy jólétet adhatok; hogy helyrehozhatom a sorsnak azon véletlen rosz szeszélyét, mely önnek nem adott vagyont; s hogy midőn kezemet fölajánlám, és életét saját sorsomhoz kötém, nemcsak szellemileg, de anyagilag is jólétet adhatok önnek... Most e reményem elmult. A körülmények oda jutottak, hogy szegény emberré lettem s miután az, a mit kezemmel önnek ajánlottam, nincs hatalmamban többé, mint becsületes ember, visszaadom szavát, mely hozzám köté.

Katinka állva maradt az ifju előtt e szavak alatt s kezeit egymásba kulcsolva tartá. Bizonytalanul nézett annak arczára s szemeiből sürű könyek gördültek arczán végig. Eleintén nem tudta tájékozni magát, egy perczig tán kételkedett, ha az ifju igazat mond-e; de midőn annak arczán látta a küzdést egész beszéde alatt, hallá a fájdalmas hangot, az erőszakot melylyel szavait kiejté, akkor kétségbeesett kiáltással veté az ifju lábai elé magát s annak kezeit szenvedélylyel vonta ajkaihoz.

- Ne taszitson el magától - mondá könyörögve. - Ön visszaadja szavam, de visszaadhatja-e szivemet is? Engedje, hogy megosszam önnel a nélkülözést s bár vagyont nem ajánlhatok, de lesz erőm, vigaszom, igyekezetem, Higyje el, könnyebben fogja viselni a terhet, ha összetett vállal visszük azt át az életen, s bennem oly igénytelen, oly szerény társat talál, ki önnek napjait nem fogja nehezíteni s tán igyekezetével buzdítni fogja terhes munkáiban.

Géza reszkető karokkal emelé föl a leányt s szerelemmel vonta maga mellé. Gyöngéden simítá félre arczából selyem fürteit és gyönyörrel tekintett a szerelmet sugárzó szemekbe.

- Katinka, - mondá keblére vonva őt - e perczben másodszor lett menyasszonyom. Másodszor adta nekem szivét, és isten legyen tanúm, hogy e szerelmet, e föláldozást megérdemleni s meghálálni életem főczélja lesz. Bocsásson meg, ha fájdalmat okoztam, de kötelességem volt ezt tenni. S bár az életben az embereket legtöbbször a körülmények alkotják, erős meggyőződésem volt, hogy önt nem rabolja el tőlem semmi.

Katinka leirhatatlan boldogsággal mosolygott könyein át. Kezei erősen összekulcsolva tarták Géza ideges kezét, mintha még mindig félne elbocsátani azt, mintha még mindig el akarnák rabolni tőle e kezet.

A nagy kérdés, mely az ifjut két hét óta kinozta, meg volt oldva. Katinkára semmi hatást sem tett a körülmények roszra fordulása, s Géza ugy szeretett, és oly fiatal volt még, hogy e perczekben semmi egyébre nem gondolt többé, csak menyasszonyára. Nem volt előtte rosz sors; eltünt mult és jövő; elfeledett minden bút és küzdést; egyedül szerelmének élt és Katinkának, ki mindez érzést, elragadtatást és boldogságot oly igazán s oly bensőleg osztá meg vele.

Midőn rövid idő mulva a kastélyba mentek, mindkettőjük arcza oly ragyogó, oly derült és elégedett volt, hogy senki sem gyanitotta volna, miként egy óra előtt e két sziv egymás szerelmeért egy egész élet anyagi jólétéről mondott le.

Nehány napot töltve Prágában, Géza ismét szabadsággal utazott haza, és pedig néhány hónapra, mialatt családja ügyeit egészen rendbe akarta hozni s egyszersmind azon időre tüzve ki az esküvőt, midőn visszaérkezik.

A fiatal pár búcsúja szomorú volt. Majdnem bizonytalan időre váltak el. Nem tudták, mikor láthatják ujra egymást s mikor leend vége azon időnek, melyben ujra meg ujra válniok kell.

Az ifju, távozta után néhány hét mulva, azt irta Katinkának, hogy szülői Bécsbe mentek lakni, hogy ügyei bontakoznak a zavarból s reméli: már nem sokáig leend tőle távol.

Azonban uj meg uj levelek érkeztek, mind telve biztatásokkal; uj meg uj hetek, hónapok teltek el s az ifju még mindig nem jöhetett, s az esküvő még mindig igen távol volt.

Egy egész év röpült igy el s ez idő alatt Géza egyetlen egyszer volt csak pár napra Prágában, Katinkát látogatni. Nehány napot töltött nála s ujra sokáig nem látták egymást.

A leány ezalatt epedt, sóhajtozott, arcza halvány lett a vágytól. Folyvást a jövő reményében ringatá magát s a jelen napjai gyakran öntudatlanul röpültek el fölötte.

Végre egy nap, a második év felében, megjött az ifju. Megrettent, midőn Katinkát látta. Az eleven viruló leány helyett kifejlett, halvány hölgy lépett eléje s az arcz rózsáit, a szem tündöklését, epedő bánatos kifejezés váltotta föl.

- Katinkám, - mondá fájdalomtól elfojtott hangon Géza s megindulva szoritá a reszkető alakot keblére, mig a leány szemeiből szenvedés és öröm könyei hullottak, s fáradtan, kimerülten omlott az ifju karjai közé.

Géza bár nem végezte be egészen ügyeit, de nem merte menyasszonyát elhagyni többé. Ama változás, melyet észre vett rajta, megdöbbenté őt s elhatározta a lehető legrövidebb idő alatt tartani meg az esküvőt.

Az ezred elhagyására rég benyujtá a kérelmet s midőn most visszaérkezett, már végkép leveté az egyenruhát.

Esküvőjüket Prága egyik templomában tarták s Katinka rokonait, és Géza részéről a tanút kivéve, senki sem volt e szertartásnál jelen.

A legnagyobb csendben ment az véghez, de oly ünnepélyes, oly magasztos volt, minő csak az lehet, hol a jegyesek oly igaz szerelemmel, oly tiszta szivvel lépnek az oltár elé, mint Alpáry és menyasszonya.

Mindenki érzé, hogy az Ur szine előtt köttetik e házasság. A szeretet az ég fénye a földön, s ki igazán szeret, az keblében hordja az eget. Az ilyen nem tévelyeghet a setétségben, csak kezét kell kinyujtania, hogy érezze a kezet, mely elvezeti őt a bizonytalan utakon, csak szemeit kell fölemelnie, hogy meglássa a remény biztató világát. Ki ne érezte volna a vallás vigasztaló hatását?

Ki mondhatja azt: én soha sem hivtam Istent segitségül, midőn bajban voltam. Senki, bizonnyal senki. - Emlékezzék bárki vissza éltének egyes szomoru eseményére, midőn minden reményére árny borult, midőn nem tudta: honnét várja a segitséget, a szabadulást s ajkai önkénytelen Isten nevét kiálták, - mert midőn az élet, az emberek, az akarat és erő többé nem segithet: akkor erős és gyönge vallásos és vallástalan, elmélkedő és vakhitü egyformán csak Ő hozzá fordul, mert egyedül Ő a valóság, Ő az örök e földön. Ily érzés szállta meg a jelenlévők keblét, mialatt a szertartás tartott.

A halovány menyasszony, fájdalmas kifejezésű arczával, szelid tekintetével egy szenthez hasonlíta, ki leróva az élet nehéz kötelességeit, megtisztulva lép az Ur kegyelmes és igazságos szine elé.

Fejét keblére hajtva térdelt az oltár előtt, s kezeit erősen imára kulcsolva, áhitatosan könyörgött áldásért.

Mellette Géza térdelt, ép oly meghatva, ép oly hivő arczczal tekintve menyasszonyára, mint ez az ég felé. Ő is hitt, remélt és bizott.

A fiatal pár elindulására minden készen volt az esküvő végeztekor. Öltönyöket váltva és a jelenlevőktől elbucsuzva, azonnal indultak Bécs felé, hol Géza szüleinek akarta bemutatni fiatal nejét.

VI.
Mézes-hetek.

Egy év mult el a föntebb leirt események után.

Tavasz volt, május közepe, midőn a természet legszebb pompáját tárja elénk s fű, fa, hegy, völgy, rét és virág, minden a kikeletről beszél.

Az a hely, hova olvasóimat vezetem, egyike a főváros legismertebb s egyszersmind legkellemesebb helyeinek, a »Z u g l i g e t«, hol nyáron át a Pesten lakó családok egyes házakat kibérelnek s a meleg hónapokat ott a friss természet ölében, az éltető levegőn töltik.

Egy ily házacskában lakott Alpáry Géza és neje.

Az ifju, családi viszonyuk rendezése után, oly sorsot tudott biztosítani szülőinek, mely nem kényszerité őket, hogy öreg napjaikra nélkülözzenek. Bécsben éltek, birtak azzal, ami az élet főbb kellékeihez tartozik s csendes, egyforma és nyugodt napokat töltének.

De hogy ez megtörténhessék, Alpáry Gézának le kellett mondania mindenről s kielégitve hitelezőit, rendbe hozva mindent, biztositva szülői helyzetét - saját maga számára semmi egyebe nem maradt, mint neve, melynek tisztaságáért mindent föláldozott.

Az ifju tudta azt, hogy valamihez kell fognia, ha élni akar s Pestre ment lakni fiatal nejével, hol legkönnyebben hivé feltalálni azon tért, melyen ezentúl mozogni fog.

Fiatal volt. Telve jóindulattal és azon igyekezettel, hogy megragadjon bármit is, mely által helyzetén segithet. Nejét úgy szerette, hogy érte és jóléteért fáradni boldogságnak tekinté s Bécsből megérkezésük után, hol pár hetet időztek, azonnal mindent megmozditott, mely őt czéljaihoz közelebb segíthette volna.

Azonban mindenütt igen sok nehézséggel találkozott. Egyik pályához az alkalom, másikhoz a hivatás, majd a jártasság, majd az eszközök hiányzottak nála. Szóval: legboldogabb időszakában, mézes-heteiben, igen sok titkolt keserü percz volt, melyről Katinkának soha sem volt szabad tudnia.

Az élet igen szép, a szerelem igen boldogitó; de mennyi keserüségnek van alávetve, ha a világ legprózaibb eszköze, a vagyon, a pénz hiányzik.

Mily boldog volt Géza, midőn szép fiatal nejével karöltve végighaladt a Duna partján. Midőn mind ketten boldogságuk érzetétől áthatva, oly szépnek, oly felségesnek találtak mindent. A nyugodt Duna kék tükrét, az átelleni emlékekkel megrakott régi várat, a szent Gellérthegye mögé szálló napot s a kisded sikamló sajkák iramlását, mind oly érdekkel, oly gyönyörrel tekinték, s nem jutott eszükbe ez ártatlan mulatságon és egymáson kivül semmi.

Vagy midőn még benn a fővárosban laktak, ha kimentek a budai hegyek közé, bokrok és fák árnyékában oly boldogan tölték el a napot, élvezettel szíván be az éltető levegőt, melyet gyermekkora óta Katinka ugy megszokott, mig most folytonosan nélkülöznie kellett a főváros falai közt. Gyakran hallgatták a pacsirta énekét és beszéltek a multról, a jövőről. A jelen oly boldog volt, azt csak érezni lehetett, de elmondani vagy elemezni nem.

Boldogok voltak, és mégis Katinka gyakran hullatott könyeket sorsuk és férje miatt, ki oly gondosan eltakart előle minden bajt. És Géza hányszor törte fejét azon, hogy mint lehetne anyagi körülményeiket oda vinni, hogy bármi csekély, de biztos jövedelmük volna.

És mégis, ha sziveikbe tekintének, és magukba szállva, arra gondoltak, a mit tettek: midőn mindketten vagyon nélkül sorsukat összeköték, soha egy pillanat sem volt, melyben ezt megbánták volna s egymásról bármi áron is le tudtak volna mondani.

Géza végre mint mérnök talált egy állomást. A katona-intézetekben a számtant igen gondosan tanitják s ő legnagyobb hajlamot érezett mindig ez iránt. A mérnöki pálya vonzó volt rá nézve, mint szabad, független állás és jövedelmező is olykor. Atyja által, kinek jóformán az ország minden tehetős főura személyes ismerőse volt, nem sokára oly összeköttetéseket talált, melyeknek segélye által egyik főtényezője lett az akkor épülő lánczhidnak, a leendő vasuti tervek kidolgozásának s általán véve sorsa rövid időn nagyot javult.

Az első telet a fővárosban tölték, a nyarat pedig a budai hegyek között. Géza folytonosan elfoglalt életet élt, Katinka pedig ügyesen vitte kis háztartásuk gondjait s midőn férj és nő együtt tölték az estéket s kipihenték napi fáradalmaikat: boldog mosolylyal s reményteljes arczczal beszélgetének ama kisded lényről, kit kölcsönös szerelmök adand nekik.

- Mily szépnek kell lennie, hisz oly nagyon szeretjük egymást, - mondá gyakran, férjét szerelemmel ölelve meg, Katinka.

- S mily angyali jónak, ha hozzád fog hasonlítani, - viszonzá Géza.

- És mily boldognak, ha isten meghallgatja imádságomat s megjutalmazza igyekezetünket - folytatá a nő.

Aztán tovább beszélgettek - csekélységekről, kis dolgokról, melyeknek semmi értékük, s melyek csak oly két lénynek voltak egymás ajkairól mulatságosak és érdekesek, mint Géza és Katinka.

Midőn az ősz közeledett, szomoruan látták a fák leveleit hullani. A fű megsárgult, a levegő hűvös lett s tudták, hogy nem sokáig maradhatnak a kedves helyen, hol éltök legboldogabb s legszebb napjait tölték.

Ez volt az első ősz, mely házasságuk tavaszát követé.

Be kellett vonulniok a kőfalak közé. Azonban megfogadták, hogy jövő tavaszszal ismét e helyre jőnek lakni s nehéz szívvel váltak meg a most már szomoru völgytől, melynek ők e perczben nem sárga leveleit és szomorú őszi szinezetét látták, hanem a viruló bokrot, fát, füvet, a verőfényes napot; minden szál fű, minden fa boldog sétákra emlékezteté, melyek oly élénken éltek most is szivökben.

E második tél minden különösebb esemény nélkül folyt le, s midőn a kikelet bontakozni kezdett, midőn a komor tél után ujra minden zöld, derült és vidám lett, és a levegő enyhesége kicsalta a városi népet a szabadba, fiatal párunk is megérkezett az el sem felejtett lakba, melybe most egy kicsi vendéget is hoztak.

A kis leány szép volt, vonásai oly angyaltiszták, szemei oly égszinü kékek, mintha isten küldte volna őt megjutalmazni szerelmöket. Azonban Katinka igen halovány volt. Betegsége után igen gyönge. Arcza még soványabb, szemei beesettebbek, mint azelőtt s köhögése, melyet évek előtt kapott már s mely eddig nem volt aggasztó, most egészen komolylyá és nyugtalanitóvá lett.

Géza aggodalommal tekintett reá. Orvosokat hivatott, őrizte őt minden légváltozástól, de a kedves arcz mind halványabb, a vonzó alak mind átlátszóbb lett.

Augusztus vége felé volt, midőn egy nap lakásukhoz közel egy nagy fa tövében ültek együtt. Egy ideig Géza messziről nézett a szép szenvedő arczára, mig végre nem tudva vágyainak ellentállni, fölkelt s Katinka mellett foglalt helyet. A nő mosolyogva nyujtá neki kezét, és

szemeiből oly benső melegség sugárzott az ifjura, hogy az hálásan vonta ajkaihoz a feléje nyujtott kezet.

- Oly szép egy alkony - mondá az égfelé tekintve a nő, - ki tudja Géza, töltünk-e még az életben ily szép estét együtt?...

Az ifju, mintha sejtelmes félelem kapta volna meg, hevesen ölelé át nejét s érzé, hogy arczára annak szemeiből forró köny gördül alá.

- Képzelődő - mondá szelid szemrehányással az ifju. - Oly hamar lemondasz az élet reményeiről s oly kegyetlenül űzesz tréfát velem. Hiszed-e azt, Katinka, hogy mi elválhatnánk egymástól s nem vagy-e meggyőződve arról, hogy szerelmem erősebb mint a halál?

Katinka mosolyogva nyujtá kezét neki.

- Azt tudom, - mondá, - hogy szerelmed nem szünik meg soha. Tudom, hogy szeretni rajtam kivül nem fogsz senkit, azonban ez a haláltól nem tarthat vissza senkit. Meg fogok halni, édes Gézám, s emlékül neked kis leányom marad. Szerelmünk élő emléke lesz. Szeresd őt helyettem is. Ne hagyd el soha. Beszéld el, ha nagy lesz, hogyan szerettük egymást. Irj le néki engem, és neveld őt a vallás és szeretetben, mely védője, támasza leszen a földön.

- Nem, nem! - kiáltá keserüen az ifju, - e szavakat nem hallhatom tovább. Ne akard, hogy képzelődésedet én is oszszam, ne izgassuk föl egymást. Beszéljünk másról, a jövőről, vagy multról, mely oly szép, s még oly rövid, hogy egész értelme csak a jövőben rejlik. Ne akarjuk sötétebb szinten látni a dolgokat, mint vannak: ez az élet leghűbb kelléke. S végre is Katinka, a te betegséged oly futólagos, oly mindennapi, melynek semmi komoly következménye nem lehet. A te betegségedet minden anya osztja; nem veszélyes, bár az üdülés sokáig tart.

A nő látta férje arczán az izgatott kedélyt, szavaiban észrevevé a keserüséget, s nem szólt e tárgyról többé. Másról beszéltek. Azonban mindkettőjök arczán látszott, hogy nem nyugodtak s hogy közönyös dolgok fölötti társalgásuk igen erőltetett. Közbe elhallgattak, s mindketten andalogva néztek magok elé. Géza keblét mély keserüség tölté el, oly szomorúnak látott maga körül mindent.

Az ember egészen kedélyének rabja. S ha valamely helyet derültnek vagy szomorúnak látunk; ha valamely mulatság nem tud fölvidítani; ha olykor valamely társaságot unalmasnak találunk s terhünkre esik: soha sem másokban vagy tárgyakban rejlik az ok, hanem saját kedélyállapotunkban. A derült kedélyü ember mindent szép szinben lát maga körül, mig a komor vagy roszkedvüt minden untatja, mindenben hibát talál. Igy volt Géza is. Ugyanazon fák, ugyanazon vidék környezék őt, melyek egy évvel ezelőtt. Semmi nem változott körülte, az ég épen oly kék, oly tiszta volt, mint máskor, minden friss zöld, és viruló s ő mégis oly borus, oly leverő szinben látott mindent, mert mindez az ő kedélyállapotát tükrözé vissza.

Este lett. Hüvössé vált a lég, halk szél emelkedett s ingatá a fák leveleit, és Katinka gyönge alkata fázni kezdett.

Férje karjára támaszkodva hagyá el a helyet s indult a szobába, - még egyszer megállva a küszöbön s vágyó tekintettel hordva szemeit köröskörül a holdvilágitotta tájon.

E naptól fogva halkan, csöndesen közeledett a sir felé.

Minden nap egy-egy emléket törült le régi szépségéből s minden perczben nehezebbé vált az a suly, mely Géza szivét nyomta.

Napról napra látnia kellett hervadó nejét, mint halványul annak arcza, hallani a fenyegető köhögést, mely lassanként mindig gyöngébb és erőtlenebb lett, és tanuja lenni mindennek, a nélkül, hogy segithetett volna s a nélkül, hogy bánatát csak egy perczre el lett volna szabad

árulnia. Végre szeptember vége felé elhatározta visszavinni őt Pestre s uj tanácskozmányt tartani a főváros legjelesebb orvosaival. E szándékát közlé Katinkával.

- Ne menjünk - mondá könyörgő hangon a nő. - Tudom, hogy meg kell halnom. Engedj itt meghalni Géza, itt, hol oly boldogok voltunk, hol minden fa, minden bokor szép napjaimról beszél, hol a földben édesebb lesz pihennem.

És Géza hiába akarta őt rábeszélni, hogy a városba menjen. Hiába kérte, könyörgött neki, hogy ne szomoritsa oly leverő képzelődésekkel magát, a nő hajthatatlan maradt. Egy pillanatig sem hitte, hogy meggyógyulhasson s keresztényhez illő elhatározással várta a halált. Végre október végső napjaiban elérkezett az s Katinka oly szeretettel, oly benső ragaszkodással vált meg férjétől és gyermekétől, minővel irántuk, rövid boldog együttlétük alatt viselteték. Géza fájdalma leirhatlan volt. Eleintén őrültségig föl volt izgatva; később lassanként csöndes búskomolyság kezdett erőt venni rajta, és soha senkivel, senki előtt nem beszélt vesztesége és szerencsétlen sorsa felől.

Gyermeke oly kicsi volt még, hogy női ápolásra kellett biznia. Elvitte őt anyjához Bécsbe. Szülőivel is csak nehány szót beszélt a gyászesetről; Katinka végnapjairól pedig soha semmit. Ugy látszék, e szomorú emlékek valának egyedüli vigasztalásai s e vigaszt nem akará megosztani senkivel. Egy ideig Bécsben maradt, aztán utazni ment. Eleintén azt állitotta, hogy ismét visszatér ezredéhez, később szülőinek azt irá, hogy Svájczban időz s bizonytalan ideig marad ott.

Nincs oly ír a sziv nagy fájdalmaira, mint a természet szépsége; semmi sem képes ugy megnyugtatni bennünket, mint eme nagyszerüség, melylyel szemben oly parányinak, oly kisszerünek tününk fel magunk előtt. Nagy szerencsétlenségben minden ember azt hiszi, hogy csak őt érheté ily fájdalom. S magába zárkózva, elviselhetetlennek látszik a teher, mely szivére nehezült s melynek enyhitésére egyetlen sugár sem deríti elborult egét. - De künn a természetben megnyilnak szemeink. Látjuk a száradó fát, melynek tövénél uj sarj fejlődik, a kiszáradt patakot, mig tiz lépésnyire tőle gazdag forrás buzog; a komor eget, melyen sötét felhők, vésztjósló fellegek usznak, a távolban tompa, fenyegető dörgés hallik s koronkint szemvakitó villám czikázik át a levegőn... Az ember keble elszorul, a terhes levegő ónsulylyal nehezül lélekzetünkre, szemünk káprázik a villám tüzétől s midőn már-már kitörni véljük az orkánt - lassankint oszlanak a fellegek, egyre távolabb vonul s huzódik el a dörgés, a sötét leplen keresztül küzdi magát a hold s ezer és ezer nyájas csillag mosolyog le reánk.

A természet változásai ezek s a gyarló ember, ki sorsa részeseinek tekinti a fát és gátakat, megvigasztalódik, látva: hogy nem egyedül az ő sorsa van ily változások alá vetve. Mélyebben rejti keblébe sebeit, melyek még igen sokáig sajganak ugyan, de a természet szemlélése közben szaggató fájdalmukat mégis hamarább elveszithetik? Ki tudja, Géza is nem írt keresett-e Svájczban? S nehány hónap mulva nem jut-e ő is azon meggyőződésre, hogy nincs sziv, mely dobogásában kifáradt volna, és nincs seb, melyet az idő be ne hegesztene.

VII.
A visszatérő.

Hét év telt el a föntebbi események után. Bécsnek egyik szűk utczájában azon házba vezetnek lépteink, hol az öreg Alpáry, neje és unokájuk laknak.

Az öreg báró, utolsó találkozásunk óta, igen megváltozott. Haja egészen ősz, termete elveszté feszes, merev tartását, mely által hajdan tán fölényét akarta másokkal szemben kitüntetni; szája körül koronkint ideges rángás mutatkozik, mely azon sok szenvedést és gondot árulja el, miket a lefolyt nyolcz év alatt folytonosan keblébe igyekezett zárni s titkolni mindenki előtt. Arcza halvány, vonásain szomoruság látszik. Kezére hajtott fővel ül ódon karszékében s feszült figyelemmel olvas egy iv papírról, melyet kezében tart.

A szoba, melyben őt találjuk, igen rendes, ó-szerü értékes butorokkal s fölszerelve egy férfiszoba minden kellékével.

Az ablak mellett iróasztal, távolabb két egymással szemközt helyezett pamlag, a középen letakart s könyvekkel és ujságokkal megrakott kerek asztal, két régi divatu megaranyozott szekrény, pipatartó, nehány karszék, a falakon ősi arczképek s az iróasztal fölött Gézának nagy olajképe, mely őt mint fiatal huszár-hadnagyot ábrázolja.

E szobába lépve, az első perczben látjuk, hogy a tulajdonosnak egész léte a visszaemlékezésekben, a multban fekszik. Nincs semmi e helyen, mely a jelent, az idő haladását jelölné; egyetlen darabja sincs a butorzatnak, mely a többire a régiség homályát vetné. Minden darab egy-egy emlék a multból, s az összeállitás is a multat, tán egy boldogabb időt képvisel.

Az öreg Alpáry végig olvasva a levelet, sohajtva tevé azt össze. »Még mindig nem jön« - sohajtá, s aztán maga elé nézve, gondolkodott...

Annyi bünbánás, annyi magábaszállás volt ez arczon; oly sok fájdalmat fejeztek ki az egymásba kulcsolt kezek, s oly élénk nyugtalanságot árult el a száj körül ama koronkint rángatódzó vonás, a mennyi csak igen sokat szenvedő ember külsején jelentkezhet. Nyolcz éve mult, hogy birtokát s a helyet, hol született és boldog volt, elhagyta; azóta e városban, e lakásban él. A körülmények megváltoztatják az embereket s az öreg ur, ki fiatalabb éveiben a legtársaságosabb életet folytatta, elvonult lőn, senkit se keresett föl régi ismerősei közül, folytonos tépelődésben és magányban tölté napjait, meghasonlott önmagával is, és sok részben még elveit is megváltoztatá. Arczán meglátszott az a gondolat, hogy él, mert élnie kell, minden czél, minden vágy és minden öröm nélkül.

Mély gondolkozásából az ételleni ajtó nyilása ébreszté föl, melyen hét éves kis gyermek lépett be, s lassan, nesztelenül, majdnem félve - közeledett az öreg felé.

Egyike volt e kis leány a legszebb, a legvonzóbb gyermekalakoknak, a minőt csak képzelni lehet. Korához képest oly magas, erőteljes alkattal s érett kifejezéssel birt, hogy bárki korosabbnak tarthatta volna. Könnyü szövetruhája látni engedé a gödrös karocskákat, nyakat és vállait s alul a telt gömbölyü lábakat. Világos szőke, majdnem fehéres haja göndör fürtökben omlott vállaira s arcza az egészség és nyájasságtól ragyogott. Oly gyermeteg, oly ártatlan és természetes volt ez arcz s mégis oly sok szellemi szépség ömlött el a vonásokon. Pilláktól árnyékolt sötétkék szemei oly sok bájt és komolyságot fejeztek ki, mit a vérpiros ajkak kedves mosolya hasztalan igyekvék földeriteni s a két sor hófehér gyöngyfog, melyek e mosoly alatt ajkai közül tündöklének, barna sötétes arczbőre, a magas homlok s mély tüzü szemei oly szép egészet képeztek, minőt gyermekeknél csak ritkán találni.

Halkan közeledve nagyatyjához, annak kezét ajkához vonná. »Jó reggelt, kedves nagyapám!« mondá nyájas hangon s a szék mögé vonult, és szemeit komolyan függeszté az átelleni képre.

Az öreg egy-két perczig szótalanul simogatá fürteit, arcza nyájasabb, enyhébb kifejezést nyert, ajkai körül bizonytalan mosoly játszott s magához vonta a kis leányt.

- Atyádtól kaptam levelet, kis Johanka; köszöntet téged - mondá az öreg némileg derült hangon.

- Mikor jő haza? - kérdé, még mindig a képre függesztett szemmel, a gyermek.

- Nem sokára, utját már megkezdte visszafelé s néhány hét alatt itt leend.

- Mily messze lehet, ha oly sokáig kell utaznia, mig visszaérkezik. Mint kivánnám már látni őt, valjon igazán olyan-é, mint az ott a falon?

- Nem gyermekem, - viszonzá Alpáry szomoruan nézve az arczképre. - Nem ilyen többé. E képet rég festék, midőn én, nagyanyád és atyád még mindnyájan sokkal fiatalabbak voltunk. Azóta megtörődtünk.

A leányka komoly arczczal s az őszre függesztett szemekkel hallgatta e szavakat. Hallgatá, de nem érté. Természeténél fogva komoly volt ugyan, de oly gyermek még, hogy a bú, baj, keserv vagy szomoruság fogalmára képtelen.

Néhány percznyi csönd állt be, - a gyermek hallgatott.

- És anyám soha sem jön vissza többé? - kérdé félig visszatartott lélekzettel...

Alpáry meglepetve nézett reá.

- Nem, - viszonzá aztán. A ki meghalt, nem térhet többé vissza.

A gyermek köny és szomoruság nélkül hallá e szavakat. Nem érzé e válasz fájdalmát s csupán kiváncsisága volt kielégitve általa.

Ekkor az öreg báróné lépett be s a kis leány rögtön elhagyá helyét, és hozzá futott.

- Nagyanyám! - kiálta örömtelt hangon, - atyám nem sokára haza jön, - amott van levele.

- Igazán? kérdé a báróné, mialatt halvány arczára az öröm pirja szállt, és férjéhez közeledett.

Alpáry átnyujtá neki a levelet, mit ő is végigolvasott.

- Még csak most indult el; sohajtá aztán, visszaadva azt, - soká lesz az, mig megérkezik.

Helyet foglalt s beszéltek távoljáró fiukról, a kis leányról, olykor a jövőről, - de a multról sohasem.

Egyetlen reményök fiok viszontlátása volt. Az elmult hét év alatt kétszer volt itthon, meglátogatni őket és gyermekét, aztán ujra elment, és soká, soká távol maradt.

Nincs körülmény, melyben az ember ne remélne többé. S bár ők az élettől saját részökre semmit sem vártak már, erősen hitték, hogy fiok egykor még boldog leend, hogy helyzete jobbra fordul, hogy unokájokra szép jövendő vár, - habár most még semmi kilátás, sem kecsegtetés. Ők reméltek, mivel a reményen kivül nem volt semmijök.

A kis leány nehány hónapos volt, midőn hozzájok került, s nekik oly jól esett, hogy van valami foglalatosságuk egyhangu napjaikban s van miért élniök.

A kis Johanna igen kedves és szeretetreméltó gyermek volt, s nekik nagyon sok örömet okozott. Ő volt a ház derüje. Arcza inkább az anyjáéhoz hasonlíta, de ők csak fiokhoz való hasonlatosságát látták s gyakran feledve a jelent, egészen visszaképzelék magokat a multba, midőn még vagyonos, tekintélyes emberek voltak s midőn mindenki tisztelettel közeledett

házukhoz. Fiatal, egymást szerető pár voltak s mellettük Géza, a kedves szép gyermek, egészen hasonló Johannához. Mennyi reményt és álmot füztek akkor ama fejlő gyermek jövőjéhez. Mind ez eltünt. Semmi sem maradt nekik a multból, mint fiok és unokájok, ki újra fölelevenité bennök a már egyszer meghiusult reményeket.

Ilyen az élet, csupa igéretekből áll.

A kis leányt hat éves koráig úgy nevelték, mint minden gyermeket. Oktatása egyedül abból állt, hogy nagyanyja imádkozni tanítá meg őt. Nem mulasztottak el soha egy-egy korához illő jó tanácsot, vagy szép tanítást adni neki, ha erre alkalom nyilt. Egész társasága a két öregből állott és dajkájából, ki fiatal magyar leány volt s az egyedüli lény, kivel nevethetett. Nagyszülői arczán folyvást csak szomoruságot látott; vidám dolgokról soha sem beszéltek azok s ő kicsi kora óta megszokta, hogy komolyan viselje magát. Azt, hogy természetében mennyi az elevenség és pajzánság: egyedül dajkája mondhatta volna meg, kivel olykor a gyermekszobában vidám játékokat űztek; a többiek legfölebb mosolyogni látták őt; lármázni vagy ujongani, zajosan örülni vagy keservesen busulni soha! Napjai oly csöndesen és oly egyformán folytak, hogy ily hangulatokra soha sem lehetett oka. Mióta emlékezni birt, napról-napra mindig ugyanaz történt, ami a legelső napon. Öröme kevés, de bánata sem volt. Így érte el hatodik évét.

A hetedik évben nagyanyja megtanítá őt olvasni, írni s azon apróságokra, mit az ő korabeli gyermekek tanulnak. Mielőtt hetedik évét betöltötte volna, apjának név- és születés-napjára már egy-egy köszöntő levelet írt. Mennyire örült Géza ezeknek, az gondolhatja el csupán, ki szintén volt egyszer hasonló körülmények között, távol minden szerető szívtől s ki hozzá hasonló elhagyatottságban és egyedüliségben érezte valaha magát.

E levelek vétele után Alpáry elhatározta, hogy visszatér.- Érezte, hogy ezentúl van életének czélja: gyermeke nevelése. Ennek, egyedül e Katinkától maradt emléknek akart élni.

Elhatározta, hogy a kis leányt magához véve, visszatér honába. Magyarország valamely kellemes vidékén telepszik le, hol gyermekével s emlékeivel tölti idejét.

Kik férfi-jellemben az ily elhatározást valószinűtlennek fognák találni, gondolják el, hogy vannak igen mély érzésü férfiak, kik mindig visszás hatást és keserüséget éreznek a világban, hol őket soha meg nem értik s hol hozzájok hasonló lények mindig igen kevesen vannak. Az ilyennek gyakran majdnem elviselhetlen az élet, hol csak örökös összeütközésekre talál. Olykor elzárkózva, keserü könyeket hullat. Érzi, hogy nagy különbség létezik közte és a nagy többség között. Érzi, hogy az emberek neki fájdalmat okoznak s napjait keservessé teszik.

Szerencsétlenség az ily kedély. De mennyivel nagyobb szerencsétlenség az, ha már talált egy szívre, mely rokon volt vele, mely megérté őt, melyet a szerelem fűzött hozzá s aztán el kell tőle válnia és kidobatni újra azon kietlenség közepére, honnét egykor már oly boldogító révbe ért. S újra oly idegennek oly elhagyatottnak lenni!

Az ily ember ne menjen társaságba írt keresni; ne kecsegtesse magát, hogy derült arczok látása jótékony hatást fog gyakorolni reá. Sokkal magánosabban fogja érezni magát, mint egyedül, - mert ott emlékeinek élhet, míg emitt folytonos hidegség és érzéketlenséggel találkozik csupán.

Nincs oly bölcs, ki annyira gyarlónak és kisszerünek találná a világot, mint a mély érzésü ember. Amaz csak eszével itél s nevet a világ fölött; míg emez az érintkezés által folytonos kínokat áll ki, s keble az emberek kiméletlenségétől száz oldalon vérzik. Sokaktól hallottam már: »mily boldognak érzem magam, hogy csekélységekből nem alkotok nagy dolgokat, s nem hat minden csapásként reám«. Mennyire csalódik, ki ekkép vélekedik. Az élet folyvást változó eseményekből áll s kinek keble nem bir fogékonysággal a csapás iránt: az mennyi, de

mennyi édes érzéstől van megfosztva egy-egy szép pillanatban. Hiába állítja bárki is: hogy élvezni tud, de szenvedni nem. Ki a rosszat el hagyja suhanni feje fölött, annál nyom nélkül tünik el a jó, a szép, a magasztos is. Nem az akarat-erőben van itt az érdem, de a szív fogékonytalanságában a hiba. S ki soha sem ejte könyet fájdalmában, az hiában élt, mert örömet igazán élvezni hasonlag nem tudott.

Alpáry Géza egyike volt azon keveseknek, kit az élet fölületes zaja nem birt elkábítani, nem tudott kiragadni bújából s ezért utazása alatt kerülte az embereket.

Fiatal éveiben, mint katonát, derült és mulatságos embernek tartották. A fiatalságnak egyik főtulajdonsága, hogy örökösen ámítja magát. A világba lépve, azt hiszi, hogy mindazt föltalálja ott, a mire vágyik. Szépet, jót hisz mindenkiről, s oly sokat vár az élettől, mennyit az nyujtani soha sem fog. Kedélye derült, víg, mert a remény ragyogó színben tündöklik előtte. S csak midőn az első fáradságos utat megfutá, és látja, hogy még egy más göröngyösebb terül el előtte; midőn az emberek örökösen visszataszítják; midőn hite minden jó iránt ingadozni kezd, reményeit csalatva látja és semmi nem teljesül, a mit várt: akkor magába vonul s vidámságát ott hagyja az élet amaz útjain, hol hite, reménye, annyi szép érzése, oly sok magas föltétele halomba dőlve hevernek.

Midőn Katinkát föltalálta, érzé, hogy élete más fordulatot vett. A vele töltött rövid idő alatt boldogsága mindvégig valódi volt, de rövid és kipótolhatatlan. S e veszteség után tudta, hogy rá nézve minden elveszett.

Utazni ment. De az ujdonságoknak szemében nem volt varázsa, a természetnek nem oly szépsége, mely feledtetni tudta volna meghalt boldogságát s a folytonos változatosság csak annyi vonzerővel birt reá nézve, hogy nem hagyta örökké tépelődni szerencsétlensége fölött.

Hat év alatt nem tudott feledni.

Letett a reményről, hogy valaha boldog lehessen s kegyetlen buzgalommal ápolta fájó emlékeit. Soha sem kivánta feledni a mult boldogságát és üdvét, jelenje nem volt és a mult emlékeitől való megválást halálnak tartá.

Ily lelki indulatok között indult visszafelé. Útját legnagyobbrészint gyalog tevé; kiadásait igen mérsékeltre szorítá s az elfolyt évek alatt vagyona romjaiból oly összeg képződött, mely igen egyszerű, de biztos jövedelmet nyújtott neki.

Elhatározta, hogy tevékenységben tölti napjait. A nyugalom őrültté tette volna őt s érzé, hogy anyagi és szellemi tekintetben munkás életre van szüksége. Arczára bizonyos nyugalmat erőszakolt, mely érzéseinek álarcza volt. S bár halvány maradt és sokkal korosabbnak látszott, mint valóban vala, a kiállt csapás nem volt oly észrevehető rajta többé. Szülői azt hitték, hogy egészen kigyógyult fájdalmából, midőn hozzájuk megérkezett.

VIII.
A viszontlátás.

Komor téli nap volt. Bécs utczái telve hóval, melyet ezer és ezer munkás igyekezett a járdákról eltakarítani. Kevés ember szállingózott az utczákon s azok is mind sietve haladtak tova. Látszott, hogy teendőik végett hagyták el lakásukat.

Alpáryéknál, bár sötétes homály derengett a szobában, nem volt még semmi világítás. Egyedül a belül fülő kályhának ajtaján derengett ki némi fény, mely vékony sugarat vetett végig a falon, s a szemközti ajtón vonult keresztül.

A két öreg egymás közelében ült a kályha mellett s csöndesen, halkan beszélgettek. Olykor vidámat pattant a lobogó tűz, mely a kályha erős léghuzása által folytonos morgást hallatott.

Lent az utczákról fölhallatszott a folytonos kocsirobaj, mindig, szünet nélkül ugyanazon hang, a kerekek zörgése. Farsang volt, a boldog embereknek sok járni-kelni valójuk akadt. Alpáryék alig hallák már e lármát. Fülük egészen hozzászokott ez egyforma hanghoz. Eleintén kínozá őket, most, hét évi megszokás után többé észre sem vették. Nem hallák, mint robog a többinél sebesebben egy kocsi, mint áll az meg hangos robogása közben egyszerre a kapu előtt, mint vágódik be pillanat alatt az ajtó, s a kocsi ismét sebesen gördül tova.

Csöndesen ülnek; nincsen semmi előérzetük. Csak midőn az előszoba csengetyűje éles sivító hangon megszólal, riadnak föl mind a ketten, e náluk ily időben szokatlan eseményre.

- Ki lehet? - kérdi halkan Alpáry, lélekzetét visszatartva, hogy jobban figyelhessen. S mindketten feszülten várják az inas ismert hangját, ki a történtekről értesíteni jön őket.

Léptek zaja hangzik, fölnyílik az ajtó, s a küszöbön egy férfi-alak áll, arczára fényt vet a vékony tűzsugár. Alkata magas, sovány, arcza sáppadt, szemeit bizonytalanul jártatja a homályban körül. Nem tudja, belépjen-e vagy visszatérjen.

- Géza! - kiált most egy örömteljes női hang, s a férfi sebesen téve be az ajtót, a hang felé közeledik s anya és fiu pillanat alatt átölelve tartják egymást.

A másik perczben megnyílik az ajtó s az öreg inas lámpával kezében lép be, és most atya és fiu kezet fogva egymással, megdöbbenve látják a szomoru változást egymás külsején.

- Régóta várunk! - mondá halk, elfogult s az örömtől reszkető hangon az öreg nő.

- Sokáig tartott utazásom, nagyrészint gyalog tevém.

- Két hónapja, hogy utolsó leveledet vettük. Abban irtad, hogy megindultál hazafelé.

Az öregek visszaülnek helyükre s székkel kinálják meg fiokat, de az nyugtalanul néz körül a szobában.

- Azonnal itt leend, viszonzá anyja, eltalálva Géza óhaját. Azzal kis kézi csengetyűjéhez nyúlt és csengetett.

Azonnal megnyilt a másoldali ajtó s azon előbb egy nőcseléd, kis idő mulva pedig nyulánk, fürtös haju leányka lép be.

Johanka illedelmesen közeledik Gézához s csinos gyermeki bókot csinál, aztán kezet nyújt neki, mialatt az gyönyörteljesen tekint reá s szenvedélyes szeretettel vonja keblére gyermekét s fürteire, arczára, kezére és mindenüvé ezer és ezer csókot nyom.

A kis leányt egészen zavarba hozta ez. Arcza lángvörös lett, tekintete zavarral függött az ismeretlen férfin; de legkevésbé sem ellenkezett, midőn az ölébe vonta őt, míg nagyanyja sírva nézte e jelenetet.

- Kedves, kedves kis gyermekem, - mondá érzéstől reszkető hangon Géza. - Te nem is tudod, ki vagyok én! Kicsike voltál, midőn utolszor láttalak s nem emlékezhetel reám.

A kis leány bizonytalanul nézett a nagy olajfestésü képre, aztán atyjára, ki legkevésbbé sem hasonlított ama díszes katona-tiszthez, ki neki mindig annyira tetszett. De a gyermekek némelykor a legeszesebb föltalálói a képekben létező hasonlatosságoknak. Ő is fedezett fel egy ismeretes vonást a két arcz között, s gyermekies egyszerűséggel kiáltott fel:

- Atyám!

Gézának könyeket idézett e szó szemeibe. Tán e név édessége, tán a kedves szelíd hang hallása költött emlékeket benne; de arczát gyermeke keblére rejtve, pár forró köny gördült a kis leány kezeire. Azután letette őt a földre. Gyönyörködve nézegeté őt, lesimítá selyemfürteit, melyek kezei alatt újra meg újra gyűrűkbe göndörödtek vissza. Megnézte szemeit, arczát, termetét, vonásról-vonásra vizsgálá őt s sok, igen sok hasonlatosságot talált benne, tán épen annyit, mennyit keresett.

Semmi sem játszik az életben nagyobb szerepet, mint a képzelődés. S gyakran oly boldoggá képes az tenni bennünket, mint a való tán soha sem. Némelykor a legridegebb valót is mily vonzóvá tehetjük élénk képzelődésünk által; és az, ki e habbuborékokat elfujná előlünk, vagy letépné a képzelet czifraságait, bizonnyal a legnagyobb kegyetlenséget követné el velünk. Így volt Géza is. Örömtelt arczczal szemlélé gyermekét, - Katinka élő hasonmásának találva őt.

Mily boldognak érzé magát, újra birva a kedves felejthetetlen arczot. A bájos kék szem újra rá tekintett, a nyájas ajkak szelíden mosolyogtak feléje, a gyöngy fogsor, a domború nemes formáju homlok, mind, mind övé volt, s gyermekében itt hagyá - emlékül neki.

- Mennyire hasonlít anyjához, - sóhajtá örömittas hangon s bár az öregek egyetlen vonást sem találtak benne, helyeslőleg intének fejökkel, - látva, hogy e hit mily boldoggá teszi fiokat.

Aztán mindenféle apró részletekről beszélgetének. Géza elmondatá magának a költeményeket, melyeket a kis leány tudott, s most eszes, komoly gondolkozó arczczal adott elő. Kérdezősködött bábjairól, előszedte podgyászából az apróságokat, melyeket ő hozott neki, s oly hirtelen eltelt az idő, midőn a kis leány jó éjszakát mondva, örömtelt arczczal aludni ment, hogy Géza azt hivé, csak nehány percz előtt érkezett meg.

Szülőivel csupán a gyermek távozása után kezdett hosszasabban beszélgetni. Addig rövid kérdések és feleletekből állt a társalgás, melyben a gyermek is részt vehetett.

Most azonban beszélt úti tapasztalásairól. Előadá tervét a jövőre nézve, mi az öregeket - hallva, hogy a kis Johannát elvesztik - majdnem könyekre fakasztá. Tudakozódott nehány ismerőséről, s késő éj volt, midőn elváltak, hogy nyugalomra menjenek.

Géza szokatlan nyugtalanul aludt. S bár édes álmai voltak, kimerülten ébredt föl. Katalin jött el hozzá, karján gyermekével, s átadá a szőke kis angyalt neki. »Gondjaidra bízom - mondá édes hangon. - Sok szenvedés vár az életben egykor gyermekünkre, de én a magasból, te itt e földön őrködünk fölötte s nem bukhatik el soha. Neveld a vallásban és hitben, hogy ne zúgolódjék a próbáltatások közepette s az én szeretetem, a te őrködésed, és isten keze nem hagyják őt el az élet nehéz útjain.« Gézát elszomorítá e jövendölés. Nem hitt ugyan az álmoknak, de meggondolva, hogy az életben mindenki nagy próbáltatásokon megy keresztül, hogy kiszabott része jóból és roszból mindenkinek kijut s arra gondolva, hogy gyermekét egykor

szenvedni látná: keserü érzésekkel tölté el szivét. És csak akkor feledé ez álom szomorú oldalát, midőn újra gyermeke ragyogó arczát látta.

Nem lehet, - gondolá, a kedves, ártatlan vonásokat nézve, - hogy ily lények is szenvedjenek a földön. Mily értelme volna akkor ama rettentő mondatnak: »megbüntetem az atyák vétkeit a gyermekekben«, ... ha viszont nem jutalmaztatnék meg a szülők szenvedése s nem kárpótoltatnék a gyermekeknek az, mit az atya és anya elvesztének!

Géza, szülői körében maradva, tudakozódott egy kisebb birtok után, melyet kevés pénzén haszonbérbe vehetne. Szorgalmasan olvasá a lapokban közzétett hirdetéseket, tudakozódott mindenfelé, de olyfélét, minő neki kellett volna, nem talált sehol. Másfél hónap telt el már megjövetele óta, s bár néhány ily birtokot meg is nézett, újra és újra azzal a hírrel tért vissza Bécsbe, hogy a mit látott, nem neki való. A közben a világ szinpadán mindenfelé igen zajos mozgalom folyt.

Pozsonyban országgyülés volt. Bécsbe naponként izgató hírek érkeztek részint Pozsonyból, részint Pestről, de legnyugtalanítóbbak Francziaország felől.

Az év neve 1848.

Az országgyülés Pozsonyban a mult év novembere óta együtt ült s nehányszor Géza is lerándult Bécsből, meghallgatni a nagyérdekű vitákat, melyek ott a nevezetes válaszfelirat fölött naponként folytak.

Végre elkészült az, föl lett küldve Bécsbe s a kedélyek egy ideig nyugodtan maradtak.

Márczius 13-dikán Bécs zajos eseményeknek volt szinhelye s mihelyt Pozsonyban ezt és Metternich bukását megtudták, azonnal újabb és nagyobb erővel tört ki a nyugtalanság s az országgyülés elhatározá, hogy a válaszfölirat ügyének sürgetése végett követség menjen Bécsbe. Ez márczius 15-kén meg is történt.

E napon azonban Pesten kiütött a forradalom. Mindenfelé a legnagyobb zavar. Oly időszak állt be, hol tétlenül elvonulva élni férfinak lehetetlen vala.

Az Alpáry-család - mint tudjuk - a mult időkben ahhoz a szellemi párthoz tartozott, melynek a forradalom örvendetes jelenség nem lehetett. Ha tíz év előtt tör az ki, kétségbeejtette volna őket. Most azonban másképp volt. Mint tudjuk, a világban - annak kezdete óta - kevés kivétellel minden forradalmat oly események előztek meg, melyek végkép megronták, elkeseríték s gyakran kétségbeejték a kedélyeket s megérlelék a forradalom eszméjét és kitörését.

Ilyforma kedélyállapotban találták a negyvennyolczadiki események az Alpáry családot is; s bár az öreg úrnak az első időben sok vitája és összeütközése volt fiával a politikai kérdések és vélemények fölött, mindamellett akkor már csak az volt köztök a különbség, hogy a fiu elvileg a legszélsőbb, az atya a középső úton haladt.

A gazdag főúr, ki hazánkban a régi időkben oly sok kiváltságokkal birt a más sorsu emberek fölött, ki születése óta úszott a pénzben és javakban; kinek, ha kedve tartá, a legtétlenebb élettől kezdve választhatott a legfényesb, legtündöklőbb pályákig utat: az igen természetes, ha nem gondolt a dolgok állásának változhatására ott, hol semmit nem nyerhetett s csak veszteni lehetett volna.

Ilyen főúr volt a régi időkben Alpáry Imre; egykor magas polczon álló hivatalnok, gazdag jövedelmü főnemes, kinek nem hiányzott semmi az élet kedvezményeiből. Szülői által oly neveltetésben részesült, mely lelkébe a legnyugodalmasb eszméket önté, de egyszersmind a legkeményebb gőgöt is alattvaló és nála csekélyebb születésű egyének iránt. Ez természetesen a legkeserűbb visszahatást szülte. Ő megveté az emberek legnagyobb részét, ezek gyűlölték

őt; s miután ő csak egyedül volt, amazok pedig igen számosan, a nagy rész, mint mindig, győzedelmeskedett.

Mint mondtuk, házához annak legfényesb korszakában sem járt a magas ranguakon kivül senki, s ezek végre is csekély számmal voltak s neki észre kellett vennie, hogy az emberek mily hidegséggel fogadják mindenütt.

Gazdatisztjei, hivatalnokai gyűlölék büszkesége miatt. Titkon kinevették a gazdaságban és más ügyeiben való járatlansága miatt. Azon meggyőződéssel csalták és szedték őt rá mindenütt, hogy a báró, megfordított esetben, az ő érdekükkel hasonlóan mitsem gondolna.

Végre - mint tudjuk - tönkre jutott.

De mielőtt kimondta volna, még segíthetett volna magán. Egy külföldi bankból akart hatalmas összeget venni föl, melynek megnyerésére akkor nehány, e dolgokkal foglalkozó magyar főúr, neki személyes ismerősei, közbenjárása kellett volna.

Ezek azonban néhány mentegetőző szép szóval utasíták el. Így még magasabb állású egyénekhez folyamodott, kiknek minden hatalmukban volt s kiktől csupán halasztási parancsot kért ügyében rövid időre, mialatt dolgait rendbehozhatni vélte. De semmi válasz, semmi rendelet nem érkezett. Ekkép mint elszegényedett, tönkre jutott ember hagyta el hazáját, melynek termő földje s kiváltságai ránézve végkép el voltak veszve.

Komor, meghasonlott kedélyállapotban és folytonos elmélkedés s gyötrelmes lelkifurdalások között tölté éveit. Az idő, a magány és elhagyottság lassanként eloszlaták szemei elől a hályogot. Világosan kezdett látni, oly világosan és oly tisztán, minőre csak igen kevés ember képes, - ö n h i b á i t ismeré föl.

Annyi ereje azonban nem volt, hogy e hibák miatt önmagát kárhoztatta volna; de mert kereste a hibák kútfejét: neveltetésében lelte azt föl végre, és azon meggyőződésre jutott, hogy szerencsétlenségének alapját saját szülői veték meg.

Ez végtelen fájdalmas meggyőződés volt ránézve, mert egyszersmind azon kérdést támasztá elméjében: más elvekben részesíté-e ő fiát, ki pedig nála harmincz évvel később született?

A kérdésre még szomorítóbb volt a felelet s egyedül azon hit nyujtott neki némi vigasztalást, hogy Géza természete sokban különbözik az övétől. Fia elveinek, már sorsa és körülményeinél fogva is, fölvilágosultabbaknak kell lenni, mint a minők az övéi voltak egykor, midőn még azok árthattak vagy használhattak önmagának és tán a közügynek is. Erősen föltevé most, hogyha Géza visszatér, beszélni fog vele e tárgyak felől.

Azonban az ifju hazatérte után erre nem jött alkalom, míg csak a forradalom ki nem ütött. Ekkor a fiu kevés szóval adá elő atyjának saját fogalmait és elveit a beállt viszonyokról s midőn mind ezek fölött az öreg úr még sokáig elmélkedni készült, ő már tenni akart. Érezte, hogy ez események az ő sorsában is határoztak; érezte, hogy tétlenül, elvonulva nem élhet, s nehány nap mulva bucsut véve gyermeke és szülőitől s a kis Johannát ujra gondjaikra bizva, Pestre utazott, hol bevárni szándékozott az események további fejlődését.

Sok zajos és eseményteljes nap és hónap következett ezután, melyeket e pusztán társadalmi regényben elemezni és rajzolni - tán helyén sem lenne.

A nyár nagy hőséggel és zajos eseményekkel folyt le. Az emberek telve voltak reménynyel és félelemmel s nagy izgatottságban tekintettek a jövő elé. Senki sem tudta, mi rejlik a sors könyvében s mindenki sovár vágygyal és félelemmel köszönté a kelő napot, és látta elérkezni az alkonyt. Beköszöntött a tél.

A dolgok torzsalódni kezdtek. A főváros lakosai egy hideg zúzmarás délután számtalan podgyászos kocsit láttak a városból kivonúlni s egész nap komor, leverő üresség uralkodott mindenfelé. Mindenki azokra gondolt, a kik eltávoztak.

Másnap délután nagy zajjal érkeztek meg a főváros uj vendégei. Uj arczok, más egyenruhában, más zenével vonultak be s most már mindenki azokról beszélt, a kik jöttek...

Az események váltogatták egymást, mig végre egy nap mindennek vége lőn. A családok tagjai vagy visszatértek vagy örökre oda maradtak. Többé nem volt mit várni a jövőtől, minden a multba lőn temetve. Különös időszak volt ez, midőn az élők irigylék a holtakat, kik oly csendesen s tán oly reményteljes mosolygó arczczal nyugszanak a virágos réteken s álmodnak oly dolgokról, mikről az élőknek nem szabad.

Valóban nagyon boldogoknak látszottak, kik meghalának, mielőtt csalódhattak volna.

Hagyjuk őket békén! Ők azon föld alatt nyugszanak, hol születtek. Sirhantjaikat könyek öntözik; ismerős füzek elrejtik őket a világ zajától; egy kis halom nem hagyja hozzájok jutni a nagy hireket s a pásztor furulyája, az aratók éneke, midőn e csöndes helyek mellett elhangzik, oly »égi lényről« regél, melyért nekik édes volt a halál. Alszanak, ne háborgassuk őket.

Kövessük inkább azok lépteit, kiknek uj nevök van - f ö l d ö n - f u t ó k. Arczukon kétségbeesés, szivökben csüggedtség, jövőjük megsemmisült, jelenjüknek nincs czélja. Ezek a világ legboldogtalanabb lényei.

Ha tovább haladnak, hazájuk mindig messzebb marad. Ha pihennek, őrületes gondolat gyötri agyukat.

A kivándorlók közül nehányan egyenest Francziaország felé vették utjokat. Ezek közt találjuk Alpáry Gézát és nehány barátját, kikkel együtt élte le a mult év dicsőségét és sanyarúságát. Velök osztá meg a győzelmeket s most együtt osztakoznak a veszteségekben is.

Párisba érkezve, Géza nehány hét alatt látta, hogy e város és ez ország nem az a hely, hol ő jól érezhetné magát. Hazát vesztve, legalább oly helyen óhajtott megtelepülni, hol az emberek kedélye inkább hasonlit az övéhez s a könnyelmű, ingatag és minden mélyebb érzés nélküli párisiakban nem talált testvéreket.

Tehát tovább! Ujra utnak indult, vándorlásának czélja előbb London, később tán Angolország valamelyik csöndesebb helye volt. Tengerre szállt. Tört szivvel, meghasonlott kedélylyel ült a hajón; szemeit merően szegzé a tenger habjaira s olykor szinte vágya kelt, a t i t k o k a t m e g t u d n i o t t a l a n t.

Sürű, ködös levegő nehezült a vidékre. Az égen sötét felhők tornyosúltak, s a láthatár oly komor, lehangoló és bús volt, mintha Géza bensőjét tükrözte volna vissza.

Alig lehet szebb és nagyszerűbb látvány, mint a csendes tenger. Midőn a tündöklő napsugarak játszi alakokat festenek a viz sima tükrére, vagy midőn az égi tájkép, minden csillagaival, szeszélyes fellegeivel s teljes holdjával a tenger hátán szemünk előtt terül el. Néha egy pillanat alatt tüz lepi el a tengert; azt hinnők, hogy ég; a sötétben megfoghatlan tündéri fény terül el ama számtalan kis bogártól, melyek alulról jönnek föl s kiülnek a csendes habokra, melyek alig érezhetően ringatják őket.

De annyival borzasztóbb, midőn szilaj haragra kelve, irtózatos morajjal hányja-veti medrében magát. Mintha szük volna neki a tér, melybe szoritva van s az eget vágynék megostromolni. Habjai egymás fölé tornyosulnak. Vad morajjal szitkozódik mintegy a végzet ellen; magával sodorja, a mit megkap s uj és uj megfoghatatlan hullám-torlaszokat lök maga fölé. A mily nagyszerü szépségében, épen oly vad haragjában s a mily bájos, midőn mosolyog, oly kétségbeejtő, midőn szitkozódik.

A hajó, melyen Géza ült, ide-oda hányatva ingadozott a habok között egy ily ádáz haragu napon. A hajósnép és az utazók remegve kisérték figyelemmel a zivatart s mindenki a legrosszabbra készült. A magas égboltozat s a hullámzó tenger volt mindaz, a mit láthattak, s mentségök csupán e kisded jármü, mely a vad elemekkel daczolni vajmi gyönge.

Géza nyugodtan ült helyén. Megszokta farkasszemet nézni a sorssal s kiégett keblét nem egy könnyen rendité meg valami.

- Ki tudja, - gondolá, - nem volna-e jobb lakni ott alant? Lehajtá fejét, s a zúgó habokba nézett. Őszbe vegyült, de még mindig gazdag és fürtös haja arczára hullott; kezei idegesen szoríták a hajó karfáját s tekintete csüggeteg volt.

Az utazók a nagy zavarban is részvéttel néztek reá. »Szegény - mondák egymásnak; - ezen tán könyörülne a halál!« S találgatták, miféle nemzetből való lehet.

Végre elcsendesült a zivatar s a tenger, mint a kilávázott sziv, megnyugodott.

Mindenki örömtelt arczczal tért vissza azon foglalkozásokhoz, mit a hajón unalomüzésből tenni lehet, csak Géza maradt helyén. Ő tán azt sem vette észre, hogy elmult a veszély. Az ő szivében éj volt, és soha meg nem szünő zivatar.

IX.
Ismerős arczok.

Nehány hét mulva ez utazás után, Alpáry Géza Londonon keresztül, hol kevés időt töltött, Manchesterbe érkezett meg. Itt, mint egyik leggazdagabb gyári városban, akart megtelepedni és foglalkozást keresni.

Ez külföldön minden idegennek nehezen megy; azonban ő Párisból jó ajánló-leveleket vitt magával s erős reménynyel és azon meggyőződésben lépett be Manchester egyik legtekintélyesebb és leggazdagabb gyárnokához, hogy ennél biztos állást nyerend.

A pompás ház tulajdonosa, kihez öreges, finom kinézésű komornyik vezette, udvariasan, de hidegen fogadá az idegent, s néhány rövid szóváltás után figyelemmel kezdé olvasni az átnyujtott ajánló-leveleket.

- Ön még egészen kezdő? - kérdé aztán részvétteljesen, de kissé lehangolólag Gézától, ki helyén csendesen ülve s elmerülve tekintett ki az ablakon.

- Ugy látszik, - folytatá a gyáros, - hogy kegyed még nem ismerős a gyári üzlettel s nálam akarja kezdeni?

- Valóban, sir, meg kell vallanom, hogy én ezelőtt más pályára szántam magamat. Miután azonban a körülmények hazámban megváltoztak s ott helyem többé nincs, elhatároztam: külföldön oly állást keresni, mely jövedelmező s melynek megfelelni, azt hiszem, képes lennék. Mint ügyvezető vagy könyvvivő, sir, - az akaratnak minden sikerül.

- Az igaz, sir, - viszonzá az angol. Azonban önnek a gyakorlatot előbb kisebb üzletnél kell megszereznie. Csak azután léphet ily nagy gyárba, mint az enyém, hol már nem tanulni, hanem tudni kell. Én önnek egy más ajánló-levelet adok egy kisebb üzlethez, honnét pár évi gyakorlat után ha fölkeres, szerencsémnek fogom tartani, hogy valamely ügyvivői állást adhassak.

Alpáry némán hajtá meg magát, mialatt a gyáros iróasztalához ülve, nehány sort irt egy papirosra s összehajtva azt, Gézának átadá.

- Bocsásson meg, sir, - mondá a gyárnok nyájas hangon, - hogy ily őszinte vagyok. Azonban kegyed is át fogja látni, ha egyideig e pályán halad, hogy mi, üzletemberek, nem lehetünk másokhoz hasonló udvariasak, miután állásunk már magában is oly alapra van fektetve, melyet csak a legtisztább i g a z s á g és i g a z s á g o s s á g tarthat fönn, s azért kénytelenek vagyunk ezt bárkivel szemben is szigoruan megtartani.

Alpáry melegen szoritá meg a gyárnok kezét, melyet az bizonynyal csak igen tekintélyes ajánlólevele folytán nyujtott neki.

- Tanácsát követni fogom, sir, - mondá s meghajtva magát, távozott.

Léptei téres előtermeken vezettek keresztül, melyekben számos férfi ült és állongott, a bejuthatást várva.

- Mily boldog az ily ember, kinek elődei már kiegyengeték a pályát, melyre lép, a melyen, mint kész uton, csak tovább kell haladnia, - gondolá Géza. A gyáros szavait és feleletét tökéletesen helyesnek és természetesnek találta, de mégis, kinek ne esnék rosszul egy kétséges pálya kezdetén a legelső lépésnél oly nehézségekre találni, melyre legkevésbé számított s melyre nem is gondolt? Géza is szomoru arczczal és komor hangulatban haladt a nevezetes Crescenti-terasseon végig, mely a városnak egyik legszebb helye, midőn szemközt vele két alak közeledék, kiknek egyike ismerősnek tetszett. Legalább látta már valahol az életben.

Férfi és nő volt e két alak, kik karöltve jöttek. A férfi derült, mosolygó arczu, a nő halvány, érdekes és feltünően szép külsővel birt.

Közelebb jöttek s Alpáry habozva nézett rájuk. A nőről lassanként egészen meggyőződött, hogy nem ismeri, de a férfi egyre ismerősebbnek látszott.

- Jó napot, báró ur, - szólt ez egészen közelébe érve s nyájasan hajtva meg magát Géza előtt, ki mind nagyobb zavarba jött most emlékező tehetsége miatt, mit amaz észrevéve, mosolygva szólt: Kegyed nem emlékezik reám? Azonban miután csak párszor s igen futólag találkozánk: ezt rossz néven sem vehetem. Nevemre tán fog emlékezni. Heinburg Ottó vagyok.

- Oh, hogyne, - viszonzá Géza, mialatt halvány arczát pir önté el azon emlékekre, melyeket e név költött benne s kezét nyujtá neki.

- Mily jó szinben van ön, - folytatá aztán, meglepetéssel szemlélve a bankár virágzó arczát, melyen az idő semmi nyomot sem hagyott.

- Egészséges vagyok és nyugodt, - viszonzá örvendő arczczal Heinburg - s bár örökösen munkával halmozva, mindamellett a szórakozást nem tagadom meg magamtól, mi az egészség egyik főfentartója. Azonban mi okozza e véletlen találkozást báró? Mi hozta önt e városba s hova szándékozik e perczben?

E szavakat a bankár mind a legszivélyesb hangon mondá, egészen másként, mint ahogy utolsó találkozásuk alkalmával, régen, nagyon régen a Prága melletti falusi lakban beszélt. Heinburg azon emberek közé tartozott, kik gyülölik mindazokat, kik náluk valami tekintetben magasabban állnak s elviselhetetlen rájok az oly társaság, hol ők a legcsekélyebbek, akár rang, akár vagyon vagy ész tekintetében.

Midőn ő, mint fiatal, igen gazdag ember, Blenheim Katinkához közeledett, azt hivé, a szegény leánynak oly nagy szerencse ő, hogy az tárt karokkal fogadja közeledését. Azonban midőn rövid idő mulva vetélytársa támadt, s ez hasonlóan ifju, gazdag és nála előkelőbb volt, sőt végre szerencsésebb is nála: ekkor végkép elkedvetlenedett s házasságra többé sokáig nem gondolt. Gézával szemközt is, utolsó találkozása alkalmával feszes, hideg, és majdnem sértően viselte magát.

Most azonban helyzet és körülmények megváltoztak. Gézától nem volt mit irigyelnie többé, a mit szives nyájassága által azonnal ki is mutatott. Részvéttel említé a menekültek szomoru sorsát, czéltalan pályájukat s jelentőségteljesen tekinte Alpáry szomorú, halvány arczára, figyelemmel nézé párszor végig öltönyét, ha nem látja-e azon is a bukás dicstelenségének nyomait!

Valóban, igy együtt állva, különös ellentétet képezett e két alak. Koruk körülbelül egyenlő vala, de Gézát beesett, kimerült arczával, őszülni kezdő hajával legalább is húsz évvel korosabbnak lehetett tartani. Heinburg magas, kissé megtelt termetű, kerek arczú, kék szemü s némileg merev kifejezésü egyéniség volt. Minden vonása elég szabályos, szakálla, bajusza csinos, virító szőke, bőre fehér, puha és tiszta s nőies finomsága által majdnem különös ellentétet képezett merev s olykor e miatt visszataszító kifejezésével.

Öltözékére, ugy látszék, keveset gondolt, mi bárkinek is azonnal föltünt; azonban tán annál többet bőrére, mely ragyogott a mosdó-vizektől.

Neje magas, karcsú s mint mondtuk - feltünő szépségü nő volt. Arcza ragyogó lehetett egykor, most halvány s oly nyugodt, mozdulatlan, mint a márvány, s tündöklésből csupán nagy fekete szemei maradtak meg, melyeket égetőn szögezett Gézára.

Öltözéke drága és izletes volt, de valami gondtalan hanyagság ömlött el azon, mi annál úriasabbá tevé. Nem lászott rajta cziczoma, gond vagy igyekezet, és mégis oly összhangzó, oly

izléseltjes volt s a magas alakon oly föltünő szép, hogy Géza meglepetve szemlélte őt s miután Heinburg által be lőn mutatva, nehány futó szót beszélt vele, mialatt a nő jártas társalgási szavakban fejezé ki örömét e véletlen találkozás fölött. Hangja oly lekötelező volt szavai alatt, hogy Géza nem kételkedett azok igazságában.

Beszélgettek egy ideig s csak miután Géza megigéré, hogy másnap fölkeresi őket, váltak el, ki-ki folytatva utját.

Másnap négy óra tájban Alpáry csakugyan fölkeresé a fogadót, hol Heinburgék szállva voltak s a portásnál kérdezősködött, hogy otthon vannak-e?

Heinburg előtte való nap azon ajánlatot tevé Gézának, hogy szülőinek Bécsbe szivesen vinne tőle tudósítást s Alpáry leginkább ez ajánlat miatt látogatá meg őket. Kész levelet hozott szülői számára, kik hollétéről még mitsem tudtak.

Heinburgék a fogadó legdiszesb osztályát lakták s midőn Géza belépett, Heinburg nem volt otthon s a szalonban csak nejét találta, ki egy támlányba dőlve olvasott.

Oktávie nyájas arczczal köszönté őt s helyet mutatott, mialatt férje távollétét mentegeté, kinek - mint mondá - oly sürgetős dolga akadt, melyet halasztani lehetlen vala; azonban nem sokáig marad távol s reméli, hogy Géza bevárja őt.

A nő minden mozdulata a legfinomabb s legkecsteljesebb volt a fogadtatásnál. Szavai oly jártasságot árultak el a társalgásban, hogy Géza egy pillanat alatt meggyőződött, miként egy nagyvilági nővel ül szemben s bár tegnap is már igen szépnek találta, ma még inkább meg volt lepetve.

Az izletes pongyola, koromfekete fürtei, melyeket tegnap a kalap elfödött, gyönyörü alkotása és halvány érdekes arcza, mind oly meglepő egészet képeztek, minőt Géza még - titkon bevallá magának - igen keveset látott.

- Kedves férje tegnap szives volt megigérni, - kezdé Géza - hogy nehány sorból álló tudósítást átveend szülőim számára, kiknek eddig még nem volt alkalmam irni. E szives ajánlatot fölhasználva, egy levél átvételére akarom fölkérni, mely csak annyit foglal magában, hogy élek s nem maradtam a csatamezőn.

- Még élnek szülői? - kérdé érdekkel a nő - azt hivém, senkit sem hagyott eljövetelekor otthon.

- Öreg szülőim és kiskoru gyermekemet, viszonzá Géza s arcza elkomolyodott, mialatt beszélt, és hangján félreismerhetetlen fájdalom volt észrevehető.

- Kis gyermekét? Szegény, ki tudja, mikor látja meg atyját. Gyermeknek igen bajos utazni a tengeren.

- Tán évek és évek hosszú sora választ el tőle. Ő nem jöhet s én nem fogok többé visszatérni.

Oktávie részvéttel tekinte Gézára s annak igazán mély, fájdalmas hangja két könyet csalt a nő szemébe, mi Gézának igen jól esett. Mély érzésü ember minden érzést nagyrabecsül s e két köny a nőt az ő szemeiben magas polczra emelé. Nem sokára ezután Heinburg lépett be. Derült, vidám arczczal közeledett Alpáryhoz s miután nejének futó kézintéssel köszönt, Gézának örvendve nyujtá kezét, és bensőséggel szorítá azt meg.

Nem győzé örömét kifejezni vendége eljövetele miatt s melléje ült.

- Épen most jövök Sudleton bankártól, - kezdé - kinél ön tegnap volt s ki tudtomra adá válaszát. Én megtudva ezt, azonnal fölkeresém egy jó ismerősömet, ki csak oly tekintélyes bankár, mint Sudleton s hivatalnokai között épen üres állomás lévén, e levélben küldi a báró urnak fölszólítását. Igen örülne, ha ön e hely betöltésére elszánná magát.

Gézának a vér arczába szökött e szavakra, annyira meg volt lepetve. Nem tudta, honnét ered Heinburg ez előzékenysége s egy pillanatra zavarba jött.

- Igen köszönöm önnek szivességét, - mondá kezet nyujtva neki; - én ez állomást a legnagyobb örömmel elfogadom s egyszersmind tudom, hogy azt az ön befolyása és szivességének köszönöm, mit igyekezni fogok viszonozni.

Heinburg mosolygott, s kezeit dörzsölé. Jól esett neki az a tudat, hogy báró Alpáry Géza neki e percz óta lekötelezettje leend!

- Csekélység, mondá, Géza oda nyujtott kezét megszorítva. Emberi kötelességünk egymáson segiteni s meg vagyok győződve, helyemben ön is ugyanezt tette volna.

- Én most tudva, hogy önök holnap elhagyják e várost s ma még teendőik vannak, nem tartóztatom föl tovább, - szólt Géza. Azonban mielőtt távoznám, átadom önnek e nehány sort, melyeket szülőim számára irtam. Tegnap szives volt megigérni, hogy elfogadja.

Heinburg arcza elkomolyodott.

- Nem tudom, - mondá zavarral és némi nyugtalansággal, - nem kompromittálja-é az ember magát, ha emigransnak levelét csempészi be a jelenlegi szigor mellett.

- E levélben nincsen semmi, sőt nevemet sem irtam alá, és be sem pecsételém; de miután látom, hogy nyugtalanságot okoz, semmi esetre sem adnám azt oda, - mondá Géza, alig titkolható mosolylyal Heinburg félénksége fölött, s eltevé a levelet.

- Nem nyugtalanság az, viszonzá a bankár, hanem tegnap hazajövén nőmmel, beszéltünk e tárgy felől, s mindketten azt találtuk, hogy a szoros tilalom ellen még sem jó véteni, mert végre, - bár senki sem tudná is, hogy kitől van a levél, de az öntudat, a lelkiismeret a legelső esetnél elárulná az embert...

A nő csodálkozva nézett férjére e szavak alatt s arczán eltitkolhatatlan gúnymosoly vonúlt át, mit Géza azonnal észrevett.

- Ah, igy már semmi esetre sem adnám át, - szólt Alpáry s nevetését alig tudta elfojtani. Egyébként ime a levél, hogy meggyőződjék, miként nem akartam önt tilalmas dolog becsempészésére birni. Néhány szóból áll az egész, pusztán csak annyi, hogy atyám, anyám és gyermekem tudjanak rólam annyit, hogy élek, és a világ mely részén vagyok...

- Önnek gyermeke is van? kérdé érdekkel Heinburg.

- Van, egy kilencz éves kis leány.

- És kihez hasonlít, önhöz vagy a boldogult bárónéhoz?

- Egészen anyja képmása. Ön, ki ismerte anyját, egészen meg lesz lepetve a hasonlatosság által. A bankár elkomolyodva nézett maga elé, úgy látszott, a mult emlékei kellemetlenül érinték.

- Mily fiatal még a báró s maholnap nagy leánya van, mondá aztán, erőt véve szótalanságán s mosolyogva tekinte Gézára.

- Éveimre még nem vagyok koros, azonban a sok csapás és fájdalom, mi az életben ért, végkép megtört s önhöz képest kész öreg vagyok.

- Hány éves ön báró úr?

- Negyven.

- Úgy mégis van köztünk különbség, én csak harmincznyolcz múltam!

Géza meglepetve nézett reá, mert biztosan tudta, hogy Heinburg most fiatalítja magát, tán neje végett, ki egészen fiatal s alig lehetett több husz évesnél.

- Igen jó szinben van ön s annyinak is alig hinné az ember, mondá aztán Géza, hogy futó meglepetését Heinburg észre ne vegye.

- És tudja ön, mi e tartós fiatalság oka?

Géza kiváncsian tekintett reá.

- A házi boldogság, mely az élet legvalódibb része. Szerintem csak az mondhatja, hogy élt, ki valódi családi boldogságot élvezett, - viszonzá Heinburg, mialatt benső elismeréssel nyujtá nejének kezét.

Oktávie arcza lángvörös lett e szavakra s erőltetve mosolygott, mi Géza figyelmét el nem kerülé. Azonban ez ismét jól esett neki, mert meg volt győződve, hogy a finoman érző nő, tudva az ő szomorú történetét, gyöngédtelennek tartá az oly dolog fölötti ömlengést, melytől őt a sors megfosztá.

Még egyidei beszélgetés után Géza fölállt.

- A levél átvétele helyett, - mondá, helyét hasonlóan elhagyva a bankár, - más ajánlatot teszek önnek. Ha beleegyezik, Bécsbe érkeztem után azonnal fölkeresendem önnek szülőit s szóval mondom el azt, amit levelében irni akart.

- Köszönöm, viszonzá mosolygva Géza, ha ezt nem tartja veszedelmesnek, mindenesetre elfogadom ajánlatát, miután - mint tudjuk - a postán küldött levelek sorsa a mostani időben igen bizonytalan.

- Elmondom a bárónak, hogy találkozánk, hogy fiuk jó szinben van s egészséges. Ez többet nyom a latban, mintha ön pár sort irt volna, - folytatá vigasztaló hangon Heinburg.

- Előre is köszönöm jóságát, és most búcsut veszek, - meglehet, az életben soha sem látjuk többé egymást.

- Én gyakran kirándulok külföldre, - mondá Heinburg, - mert ügyeim és összeköttetéseim kivánják. Azonban nőmtől vegyen a báró búcsut, mert ő alkalmasint csak akkor látja viszont, ha ön visszatérend a hazába.

- Az nehezen történik meg, - mondá Géza szomorú mosolylyal s a nővel kezet fogott, ki meghatott arczczal búcsuzott el tőle.

- Ha látná valahol gyermekemet, - csókolja meg őt, - mondá neki Géza.

- Meg fogom látogatni, viszonzá Oktávie s önről beszélek vele.

Gézának oly jól esett e nőtől minden szó s nem tudta, mi okozza ezt? Oly zengzetes hangon tudott az beszélni, oly sok bensőség volt szavaiban s arcza oly őszinte, tiszta és ártatlan, hogy Géza a legmélyebb érzés, a legvalódibb igazságnak vette minden szavát, és perczig sem hitte volna, hagy amit mond, az csak szokásos szavak füzére, melynél többet egy idegentől, kivel az életben először találkoztunk, alig is várhatunk.

- Valóban, nagy kár e nő Heinburgnak, - gondolá utközben, midőn elhagyta őket s haza felé ment. Múltját nem tudom s meg nem foghatom, mi viheté rá, hogy nála legalább huszonöt évvel korosabb férjhez menjen. Tán anyagi körülmények, tán egy szerencsétlen s csalódott szerelem!

- Heinburg - gondolá tovább - jó ember, de kevés érzéssel bir s mint Katinkát tette volna, úgy bizonynyal e nőt is szerencsétlenné teszi. S alig tudott gondolataiban megválni ez alig ismert pártól, kikkel tán az életben soha többé találkozni nem fog.

Heinburgnak igaza volt. Alpáry lekötelezettjének érezte magát, s köszönettel gondolt a részvétteljes közbenjárásra, mely neki oly jól esett.

Helyzete nem volt többé bizonytalan s arra is gondolhatott, hogy jöhet idő, midőn egykor gyermekét is elhozathatja, mire e magános életben leginkább vágyott. Nyugodtan, majdnem derülten tért szállására. Meg volt vigasztalva. Tudta, hogy szülői nem sokára hallanak róla, mi a szegény öregeknek nagy vigasztalás leend.

Másnap belépett hivatalába. Egész napját munkával töltvén, szive nyugodtabb lett. Nem volt oly sok ideje gondolkozni.

Néhány hét mulva reményei is visszatértek, hisz volt, a kiért élnie, küzdenie kellett.

X.
Dieppe.

Néhány év telt el a föntebb leirt események óta s ismerőseinkkel más helyen, majdnem más körülmények között találkozunk.

Johanna négy év óta atyjánál van; Géza szülői meghaltak s nekik kettőjüknek egymáson kivül a világon senkijök sem maradt.

Alpáry Géza még folyvást azon gyáros üzleténél volt, hova Heinburg ajánlá; de sokkal több jövedelemmel és előkelőbb állással. Egyike volt a gyár legelső s legfőbb hivatalnokainak s helyzetében minden jobbra fordult a múlt évek alatt. Csak egészsége gyengült, mely miatt egy tengeri fürdőben, Dieppeben találkozunk vele, hol leányával két hét óta időz.

Szép csendes est volt. A hold fényesen kelt ki felhő leplei mögül; alig lengett egy-egy kis szellő, s a partokon sétálók serege hullámzott. Mindenki élvezni óhajtá a lágy, szelid levegőt, minő a tengerparton igen nagy ritkaság.

A hullámzó tömegnek legnagyobb része franczia és angol nyelven beszélt, német szót nem lehetett hallani, miután a német ritkán vetődik ily helyre. Ők csak meleg fürdőkbe járnak.

A sétálók között járt két alak is, kik magyarul beszéltek, még pedig élénken vitázva.

Két magas, föltünő termetü fiatal férfiu volt az, kiknek minden mozdulatuk fesztelen uriasságot árult el s öltözékük a legutolsó angol divatot.

- Mennem kell, - mondá a magasabb s erőteljesebb férfi társának, határozott hangon s egy perczre megállt. Oly sürgetés dolgok hivnak haza, melyeket halasztanom nem lehet. Tudod, hogy egészen magamra vagyok hagyva s ügyeimet senki sem végzi el helyettem. Bármint szeretnék is itt maradni tehát még egy ideig, kénytelen vagyok most e vágyról lemondani.

- És mi az az ok, mely annyira sürget? kérdé a másik mosolylyal, - tán csak nem valami kaland.

- Kaland? - szólt gúnyos hangon emez. - Nekem az életben - fájdalom - soha sem volt még kalandom. Egészen prózai ügyek visznek most is haza, haszonbérlőmmel gyült meg a bajom.

- Ez már valódi ok. S hidd el Arthur, ily ok miatt igen sokan szivesen hagynák abba mulatságaikat, ha t. i. bérlőik volnának. Azonban mint is van az, hogy te, ki most csak huszonkét éves vagy, már átkaptad vagyonodat.

- Tudod, hogy gyermekkorom óta árva vagyok s egyik rokonomnál nőttem fel, kinek belátására volt bizva vagyonom kiadhatása. Ő megunt e vagyonnal tovább is vesződni s miután leány-testvéreim férjhez mentek, végkép meg akarva szabadulni tőlünk, átadta vagyonomat.

- E szerint egészen független vagy?

- Tökéletesen. Ugy élek, amint akarok, azt teszem, amit tetszik. Senki nem korlátoz tetteim és akaratomban.

- Mig majd lánczra nem füznek megint, csakhogy természetesen többé nem a gyámság, hanem a szerelem s utóbb a házasság lánczaira.

- Az nehezen fog megtörténni, barátom. A mai világi sok rossz és szerencsétlen házasság nem igen ad kedvet a nősüléshez. Azonkivül a leányok is ugy vannak nevelve, hogy oly vagyonú ember, mint én, igen bajosan birna kielégíteni és eltartani egy pompás, igényteljes, szerepet játszani és tündökleni vágyó delnőt.

- Ha azonban úgynevezett pompás delnődnek épen annyi vagyona volna, mint neked?

- Ugy már inkább. Azonban szerencsétlenségre nálam a házasodásnál a vagyonra való tekintet a legutolsó lenne. Fájdalom, én nem birok oly számító természettel és ügyességgel, mint azt a mostani század szelleme igényli. Előttem a nő annyit ér, a mennyi szive van. Elismerem, hogy szavaim nevetségesek a mai viszonyok között; azonban én még oly ó-szerü elvekkel birok, melyek a divat változékonyságának nincsenek alávetve. Azért átláthatod Kázmér, hogy nősülnöm teljes lehetetlen volna s én majd csak a te boldogságodban fogok gyönyörködni.

- A te elveid szerint nekem épen nem lehetne házasodnom. Először, nekem felényi vagyonom sincs mint neked s gyermekségem óta oly szerető családban nőttem föl s annyira megszoktam az érző sziveket, hogy oly nők után, mint anyám és testvéreim, egy szivtelen asszony örökre boldogtalanná tenne.

- Ki tudja, - mondá nevetve Arthur, - sőt inkább, te az életből már sok jót élveztél, mert szeretve és szerettetve növekedvén föl, ha ezentúl szivtelenséggel fogsz találkozni, legalább a múltban kereshetsz vigasztalást. Mig én, ki tökéletesen szeretet nélkül töltém gyermek-éveimet, ki soha sem emlékszem egy szép pillanatra, melyben valamely szivet éreztem volna értem dobogni, ki a nélkül éltem huszonkét évet, hogy valaha egészségem vagy sorsommal törődtek volna, ajkaimon egy meleg csókot éreztem volna - én igen sok kárpótlást követelnék a sorstól. Az én múltam egy sötét, kietlen erdő, melynek útjaira minden bokor, minden fa komor árnyékot vet s hová a nap verőfénye, enyhe melege és derült sugara a vad sürűségtől soha sem volt képes keresztül hatolni. Hidd el barátom, jobb ez igy! Ki nem hisz, nem remél: az nem is csalódhatik s ki nem csalódott, az nem is szenved. Szivem az évek alatt végkép elrejtőzködött, alszik s félnék fölébreszteni. Oly csekélység kell arra, hogy a sziv hatalomra s érvényre vergődjék ott, hol az ész legjobban küzdött ellene. S én ezt nem akarom; élni, élvezni fogok, de szeretni nem s igy csalódni sem.

Az ifjak tovább vitaták e tárgyat, s nem vevék észre, hogy föl és alá jártokban folytonosan két alak követé őket. Egy őszbe vegyült halovány férfi s egy gyászba öltözött igen fiatal leány.

E két alak az ifjak minden szavát hallá. Azok, meg lévén győződve, hogy senki sem érti őket, mindig erősebb és hallhatóbb hangon beszéltek; úgy hogy Alpáry és leánya tökéletesen megértheték az ifjak vitáját.

- Menjünk a terembe, - mondá halkan Johanna, - fáradt vagyok atyám s végre a két ifju észreveszi, hogy kisérgetjük őket.

- Oly jól esik magyar beszédet hallanom. - mondá hasonló csendesen, de izgatott hangon Géza. - Szeretném tudni nevöket s ismerni őket. E magas, barna, igen kitünő fiatal ember lehet. Oly ifju s már is annyi itélőtehetség, oly mély érzés rejlik szavaiban s bár arczát a sötétben nem vehetem ki, termete és mozdulatai ismerősnek tetszenek.

- Szegény atyám, - sóhajta a leány, - mennyire vágysz te haza. Mily izgatottságban tart e nehány magyar szó hallása s mert tudod, hogy magyarok, ismerni képzeled őket...

- Nem, nem; tudom, hogy nem ismerem. A forradalomnak öt éve mult már s akkor ez ifju még gyermek lehetett. De vonzódom hozzá, mert magyar. Érdekel, mert tudom, hogy nem régen látta hazámat, melyet én látni soha többé nem fogok. S oly nagyon szeretnék meg-ismerkedni vele, hogy beszélne a drága földről, melynek bizonynyal ő is hű, szerető fia.

- Szólítsd meg, - mondá halkan a leány, atyja megindulását látva. - Mondd, hogy magyar vagy s azonnal beszédbe ereszkedhetel velök.

- Valóban, azt teszem, mondá örömmel Géza, s hozzájuk lépett. Uraim! - szólt fölindult hangon, bocsássanak meg, hogy idegen létemre megszólítom önöket. Azonban tudva, hogy magyarok s én is magyar számüzött vagyok, nem tudtam ellentállni a vágynak, hogy mint honfiaimmal, megismerkedjem!

Az ifjak meglepetve bár, de udvariasan hajták meg magukat. A sötétben sem a leányka, sem a férfi arczát nem veheték ki, de a modoron és hanglejtésen azonnal észrevették, hogy müvelt emberrel van dolguk.

- Én báró Alpáry Géza vagyok, - mondá s ha nem csalódom -

- Alpáry! - kiálták az ifjak mindketten kellemes meglepetéssel. Mennyire örvendünk, hogy a véletlen ily ismert és nemes hazafival hozott össze.

- Fogadja legőszintébb részvételünket, báró ur, - folytatá Arthur, - s legforróbb óhajtásunkat, hogy mielőbb visszatérhessen.

- Köszönöm, - viszonzá meghatva Géza. - Higyjék el önök, az ily szerencsétlen embernek, minő én vagyok, semmi nagyobb jutalom nem lehet, mint a részvét.

Az ifjak hallgatva álltak, érezve, gyanítva, hogy uj ismerősük keblét e perczben nagy és mély megindultság tölti el. Nem akarák szavaikkal zavarni, mig az leküzdve emlékeit, némileg nyugodtabb hangon szólt:

- És szabad tudnom, uraim, kikkel állok szemben?

- Én Ecsedy Arthúr vagyok, ez pedig barátom, Földközy Kázmér.

- Ecsedy! - ismétlé Géza, kit Arthúr sokkal inkább látszott érdekelni, mint a másik. Ismerem e nevet. Hazánkban jó hangzású, előkelő név.

- Őseim mindnyájan az ország hivatalaiban és szolgálatában őszültek meg s nevök fönmaradt.

- Ön az előbb érdekes elveket fejtegetett, - mondá Géza. Szóról-szóra hallám párbeszédöket s fiatal embernél e gondolkozásmód engem igen meglepett.

- Bocsánatot kell kérnem, - viszonzá mosolygva Arthúr, egy oldal-tekintettel Johannára. - Ha tudom, hogy szavaimat nők is hallják, nem mondtam volna azokat oly leplezetlen őszinteséggel.

- Nagy kár lett volna, kivált leányom miatt. Ő még egészen gyermek s tán nem is fogá fel önnek nyilatkozatát s ha igen, úgy minden bizonynyal hasznára leend. Meg vagyok győződve, ha a nők kevesebb udvariasságot és több őszinteséget hallanának, felényire sem lennének oly hiúk, kérkedők és elbizakodottak, mint most.

- Báró úr, - viszonzá nevetve Arthúr, - ön szintén volt fiatal s mint tudom, katonatiszt. Sok női társaságban forgott, látott sok szépet és rútat, hiút és kérkedőt számtalant s volt e valaha bátorsága nőnek kellemetlent mondani, tudva, hogy az által mindig egy-egy halálos ellenséget szerez magának?

- Úgy látszik, ön a nőket nem valami magas szempontból tekinti. Előbb a szivet tagadta meg tőlük, most az észt. Valóban rossz tapasztalásai lehetnek.

- Korántsem. Én igen fiatal vagyok még arra, hogy saját tapasztalásaimról szólni merjek. Nincsenek tapasztalataim, de előttem áll az élet, mint egy nagy regény, melyben a hősök és hősnők folyvást szerepelnek. Hallgassuk meg csak a mi úgynevezett nagy világunk eseményeit s ez elég, hogy itéletet mondjunk. Minden történetnek megvan itt a maga főszemélye s az oly szánalomraméltó gyengeséggel játszsza végig szerepét, hogy az ember egészen elveszti kedvét az előtérbe lépni s inkább tapasztalatok nélkül él.

- És ön még nem lépett volna ki ez úgynevezett nagyvilági szinpadra?

- Csak futólag, báró úr. Én először csak huszonkét éves leszek; másodszor eddig inkább azon tanulmányokkal és olvasással voltam elfoglalva, melyeket - idegen gyámság alatt növekedvén föl - elhanyagolt nevelésem hiányaiként kelle kipótolnom. S az igazat megvallva, egy farsang után, melyet a világban tölték, nem nagyon vágyom vissza oda. Kevés az, mit ott az ember tanulhat s én tapasztalatgyüjtés végett inkább az utazást választám, mint a társas-életet.

E beszélgetés alatt a négy tagból álló társaság folytatá a sétát s miután a part széles volt, mind a négyen egymásmellett jártak. A két ifju Alpáry jobb oldalánál, Johanna pedig atyja bal felén maradt.

- Atyám, - sugá a leány, - tán bemehetnénk már. Én a hosszu járkálástól nagyon fáradt vagyok.

Géza azonnal megállt s bucsúzni akart az ifjaktól, mondván, hogy a mulató-terembe megy leányával, ki fáradtnak érzi magát, de azok kiséretüket ajánlák s mind a négyen együtt léptek a fényes világításu terembe, hol már sok ember gyült össze s ismerőseink alig kaptak helyet, hova leülhettek volna.

Belépve a terembe, az ifjak meglepetve néztek fiatal társnéjokra, kit eddig, részint a sötétség, részint szótlansága miatt, semmi figyelemre se méltattak.

A leányka arczán első pillanatra látszott, hogy fél-gyermek még, bár termete magas s némileg kifejlett volt. Tartása nemes, mozdulatai kellemteljesek és arcza oly szép, minőt az ifjak még keveset láttak.

Gyermekkori barna arczbőre megmaradt, csakhogy valamivel inkább sárgás lett s oly sima, majdnem tündöklő, minő a kreolnőké szokott lenni. Haja sötétebb mint gyermekkorában, de se nem határozott szőke, se nem gesztenyeszin, egy különös vegyülete az arany és ezüstnek, csillogó, gazdag, s fejét göndör fürtökben környezé. A mosolygó piros ajkak a tündöklő fogsorokkal némi pajzánságot adtak vonásainak, melyet a méla pilláktól árnyékolt kék szem és a komoly gondolkozó homlok alig birt azon ábrándos kifejezéssel egyensúlyozni, mely az egész arczon elömlött.

Fekete, nem egészen földig érő gyászruhája kimondhatatlan jól állt neki; ugy tűnt föl az ifjaknak, mint egy gyermek, kivel azonban már nem lehet gyermekies módon bánni.

Arthur volt az első, ki Alpáryt kérte, hogy mutassa be őket leányának, mit az meg is tett s mindkettőt megnevezé Johanna előtt. A fiatal leány lángpiros arczczal hajtá meg magát, de mitsem szólt. Oly gyermek volt még s oly kevés embert látott, hogy e két csinos fiatal férfi egészen zavarba hozta.

- Mióta vannak kegyetek e fürdőben? kérdé Arthur Johannától, tán csak hogy hangját hallhassa.

- Hat hete, - viszonzá az, még inkább elpirulva, mialatt Alpáry és Kázmér helyet kerestek a teremben, a körülfutó pamlagokon, - s ő és az ifju pár perczre egyedül maradtak.

- És mennyi időt töltenek még itt?

- Ugy hiszem még több hetet. Szegény atyám annyira vágyik haza, hogy jól esik neki még e helyen is lenni, hol nehány mértfölddel közelebb érzi magát honához. Különben az ő egészsége miatt jöttünk ide.

- S rendesen hol laknak?

- Manchesterben, hol atyám a forradalom óta, én pedig négy év óta vagyok.

- S kegyed nem kivánna hazatérni, kisasszony? Nem fájt önnek elhagyni a helyet, hol gyermekéveit tölté s hol tán barátnőket hagyott?

- Fájdalom! én igen keveset voltam hazámban, tán összesen csak nehány hónapot. Gyermekéveimet nagy-szülőimnél töltém Bécsben, mindaddig, mig atyámhoz nem jöttem s elutazásomkor csak nagyanyámat hagytam ott, ki azóta már szintén meghalt. Játszótársam vagy barátném nem volt soha, - viszonzá Johanna s szemeibe köny szökött, mely az ifjunak - maga sem tudta, miért - összeszorítá szivét.

A leányka letörölve könyeit, érdekkel tekinte az ifjura. Tán várta, hogy az uj kérdéseket intézzen hozzá; de épen e perczben jött vissza Alpáry, mondván, hogy talált helyet, hová mindnyájan leülhetnek.

Megindult a kis társaság s Arthur és Géza, Johanna és Kázmér egymás mellett foglaltak helyet s bár a leány az egész estén keresztül mellette ülő társával beszélgetett, nem egyszer tekintett vissza a mögötte ülő érdekes Arthurra, ki Alpáryval elmerülve társalgott.

Ecsedy Arthur magas termettel, sötét-barna szemmel és hajjal s kifejezésteljes arczczal birt. Egész külseje oly érdekes volt, hogy megjelenése az első pillanatban bárhol is föltünt és érdeket gerjesztett. Termete oly szabályosan szép, karcsu, hajlékony, s a mellett aczél-izmokkal ellátva, hogy a régi kor athlétáit juttatá eszünkbe s fényes fürtös haja, göndör szakálla, finom bajusza és sokat jelentő mély tüzű szemei lévén, egyike vala a legfeltünőbb urias jelenségeknek.

Társa, a nála fiatalabb Kázmér, egészen ellentéte volt. Finom, leányos arcza, gyöngéd fehér kezei, sápadt, halvány szine, azonnal beteges alkatot árultak el. Csak élénk mozdulatai, folytonos kifogyhatatlan beszéde mutaták, hogy elég életkedvvel bir, a miben külseje után itélve, majdnem kételkedni lehetett volna.

Az est elmult, még pedig a kis társaságra nézve igen hamar. Alpáry jól mulatott; Johanna, ki életében most először talált Kázmérban udvarlóra, sokat pirult; a két ifju pedig egyforma érdekkel gondolt az eszes atyára és szép leányára s elhatározák, hogy másnap meglátogatják őket.

Arthur egy hétig maradt még a fürdőben. Naponként találkozott Alpáryékkal s jóformán együtt tölték az egész időt. Az atyát nagy érdekkel hallgatá s szive mélyéből eredt tiszteletet érze a sokat szenvedett, sokat tapasztalt férfi iránt; Johannával pedig oly jól s oly ártatlanul mulatott, a mint csak gyermekkel lehet. Csónakáztak a tengeren, kirándulást tettek a vidékre, miközben az ifjak Magyarországról és Pestről sokat beszéltek a leánynak, ki e néhány nap alatt igen jól mulatott.

De nemsokára eljött Arthur indulásának napja s mintegy tiz órakor reggel lépett be Alpáryékhoz, hol mindkettőjöket szomoruan találta s midőn kis idei beszélgetés után búcsuzott, és miután Alpáryval kezet fogva, Johannához lépett, az gyermekes hévvel szorítá kezeit arczára s nem tudva fájdalmán erőt venni, szenvedélyes zokogásban tört ki.

Az ifju soha sem látott még az életben ennyi ragaszkodást önmaga iránt. Oly igaz, oly mély és mesterkéletlen volt a kis leány bánata, hogy meghatva állt előtte s arczán szomoruság, szemében részvét és megindulás látszott.

- Isten önnel bárónő - mondá, megfogva a leány kezét; - ha ujra külföldre utazom s megengedik, föl fogom önöket keresni Manchesterben...

- Isten önnel, - viszonzá halk, elfogult hangon Johanna, és sietve hagyta el a szobát.

Az ifju távozott, szivében oly melegséggel, minőt az életben még soha sem érzett. Legyen ez részvét, legyen barátság e kis leány iránt, - gondolá, - de oly édes érzés, melytől félnem kell.

Alpáry az ifju távozta után leányához a mellékszobába ment. A pamlagra borulva s keservesen sirva találta. Megdöbbenve állt meg, és e perczben először jutott eszébe, hogy Johanna már tizenöt éves s nem oly gyermek többé, mint hitte.

- Szegény gyermekem, - mondá, megölelve őt; - kevés örömöt nyujt az élet fájdalom nélkül. Sird ki egészen bánatodat, hogy ne maradjon annak egyetlen csöppje sem szivedben. Mert abban semmi emléknek sem szabad maradni ez elmult négy napból.

Földközy Kázmér még több ideig maradt a fürdőben; gyönge egészsége miatt tölté e helyen idejét s az egész idő alatt igen gyakran találkozott Alpáryékkal és Johannának benső meghittje lett. A leány egészen elfogulatlan volt vele szemközt. Mélyebb érdekeltséget nem érzett iránta, de jósága és őszinte modoráért igen megszerette őt. Gyakran beszélgettek Arthurról, kitől Kázmér nemsokára levelet is kapott, melyben Johannáról több helyen, mint igen kedves ismerősről beszélt. Az ifju megmondá ezt a fiatal leánynak s az vérpiros arczczal, dobogó kebellel hallgatá, és viszon-üdvözletét üzente neki.

Igy folyt el az a két hét, melyet még Alpáryék a fürdőben töltöttek, s Johanna azzal a meggyőződéssel hagyta el a tenger partját, hol két hónapot töltött, hogy soha az életben oly jól nem fogja magát érezni többé.

Szomoru szemekkel tekinté meg elutazása előtti napon mindazon helyeket, hová valamely emléke volt kötve s komoly, szomoru vonásokkal ült fel a hajóra, midőn az indulás órája ütött.

Alpáry - mint mondtuk - észrevette leányán e változást, és gondolkodni kezdett a módon, melylyel Johannát, mint nagy leányt vezesse, s az irányon, melyet adjon neki, hogy az a világban szerencsés lehessen.

Tudta, hogy az életnek nincs nagyobb szerencsétlensége, mint a tévesztett irány, s azért minden rosznak elejét veendő, kitüzött czéllal akart leánya jövője felé haladni.

XI.
Elmélkedések.

Szenvedések által tanulunk gondolkozni, mondja Bulwer. S miután Alpáry Géza sokat szenvedett, sokat is gondolkozott mindazon dolgok fölött, melyeket az emberi szenvedés leggyakoribb okainak vélt. Ő azt hivé, midőn multjára visszatekinte, hogy egyedül a világ és az események okozták fájdalmát s nem gyanítá, hogy leginkább önmagában rejlett e szenvedések magva, mert nagyon érző szivvel és fogékony lélekkel birt. Nem vette észre, hogy másokat is ért sok ily csapás s mig őt megtöré, amazok mosolygó arczczal s emelt fővel haladtak tovább, s mind az, a mi neki elviselhetetlennek tetszett, nyom nélkül tünt el amazokra nézve.

Utközben - Dieppéből haza felé - folytonos mély gondolatokba volt merülve, s Johannával alig beszélt. Az foglalkoztatá lelkét, hogy mint lehetne az élet számtalan ösvénye közül gyermekének egy olyat választani, melyen az boldog lehetne. Midőn legelőször vevé észre, hogy Johanna nemsokára kifejlett leány leend s hogy szive már is érzőbb, mint ő gyanította: azóta sötét káprázatok nyugtalaníták lelkét s félt a jövőtől, mint minden oly ember, ki éltében sokat szenvedett.

Elgondolá kétes, bizonytalan helyzetét, mely egészen gyönge egészségéhez van kötve. A lehetőséget, ha ő meghalna s Johannát egyedül hagyná, támasz, vagyon és minden védő nélkül. Szülői is, mint tudja, meghaltak s Johannának semmi menedékhelye nincs, hová - szegény árva - fejét le tudná hajtani...

Szivszaggató képek s az életben majdnem mindennapiak. Hány, de hány nem bukott volna el, ha vagyonnal vagy tanácsadóval bir, és ha a szükség, elhagyatottság nem diadalmaskodott volna rajta.

Alpáry szomorúan gondolt rá, hogy vagyont ő nem szerezhet s igy egyedüli menedéke a szegény leánynak: ha barátot, tanácsadót vagy támaszt szerezne néki... De hol találni ilyet? Hol az, ki indok nélkül valamit tegyen? Ő igen jól tudta ezt, mert soha senki sem képes e részben oly igaz tapasztalást szerezni, mint az, ki egykor gazdag volt s aztán egyszerre elszegényedett. Igen jól emlékezett rá, midőn egykori legjobb barátai egyszerre csak nem ismerék meg őt; midőn a hajdan csúszómászó s hajlongó egyének félvállról kezdtek beszélni vele. Igen kinos tapasztalások s fájdalmas visszaemlékezések voltak ezek s keblét mind sötétebb, mind keserűbb nyugtalanság szállta meg.

Midőn hazaértek, más életet akart kezdeni, mint a minőt eddig vittek. Érzé, hogy a tengeri fürdő semmitsem használt neki. Egészsége nem javult s nem akart időt veszteni leánya jövőjére nézve.

Elhatározta, hogy nehány jó ismerőst keres abban a körben, melylyel állásánál fogva összeköttetésben áll s hol - véleménye szerint - leánya is valamely állást foglalhat el, és a melybe tulajdonképen atyja hivatalánál fogva, - legjobban is illenék.

Legelőbb is főnöke nejéhez vezeté be őt, ki igen finom, mivelt és derék asszony volt s oly egyéniség, kitől bármely fiatal leány a legjobb példát vehette.

Általában az angol nők s az ottani család-élet egészen más, mint Európa bármely más országában. A leány, mig szabad, sokkal több szabadalommal bir, mint más nemzet hölgyei s az, mi nálunk az anyák, garde des damesok megőrzésére - ott a leány saját önérzetére van bizva. A szülői háznál már oly jó példa mellett növekszik fel, oly szelidnek, becsületesnek és hűnek látja anyját, oly szeretőnek férje és gyermekei iránt, hogy a roszról fogalma sem lehet. Kisded korától kezdve szivéhez nő e példa s mint nagy leány, már oly biztos alapon áll becsülete és

önérzete, hogy szülőinek eszébe nem jutna őt balsorstól vagy véletlenségektől félteni. Midőn férjhez ment, akkor szabadsága szükebb korlátok közé szorúl; de nem a kényszer, szokás vagy illedelem szabja a korlátokat, hanem a sziv, mely a nőt férjéhez köti. A házasság óta nincs rája nézve fontosabb a családi körnél s élvezet vagy mulatság - férje és gyermekei nélkül. Gyakran napokig sem tudja, mi történik a nagy világban, mi a politika terén, a parlamentben, vagy a kereskedelmi csarnokokban. Egyedüli vágya és törekvése az: ha férje a munkával töltött nap után haza tér, hogy feledtesse vele a fáradalmakat s kellemessé tegye neki az estét. Igy él Angolországban a legtöbb család; nem mondom mindenki, mert kivétel, mint mindenütt, ugy ott is van.

A bankár neje, kihez Alpáry leányát vezette, igen szivesen fogadta őket. Alpáryt már ismeré férje által s számtalanszor gondolt nagy részvéttel a »szegény magyar« körülményeire; leányát azonban még soha sem látta, de ez a legelső perczben megnyeré a nő hajlamát és szeretetét.

E bemutatás után Johanna gyakran találkozott a családdal s ez összeköttetés által még nehány más ismerőst is talált, kik mind hasonló vonzalommal viseltettek a fiatal, kellemes leány iránt. De ez összeköttetések nem vethettek véget Géza tépelődéseinek. Ő napról-napra, hétről-hétre nyugtalanabb lett azon gondolatra, hogy leánya betölté tizenötödik évét s külseje egészen kifejlett nagy leányt mutat.

Kihez fog férjhez menni? - gondolá gyakran, - s ilyenkor szorongva tekintett leányára, ki napról-napra virulóbb, bájosabb lett s kinek az élet mégis oly kevés jót és boldogságot igért.

Hol találand oly embert, kire leányát nyugodtan bizhatja az egész életre? s hol oly férfit, ki a szegény leányt egyedül bájos külseje és jó szivéért nőül vegye? S csak legalább magyar lenne - gondolá néha, a dieppei ismerősökre emlékezve, kik közül Arthur oly nagy mértékben megnyeré rokonszenvét s kinek emléke - mint gyanítá - titkon leánya szivében is igen mély helyet foglal el.

Ha a gondviselés oly férfit vezetne hozzá, ki őt szeretni s boldogítani tudná; ki elfeledtetné s kipótolná neki a sors mostohaságát s a nélkülözést, melynél egyebet szülői nem hagytak reá! De a sors gyakran a legjobbak s a legnemesebbek iránt a legmostohább, s voltak napok, midőn Alpáry oly levert s keserü hangulatban volt, hogy reményét - leánya jövőjére nézve - végkép elveszté.

Johanna ezalatt nyugodt, szerény és egyhangú napokat töltött. Ő nem gondolt a jövő szerencsétlenségeire s nem rettegett a lehetőségektől, melyek nyugodt életét megkeseríthetnék. Az élet ismeretlen volt előtte; sem örömeit, sem szenvedéseit nem ismeré... Kedélye a természettől derült, de inkább komoly, gondolkozó, mint vig és szeles volt. Lelke nyilt és fogékony minden szépre, jóra és magasztosra. Szivében bájos ábrándok éltek. Melyik tizenöt éves leánynak ne volnának azok, annál inkább oly szivnek, melyet még sem az olvasmányok, sem a társaságok el nem ragadtak. Nem a regények által előidézett s izgató káprázatok voltak ezek, nem természetlen követelések az élet, a világ és az emberektől: - isten képe élt e szivben, ama kéz érintésének nyomai, mely azt alkotá, s oly tiszta, bájos és magasztos ábrándok, melyeknek valódi képeit nem a világ, nem az emberek, csak a tiszta szüz természet adhatja vissza.

Hogy e vonzó képek között élt-e egy más titkos emlék is; hogy a képzelet alkotta szelid rónán, vagy a komor bérczvidéken, a folyam partján, vagy a himes réten nem vándorolt-e folytonosan egy ismert kedves alak, - azt csak az mondhatná meg, ki visszaemlékszik tizenöt éves korának napjaira s szive oly mély, oly tiszta és ártatlan volt, mint Johannáé.

Az élet csupa érthetetlen ellenmondásokból áll. Az, ki pályáján bú és bánattal találkozik, kinek napjai keserüségekre vannak kárhoztatva: többnyire érző és mély szivet szokott a természettől nyerni. Mig azok, kik az életnek csak fényes oldalát ismerik meg, kiknek a sors

minden boldogságot, örömöt vállaikra halmoz, többnyire érzéketlenek s nem képesek szerencséjük élvezésére.

Johanna atyja és anyja természetét öröklé, s bármelyikéből jutott neki a nagyobb rész, - rá nézve egyformán szerencsétlenség vala. Ki a többségnél emelkedettebb lélekkel s mélyebb szívvel bir, rendesen nagyon megadja ez előnyének árát. Az élet igen kegyetlen tanitó s az emberek igen önző bírák. Szerintök senkinek sem szabad a mindennapiság korlátain túlemelkedni. Hiába tárod ki nekik kebledet; hiába öleled magadhoz őket; nem szeretetet, nem viszonzást fogsz találni náluk; nem lesznek ők jobbak, nemesebbek hozzád, ha szived kristályból volna is s lelked felét adnád is nekik; - hanem te fogsz elbukni köztük vagy szenvedni, eltaszítva és sárral dobálva.

Szerencsés, ki az életet nem ismeri, s kinek az emberismeret soha sem tartozott tanulmányai közé! Csak az maradhat igazán tiszta s oly lény, minőnek őt isten teremté - kinek útja elvált az emberek rendes utjaitól s kis körben, kevesek társaságában élte le napjait.

Azért fiatal hősnőnknek nem kivánhatunk jobbat, mint hogy soha ki ne lépjen a világ tágas szinpadára s élete oly szűk körben folyjon le, mint fejlődése éveiben. Akkor ábrándjai és szive tiszták maradnak, oly tiszták, a minőnek kellene minden női szivnek lenni.

- Istenben bizzunk! - gondolá gyakran, nyugtalan gondolatai után Alpáry, - ő intéz mindent e földön, s nem hagyja tán el a jókat és ártatlanokat.

XII.
Arthur.

Magyarország egyik megyéjében, mely a fővárostól távol esik, X faluban egy vagyonos és tekintélyes család lakott. Birtokainak legnagyobb része a megyében feküdt ugyan, de azonkivül az ország más részeiben is birt. A család neve a politikai, katonai, valamint minden kitünőbb pályán ismeretes vala. Tagjai egyenként kiváló egyéniségek voltak.

De ugy látszik, az van megirva a sors könyvében, hogy a jók és nemesek jobban fogynak, mint a silányok és haszontalanok. Ekkép az Ecsedy-család is mindig kevesebb és kevesebb tagra olvadt. Részint gyermektelen házasságban, részint nőtelenül vagy ifjan haltak el évek hosszú során s az egykor szélesen virágzó családot egyetlenegy tag tartá fönn: Ecsedy Bálint s ez is egészen elvonultan, egyedül gazdaságának és magának élt.

Ő részint már természeti hajlamainál fogva, részint mert atyja és nagybátyái kitünő emberek voltak, egyike lőn kora és köre legritkább jelenségeinek. A kornál, melyben élt, gondolkozásmódjával sokkal előbbre haladt. Sokat olvasott, sokat elmélkedett, ismerte a társadalmi állapotokat, melyekben akkor a nemzetek vergődtek, ismerte a világ történetét, s a különböző eseményeket, melyek az új mivelődést előbbre mozdíták; érezte, tudta azt is, hogy Európa méhében oly folytonos tűz lángol, mely elhamvadni nem fog, s melynek előbb-utóbb ki kell törnie.

Ő nem a korral, hanem a kor előtt haladt. Mint ki nagyító üvegen nézi a tárgyakat, oly nagy mérvben tünt föl előtte mindazon balvélemény és balitélet, melyek az embereket akkoriban igazságtalanokká tették. Tudta, hogy ez nem maradhat igy. Meg volt győződve, hogy a természet törvénye és követelése erősebb minden korlátnál, mit az emberi elme, kény és zsarnokság emelt s hogy előbb-utóbb az jut diadalra, a mi természetes és igaz. E gondolkozásmód volt az oka, hogy Ecsedy visszatartá magát a nyilvános pályáktól. Miveltsége, hivatása és képzettsége annyi volt, mennyivel azon időben igen kevés ember birt; de ismeré kortársait is s nem volt kedve azon társaságokban forogni, hol az ő elvei igen újak s még kirívók lettek volna a többiek ó-szerü elvei mellett.

Természete inkább komoly, mint derült levén, több testvére halála után, kiket mint felnőtt embereket vesztett el, egész komorrá lett. Harminczadik évében egészen egyedül állt a világban s ez zorddá, magábavonulttá tette. Nem támaszt, nem társaságot ohajtott volna ő, mert egyénisége oly férfias, oly megállapodott volt, hogy támaszra szüksége nem lehetett s annyi szellem és miveltséggel birt, mennyi mellett az emberi társaságok könnyen mellőzhetők, - hanem elvbarátok hiányzottak neki; elvesztvén testvéreit, kik hozzá hasonló módon gondolkoztak, ezek helyét nem pótolhatta senki.

Lassankint a megye hivatalaiból is kivonta magát, megházasodott s egyetlen szenvedélye gazdasága lett, melyet oly karban tartott s oly sikerrel vezetett, hogy az egész vidék arról beszélt.

Dúsgazdag, de fösvény embernek kezdték őt tartani. Az emberek sohasem birják azt megérteni, hogy nélkülök valaki el lehessen silány okok vagy érdekek kényszere nélkül. Azt hivék, fösvénységből kerüli kellemes szomszédainak társaságát s titkon nem győzték eléggé irigyleni gyarapodását és előmenetelét, melyet évről-évre tett, míg fönhangon nem szüntek meg sajnálkozni rajta, mint oly emberen, ki minden élvezettől és mulatságtól megfosztá magát.

Ecsedy pedig, bár házasságában nem volt boldog, megelégedett azzal, hogy gazdaságának éljen s a jövő számára jól nevelje föl egyetlen fiát.

Arthur, fiatal éveitől kezdve a leggondosabb nevelést nyerte volna, ha atyját, annak élte delén, a nevelés legszükségesebb időszakában el nem veszti s egészen idegen kezek gondjára nem kerül. Tizennégy éves volt, midőn atyja rövid betegség után meghalt s ez időtől fogva nevelése oly lelkiismeretlenül, oly mindennapiasan folyt, mint az napjainkban is igen sok előkelő családnál folyni szokott. Kijárta az iskolákat, mert megyei tisztviselő a nélkül nem lehet, mondogatá gyámja. Nevelőt, nyelvmestert tartottak mellette, mert gazdag volt s jövedelméből annak fizetése könnyen kitelt; csinos ruhákban járt, lovakat kapott; de csakis ebből állott a nevelés, melyet az öreg ur oly gonddal s annyi szép reménynyel kezdett meg, a melyet a halál egyszerre semmivé tett.

Gyámjának soha sem jutott eszébe, hogy a növendék tanulmányai után nézzen. Iskoláiból jó bizonyítványokkal tért haza s ez elég volt.

Arra, hogy a nevelőt kifürkéssze, vagy annak tehetségeit más, nála okosabb ember birálata alá bizta volna, nem is gondolt. Lehetett az tudományos vagy tudatlan ember, mivelt vagy neveletlen, erényes vagy lelkiismeretlen - az mindegy volt. Czíme nevelő volt s ő azon meggyőződésben élt, hogy ezzel Arthur iránti kötelességének épen eleget tesz. És midőn a fiu olykor elmulasztá a tanórát paripái miatt, vagy készületlenül jelent meg a leczkénél s azzal menté magát, hogy nem volt ideje tanúlni: a gyámnak nem jutott eszébe, hogy a paripák a tanuló ifjunak fölöslegesek és károsak, a mulatság elvonja őt a tanulástól s ez élvezetek akkorra valók, midőn maga iránti első kötelességeit már teljesitette.

Ily gondolatok soha sem fordultak meg a gyám agyában s a fiatal Arthur neveltetése folyvást oly hanyagul ment, ahogy csak egy igazi rossz nevelés mehet. Az ifju végre husz éves lett s iskoláit elvégezve, nevelőjét elbocsátották, gyámja - nagy koruvá nyilatkoztatva - átadá neki birtokait; ekkép kidobták a világba, támasz, vezető vagy irányadó nélkül.

Midőn egészen magára volt hagyva, érzé először veszteségét, mely őt atyja halála által sujtotta. Midőn az meghalt, sok fájdalmat szenvedett, de sokkal gyermekebb volt, semhogy a csapást egész nagyságában fel birta volna fogni. Most érezte csak, mi az: elveszteni oly atyát, mint a minő az övé volt, kinek nemes arcza, nemes szavai és oktatásai mindig élénken maradtak meg emlékében.

Az ifju egy ideig az ugynevezett nagyvilágban forgott. Ez azonban akkor igen csöndes, zajtalan volt, mert a forradalom vészes nyomai még mindenütt látszottak. De ahol a fiatal Ecsedy megjelent, mindenütt igen szivesen látott s megkülönböztetett vendég lett. Vagyoni tekintetben parthie-nak tartották. Eszessége, élénk modora, kellemes, mulatságos és mivelt társalgása minden elhanyagolt nevelése daczára is kitünteté őt a többiek fölött, kik ész és szellemben nem vetélkedhettek vele.

Egy évet töltött ily kitünő életet folytatva, részint a fővárosban, részint falun, mig végre a mulatságot hamar megunva, ismeretek, tapasztalatok után kezdett vágyódni s ügyeit rendezve, birtokait haszonbérbe adva, hosszabb időre búcsut vett az országtól, hol senkit, - ki miatt szive nehéz lett volna a távozáskor - nem hagyott.

Egyenest Berlinnek tartott, hol legfőbb vágya volt tanulmányait folytatni s pótolni a számtalan hiányt, melyet hanyag nevelése hézagokként hagyott hátra.

Megérkezve e városba, azonnal beiratá magát az egyetembe s az egész évet ott szándékozott tölteni, azonkivül magántanulmányokhoz látott s oly igyekezettel és szorgalommal tanult, minőt huszonegy éves ifjaknál ritkán találhatni.

Itt az egész tanévet kitöltve, a szünidőkre utazni ment, azon föltétellel, hogy a következő évre ismét visszatér.

Utközben, nehány heti bolyongás után, a vaspályán Földközyvel találkozott, ki régebbi ismerőse lévén, vele együtt Dieppébe ment s itt Alpáryékkal jött össze. Az ifju élete ez ideig oly magába zártan, oly egyedül folyt, hogy egész szokássá vált nála minden uj arczot futóképnek s minden ismeretséget mellőzhetetlen tehernek és kénytelenségnek tekinteni. Senki sem tett rá még mélyebb benyomást, mert a benyomásoknak különben is sem időt nem engedett, sem alkalmat nem adott. Majdnem valami vele született félelmet, borzadást érzett az emberek iránt. Atyja egy levelet hagyott számára hátra, mit gyámja husz éves korában adott át neki. E levél tanácsokat foglalt magában az élet utjaira nézve. Sötét szavakban festé le az atya fia előtt a világ badarságait s az állhatatlan könnyelmüséget, mely az emberek jellemét és tetteit bélyegzi; óva inté őt különösen a nőktől s a könnyenhivés vészei és a csalódás fájdalmaitól; szóval: oly életelveket tárt fel előtte s oly komoly életnézetet hirdetett, mely az ifjura nem téveszthette hatását.

Levelében házas életéről is szólott. Minden szaván boldogtalan szerelem és kínos csalódás látszott. Az anya ellen nem szólt ugyan a fiu előtte de ez a nála sokkal idősebb leánytestvérétől és gyámjától megtudta, hogy atyja a legkínosabb módon csalódott nejében. Ez reá nagy hatással volt s nem nagy vonzalmat keltett benne a nők iránt.

Soraiból - a közéletre nézve - a jövő jóslata szólt, mely Arthur előtt most már mint beteljesült esemény feküdt. Lefesté az okot, melyben a jövő titkait föllelni vélte s ez okok igen is valók, nagyon is súlyosak és világosak voltak. Tisztán állt most a fiu előtt atyja gondolkozásmódja, mit az vele élőszóval nem közölhetett s Arthur meghajtott fővel ismeré el ama gondolkozásmód igazságát, amaz elvek tiszta kiindulási pontját. Előtte álltak az események lefolyt részei, melyeknek bekövetkezését atyja már tiz év előtt elkerülhetetlennek mondta.

E levél nagy hatással volt az ifjura. Idegenek között, szeretet nélkül növekedvén, szive már fiatal éveiben oly zárkózottá lett, melynek soha sem volt mit viszonozni, s mely csak azért dobogott, mert az az élethez elkerülhetlenül szükséges. Nem tudta, mi a szeretet. Érezte, hogy igazán őt sem szerette senki, s e nagy, e szép érzést ő legfeljebb csak vonzalomként ismeré. Ama körökben, hol egy télen át forgott, nehány fiatal embert talált, kik iránt vonzalmat érzett s ez volt mindössze is azon érzés, mely lelkére kellemes benyomást gyakorolt. Nő iránti szerelemre nem is gondolt. Ha társai erről beszéltek előtte, nevetett. Azon nők, kiket ő eddig közelebbről ismert, nem sok czáfolatot nyujtának bizalmatlansága ellen; valamennyien, kikkel itt-ott találkozott, mint selyem és csipkefelhők lebegtek át emlékezete láthatárán s oly lebegők, oly könnyüek voltak, mintha valóban felhők lettek volna.

Berlinben ujra egészen egyedül élt, s meglepetve vette észre, hogy napjai jobban telnek, mint a mult évben. Azon meggyőződésre jutott, hogy az élet kellemessé tételére sok munka, folytonos elfoglaltság és kevés mulatság szükséges. Egyedüli élvezete a mulatságokból: a szinház és jó könyvek voltak, melyeknek társasága elfeledteték vele az embereket s oly nyugodtan, oly kellemesen tölté az egész évet, mint eddig még életében soha.

A jövő évre már előre terveket készite. Elutazásakor megbizást adott egy ismeretes könyvkereskedőnek száz darab jó könyv megszerzésére, melyeket még nem olvasott s melyeknek megismerésén már előre örült. Két szinházban helyet bérelt magának a jövő télre s a legnagyobb elégültséggel utazgatott a szünidők alatt.

Dieppében érzé legelőször, hogy vannak lények, kik iránt erős hajlamot lehet érezni. E meggyőződésre Alpáry és leánya vezették. Soha oly kitünő férfiuval, mint Alpáry, s oly kedves jelenséggel, mint Johanna, nem találkozott még. Az atya annyi tapasztalással, a leány annyi ártatlansággal lépett elébe, mennyi mindkettőnél igen megnyerő vala. A velök töltött hét Arthur életének legszebb ideje volt. Hitetlensége ingadozni kezdett az emberek iránt. Kivételeket hitt, melyek a világon ritkák, de némely ember elég szerencsés e kivételeket is föltalálni. Végre e két lény társaságában ő is szerencsésnek tartá magát.

A hét hamar eltelt s ő, bár oly érzéssel, mely eddig ismeretlen volt előtte, de feltételéhez híven, mégis elutazott. Nem akarva bevallani, hogy Berlinben tanulás végett tölti az évet, egyszerüen azt mondá: hazájába megy s annyiban valót is mondott, mert Dieppéből haza utazott s csak onnét ment ismét Berlinbe, hova a legszebb emlékeket a dieppei ismeretségből vivé magával.

Arthur jól rajzolt s megpróbálta emlékezetből lerajzolni Alpáryt és Johannát. Az atya meglehetősen sikerült, a leányt elégületlenűl tépte szét. Egészen másként állt az emlékében, mint ahogy papirra volt képes tenni s tehetetlen kontárnak nevezé magát, midőn keze alól a szép gyermek-arcz minden kifejezés nélkül tekintett reá.

- Nem az, de hasonló mégis - mondá végre s mindkét rajzot iróasztala fölé függesztve, jól esett látni őket, kik messze tőle, túl a tengeren voltak s lelkében mégis oly közel.

Mily boldog ember, ki e leányt bírni fogja egykor! - gondolá gyakran s e gondolat megzavará őt. Ilyenkor nem birta folytatni tanulmányait. Kiment sétálni, végighaladt a híres »állatkert« sétatéren, mely most szomorú volt ugyan lehullt levelű fáival, néptelen útaival, de Arthur nem látta ezt. Gondolatokba merülve haladt tovább, tovább.

XIII.
Kaland.

Így tartott ez nehány hétig.

Bájos emlékeitől sokáig nem birt szabadulni s e miatt naponként néhány órát tétlenül töltött. Ilyenkor rendesen az »állatkert« útain járkálva, végzé napi mozgását. Néhány heti rendes megjelenése alatt szemébe tűnt egy korosabb nővel járkáló fiatal leány, ki a porosz női arczok között mindenesetre szépségnek volt mondható.

E leány már rendesen a sétatéren volt, midőn az ifju megjelent. Szép kék szemei érdekkel függtek rajta, és soha sem távozott előbb, mint a hogy Arthur elhagyta a sétatért.

Az ifju ezt sokáig nem vette észre, de végre föltűnt neki a naponként látott két alak s figyelemmel tekinte rájok mindannyiszor, midőn azok mellette elhaladtak.

E tekintet alatt a korosabb nő az ifju szemébe nézett, a fiatal leány pedig lesüté tekintetét s igen gyakran elpirult.

Arthur sejteni kezdte, hogy e séták alkalmasint miatta történnek.

A leány igen csinos volt, a kinálkozó kaland nem megvetendő, s azon gondolkodott, mint ismerkedjék meg velök.

A fiatal leány viselete nem bátorítá arra, hogy megszólítsa őket, tehát más módot akart kitalálni. Néhány nap múlva, midőn a sétatérre lépett, finom fehér zsebkendőt pillantott meg, mely nehány lépésnyire tőle a földön hevert, fölemelé s még kezében tartva, a nevet kereste rajta, midőn a két ismert nő sietve közeledett feléje.

- E kendő a mienk, - szólt hozzá lépve az idősb, - pár percz előtt vesztettük el.

- Örülök, hogy véletlenül én találtam meg s ez által megismerkedhetem önökkel, mire már oly rég vágyom.

- Bocsánat, - viszonzá az előbbi, - de mi nem ismerjük önt s nem tudjuk kilétét.

- Ez nem nagy nehézség. Én Ecsedy Arthur vagyok, magyar, s mint idegen időzöm e helyen.

- Így már elfogadjuk önnek társaságát, - viszonzá a nő, míg fiatalabb társnője lángvörös arczczal némán állt az ifjuval szemközt.

- Önök alkalmasint egészségi szempontból teszik e sétát, - kezdé, velök megindulva, Arthur, - mert ily fiatal leánynak, mint a kisasszony, sokkal mulatságosb lenne a város népes utczáin járni, mint ez elhagyott sétatéren.

- Igen, egészségi szempontból, - viszonzá sebesen a fiatal leány s látszott rajta, hogy társnője feleletét akarta megelőzni e sietség által.

- És használ kegyednek e séta?

- Mindenesetre jobbat tesz, mint a szobai levegő, miután én rendesen falun lakom s megszoktam az erős friss léget.

- Kegyed tehát nem e városból való?

- Csak nagynéném ápolása végett vagyunk itt s pár hét mulva ujra távozunk.

- Ez e helyre és rám nézve nagy veszteség leend. Megvallom, én már megszoktam önt naponként látni e sétatéren.

- Sok ideig észre sem vett, - mondá halk, elfogult hangon a leány s szemeit kérdőleg függeszté az ifjura.

- Nem mindig áruljuk el azt, mi a való. Nem akartam önökkel tudatni, hogy lépteikre figyelek.

- Arcza mindig annyira komoly, gondolkozó tekintete szerte kalandozó volt, hogy ezt valóban nem hittük volna, - mondá elmosolyodva a leány.

- Régen gondolkozom a mód fölött, miként ismerkedjem meg önökkel. Azonban erre nem nyilt alkalom, mignem most e véletlen segített rajtam.

A leány egy pillanatig gyors figyelmes pillantást vetett az ifjura s szemei fürkészve függtek annak arczán. Aztán társnőjéhez fordult.

- Az idő, mely sétánkra ki van szabva, elmúlt s haza kell mennünk, - mondá, s meghajtva magát, az ifjutól bucsut vett.

- Ha megengedik, hazáig kisérem, - szólt Arthur, s megindult velök.

- Mint látom, - mondá útközben, - önök ideje más által van kiszabva s nem tehetik szabadon, a mit óhajtanának.

- Nagynéném nehezen nélkülözi társaságunkat. Mint említém, beteg, rosz kedvü és unja magát egyedül.

- És ön, kinek inkább mulatni kellene, mint beteget ápolni, kénytelen vele tölteni idejét és szintén unni magát?

- Én kevés mulatsághoz vagyok szokva, - viszonzá majdnem neheztelően a leány.

Arthur kissé meg volt lepve a modortól, melylyel a csinos német leány beszélt vele. Igen keveset vélt nála találni szépségén kivül s volt valami társalgásában, mely másként hangzott, mint mire Arthur számított nála.

Midőn a sétatér végéhez értek, a leány megállt s az ifjuhoz fordult.

- Meg fog engedni, de itt meg kell köszönnünk az ön szivességét. Tovább nem fogadhatjuk azt el.

Arthur meglepetve nézett reá.

- Isten önnel, - mondá fejével intve a leány s arcza határozott akaratot fejezett ki.

Arthur meghajtá magát s hagyta őket menni, azután egy kis kerülés után hazatért. Másnap azonban ismét elment a sétatérre s nem mondanánk igazat, ha be nem vallanók, hogy a mult napon a szép szőke német leány többször megfordult eszében.

Midőn a sétatérre ért, a nőket már ott találta, s most már mint ismerős lépett hozzájuk. Beszélgettek. Az ifju észrevette, hogy a leány meglehetős miveltséggel bir; hogy előadása kellemes, modora finom, szelid; hangja, midőn beszél, megnyerő, szóval igen érdekesnek találta. Legalább arra nézve eléggé tetszett neki, hogy fiatal létére ily kalandot el ne szalasszon. E rendes találkozások vagy egy hétig tartottak; kiséretét mindennap fölajánlá a nőknek s azok addig a helyig, hol első nap elváltak, el is fogadták, de tovább soha sem.

Kilétökről keveset tudott meg tőlük az ifju; mindössze is annyit, hogy a leányt Herminnek hivják, hogy kisérőnője társalkodónő beteg nénjénél s hogy még egy hétig maradnak Berlinben.

Végre is Arthur nevetségesnek találta ez ismeretséget; a leány vonzalma, sőt tán több, mit iránta érzett vagy mutatott, nem maradhatott titok előtte, s tudni akará: ki e hölgy, kinek ismeretségéhez oly mindennapi módon jutott s ki előtte, mint látszék, igen is költői szerepet akar

játszani. Egy napon, miután elvált tőlök, nem ment más úton, hanem bizonyos távolságban követé léptöket, mit azok nem vevén észre, rövid haladás után, egy csinos ház kapuján eltüntek. Arthur lassu léptekkel utánok ment.

Legelőször is a házmestert kereste föl.

- E házban nehány hét óta egy faluról érkezett beteg nő lakik, - kérdé attól.

- Igen uram - viszonzá az. - Hét hete, hogy itt lakik s még tán egy hétig marad. Mindennap két orvos látogatja, mint mondják, igen beteg.

- Hogy hivják e nőt?

- Golmbergné. Férje őrnagy volt s ő régóta özvegy, gyermektelen, gazdag asszony. Itt az egész első emeletet birja, sok cselédje van s mint mondják, nagyon sok pénze is.

- És gyermeke nincs?

- Egyetlenegy sincs, csak egy szép fiatal huga, kire, mint mondják, mindenét fogja hagyni, ha meghal.

- Nem tudja, hogy hivják e leányt? - kérdé nem kevéssé lepetve meg e szavakon Arthur.

- Golmberg Herminnek. Ez az özvegy férje testvérének leánya, épen most pár percz előtt jött társalkodónőjével haza. Ha előbb jön uraságod, láthatta volna őt.

- Köszönöm fölvilágositását, barátom, csak ezt akartam tudni - mondá Arthur s eltávozott. Útközben különös gondolatok szállták meg. Nem tudott felelni magának arra a kérdésre, hogy mi czélja van vele e leánynak, kiről most hitte, hogy gazdag, tudta, hogy mivelt és látta, hogy szép, s mégis oly kétértelmüen viseli magát s utczán egy fiatal emberrel ismeretséget köt.

Elhatározta, hogy többet nem megy a sétatérre, s véget szakit az egész tréfának, melynek sem értelme, sem czélja nincs. Különben is annál könnyebb volt e föltételt szabni és megtartani, mert érzé, hogy nem fog az nehezére esni. A leány csinos volt ugyan, s elég mulatságos, de mélyebb érzelmet gerjeszteni Arthurban: ehhez sokkal több kellett, mint a mennyivel Hermin birt. S végre is neki annyira tetszett Johanna, annyira másnak találta őt az eddig látott hölgyeknél, hogy a gyermekleány emlékét nem egy könnyen lehetett volna kitörölni kebléből.

Elérkezett a másnap, harmad és negyed nap s ő nem ment a sétatérre. Utoljára az egész hétnek vége s ő határzatát erősen megtartá, a nélkül, hogy ez nyugtalanságot okozott volna neki.

- Most már elutazott, - gondolá a kilenczedik napon, a rendes sétaidőben s készült, hogy ujra elmegy a sétatérre, miután már úgy sincs semmi veszély összekötve azzal.

Az óra kettőt ütött s ő letevé könyvét, kalapot vett, midőn ajtaján halk kopogtatást hallott.

Inasa lépett be, fél-mosolylyal s fél-zavarral arczán.

- Látogató jött, - mondá halk hangon - egy nő, sürün lefátyolozott arczczal.

- Engem keres? - kérdé meglepetve Arthur.

- Igen, Ecsedy Arthur ő nagyságát.

- Német, vagy más nemzetbeli?

- Német, - viszonzá, ura nyugtalanságát meg nem foghatva az inas.

- Bocsásd be, - szólt az ifju, s letéve kalapját, érdekkel tekinte a belépőre, ki csak akkor veté föl fátyolát, midőn a legény távozott.

- Hermin! - kiálta meglepetve az ifju, s ijedten nézett körül, ha nem látja-e meg vendégét valaki.

A leány egy közeli székre rogyott s mindkét kezével betakará arczát.

- Hogyan és miért jött ön ide? - kérdé aztán izgatott hangon Arthur. - Én kerültem önt, mert tudtam, hogy veszélyes e találkozás s ön így megfeledkezik magáról és körülményeiről.

- Arthur! - kiálta helyét sebesen elhagyva a leány s büszke arczczal állt az ifju előtt. - Ne kárhoztasson! Számot veték magammal s nem szeszély vagy könnyelmüségből jövék. Szeretem önt s látni akarám elutazásom előtt.

- De ily módon Hermin, - szólt lágyabb hangon az ifju. Koczkára teszi jónevét! Ha valaki meglátta volna...

- Engem nem ismer e városban senki s nem tartozom számadással senkinek.

- De önmagának Hermin s végre mit itélhetek önről én e lépés után? Gondolja csak meg ezt.

- Ön nem lesz itéletében szigoru irántam, minden ember hiu s ön tudja, hogy szeretem.

- Hermin, - mondá hozzá lépve s kezét megfogva az ifju; - ön e perczben fölindult, szenvedélyes és keserü. Csendesüljön és foglaljon helyet. Beszéljünk nyugodtan, mit kiván s miért keresett föl?

E szelid, barátságos szavak szivéig hatottak Herminnek, s a mennyire fölingerlé őt Arthur elfogadása, annyira elérzékenyiték most e szavai. Kezét arczára szoritá s hevesen zokogott, mialatt az ifju részvéttel tekintett reá.

- Legyen nyugodt Hermin, - mondá aztán nyájas hangon s leült a zokogó leány mellé. - Én tudom, ki ön, nem itélem meg e lépéseért s nem könnyelmünek, csak gyengének tartom önt.

- Nem Arthur, - mondá a leány, szenvedélylyel emelve föl arczát. - Az én tettem nem gyöngeség, sőt igen is sok erő és elhatárzás következménye. Ön tudja, ki vagyok; tudja, hogy jó nevelésben részesültem, hogy egykor vagyonos leszek s hogy nem kényszer, nem szükség visz oly lépésre, mely ön előtt igen kalandosnak tünhetik föl. A mit tevék, pusztán szerelemből tettem. Szeretem önt s nem tudok, nem akarok ön nélkül élni. Eljöttem s nem szándékozom többé hazamenni.

Az ifju nyugtalanul nézett a leányra.

- Mit ért e szavak alatt Hermin? Ha nőmmé akart lenni, nem így kellett volna azt kezdenie; kedvesem pedig nem lehet!

- Nem tehettem mást, mint amit tettem. Ha tudja ön nevem s kilétemet, azt is fogja tudni, hogy nagynéném a dúsgazdag Golmberg őrnagyné, kinek én egyedüli örököse vagyok. Ő nevelt föl; jó, szerető második anyám volt; s hogy jövőmről teljesen gondoskodjék, nemcsak vagyont ád, de férjet is szerzett. Évek óta vagyok én eljegyezve a kiválasztottnak, s évek óta halasztom e házasságot, bár eddig nem borzadtam tőle annyira, mint most, mióta önt láttam. Oh Arthur, hogy mondjam el azt, a mit akkor éreztem, midőn önt a sétatéren először megpillantám. Egy új, egy ismeretlen érzés szállt meg, melyet eddig nélkülöznöm kellett. Szerettem önt. Nem tudtam másról gondolkodni. Ezer tervet forraltam, mint ismerkedjem meg önnel. Mind hasztalan volt, ön észre sem vett engem, soká, igen soká. Elmerülve járt egyedül, mély gondolatok foglalák el s én reszketve gondolék azon lehetőségre, hogy szerelmes s gondolatai egy más nőhöz szállnak. - Végre megismerkedénk. Én nem hivhatám, hogy látogasson meg, mert néném ezt nem tűrte s nem is engedte volna. Sőt koczkáztattam volna azt, hogy többé a házból ki sem ereszt. Azután elmaradt ön a rendes sétáknál. Többé nem láthatám s azt sem tudtam, hol lakik, hogy legalább irhattam volna. Társalkodónőmet kértem, hogy kutassa ki lakását, de Berlin nagy város s ez igen nehezen ment. Végre tegnap későn este mondta, hogy ma reggel megkapja az adresset, hova irnom kell; de ez későn volt már, mert néném holnap reggel elutazik s így levelemre öntől nem érkezhetett volna válasz.

Határoznom kellett. Nem haboztam, mert szeretek. Meglehet, hogy rosszul tevék, de önnek ezért nincs joga elitélni engem!

- Hermin, - monda könyörgő hangon az ifju - kegyed nem jól itél rólam. Ne higyje, hogy én hideg, szivtelen és érzéketlen vagyok; ne higyje, hogy nem tenne boldoggá e szerelem és föláldozás; de önnek áldozatát nem szabad elfogadnom, mert ezt téve, férfiatlan, becstelen ember volnék. Én önt nőül nem vehetem, mert házasodni soha sem fogok, kedvesem pedig szintén nem lehet, mert e helyzet nem volna méltó önhöz.

Hermin halálsápadtan hallgatá e szavakat. Egész teste reszketett, némán, zavartan nézett Arthurra, mig az elhallgatott.

- Nem Arthur! - kiálta aztán szenvedélyes fájdalommal.- Ön nem taszíthat el engem. Ön tudja, mi a lovagiasság s lovagias férfi nőt nem utasíthat vissza. Jó, ha ön nem akar házasodni s nem szeret senkit, én önnek társnéja, barátnéja leszek az életen keresztül. Nem kivánom, hogy szeressen, csak türjön s ne taszítson el magától; idővel tán majd meg is szeret. Igérje, hogy nem házasodik soha s én e percztől kezdve nem hagyom el önt többé.

A leány szavai oly könyörgök, oly kétségbeesettek voltak, hogy Arthur ingadozva tekinte reá. A csáb erős, a leány szép, ártatlan és fiatal volt. Oly sokat igért, oly keveset kivánt tőle. Az ifju habozott. Végre is azt gondolá: én nem csábítám el őt. Nem vonzódom senkihez s engem sem szeret senki; kötelességeim nincsenek egyetlen élő lény iránt sem s ezt a leányt boldoggá tehetném.

- Nem - gondolá aztán megint - nem szabad, nem lehet ez áldozatot elfogadnom tőle. Nem dúlhatom föl egy egész család nyugalmát. A leány e perczben le leend sujtva, de idővel áldani fog tettemért.

S azzal a leányhoz lépett, ki türelmetlenül, remény és kétség közt tekintett reá.

- Hermin, - mondá, megfogva a leány mind két kezét, - nekünk válnunk kell. Áldozatát nem fogadhatom el. Kegyed nem ismeri az életet, annak szörnyüségét és veszélyeit s nincs fogalma arról, a mit tulajdonképen ajánl. Ön szép, gazdag és tisztelve van s egykor bizonnyal boldog leend. Mig így, ha itt marad, a világ elitélné örökre. Azok, kik önnél sokkal rosszabbak, mind kemény és szigorú birók lennének ön fölött, ha én meghalnék - nem volna menedék helye, nem egy kebel, melyre fejét lehajthatná s mely könyeit igaznak vélné s elhinné, hogy önnek szive van, mely még fájni is tud... Oh higyje el, - folytatá részvéttől fátyolozott hangon - szomorú az élet, boldog ki nem ismeri azt, sok szenvedéstől marad menten s nem veszti el hitét!

E szavak nagy hatással voltak Herminre. Belső küzdése oly erős volt, hogy vonásai fájdalom-dúltak, szemei homályosak lettek s szomorúan nézett Arthurra.

- Ön mást szeret, - mondá aztán tompán, - s ezért taszít el engem. Adja isten, hogy az úgy szeresse önt, mint én szerettem volna.

Arthur önkéntelen nyugtalansággal fordítá szemét az iróasztala fölött függő leányképre, mely oly szeliden, oly megnyugtatóan mosolygott feléje. - Ha e képet észreveszi, - gondolá - még sokkal fölindultabb s kétségbeesettebb lesz.

- Nem, - mondá aztán határozottan - nem szeretek senkit. Szivem szabad s nem függök senkitől, csak a becsülettől s ez tiltja, hogy önnek szerelmét elfogadjam.

- Távozni fogok, - szólt aztán még mindig izgatottan a leány. - Isten önnel! Bocsásson meg, hogy untatám, többé nem találkozunk az életben soha.

- Ne e keserü hangon, Hermin! Távozzék, de váljunk el barátsággal és nyugodtan. Kegyed szeret engem s én becsülöm önt, legyünk e perczben testvérek s maradjunk egymás emlékében úgy, mint ez utolsó pillanatban voltunk egymással szembe.

- Isten önnel, - viszonzá oly hideg, száraz hangon Hermin, hogy az ifju nyugtalanul tekintett rá. A leány leereszté fátyolát s karját kérte az ifjunak, mit az szótlanul nyujtott neki. Kiléptek az előszobába, hol Arthur legénye szemmeresztve állt; lementek a lépcsőn. A leány nyugodt erős léptekkel haladt, s csak midőn megpillantá a kapu alatt álló kocsit, kezdett reszketni. Arthur a karjába öltött kézen rángást vőn észre, mely nagy belső harczról tanuskodott.

Az ifju kinyitá az ajtót, a leány föllépett a kocsiba, egyetlen szó vagy intés nélkül dőlt ülésében hátra s a kocsi elrobogott.

Arthur mély gondolatokba merülve ment vissza szobájába s még egyszer átgondolta az egész eseményt, mely a múlt perczekben lefolyt. A leány kedélyállapota nyugtalanítá, de a fölött, a mit tett és mondott Herminnek, meg volt nyugodva. Nem tehetett másként. A leány tetszett neki, de legkisebb szerelmet, vagy melegebb vonzódást sem érzett iránta.

- Ki volna, a kit én szeretni tudnék, - gondolá aztán majdnem fájdalommal, - a ki igazán viszont szeretne engem mellékczél, érdek nélkül, egyedül önmagamért, úgy, amint a természet alkotott.

És ha mondaná is azt valaki, ha megesküdnék is reá, vajjon el tudnám-e hinni, ha csak áldozattal, nagy áldozattal nem erősítené meg? Bizonnyal nem. De nem áldozott volna-e Hermin sokat, mindent? És még sem tudnám szeretni őt. A szív rejtélyei kifürkészhetetlenek - gondolá s önkénytelenül a nyájas kis leány-főre nézett.

Egy perczig előtte állt képzeletében az egész alak, ezüst szőke hajával, komoly szemeivel, sugár termetével, s az ifju ragyogó arczczal tekintett a kedves jelenetre, mely most megelevenült előtte. De csakhamar szétfoszlott a tünemény s ő újra a múlt perczek kellemetlen és nyugtalanító történetén tépelődött.

Végre fölugrott helyéről, kalapját vette s nyugtalanságát elüzendő, az utczára sietett.

XIV.
A hála.

Egy év telt el, mióta Alpáryékkal utolszor találkoztunk.

Alpáry néhány nap óta sokat volt hazúlról távol, s Johanna észrevette, hogy a megszokott rendszeres napi események között valami nyugtalanító történhetett.

Két embernél, ki örökösen együtt él s egymás gondolkozásmódját, körülményeit, sőt foglalkozását is tökéletesen ismeri, nem sokáig maradhat titok, ha egyik vagy másik életében valamely szokatlan dolog fordúl elő. Johanna is észrevehette, hogy atyja pár nap óta gyakran nem jött haza a rendes időben s ha otthon volt, gyakran izgatottan járt föl s alá; szóval a leány aggódva látta e változást, mely atyja kedélyében történt.

Egy napon kifáradtan tért haza s a kint álló cselédtől kérdezé, hogy nem hoztak-é neki levelet, mire a kérdezett tagadólag válaszolt.

Alpáry belépett a szobába s leányánál ismétlé e kérdést; - hangja ezalatt oly nyugtalan, oly izgatott volt, hogy Johanna meg nem állhatá, hogy e miatt meg ne kérdezze.

- Miféle levelet vár atyám, mi oly nyugtalanságban tartja? - kérdé, atyja kezét ajkához vonva. - Napok óta látom, hogy nem nyugodt. Kérem, mondja meg, mi történt az utóbbi napok alatt?

- Mihelyt a várt levél megérkezik, azonnal közlöm veled.

Johanna látta, hogy atyja még most nem akar szólni neki a történtekről s mindketten szótlanul foglaltak helyet. Alpáry olvasni kezdett, mig Johanna kézi munkához fogott. Mintegy fél óra telhetett el így, midőn cseléd jött s a szobába lépve, Alpárynak levelet nyujtott át.

- Az ember, ki hozta, azonnal távozott, - mondá a leány.

Alpáry izgatottan bontá föl a vett levelet s pillanat alatt átfutván a sorokat, azt Johannának nyujtá.

A levélben ez állt:

> »A kérdéses kereskedőházat nemcsak sejthető, de ma már bizonyossá vált bukás fenyegeti s holnaptól kezdve felfüggeszti a fizetéseket. Néhány nap alatt kell megjelenni mindazoknak, kik e kereskedésben pénzösszeggel birnak, hogy azt még visszanyerhessék. Ki előbb jön, még megkaphatja a meglevő összegből pénzét; ki egy hétig is késik, nem nyerhet vissza semmit. - Tudósításom titkos, e hir még nincs nyilvánossá téve.
>
> Tisztelettel maradtam
> J. K. Bagley«.

- Ez az N. N. kereskedőház ügynöke? - kérdé a levelet átolvasva Johanna.

- Igen. S ez az, mi engem, mint mondád, napok óta nyugtalanít. Mint tudod, én Heinburgnak nagy köszönettel tartozom azon állásért, melyet birok s melyet ő szerzett nekem. A mult napokban főnököm aggódó arczczal közlé velem az említett ház nyugtalanító viszonyait, melyekről különböző hirek keringenek a gyárosok és bankárok között. Ez engem is meglepett; e ház egyike volt eddig a leghitelbiróbb házaknak s egyszersmind tudtam, hogy Heinburgnak igen nagy pénzösszege fekszik e helyen. Érzém, hogy hálátlanság volna tőlem e dolgot abba hagyni Heinburgra nézve s azonnal fölkeresém Bagleyt, ki nekem jó ismerősöm s ki tudja, hogy mire akartam tudósítását fölhasználni. Ő megigéré, hogy mihelyt valóvá leend e dolog, azonnal tudatja velem. Azonban három nap telt el s még nem jött tőle hir. E bizonytalanság okozá izgatottságomat. Ma végre találkoztam vele s azt mondá, nehány óra mulva elválik:

szükséges-e Heinburgot tudósítanom, hogy rögtön jőjjön. S most azonnal megyek és táviratot küldök neki.

Alpáry kalapját vette és távozott.

Johanna gondolatokba merülve nézett utána. Mily derék, mily becsületes ember! - gondolá atyjáról, - s mégis mily sokat szenvedett s az élet mily mostohán fizetett neki. Vajjon Heinburg nyugtalankodott volna-e az ő ügyeiért ennyit, ha e dolog megfordítva lenne.

Erre nem tudott felelni magának, mert Heinburggal még soha sem találkozott, atyja pedig mint igen becsületes, de kevés szívvel s különösen kevés érzékenységgel biró embert irta le őt leánya előtt.

Azonban annál többet beszélt neki a bankár nejéről. Mint kitünő nőt festé le, mint a szépség és jóság példányképét s oly meghatóan mondá el annak ő iránta tanusított részvétét, hogy Johanna ismeretlenül is vonzódást érzett Heinburgné iránt.

Emlékezett reá, hogy egyszer látta őket; azonban e két alak csak annyira maradt meg emlékezetében, mint az álomban látott tünemények szoktak. Kilencz éves volt, midőn Heinburgék beváltva szavukat, Géza szülőit és őt felkeresék s a menekültről hirt vittek nekik.

A halvány arczu, fekete fürtü nő megölelé őt s midőn atyjáról beszélt, a gyermek arczára forró könycsepp hullt a nő szeméből s midőn reá tekintett, arcza oly szép, szelid és vonzó volt, hogy a kis leány élénk szeretettel simult hozzája.

E jelenetre emlékezett Johanna. Akkor nem tudta annak értelmét fölfogni, most visszaemlékezvén, meg volt győződve, hogy Heinburgnénak igen mélyen érző szívvel kell birnia. A bankárra azonban nem emlékezett.

Még helyén ült, midőn Alpáry visszatért s mosolylyal tevé le kalapját.

- Még nem lesz későn, - mondá nyugodt hangon, - s Heinburg három-négy nap alatt itt leend. Hála istennek, leróttam, a mivel tartozám neki.

Atya és leány még egy ideig beszélgettek e dolgok felől, midőn cselédjök lépett be s egy idegen úr látogatását jelenté.

Alpáry elhagyta helyét s némi izgatottsággal közeledett az ajtó felé, a mi mutatá, hogy a látogató náluk ritka volt.

Az idegen belépett s benne mindketten kellemes meglepetéssel Ecsedy Arthurt ismerék föl s a házi ur szivélyes kéznyujtással, Johanna vérpiros arczczal fogadá az ifjut.

- Épen egy éve most, hogy Dieppében elbucsuztunk, mondá Alpáry, leültetve vendégét.

- S azóta én folytonosan egy helyen tartózkodám, mig most a jövő két hónapot ismét utazással szándékozom tölteni. Átjövén a tengeren, ez egész időt Angolország megtekintésére fordítandom, mert Londonját kivéve, még nem ismerem.

- Szép tőled, hogy megemlékeztél rólunk, Arthur, - mondá majdnem reszkető hangon Alpáry, ujra és ujra megszorítván az ifju kezét.

- Nem szándékoznak az idén tengeri fürdőbe menni, báróné? - kérdé az ifju, Johannához fordulva. - Azt hivém, ismét Dieppében találom önöket s mielőtt átjöttem volna ide, Párisból kirándulást tevék oda, mindenesetre fölkeresni óhajtván önöket.

Johanna ujra elpirult s arczát oly bájos, oly kellemes mosoly önté el, mely csak a legkedvesb belső hatás jele lehetett.

- Derék ember vagy Arthur, - mondá ujra Alpáry, - sokat beszéltünk azóta rólad. Gyakran mondtuk Johannával a nyáron: most kertjében foglalkozik, most gazdasága után néz, majd ismét olvas, szóval e tekintetben a hazájától távol levő ember annak fiai iránt a legmelegebb szeretettel s legélénkebb emlékekkel viseltetik és részletekbe megy át, hol honáról s annak otthon élő fiairól van szó, kikkel kellemes napokat volt alkalma tölteni.

- Csalódtatok e részletezésben s találgatásban, - viszonzá Arthur kevés zavarral, - mert én az egész évet hazámtól távol, Berlinben töltém!

- Berlinben? - kérdék mindketten egyszerre s arczukon oly csodálkozás volt látható, mi az ifjut egészen zavarba hozta.

- Berlinben! - mondá aztán, - tanulmányok végett. A mit Dieppében tavaly rösteltem bevallani önöknek, most elmondom, hogy mindekkorig tanuló vagyok, ki egész egyszerüen és mindennapi módon Berlinben iskolába jár.

Johanna nevetni kezdett.

- Iskolába? - kérdé aztán, kezeit összecsapva s csengő kellemes hangon ujra kaczagni kezdett. - Ecsedy Arthur iskolába jár? ezt igazán nem hittem.

- Valóban ugy van, - mondá hasonlón mosolygva Ecsedy s kedvtelve, gyönyörködve nézett a vidáman nevető leányra, ki ily derülten szebbnek tetszett neki, mint bármikor.

- És kinek a kedveért teszed ez áldozatot, hogy hazádtól éveket távol töltesz, Arthur, holott honn lehetnél s kényelmesen gazdálkodhatnál birtokaidon? - kérdé Alpáry.

- Saját határozatom ez, - viszonzá az ifju. A berlini egyetemek igen jók, a város azonkivül telve a legjobb, legkitünőbb tanárokkal, kik minden szak- vagy magán-tudományban alapos készültséggel birnak s napjainkban a magyarnak született ifju előtt otthon, a gazdaságit kivéve, semmi egyéb tér nem nyilik, melyen szerepköre volna. Nekem a gazdálkodáshoz kevés kedvem és hajlamom van s inkább a tudományos dolgok és tanulás az, mire jelenleg napjaimat s tanéveimet is fordítani akarom. Sok olyat nélkülözök e föltétel kivitele mellett, mik otthon nagy mulatságaim s élvezeteim voltak; de egykor könnyen visszapótolhatom az e nemben elvesztetteket, mig a fiatal éveket, melyek a tanulásra adattak, soha nem hozhatnám vissza. S azért nevessenek ki önök, bárónő, tevé tréfásan hozzá, de én mégis csak iskolás tanuló vagyok s még egy egész évig az is maradok.

- Bár sok ily ifjuval birna a nemzet, - mondá, gyönyörrel tekintve az érdekes ifjura Alpáry, - ugy sok másként volna hazánkban, mint ahogy van - és volt eddig. Vajmi kevés család volt ezelőtt olyan, ki gazdag és előkelő származása mellett érdemesnek tartotta volna tanulni s azt, mi az élet legszebb adománya, az észt, parlagon hagyá. Üres, sivár maradt az agy, de tele volt helyette a zseb s mindenki azt hivé, hogy ez elég. Isten segítsen szép föltételedben Arthur, - folytatá, - s adja, hogy tanulmányod és tapasztalataid által mind saját magad mind hazádnak sok jót és üdvöset tehess.

Johanna őszinte bámulattal nézett az ifjura, kit atyja szavai majdnem zavarba hoztak a dicséret miatt. Oly szerény, oly őszinte volt annak arczkifejezése s oly szokatlanul szelid minden vonása, mely a leányt egészen meglepte s figyelmét az egész idő alatt kötve tartá. - Ő Ecsedyt mindössze igen rövid ideig ismeré s ez idő alatt az ifjut inkább mint ügyes és kellemes mulattatót s könnyed, élénk modoru fiatal embert volt alkalma látni. Arthur bár Dieppében sokat foglalkozott vele, de inkább csak oly modorban, mint gyermekkel szoktak, kinek szórakoztatására minden apró tréfát és játékot fölhasználnak.

Kifogyhatatlan volt a gyermek mulattatásában. Johanna az első két napon alig beszélt; modora elfogult, hangja bizonytalan és halk volt, midőn szavait kiejté; de Arthur végre odáig vitte, hogy a két utolsó nap melyet együtt töltének, igen vigan, élénken folyt le s Johanna az ifju által egészen elbájolva, víg, beszédes, elmés és elfogulatlan lőn.

Most azonban a leány egészen másnak látta Arthurt s azt hivé: az ifju változott meg, nem gyanítva, hogy e változásnak oka egyedül ő maga volt.

Az ifju meglepetve látta a változást, mely Johannán a mult év alatt véghez ment. Az akkor is már magas, karcsu alak kissé megtelt s termete egészen kifejlett hölgyé volt. A nyulánk tagok szoborszerü kerekdedséget nyertek s az arcz jellege erősebb kinyomatu lett. A kissé fönhordott aranyfürtös fej, a komoly, méla szemek s kifejezésteljes arcz, nagy hatással voltak az ifjura.

»Nem gyermek többé, gondolá, s nemcsak nevetni kell vele; beszédes szemei gondolkozó észt s komoly lelket árulnak el.« És e gondolat rosszul esett neki.

Eddig azon tudatban hitte feltalálni saját biztonságát hogy az, mit e leány iránt érez: nem szerelem, hogy Johanna még gyermek, s az iránta érzés csak vonzalom.

Most, a leány szépségét bámulva, önkéntelen azon meggyőződésre jutott, hogy ama vonzalom Johanna letünt gyermekségével szétfoszlott s a mit iránta e pillanatban érez: mély, kiirthatatlan szerelem.

A leány gyakran észrevevé, hogy Arthur rajta feledé tekintetét s hosszasan szemléli őt.

Az ifjunak pedig oly jól esett látni e két megszokott arczot, melyeknek képmása munkái közben oly szeliden tekintett reá. Aztán a kép és az eredeti közti hasonlatosságot kereste. A leány sokkal szebb lett, de a fővonások ugyanazok maradtak. Az atya sokkal betegesebb, gyengébbnek látszott, de ugyanazon szelid vonzalmat gerjesztő arcz, ugyanazon mélyen gondolkozó szemek, melyekhez Arthur oly nagy vonzódást érzett.

Régi ismerősök, kikhez a távolban mindig oly közel érezte magát s most mégis oly elfogult volt velök szemben, mintha először látnák egymást.

Az ifju szive telve volt a legboldogabb érzéssel, s oly keveset lehetett mutatnia abból. Tán észrevette a fiatal leány pirulását, zavarát és rejtegetni igyekezett örömét, nem akarva a sejtett gerjelemnek táplálékot nyujtani viselete által. Czél nélkül lett volna ez; - házasodni soha nem akart s érző szivekkel játékot üzni - arra nem birt elég hiusággal. Ily szerep nem fért volna össze becsületérzetével.

Mindvégig megtartá kellemes modorát s az udvarlásnak árnyát sem lehetett volna abban föltalálni. Johanna ezer kérdést intézett hozzá, oly kedvesen, oly élénken csevegett vele, s midőn menni akart, oly természetes őszinteséggel marasztá, hogy Arthur nem volt képes ellentállni, velök ebédelt s náluk tölté az estét.

Lassankint levetkőzé elfogultságát s mindhárman igen jól mulattak együtt. Alpáry elmondá neki, mennyire szeretne visszamenni hazájába; az ifju pedig, látva a beteges arczot és megtört alakot, biztatá őt, hogy tegye azt, ugy se járna sok nehézséggel.

- Tán rokonaid tehetnének érted valamit, folytatá Arthur.

- Nincs senkim. Egyetlen közelrokonom se maradt, miután szülőim meghaltak. Sorsom oly eseményeken vitt át, melyekben nem sok barát marad számunkra s nekem különben is kevés magyar ismerősöm volt, miután egész ifjuságomat a katonaságnál töltém.

Arthur egészen megdöbbent e gondolatra, hogy Alpárynak egyetlen rokona vagy közellévője sincs. Látva a beteg, megtört alakot, hosszu életéhez nem sok reményt csatolt. S ha meghal, mi leend Johannából, - a ki egyedül állna a földön?

- Mégis tán nőd után van némi rokonságod; kérdé aztán nyugtalanul Alpáryt.

- Azt nem tudom. Ő árva német család gyermeke volt s legközelebbi rokonai, kiknek házánál növekedett, nagybátyja és nénje, mint értesülék, meghaltak; egyetlen unokatestvére pedig egy orosz katonatiszthez ment férjhez, s hogy jelenleg hol él és merre van - nem tudom.

Arthur hallgatott. Nyugtalanságát nem akará észrevétetni. Érzé, hogy ha szól, hangja tán izgatottabb lesz, mintsem ez egy idegennél természetes.

Aztán ismét más tárgyról beszéltek, mig késő este lett s Arthur eltávozott.

Két hetet töltött Manchesterben, honnét folytonos kirándulásokat tett a vidékre s falvakra, és igen gyakran látta Alpáryékat, kiknek az ifju jelenléte mindig nagy örömet és kellemes órákat okozott.

Végre Arthurnak távozni kellett a városból; részint utazását folytatandó, részint mert érzé, hogy a hosszas maradás rá nézve veszedelmes lenne.

Johanna iránt napról napra erősebb vonzódást érzett s hamar észrevette, hogy akarata és határozata igen gyönge ez érzelmek ellen küzdeni. Bár a leány részéről a legőszintébb barátságnál egyebet nem vett észre, mégis kecsegteté magát azzal a hittel, hogy az vonzódik hozzá s ezt egyedül annak tulajdonitá, hogy Johanna soha fiatal férfival nem találkozik, sehova nem jár, mulatsága semmi sincs, és igy a legelső ifju ember hatással van reá. Hatással, melyet erősíteni ő nem akart s azért mielőbb távozni készült.

Az utolsó napon, melyen bucsuzni ment Alpáryékhoz, Johannát sokkal halványabbnak találta mint rendesen s föltünt neki a leány erőltetett derültsége s olykor majdnem kényszerített mosolya.

- Ujra egy évre bucsuzol? - kérdé este felé Alpáry az ifjutól, midőn annak távozási ideje közeledék.

- Ki tudja, - viszonzá az, - nem adom-e magam valami gyáros vagy kereskedelmi pályára s akkor ide jövök letelepedni én is. Együtt egy darab Magyarországot alkotunk.

- Azt nem óhajtanám, Arthur. Nem képzeled te azt, mily fájdalom van összekötve azzal, ha valaki hazájától távol kénytelen élni, - viszonzá Alpáry s halovány, beteges arcza mély keserüséget fejezett ki.

- S te csakugyan nem szándékozol a visszatérés végett lépéseket tenni? - kérdé Arthur.

- Nem, barátom! A legszerencsétlenebb embernek is vannak elvei s büszkesége. A sors engem eltiport anyagilag, de meggyőződésem megmaradt s az csak halálommal szűnik meg. Azonkivül én szegény ember vagyok. Itt már biztos állásom van, mig otthon ujra előlről kellene kezdenem az életet s ehhez már én öreg és gyenge vagyok. Nincsenek reményeim a jövőre nézve s leányom van, kinek helyzetét és anyagi jólétét ábrándokért föláldoznom nem szabad. - Én már csak itt halok meg, hova a véletlen sors vetett.

Arthur elszorult szivvel hallgatá e szavakat, mig Johanna, kezeibe rejtve arczát, halkan zokogott.

- Aztán - folytatá Alpáry ujabban, - nem is vagyok én itt egészen elhagyatva. Főnököm a legjobb s legbecsületesebb ember a világon s egyszersmind benső barátom. - Tehát előbb is remélhetünk látni Arthur, mint az egy év lefolyik, - folytatá aztán, más fordulatot igyekezve adni a beszédnek, a mint Johanna szomoruságát s Arthur komoly vonásait látta.

- Határozottan nem igérhetem ezt meg, azonban engedd, hogy némelykor tudósítsalak, s te is irj nekem hogylétedről s házi köröd eseményeiről, - mondá nyájas, kérő hangon Arthur.

- Ezer örömmel. Ez nekünk nagy élvezetet fog okozni, nemde Johanna? - Te megirod Berlin nagyvilágának eseményeit, mi pedig majd mindazon apró dolgokról tudósitunk, mely szük körünkben előfordul. Czímemet azonnal odaadom, - mondá Alpáry s elhagyta a szobát.

Az ifjak egyedül maradtak.

- Oh Arthur - mondá Johanna szomoru hangon, - nem is képzeli, mily szomorú napom van ma. Az orvos atyám egészségi állapotáról igen szomoruan nyilatkozott. Azt állitá, hogy csak egyetlen mód van, mely még tán helyreállítaná őt, ha egészen munka nélkül töltené napjait.

- Istenem, - mondá elfogultan az ifju s hangja oly őszinte részvétet fejezett ki, mely a leány szivét egészen megnyeré.

Ekkor megint belépett Alpáry s a párbeszédnek vége lőn. Arthur sokkal komolyabban távozott, mint jött, mert sok oly dolgot látott és tudott meg a kis család életéből, mely lelkét nyugtalansággal tölté el, s a bucsúzás oly szomoru volt köztök, mintha igen sok időre válnának el.

Mindhármukat az a tudat vigasztalá csak, hogy hallani fognak egymás sorsa felől; s bár a tenger választja is el őket, van egy erősebb kötelék, mely összefűzi a távollévőket - a sziv, az emlékezet!

Midőn Ecsedy elhagyta Alpáryékat, Johanna csendes léptekkel a mellékszobába vonult. Atyja egy ideig egyedül maradt, mig végre föltünt neki leánya távolléte, s nevét kiáltá.

Johanna belépett, arcza halálsápadt, vonásai fájdalomtól dultak valának s szemeit sötét karika szegé, mindamellett nyugodt léptekkel közeledék atyjához.

- Te sirtál, Johanna - mondá fájdalmas hangon atyja, s kezét leánya karjára teve, kinek ez érintésre ideges reszketés futott keresztül testén.

- Nem - mondá aztán nyugodt hangon. - Nem sirtam, atyám, - s e szavak alatt mosolyogni próbált.

Szomorú mosoly volt az.

- Szegény gyermekem, - sóhajtá Alpáry, mily korán kell megtanulni neki a tettetést...

Johanna nyugodtan állta ki atyja fürkésző tekintetét s arcza egy pillanatra sem árulá el, mi keblében e perczek alatt történt. Ki tudja, nem leend-e e lélekerőre még gyakran szüksége a világ utjain. Az élet küzdésekből áll s jaj annak, kitől az erő és akarat e küzdésekkel szemben megtagadtatott.

* * *

Mintegy öt-hat nap múlva e jelenet után, Johanna egyedül ülve a szobában, kivülről idegen hangokat hallott az ajtón keresztül.

Kiváncsian tekintett arra s a küszöbön atyja lépett be és Heinburg, kiről csak gondolá - hogy az, de bizonyosan nem emlékezett reá.

- Heinburg Emil, - mutatá be vendégét Alpáry s a bankár meghajtá magát a leány előtt.

- Örülök bárónő, hogy oly sok év után végre ismét szerencsés vagyok találkozni önnel, - mondá, s érdekkel függeszté szemeit a gyönyörü s e perczben vérpiros arczra, melyre minden uj benyomás rózsákat festett.

- Rég ideje, midőn Bécsben öreg-szülőimnél találkoztunk, - viszonzá a leány, miközben helyet foglaltak.

- Akkor kegyed még egészen gyermek volt.

- Most sem sokkal több, szólt nevetve Alpáry, s tréfásan nézett leányára, kiről tudta, hogy többé nem akar gyermek lenni. Johanna szintén mosolygott s szelid tekintettel viszonzá atyja tréfáját. E jóságot és szendeséget kifejező tekintet alatt oly kedves, oly szép volt, hogy a bankár őszinte bámulattal függeszté rá szemeit.

- Ön alkalmasint fontos ügyekben jött ily egészen váratlanul? kérdé Johanna.

- Kedves atyja nehány nap előtt sürgönyt küldött Bécsbe s ennek következtében azonnal jöttem, éjjel és nappal s nehány órája, hogy megérkezém.

- Egészen kimerülve; szólt Alpáry.

- Azt nem mondhatom, miután az itt végzendő ügyek oly fontosak s jó kimenetelök oly kétséges volt, hogy az egész utazási időt a legnagyobb izgatottságban töltve, a fáradtságot nem is érezém.

- És a kérdéses ügyek kimenetele?

- Hála istennek, a legszerencsésebb lett, mit alig várhattam; mondá hálás tekintettel a bankár.

- Atyámnak sok nyugtalanságot okozott e dolog. Néhány napig nem tudtam, mi szomorítja őt; oly komoly és levert volt; már aggódni kezdtem, hogy beteg.

A bankár arczán oly meghatottság látszott e szavakra, mely kifejezés Alpáryt és leányát egészen meglepte.

- A báró oly jó, - mondá érzéstől fátyolozott hangon Heinburg - s ama tudósítással, melyet küldött, nekem oly nagy szivességet tőn, hogy azt soha ez életben meg nem hálálhatom. Adná Isten, hogy valaha alkalom jőne, csak kis részben is viszonozni azt.

- Kedves barátom, szólt kezet nyujtva neki Alpáry, nekem csak kötelességem volt az, mit tettem. Emlékezzünk vissza ezelőtt hat évre, midőn ön engem, mint teljesen idegen embert, oly álláshoz segített, melyet ön nélkül soha el nem nyerhettem volna. Ez akkor nemcsak anyagilag, de szellemileg is segített rajtam. Ezentúl munkás életet folytathaték s nem volt időm annyit tépelődni, mint azelőtt. Ez állás jövedelme engedé meg, hogy igényeimhez képest kényelmesen élhessek, és mindenek fölött azon vágy létesíthetését, hogy leányomat magamhoz vegyem. Mindazt, mit birok, önnek köszönhetem. Oly elégedettséget nyújtott ön nekem, melyből, hogy teljes legyen, csak egy hiányzik, de ezt megadni senkinek sem áll hatalmában.

- És ez egy? - kérdé élénken a bankár.

- Hazám viszontlátása volna.

- Folyamodjék ön s meg fog történni.

- Nem lehet. Ez élet testileg megtört, de büszkeségem megmaradt s ez csak akkor szünik meg, midőn szivem nem dobog többé; mondá Alpáry s arczán egy pillanatra daczos hév lángolt.

- Szegény atyám! sohajtá halkan Johanna.

A bankár lesüté fejét s gondolkozni látszott. »Az ily büszkeséget nem értem«, - mondá aztán, a báróra nézvén.

- Boldog ön, hogy ezt mondhatja magáról. Higyje el, én is régen rátértem arra, miként az önérzet, büszkeség, elv s minden ilyféle érzés - csak szerencsétlenné teszi az embert. Vajmi ritkán tehetünk azoknak betöltésére eleget, és végre is, legtöbbször szétoszlik az a legelső

valódi akadálylyal szemben. Nézzük csak a világtörténet lapjait, hány ember szerepel ott s mily kevés van, ki elvéhez minden körülményben hű maradt, ki önérzetét nem szorítá korlátok közé ott, hol az saját hasznával jött összeütközésbe. Hány volt olyan, kinek meggyőződése saját gondolkodása, elmélkedése folytán fejlett ki, ki nem a nevelés által szivta be elveit, és nem azért vallá e vagy ama hitet, mert atyja és nagyatyja is azt vallák évek előtt? Bizonynyal igen kevés. Ön nem értheti az én büszkeségemet, midőn nem folyamodom azért, ami után annyira vágyom. Nem értheti, mert ön az enyémekhez hasonló körülmények közt sohasem volt s nem tudja helyzetembe képzelni magát. Ön üzletember, az életet gyakorlatilag tekinti; jólétét soha sem vetné képzelgéseknek áldozatúl, s főbüszkesége az: ha üzlete a világ bármely részében, fényes és tekintélyes hirben s biztos alapon áll. Én ellenkezőleg elismerem, hogy r a j o n g ó vagyok, képzelődéseknek élek, melyek tán rám nézve károsak. Keblemet vágy, fájdalom és küzdés emészti; de mind e három érzésnél erősebb egy negyedik, melyet meggyőződésnek neveznek, melyet legyőzni nem tudok s melynek csupán abban van mentsége, hogy nem nevelésem által olták belém, hanem saját belátásom s hosszú tapasztalás és elmélkedés folytán fejlett ki ennyire. Mint huszonkét éves ifju, még egészen másként gondolkozám. Az intézetben nyert oktatás, hol növekedém, a szülői ház levegője, a régi név hatása, melyet viselék s melynek tekintélyét korán megismerteték velem atyám szavai, mind, mind más elveket, más meggyőződést keltettek bennem, mint a minővel jelenleg birok. És mégis oly erős gyökeret vert az már keblemben, hogy sem a jólétrei kilátás, sem a nyugalom, sem a honvágy erős serkentése, semmi sem képes kiirtani onnét. Azért e vágy rám nézve, betölthetetlen marad s jobb, ha nem is bolygatja senki.

- Ki tudja, nem változik-e még e részben véleménye, báró úr! Hátha rövid időn Bécsben találkozunk, - mondá mosolygva Heinburg.

- Nehezen. Én alkalmasint nem azon ég alatt halok meg, hol születtem, és sem Bécset, sem hazámat soha sem látom többé.

Ily beszélgetések között töltötte a három ismerős az időt s a bankár késő estig nálok maradt. Johanna most találkozott vele először mint nagy leány. Igen jó benyomást tett reá s magát Alpáryt is meglepte a modor, melylyel Heinburg ama szivességet méltányolni tudta, mely, mint mondá, nagy összeget mentett meg neki. Alpáry most meggyőződött, hogy a bankár tán többet tud érezni, mint a mennyit kimutatni képes! Egész napon - e különben feszes, komoly ember - élénk, jókedvü volt s oly könnyü modorban, némelykor oly ömlengő őszinteséggel és elfogulatlanul, minden tartózkodás nélkül beszélt; hogy Alpáry többször csudálkozva tekintett reá, meg akarván győződni, ha csakugyan Heinburggal ül-e szemközt.

Midőn elvált tőlök, arczán meghatottság látszott. Johanna kezét ajkaihoz vonta, mi a fiatal leányt egészen megzavará, Alpárynak pedig mindkét kezét ömlengve szorítá meg.

Újra és újra hálájáról beszélt s alig tudott távozni tőlök.

Alpáry bámulva tekintett utána; oly jól esett neki a tudat, hogy háláját leróhatta azon egyetlen ember iránt, kinek az életben valamit köszönt. E percztől azon meggyőződésben élhetett, hogy kevés ugyan, a mivel bir, de azt egyedül önmagának köszönheti s nem tartozik érte többé hálával senkinek.

Mily kevés ez az élet számos igényeihez, és még is Alpárynak mily jól esett! E naptól kezdve magasabb polczon látta állani önmagát s remélé, hogy ez az utolsó tartozás, mit még le kelle neki az életben róni, és leányának bár vagyont nem, de halála után lerovandó adósságokat sem hagyand.

Szerencse, kinek Isten s a sors kegyelme adott vagyont; de sok boldogságot nyujt az az öntudat is, ha saját igyekezetünk, saját szorgalmunk folytán szereztük meg az eszközöket, melyek által jólétben élünk. A született gazdag ember nem élvezhet jólétet soha sem oly mértékben, mint az: ki volt idő, midőn nélkülözött.

Ily helyzetben volt Alpáry, csakhogy ő nemesebb, tisztább szivvel birt, semhogy - a mint rendesen történni szokott - a saját fáradságán szerzett jólét elbizakodottá tette volna. Ő mindig hálásan gondolt a sors kedvezményeire, mely őt a nélkülözéstől megmenté.

Egyetlen aggodalma mindvégig leánya maradt. De a mai nap e kétséget is enyhíté némileg, a mint Heinburg viseletéből látta, hogy az mély hálát érzett iránta s legalább most van egy ember, kinek részvétére leánya sorsát illetőleg is számíthatott. - Ez nyugodtabbá tevé őt és kevesíté aggodalmait, annál is inkább, mert észrevette, hogy Johannára a bankár mai viselete jó benyomást tett.

- Jó szive van, - mondá a leány, midőn a bankár távozott.

- Rosszul itéltem meg őt, azt hivém: kevés érzésre képes, - viszonzá Alpáry.

- Én is így vélekedém róla, atyám leirása után; azonban egészen mást találtam nála. Hangján egész nap rezgés, megindultság volt észrevehető. Meghatott volt, midőn távozott, s alig birt megválni tőlünk!

- Hála Istennek, hogy csalódtunk benne, - szólt Alpáry; nincs valami kellemesebb érzés, mint ha valaki embertársairól jobb meggyőződést nyer, mint a mit hitt. Ugyis nagy ritkaság ez. Többnyire az ellenkező szokott történni.

Atya és leány sokáig beszélgettek még a bankár felől s mindketten azon meggyőződésben éltek e percztől fogva, hogy Heinburg nem oly hideg, érzéstelen ember, mint hitték s hogy senkiről sem lehet itélni addig, mig különböző körülmények közt nem látjuk.

XV.
Egy bankár házi viszonyai.

Bécs egyik palotájában vagyunk.

Igazi palota ez, mert mit elmésség, izlés, pénz és müvészet előidézni bir, az itt kivül-belől összpontosítva van.

A ház csak két emelettel bir s hogy nem bérház, az az első perczre látszik, ha kapuja alá lépünk. Oly diszes, tiszta és rendes itt minden, minő csak oly helyen lehet, hol a tulajdonos egyedül lakik.

A lépcsők szőnyeggel vonvák be. Az előszoba már kezdete a belső termekben elömlő pompának, fénynek, s végig menve e termeken, mégis minden oly néma és oly idegen, mintha senki se laknék bennök, és soha léptek zaja nem verné föl e csendet.

E ház Heinburg bankár tulajdona.

A Heinburg-név egyike volt a kereskedelmi világ üstököseinek, oly üstökös, mely a mostani viszonyokban igen ritka, s melyet szaknyelven »nagy hitelnek« neveznek.

Ez embernek legnagyobb vagyona és tekintélye egyéniségében fekszik. Róla el lehet mondani, hogy azon pályára született, melyen élt és haladt.

Abban az időben, midőn ő e pályára lépett, Ausztriában az még nem volt általános, csak egyesek tekintélyével birt; s nem a pálya volt az, mely Heinburgot kecsegteté, hanem az ösztön, a tehetség, melyet magában érzett, a hivatás, melyet elfojtani hasztalan lett volna.

Ő szüleitől meglehetős összeget öröklött s ezt vállalatokba fekteté. Ügyessége, becsületessége s a véletlen egyiránt kedveztek neki, úgy hogy vagyonát kevés idő alatt megkétszerezve látta. Neve kezdett kitünni ügytársai közül s vállalata oly tekintélyre vergődött, melylyel oly fiatal ember, mint ő volt, még csak igen kevés dicsekedheték. Ez kedvet, ösztönt és nagy igyekezetet adott neki. Rövid időn kezdte észrevenni, hogy a vele egykorú pályatársak messze maradnak háta mögött a hasonló pályán és a hasonló utakon. Ő elérte már pályáján a legnehezebb s legfőbb kelléket: oly hitellel birt, mely ingathatlan volt s oly tekintélylyel, melyet legnagyobb ellenségei sem tagadhatának.

Mint szakember tökéletesen betölté helyét s el lehetett róla mondani, hogy a szó legszorosabb értelmében bankár volt.

Üzletét oly pontosan és erélyesen kezelte s az emberek úgy megszokták őt a kereskedők példaképének tartani, hogy tőle nem kellett irás, nem kötelezvény; ha valamely üzletnél szavát adta, mindenki tudta, hogy azt utolsó betüig meg fogja tartani.

Összeköttetései a kül- és belfölddel igen számosak valának. Nem volt előkelőbb bankárház Európában, melylyel a legjobb viszonyban s a legszorosabb összeköttetésben ne állt volna; s végre évek múlva egyike lett a leggazdagabb embereknek, és többé nem szükség, hanem szenvedélyből vitte üzletét, melynek minden polczára és helyére ügyes embereket állítva, önmagának csak a szerteágazó gyeplőket kellett összetartani s úgy kormányozni.

Ilyen volt Heinburg, mint bankár. Azonban a hozzá hasonló egyének többnyire kétfélék szoktak lenni. Nézzük őt most, mint embert.

Mindazon lények között, kik gyermekségüktől fogva egy bizonyos kitüzött pályára neveltettek, van valami hasonlatosság, melyet, ha valaki csak némi gondot fordít is a szakemberekre, okvetetlenül észrevesz.

A kitüzött életczél és pálya utjain a szülők vagy tanítók a gyermek minden tettéből, minden szavából csak azt óhajtják észrevenni: helyes-é egy vagy más tulajdona azon pályához képest, melyet számára választottak. Arra, hogy sziv, kedély, fogékonyság minden jó, s érdekeltség minden szép iránt - lakik-e, fejlődik-e a gyermek lelkében: senki sem gondol.

Így volt ez Heinburgnál is.

Ő - mint mondtuk - bankár volt a szó teljes értelmében, és valljuk meg, azontúl igen kevés.

Ész és szellemi tehetségei kifejlődtek, de kedélye parlagon maradt. Szivében kora ifjuságától csak a kereskedői nagyravágyás élt, kiüzve onnét minden egyéb érzést. Egyedüli vágya, czélja és óhajtása az volt, hogy minél magasabbra törjön azon a pályán, melyre lépett s melyen haladni akart.

Buzgó, tevékeny és fáradhatatlan volt, mint üzletember; de hideg, száraz és közönyösnek látszott mindazon dolgok iránt, melyek vágyai és czélja körén kivül estek.

Szivéről nincs mit szólnunk. Az életben minden ember küzdéseken, megpróbáltatásokon megy keresztül. Daczolni és gyakran tettetni is kell, ki a kitüzött pályán megingani, vagy arról letérni nem akar. S ez a legtöbb embernél megkérgesíti, vagy ahogy mondják: edzetté teszi a szivet. Heinburg nagyravágyó volt a legnagyobb mértékben; gyülölte mindazokat, kik nála abban álltak magasabban, a mit ő el nem érhetett, sőt büszkeségének tartá azt el sem érni. Dühösen elkeseredett demokrata volt a főbbrendüekkel szemben, utálta a rangkülönbséget, az emberek osztályozását, de dölyfösebb arisztokratát keresni kellett nála - hol szegény, vagyontalan, vagy alárendelt helyzetü személyek társaságában érzé magát. Megveté a világ szokásait, nem alkalmazá magát a bevett és meghatározott szabályokhoz s tán legjobban jellemezzük őt azon állítással, hogy oly » szabad szellemnek« akart látszani, ki nem veti magát mások szabályai alá, sőt fölül van emelkedve mindenen.

Ilyen volt Heinburg most; hová fejlődik később: azt a következés mutatja meg.

A palota lépcsőzetétől jobbra felesége osztálya, balra az ő szobái nyiltak.

Téres előszobán keresztül, hol naphosszat egy öreg inas ült, kinek a jövő-menők ki- s beeresztésén kivül egyéb kötelessége nem volt, előbb egy nagy váró-terem, azután diszes képekkel, irományok, iróasztal és erős zárú szekrényekkel butorzott szobába lehetett jutni; Heinburg úgynevezett ügyleti szobájába, hol ő az üzlet dolgait végezni szokta.

A külső terem székek és pamlagokkal volt ellátva a várakozók számára s kárpitozott falain nehány igen szép olajfestmény diszlett. A belső szoba nagy gonddal volt bútorozva s észrevehető keresettség ömlött el annak minden darabján, úgy, hogy oda belépve, bárki is az első pillanatban észreveheté, hogy gazdag és azonkivül izléssel biró bankár szobájába jutott.

A nagy ajtóval szemben fehér márvány-kandalló foglalá el a főfal közepét, melyben télen át mindig vidám tűz pattogott, meg-megrakva a kint levő öreg inas, vagy maga Heinburg által, ki különösen akkor rakta arra legszorgalmasabban a fát, ha valamely kellemetlen ügyet kellett végighallgatnia s arczkifejezését kivánta eltitkolni.

A kandalló fölött roppant tükör foglalá el a falat.

Régi, aranynyal kivert fekete fájú, magas iróasztal; előtte fölebb és lejebb csavarható kemény s hasonlóan fekete szék állt, szorosan az ablak mellett; fölötte fekete, aranyozott rámás képek függtek. Az ételleni falat egész hosszaságában ölnyi magasságú két szekrény foglalá el; a másik oldalon pedig hosszú étagerek álltak, megrakva irományokkal, s nehány zárral ellátott nagy könyvvel, mig a szoba közepén gömbölyü asztal s körülötte néhány szék foglalt helyet. Az asztalon pompás kötésü, szorosan bezárt, rőfnyi hosszú könyvek, a falakon szép aczélmetszetü képek. Minden a legösszhangzóbb, legkimértebben szabályszerü, de oly hideg, komoly

és csendes, minő csak egy ügyszoba lehet, hol a tárgyak, melyekről szó van, komolyak, a szavak kimértek, az arczok semmit sem árulnak el, s hol a szó, mely kimondatott, megmásíthatatlan, s többé nem vonható vissza. E szobában délelőtt és délután néhány órát töltött Heinburg. A kandallón álló nagy aranyozott óra alig üté el a meghatározott időt, ő kilépett a mellékszoba ajtaján, és ujra annak ütésére hagyá oda a dolgozó-szobát.

A mellék szoba sajátos vegyülete volt az olvasóteremnek és férfi-szalonnak, kényelem és pompa, müvészet és izlés volt benne összpontosítva; festmények, szobrok, kézi könyvtár és ruganyos támlányok; az ajtó és ablakok damaskfüggönyökkel ellátva. Az egész, bár nem szabályszerü, de meglepő és igen pompás volt.

E szobából nyiltak a többi termek s legvégül a női szobák.

Ezekbe később vezetnek lépteink. Jelenleg maradjunk e két szoba tulajdonosánál, ki iróasztala előtt áll és sietve ir.

Tizenegy óra van délelőtt.

A már emlitett inas belép s jelenti, hogy a főkönyvvivő kiván az urral szólani.

- Bocsásd be, - viszonzá Heinburg, föl sem tekintve irásáról.

Vékony, sovány férfi lép be s szerényen áll meg az ajtó közelében.

- Mit kiván Hermann úr? - kérdé Heinburg.

- A börze mai állását akarám jelenteni, miután úgy tudjuk, hogy főnök úr elutazik, azt hivém, tán valami rendelet...

- Mindenesetre lesznek végzendőink együtt, azonban most nem érek reá. Mint tudja, ma Angolországba utazom. Kikaptam a kegyelemlevelet ő Felségétől Alpáry báró számára s ez örömhirt magam akarom megvinni neki.

- Kegyed oly jó mindenki iránt, - mondá kezeit dörzsölve a könyvvivő s fanyar arczára mosolyt erőltetett.

- Emberszeretet, kedves barátom, viszonzá közönyös hangon Heinburg. - E szegény bárónak nincs senkije; rokon és vagyon nélkül áll a világ egy távol zugában s én tudtán kivül folyamodtam visszajöhetéseért.

- Ma este méltóztatik elutazni?

- Ma, az esti vonattal. Még addig találkozunk. Több fontos rendeletem van kiadni való; délután három órakor legyen ön itt.

Hermann meghajtá magát s szerényen távozott, óvatosan húzva be maga után a terem ajtaját; Heinburg pedig, miután még egy ideig folytatá munkáját, levelet hajta össze, bepecsétlé s az órára nézett.

- Fél tizenkettőre, - mondá aztán, elhagyva az iróasztalt s a női szobákba vezető ajtóhoz közeledék.

Nehány igen diszesen butorozott termen át egy kisebb szobába jutott, hol neje nyugvó pamlagra dőlve olvasott.

E szoba Heinburgné kabinetje volt. Bútorzata és falai kék selyemmel vonvák be s minden egyéb benne rózsafa és palissandra volt, oly izletesen és pompásan rendezve, hogy e fény bárkit is meglepett volna. A nehány régi olajfestmény, a gyönyörü tükör, a padlatra boruló perzsa szőnyeg mind külön-külön értékes és pompás darab s együtt meglepő egészet képezett.

Heinburgné fölemelkedett férje beléptekor s arcza nyájasságot fejezett ki, bár a legkisebb öröm sem látszott azon. Halvány arczára pír szállt, midőn kezét férjének nyujtá s arczába omló fürteit kecses mozdulattal simítá vissza. Oly szép volt e nő s férje mégis oly közönyösen tekintett rá.

- Jó reggelt Oktávie, - szólt, a nő kezét megszorítva Heinburg s egy széken helyet foglalt.

- Örömhírt hoztam neked. Tudod mennyit fáradoztam Alpáry kegyelemlevele miatt. Ma végre meg kaptam azt.

- Hála Istennek, sóhajtá derült arczczal a nő, látszott, hogy érdekkel várja férje további szavait.

- Ma az esti vonattal elutazom. Magamnak kell neki megvinni e hirt, miután ő az egészről mitsem tud. Folyamodni soha nem akart. Az utazással sietnem kell, mert késő ősz van s mielőtt az erősebb hidegek és komor idők bekövetkeznek, szeretném ha Alpáryék itthon lennének. A báró igen beteges ember s a tengeri út megzaklatja őt.

- Szegény báró! Valóban alig várom, hogy leányát megismerjem. Annyi szépet és jót hallottam e fiatal leányról, hogy szinte kivánnám, ha Bécsben maradnának.

- Én remélem, hogy itt maradnak legalább egy ideig. Alpáryt nem köti Magyarországhoz semmi, leánya jövőjére nézve pedig mindegy, itt vagy ott lakik. Oly ritka bájos teremtés, minő Johanna, a világ bármely részében nagy szerencsét tehet, - végzé Heinburg.

- És meddig marad ön távol? - kérdé Oktávie.

- Meghatározni nem tudom. Azonban sietek vissza, mert ügyeim rendesen szenvednek távollétem alatt.

A nő hallgatva nézett reá, tán az jutott eszébe, hogy e z e m b e r t e g y e d ü l ü g y e i h o z z á k v i s s z a! Heinburg fölállt.

- Ha ebéden nem lehetnék itthon, Johann meg fogja mondani; egyébként remélem, hogy hat órára elvégzem dolgaimat.

Férj és nő kezet fogtak s Heinburg távozott. Oktávie iróasztalához ült s sietve pár szót vetett egy papirra.

»Holnap egyedül leszek, ebédre várom.« Azután komornája lépett be, ki nehány szó váltása után átvevé a levelet, és elhagyta a szobát.

Oktávie kipirult, örömragyogó arczczal ült helyére vissza s ajkait derült mosoly környezé, midőn félbeszakított olvasmányát ujra kezébe vette.

XVI.
Hazáért, szerelemért.

Deczember elseje volt.

A magyar számüzött megnyerte a kegyelmet visszatérhetni; nem oda, honnét ember-akarata üzte őt el, hanem hova mindazok megtérnek, kik szenvedtek itt e földön.

Az éveken át hazavágyó szív kifáradt epedésében; a hosszu lelki küzdés fölemészté az életerőt; Isten megszánta szenvedéseit s megkegyelmezett neki.

Alpáry Géza meghalt.

Midőn Heinburg, zsebében a kegyelmi levéllel, közeledett Manchester felé, ő már kint feküdt a temetőben s tán azon reményekről álmodott, melyek egy egész hosszú életen keresztül nem birtak beteljesülni s melyekről még mindig annyian álmodnak és melyek örökké csak bájos álmok és szép remények maradnak.

Alpárynak egész élte csalódásokból állt s midőn a mult és jelen sok szenvedésein tépelődött, mosolygó arczczal vigasztalá e két szóval magát: »haza« és »szerelem«; e két eszme volt, a melyért szenvedett! De élte legvégső napjaiban, midőn a bekövetkező halált közeledni látta, midőn tudta, hogy távozni fog e földről, melyen annyit szenvedett: iszonyú nyugtalanságot és fájdalmat állott ki s halálos ágyán elhagyta őt ama vigasztaló két eszme. Egyedül gyermekére gondolt, kinek sorsa oly bizonytalan leend.

Örökös kín és epedés az élet.

Most már nem szenved, nem nyugtalankodik többé, nem halványodik el arcza e két szóra, »haza« és »szerelem«; tán mindkettőért kárpótlást nyert. Higyjük ezt, és akkor könnyebben viseljük az élet terheit és fájdalmait.

Midőn Heinburg Alpáry szállására ért, kisirt szemü cseléddel találkozott, ki bevezeté őt a szobába, hol az ablak melletti székről gyászba öltözött, halvány alak emelkedék föl s közeledett a bankár felé.

Heinburg meghajtá magát s elfogultan tekintett körül.

Johanna elérté a tekintetet, de kis ideig nem birt megszólalni,

- Atyám m e g h a l t... - fuldoklá végre s szemeiből könyek árjai hulltak.

A bankár kemény szívű, száraz ember volt, de megingott e szavakra. Arcza halovány lett s nem tudott felelni. Mereven nézett a leányra, kinek arczán alig volt életjel, oly mozdulatlan s fehér volt az, mint a márvány.

Pár pillanatig álltak így egymással szemben.

- Kegyelem-levelet hoztam számára, - mondá aztán hebegve Heinburg s elővoná az iratot. A leány rászögezé tekintetét a levélre, arczán véghetetlen fájdalom tükrözé magát s egy hang, egy szó kiejtése nélkül ájulva rogyott a földre.

Heinburg ijedten emelé fel őt s a zuhanásra befutott nőcseléd ápolására bizva, ő maga orvosért akart menni, de az ájulás csak pár perczig tartott, mely után Johanna magához tért.

- Egyedül hagyom önt, - mondá Heinburg, - de pár óra mulva visszajövök s beszélni kivánnék önnel.

- Várni fogom, - viszonzá Johanna s a bankár távozott.

Legelső teendője volt Alpáry főnökéhez menni s megtudni tőle Johanna körülményeit.

A gyárnok tudtára adá, hogy Alpáry temetése két nap előtt ment végbe s Johanna azóta nem fogadott el látogatást s így senki sem tudja: micsoda tervei vannak a bárónőnek a jövőre nézve.

A leány összes értéke négyszáz font, mely nála van letéve s melyet Alpáry évi jövedelméből tett számára félre. Ezzel tetszése szerint rendelkezhetik s bármely perczben megkaphatja; ezt Johanna tán nem is tudja, valamint eddig még a gyárnok azt sem mondhatta meg neki, hogy családja a legszivesebben látja őt mindaddig, mig sorsa felől nyugodtabban képes gondolkozni.

A gyárnok igen becsületesen és nagy részvéttel beszélt e szomorú ügyről s Heinburg azon meggyőződéssel vált el tőle, hogy angol ember létére igen érző és fogékony szivvel bir s Johanna, ha netalán egy időre nálok maradna, igen jó emberre találna benne.

Mintegy három óra múlva tért vissza a leányhoz, ki sokkal nyugodtabb, bár végtelen levert és komoly volt.

- Isten hozta önt, - mondá, kezét nyújtva a belépőnek, mialatt szemeiben hála tükrözé magát. Engedje, hogy köszönetül megszorítsam kezét, azon jó szándék és fáradozásért, melyet atyám érdekében tanusított. Ő bár nem élvezheti azt, de nekem véghetetlen jól esik az a tudat, hogy volt ember, ki elhagyatottságában gondolt reá s balsorsán és fájdalmain enyhíteni akart. Isten áldja meg önt ezért!

E szavak oly bensőleg voltak mondva, hogy Heinburgnak vér szállt arczába s elfogultan szorítá meg a leány kezét. De szó egyetlen egy sem jutott eszébe, mit válaszolhatott volna.

Johannának ez alatt könyek hulltak szeméből s pár perczig némán álltak.

- Atyám levelet hagyott hátra ön számára. Utolsó napjaiban irta s nehány órával halála előtt megigérteté velem, hogy azt mielébb elküldöm önnek. A véletlen úgy akará, hogy azt magam adhatom át. Ime itt van.

Heinburg átvevé a nyújtott levelet...

- Ha megengedi, azonnal elolvasom, mondá s az ablakhoz lépve, fölbontá és olvasni kezdé.

Johanna az egész idő alatt a bankár arczára függeszté szemeit s annak vonásait vizsgálta, várva a hatást, melyet a levél olvasása előidézni fog.

Ő nem tudta, hogy az oly fajta ember, minő Heinburg, kinek egész életében alig volt szabad mutatni azt, a mit érzett - rég megszokta arcza mozdulatlanságát. A levél átolvasás alatt valóban egyetlen vonása sem változott el. Nyugodtan végzé azt be, s Johannához lépett.

- Bárónő, - mondá legkisebb habozás nélkül, - boldogult atyja önt az én és nőm gondjaira bizza s a legmeghatóbb szavakban kér föl, hogy kegyedet ne hagyjuk egyedül állni a világon. Én e kérelmet a legnagyobb örömmel teljesítem. Engedje, hogy az ő óhajtásához őszinte kérelmemet csatoljam s házam és családi körömet önnek fölajánljam.

Johanna élénken elpirult e szavakra s arczán meglepetés látszott. Kis ideig habozott és csak aztán felelt.

- Igen köszönöm önnek ajánlatát; azonban oly nagy szivesség az, hogy csak ideiglenesen fogadhatom el, - kivált miután abban a meggyőződésben élek, hogy én e jóságot soha sem viszonozhatnám, azt pedig, hogy mások kegye tartson fel folyvást - szégyennek tartom. Atyám halála óta négy egész nap mult el s ez idő alatt én sorsom felől gondolkoztam, sőt határoztam is. Valamely jó házhoz fogok menni társalkodónő vagy nevelőnőnek. Mig azon-

ban e czélra lépéseket teszek, a kegyed ajánlatát a legnagyobb örömmel fogadom el. Úgyis elhatároztam, hogy visszatérek hazámba, melyet oly kevéssé ismerek.

Heinburg e szavak alatt meglepetve nézett a leány halvány, de elhatározott gyönyörü arczába. Azt hitte, álmodik. Ő eddig oly elfogultan s oly kicsinylőleg itélt és gondolkozott mindazokról, kik a Johannáéhoz hasonló rangban születtek, hogy e perczben alig tudá tájékozni magát, és nem volt ereje meglepetését eltitkolni arczán.

Ő soha el nem hitte volna azt, hogy legyen a magasabb ranguak között egyén, ki a legnagyobb szegénységben is ne szégyenlene oly pályára lépni, mely munkát és alárendeltséget követel.

Alpáry némileg megingatta ugyan e hitében, de az ő elhatárzását, elveit és meggyőződését leginkább a helyzet kényszerüségének tulajdonítá, és annak, hogy hazájától távol, idegen helyen kevésbbé röstel bárki is mindennapias munkát végezni; most azonban, midőn e fiatal tizenhét éves leány, ki oly szép mint egy tündér, oly finom, nagyurias, mivelt, szellemdús és születésére előkelő, - lépett elébe és határozottan pénzkereseti pályáról beszélt, melyre lépni kiván, még pedig otthon, hazájában, nem pedig elrejtőzve a világ egy távoli zugában, hanem azon lények között, kik nevét ismerik, - most e perczben oly bámulat és meglepetés vett rajta erőt, melyet eltitkolni nem volt képes.

- Bárónő! - mondá megindult hangon, - mindenkinek vannak elvei és meggyőződése, s azt megingatni senkinek sincs joga. Ha kegyed az én leányom volna, keblemre szorítnám e nyilatkozatért s szemeim az öröm és büszkeség könyeit sirnák. Igy, mint idegen, fejet hajtva az ön elvei előtt - mindössze bámulatomat fejezhetem ki. A mi azonban az én általam tett ajánlatot illeti, arra én el voltam határozva, mielőtt ama levelet olvasám, mert tudtam, hogy kegyed elhagyatva s egyedül áll a világban. Ez ajánlat tőlem, önnel szemben, nem szivesség, hanem kötelesség. Mint csekély hálát tehetem ezt ama nagy szolgálatért, melyet a boldogult báró nekem tett s melynek én vagyonom nagy részét köszönhetem. Azért ajánlatom kötelesség s öntől, bárónő, annak el nem fogadása megvetés lenne.

- Ön nemesszivü férfi, Heinburg, s bocsásson meg, ha tán szavaimba némi hidegség vegyült. Mint mondám, ajánlatát mindaddig elfogadom, mig a jövő mást határoz sorsom fölött, - mondá Johanna.

Még egy ideig beszélgettek. Heinburg tudtára adá a leánynak, hogy a bankárnál négyszáz fontnyi összeg pénze van letéve, min az élénken bámult. Azután még néhány rendezni valója volt, mit Heinburggal közlött s melyben az segítségét fölajánlá; azután elváltak s Johanna még két napot töltött Manchesterben, mialatt Heinburg bevárta őt ugyanott. Az utolsó napon meglátogatá atyja sirját s fogadást tett, hogy az életben még fölkeresendi azt. Azután elbúcsuzott atyja volt főnökétől és annak családjától. Kis tőkéjét fölvévén, Heinburgnak adá azt elhelyezésre s végre gyermek-éveinek emlékeitől vett búcsut.

Midőn utolsó este egyedül ült azon szobában, hol atyja társaságában annyi évet töltött, mely idő alatt nyugalmát oly kevés esemény zavará meg, s oly boldog és elégedett volt, minő többé tán soha sem leend: szivét határtalan fájdalom szállta meg.

Eszébe jutottak összes emlékei, a dieppei napok. Ecsedy, kit atyja oly sokszor várt ez év folytán, ki nem jött el s kit soha sem látand többé; a nehány ismerős, kiket e városban örökre elhagy, kevés és egyszerü emlékek, de a kietlen jövőhöz képest mégis oly szép, oly vonzó volt a múlt, mely csakugyan végkép elmult s melytől örökre válni fog.

Némán, elfogultan ült helyén, s nehéz könyek hulltak arczára. Körüle sötétség terült.

Oly bús, oly néma és leverő volt minden, minő az ő szive, melyet nyugalomra és erőre hiába utasított. Van egy ember, - mondá aztán, - ki soha sem fog egészen elhagyni s ez Heinburg, ki atyámnak egyetlen lekötelezettje és ki, ha szivből nem is, de elv- és becsületességből segít

rajtam, ha rosz körülmények közé jutnék s ez ember szivességét és jóságát bármi módon, de egykor meg fogom hálálni. S e gondolat nyugodtságot adott neki. Oly fiatalnak, erőteljesnek érezte magát, hogy nem hiheté, miként egész élete semmit-érő legyen s hogy azoknak, kik jót tettek vele, soha se viszonozhatná azt.

Szive büszkébb s önérzettel jobban telve volt, mint hogy sorsának meg akarta volna magát adni az első csapásra, mely őt sujtá. Sőt oly határozottságot és akaraterőt érzett magában, mely nem engedé őt végkép kétségbeesni.

- Meg tudom, meg fogom hálálni neki azt, mit értem tesz, - gondolá aztán s atyjára gondolt, ki oly sokat szenvedett, oly nagy próbáltatásokon ment keresztül s mégis mindvégig hű maradt önmagához, és bár teste gyengébb volt mint akarata, mindvégig oly életet folytatott, hogy testi és lelki erejével kereste föntartását.

Ily eszmék között, ily föltételek és óhajtásokkal tölté ez estét, jóformán az éjet s halálsápadt, de nyugodt arczczal hagyta el másnap a házat, melyben növekedett, és lépett Heinburg társaságában a gőzkocsi vaggonjába, mely őt más országba, más emberek társaságába s más körülmények közé ragadta.

XVII.
Oktávie.

Illatos levegőjü, selyem kárpitos szobába vezetnek lépteink.

Ajtókon és ablakokon le vannak eresztve a függönyök; a padlatot borító szőnyegen nesztelenné válnak a léptek; az asztalon fényes lámpa ég, mely azonban a téres szoba távolabb részeit kétes világításban hagyja s a könyvek és albumokkal megrakott himzett takaróju asztal mellett, selyem pamlagon, pompás öltözetben festői arczu nő ül, koronkint türelmetlenül fordítva fejét az átelleni ajtó felé.

E nő ismerősünk - Heinburg Oktávie.

Nem azon márvány-mozdulatlan alak, melylyel párszor találkozánk, hanem égő, lángoló arczu, melynek szemei tündökölnek a vágytól, ajkai égnek a türelmetlenségtől s keble, mely az erősen kivágott ruhából hófehéren tündöklik, szenvedélyesen hullámzik a remény és kétség között.

- Fél hatra, - mondá halk hangon, a kandallón álló órára pillantva s homlokára komoly felleg borult. - Ah, - folytatá pár percz mulva, - ha el nem jönne - s kezét fájdalmasan szoritá szivére.

Ekkor léptek nesze hallszott a külső szobában, s az ajtó kétszeres damaszk függönye között egy férfi alakja jelent meg.

- Arthur! - szólt a nő s izgatottan hagyva el helyét, elébe ment. - Mint vártam! Az hivém, már el sem jön!

Az ifju mosolygva szorítá meg az elébe nyujtott forró kezet, mialatt Oktávie nyájasságai iránt majdnem közönyös maradt.

- Egészen véletlenül egy régi ismerősnémmel találkoztam az utczán, ki fölkért, hogy kisérjem haza. Oly messze lakik, hogy alig volt nehány perczem haza sietni és átöltözni. - Egyébként csak félhatra mult - mondá óráját elővonva. Aztán egyik támlányban helyet foglalt.

Oktávie szenvedélyesen harapott ajkába. Látszott rajta, mennyire bántja őt e közönyös hang.

- Csak? - kérdé aztán fél gúnynyal, fél fájdalommal nyomva meg a szót. - Ön azt mondja: c s a k félhatra még - s én legalább másfél óra óta várom!...

- Megbocsásson késedelmemért, de teljes lehetetlen volt jönnöm. Nem bocsátottak, sőt erőszakkal akartak ebédre tartani és csak azon nyilatkozatra váltak meg tőlem, hogy érdekes látogatásra kell sietnem.

Oktávie mélyen elpirult. Arcza örvendő és derült lőn e szavakra. Esdőleg nézett az ifjura:

- És valóban így is érzett Arthur, vagy csak mentségnek hozta föl? - kérdé kissé izgatott hangon.

- Nem mondok szépet önnek, úgy is hiú. Ne mondhassa, hogy én is rontom, - viszonzá Arthur, tréfásan kerülve ki az egyenes választ.

A nő szenvedélylyel nézett egy perczig reá s azután vállát kissé kaczéran emelte föl.

- Ha hiu vagyok, ön ez udvariatlanság által meg nem javít.

- Tehát elismeri, hogy hiu? - kérdé nevetve az ifju.

- Nem, azt nem ismerem el. Mire is volnék? mondá sohajtva a nő s arcza egy pillanat alatt bánatossá vált, - mire volnék hiu, midőn az életben csak egy embert szerettem s ez egygyel is szerencsétlen vagyok.

Az ifju élénk részvéttel nézett a gyönyörü hölgyre, kinek arcza, tekintete e perczben ismét oly bús, oly panaszos volt, mint rendesen.

Közelebb vonta székét a pamlaghoz, melyen Oktávie ült s gyöngéden fogá meg a nő kezét, mely érintésre annak arcza pillanat alatt visszanyerte előbbi szinét s égővé lett, mig ajkai közül forró lehelet érinté az ifju arczát.

- Oktávie, - mondá figyelemmel tekintve a nő szemei közé az ifju, - nemde, önt boldoggá tenné az én szerelmem?

A nő tagjain reszketés futott keresztül e szavakra s szemei szenvedélylyel, gyönyörrel mélyedtek az ifju tekintetébe.

- Arthur! - szólt aztán akadozva - ön játékot űz velem!

Arthur élénken rázta meg fürtös fejét s vonásain büszkeség látszott.

- Nem Oktávie. Csalódik, ha azt hiszi rólam. A múlt, ismeretségünk egész ideje, és viseletem, mind másról tesznek bizonyságot, mint a mit állit.

- Igaz, igaz! - szólt engesztelőleg a nő, - kegyed nem mondott, nem igért nekem soha semmit. Nem mondta, hogy szeret; nem esdeklett szerelmemért; látogatását mindig kérnem kellett, sőt még a jövőre sem adott reményt soha; - folytatá bánatosan hajtva le fejét, hogy eltitkolja azon égő könycseppeket, melyek arczán végigfolytak.

- Bocsásson meg, ha hideg, udvariatlan, vagy gyengédtelen valék, - szólt kérőleg az ifju, - kegyed rövid ideje bár, de annyira ismer engem, hogy többet soha sem mondok, nem igérek, mint a mennyit beváltani képes vagyok. Elismerem, hogy kevés az, mit önnek mondék, midőn a véletlen ugy akarta, hogy irántami szerelméről meggyőződjem; de őszintén bevallom, hogy többet nem is éreztem. Csodáltam, bámultam önt, mint tökélyes szépséget; szivesen néztem páholya felé; gyönyörködém vonásain, szoborhoz hasonló alkatán, selyem fürtein és pompás öltözékén; de ez mind csak a szem gyönyöre volt; csodáltam mint egy remek képet szokás, de szerelemre nem gondoltam soha.

- Tudom, tudom, - sóhajtá mélyen elpirulva a nő.

- Azonban, - folytatá Arthur, közelebb vonulva hozzá s kezét bensőleg szoritva meg, - ez nem ok arra, hogy ne legyen hiu. Ön oly szép, oly bájló és kellemes, hogy száz férfi közül csak egy, vagy egy sem tudna önnek ellentállni. A szerencsétlenség csak az, hogy választása épen rám esett; - nem vagyok ugyan vak, sem érzéketlen, Oktávie, hanem - folytatá habozva - évek óta mást sze...re...tek!

E szó rettentő hatásu volt a nőre. Arcza halálsápadt lett s ajkai reszketni kezdtek. Szilajon lökte el az ifju kezét s szenvedélyes zokogással borult a pamlag selyem vánkosára.

- Oktávie, - mondá esdeklően az ifju - Oktávie! - ön félreért engem. Azt hiszi, mig ön szenved, mig szerelmem utáni sovárgásban tölti perczeit, én egy más karjaiban élvezem a boldogság örömét. Csalódik! Az, ki szivemet birja, mitsem tud erről s megtudni ez életben soha sem fogja.

Oktávie élénken emelé föl fejét s bár arcza sápadt, ajkai remegők voltak, szemében egy perczig remény sugára tündöklött.

- Igazán mondja ön, hogy nem vallá be szerelmét? - kérdé hebegő sietséggel.

Ecsedy kezét nyujtá neki.

- Igazat szóltam!

- Ugy még nincs veszve semmi, - sóhajtá halkan s Arthurhoz fordult: Mondjon nekem e szerelemről pár szót; hol van és ki az, ki engem a boldogságtól fosztott meg. Szóljon, hogy tudjam mindazt, mit tudnom tán jó leend. A keserüség jobb s nem oly kinos, ha egy hajtásra ürítjük ki, mint ha csöppenként szivjuk.

- Nyugodjék meg, Oktávie, - mondá az ifju, látva a nő rettentő izgatott kedélyállapotát s küzdését, melylyel fájdalmát titkolni akará. - Egy rövid mese az, mit önnek mondani fogok s ön tán kineveti az egész dolgot, melyet most oly szörnyünek képzel. Ifju valék, huszonkét éves s még mindig tanuló. Külföldön éltem, és megvallom, a nők voltak azok, a kikre legkevesb figyelmet forditék. Házasodni nem szándékozom, futó szerelmekre képes nem vagyok s így eszemet inkább másféle dolgokon törém. A véletlen azonban másként akará. Minden ok és terv nélkül, egy külföldi fürdőbe érkezém s itt tölték néhány napot. Itt láttam meg azt a leányt.

- Leányt! - vágott közbe örvendő arczczal a nő.

- Leányt, gyermeket, - jobban mondva, - mert alig múlt tizennégy éves s oly ártatlan, oly egyszerü, igénytelen volt, minőnek leányt soha sem képzelék. Kegyed sokat utazott s emlékezni fog Holbein és Ráfael Madonnáira hiresb képcsarnokokban. A gyermek mind a két képhez hasonlított akkor. Ráfael Madonnájából a gyermekded ártatlanság ömlött el vonásain, mig a másikból - a fönség, égi tisztaság és szeretet kifejezése. Oly szép volt! - sóhajtá egészen megfeledkezve magáról Arthur és fejét álmodozva nyugtatá kezére. Nehány napot tölték vele. Azután nem láttam egy egész évig. Akkor 15 éves mult, s mint magas, karcsú, kifejlett alak lépett előmbe. Szemei érett komoly kifejezéssel birtak s csak ajkain volt még ama gyermekes mosoly. Pár napig találkozám vele s aztán nem láttam többé.

Majd Berlinben tölték egy évet, de mint ön tudja, az év vége felé igen nagy beteg voltam s fölgyógyulásom után ügyeim végett sietnem kellett haza, később ide s mig említett ügyeim kivánják, nem mozdulhatok innét. Ebből áll az egész.

- És ön szereti e leányt, Arthur? kérdé Oktávie, de hangja sokkal nyugodtabb, arcza derültebb lőn az elbeszélés alatt.

- Nem tudom mi az, mit iránta érzek. - Nem szeretem, tán csak ábránd. Talán nem is láttam őt soha, talán csak álmodtam mindezt, nem tudom; de mélyen, kitörölhetetlenül érezek iránta valamit, minek nevet adni nem tudok s azért hiszem, hogy az tán mégis szerelem!

- Ön még nagyon fiatal, Arthur! Ábrándos s el fogja ez eszményképet feledni. Mindenkinek voltak ábrándjai egykor, de végre mindenki átlátja, hogy ez ábránd vajmi ritkán teljesül be s végre egészen eltörli azt a való.

- Azt hiszi Oktávie? - kérdé mosolygva az ifju, kegyed hát felhagyott gyermekkori ábrándjaival s csak a valónak él?

- Nem élek, - viszonzá keserüen a nő. Én ifju korom óta csak tengődöm. Életem egy vihar, melynek nincsenek szélcsendjei, s napjaim eddig oly sötétségben folytak el, melynek egyetlen világító csillaga sem volt.

- Szegény Oktávie! - szólt részvéttel az ifju, - mily rettentően bünhödik minden vétekért az ember!

Oktávie meglepetve nézett reá.

- Vétekért? - kérdé elfogultan, - ön vétkesnek tart engem?

- Nem mondta-é ön férjének, hogy szereti, midőn nem érzett iránta semmit? - viszonzá gyengéd, de erélyes hangon az ifju. - Nem esküdött-e szerelmet neki, és bocsásson meg Oktávie, ez eskü nem volt igaz!

A nő egy pillanatig majdnem bámulva nézett az ifjura e szavak után. De a másik pillanatban oly érzelem, oly szenvedélyes elragadtatás vett rajta erőt, minő csak a legidegesb természeteknél lehetséges.

- Arthur! - mondá egész testében reszketve, s habozva nézett az ifju komoly, őszinte arczába. Ön nem képzeli, mennyire szeretem önt. Ah, bár a világon csak egyetlen ember volna még önhöz hasonló s az engem szeretne - tevé fuldokolva hozzá s érzelmei oly erőt vettek rajta, hogy majdnem eszméletlenül omlott az ifju karjai közé.

Arthur egy pillanatig a meglepetés mámorában szenvedélylyel ölelé magához a gyönyörü hölgyet de a másik perczben eltünt arczáról az égő pír, gyöngéden ülteté le a pamlagra s tökéletes nyugodtnak látszott. Pár pillanatnyi szünet állt be.

Ekkor szétvonult az ajtók függönye, föltárultak az ebédlőbe vezető szárnyas ajtók s a belépő komornyik jelenté, hogy...

- Tálalva van!

Arthur karját nyujtá a házi nőnek s végig haladtak a szobák során.

Az ebédlő fényesen volt világítva s az asztal teritéke pazar fényü.

Midőn Oktávie helyet foglalt, háta mögött egy alig tizenhét éves fiu állt meg, komornyik öltözékben s mig az ebéd folyama alatt a többi inas szolgált, addig e fiu folytonosan helyén maradt s csak azon esetben hagyta el helyét, ha az inasok valamely feledékenységét kisegíteni s helyrehoznia kellett.

- Miféle fiu az, ki háta mögött áll? - kérdé francziául Arthur, hogy az inas meg ne értse.

- Magam neveltem őt. Hét éves volt, midőn mint árvát magamhoz vettem. Azóta itt van s ugy szólván kegyenczem lett, - viszonzá a nő. Külseje, mint ön is bizonynyal észrevette, föltünő szép; szolgának igen is finom. Minden tette ügyes, eszes, szive jó, tiszta és becsületes. Annyira ragaszkodik hozzám, mintha anyja volnék.

Arthur e szavak után figyelmesen tekintett a fiu arczába s valóban meglepte őt annak arczkifejezése és tekintete. Állása fesztelen és elfogulatlan volt, tartásán semmi alárendeltség sem látszott s ruhája föltünő jószabású és finom szövetü volt.

- Kik voltak e fiu szülői? - kérdé Arthur.

- Nem tudom. Egy napon, még igen fiatal leány voltam, midőn mint kis koldusfiu jött anyám házához. Amint monda, Magyarországban született, de anyjával együtt évekig e városban élt s elfelejté anyanyelvét.

- S nevét sem tudta megmondani?

- Nem. Családjáról semmit se tudott mondani, kivéve azt, hogy anyja kórházban halt meg s ő maga árva.

- És miféle alkalmazása van e házban?

- Bár fiatal, mégis mint komornyikot tekintik a többiek. Különösen az én dolgaimat végzi. Ezekben ügyes, hű és hallgatag.

- Egészen postillon d'amour.

- E szerepre még nem használtam. De meg vagyok győződve, hogy azt is jól betöltené, - viszonzá jelentős pillantással Oktávie.

Az ebéd jó ideig tartott még s midőn elhagyva az éttermet, Arthur és Oktávie ujra az előbbi szobába léptek, mindkettőjük arcza és szemei ragyogtak - tán a meleg szobától, az ifjuéi a hevítő boroktól, a nőéi pedig a szerelemtől.

Az estét együtt tölték s jó későre haladt az idő éjfél után, midőn Arthur elhagyta a Heinburg-palotát.

XVIII.
A vélt vetélytársnő.

Az opera-házban fölemelt árak mellett rendkivüli előadást tartottak.

A szinház hét óra előtt már zsufolva volt s mint ily nagy előadásoknál szokás, a közönség válogatott. A páholysorok ragyogtak diszes és pompás öltözékű hölgyek és uraktól s csak néhány páholy állt még üresen, egy-egy föltünni vágyóbb tulajdonos vagy tulajdonosné miatt, ki tán megjelenését az egész közönséggel láttatni kivánta.

Az előadás javában folyt már, midőn egyik ily páholy ajtaja megnyilt s azon előbb diszes öltözékű inas s nehány percz mulva föltünő szépségű nő lépett be, ki helyet foglalva, az egész közönség figyelmét magára vonta. E hölgyet mindenki ismeré. Valamennyien tudták, hogy ő a roppant gazdag Heinburg bankár neje. A férfiak rendesen szépségét, a nők pompás öltözékeit bámulák.

Az előadás jó előre haladt. Nevezetes operát adtak s hires vendég-müvésznő énekelt, ki erős, tiszta hangja által a legnagyobb lelkesülést idézte elő.

Heinburg Oktávie mozdulatlanul ült helyén, szemközt a szinpadnak s szemeit le nem vette a szereplőkről. Tekintetét a közönségen egyszer sem hordá körül, bár jól tudta, hogy számtalan látcső van rá szögezve.

A második felvonás végén pár látogató ment hozzá s ezekkel társalgása közben emelé csak szemeit egy-egy perczig a közönség felé.

- Az a fiatal pár, ott a színpadtól a negyedik páholyban, egészen ismeretlen két alak, - mondá a látogató ifjak egyike.

- Mindketten igen csinosak. A nő különösen kellemes arczú s igen szép szemei vannak, - folytatá egy másik.

- E perczben Ecsedy lépett be hozzájok, tőle majd megtudjuk, hogy kik s hová valók, - szólt az előbbi.

E név hallatára Oktávie is fölemelé látcsövét s az idegenekre irányzá. Csakugyan Arthur volt, ki e pillanatban tevé be maga mögött az ajtót s az előtérbe lépett.

Az idegenek örvendve fogadák.

Előbb a nőnek, aztán a férfinak nyujtá kezét, ki átadva neki helyét, bizalmas barátsággal ölté Arthur karjába kezét s egészen mellette foglalt helyet.

Mindhárman érdekkel beszélgetének s ugy látszott, hogy Arthur a közönség kiválóbb személyeit mutogatá nekik, mert majd ide, majd oda tekintének szét s szünet nélkül a legélénkebb társalgás folyt köztük.

Oktávie figyelemmel nézte meg e nőt, mint minden mást szintén megnézett volna, kinek társaságában azt látja, hogy Arthur jól mulat.

A hölgy fiatal és csinos volt. Szépségnek nem mondható, de arczán sok kellem ömlött el; végtelen eleven szemekkel birt, társalgása, élénk taglejtése, mozdulatai elevenek és mégis szelid nőiesek voltak, s öltözéke egyszerü de izletes, egyéniségével egészen összhangzó.

A modorból itélve, melylyel a vele levő fiatal férfival bánt, annak okvetetlen férjének kellett lenni. Bizalmasan hajolt felé beszédök közt, párszor szeretettel tevé annak karjára kezét, midőn az olykor-olykor helyet változtatva, melléje ült; szóval Oktávie hitte, hogy az okvetetlen férje.

A fiatal férfi csinos férfias alak volt. Alig lehetett harminczöt éves s különösen szép magas termete és eszes kifejezésü szemei voltak. Oktávie, nem akarva Ecsedyvel észrevétetni, hogy látta őt s hogy figyelemmel kiséri, letevé látcsövét és a nála levő ifjakkal beszélgetett.

De nem volt nyugodt. Arthur neki többször állítá, hogy egyetlen ismerőse sincs Bécsben, hogy nem jár sehova, s most nem tudta elgondolni: ki lehet ez idegen nő, kiről az ifju még nem beszélt.

Némelykor még sem állhatta meg, hogy arra ne nézzen s észrevette, hogy kis idő mulva az idegen férfi fölállt s kilépett a páholyból, egyedül hagyva Arthurt és a nőt.

Még csak ekkor beszéltek igazán élénken az egyedül maradottak. Többé nem is néztek a közönségre. Kissé közelebb hajták egymáshoz fejeiket s beszéltek, nevettek szünet nélkül.

Arthur egyetlen egyszer se nézett föl.

Mint látszék, egészen el volt merülve a társalgásba, melyet a fiatal nő vele folytatott; figyelemmel hallgatá annak előadását, mely úgy látszik, érdeklé őt, és igen hosszasan tartott, azután ismét ő beszélt; szóval Oktávienak igen kellemetlen érzést és estét szerzett ez ismeretlen hölgy.

Nála pedig egymást válták fel az idősb és ifjabb látogatók. Mindenki úgy találta, hogy a »szép asszonynak« ma igen rossz kedve van. Végre magára hagyták, s csak messziről nézték őt, ki oly szép volt s oly kegyetlen hideg minden imádója iránt.

Az átelleni páholy férfi-tulajdonosa majd újra visszatért s Arthur nem sokára elbúcsuzott tőlök, és odahagyta a két idegent.

Kis idő múlva Oktávie páholyába lépett. Arcza derült volt, s átalában jókedvü és élénk.

Ez rosszul esett Oktávienak, mert gyanítá, hogy ez ama nő kellemes modora és mulatságos társalgásától van.

- Ki az a két idegen, kinél ön az estét tölté, - kérdé kis idő mulva meglehetős közönyös hangon.

- Két igen kellemes egyén. A nőt már mint leányt ismerém s utolsó találkozásunk óta férjhez ment. Férje pedig kitünő derék ember.

- Igen csinos asszony, szép szemei vannak, - jegyzé meg figyelmesen tekintve az ifju arczára Oktávie.

- Nem szép, de oly kellemes benyomást tesz mégis mindenkire, hogy ezzel tizszeresen pótolja a szépség hiányát.

- S hogy hivják őt?

- Mért érdekli kegyedet neve, viszonzá mosolygva Arthur. Idegen, porosz s én még Berlinben ismerkedém meg vele. - Oktávie ajkába harapott, de arczára közönyösséget erőltetett.

- Régen vannak itt?

- Nehány nap előtt jöttek Bécsbe s a telet itt töltik. A kapitány egy évi szabadságidőt kapott házassága első idejére s a még hátra levő fél évet itt szándékoznak tölteni, miután még e városban egyikük sem volt.

- S hogy találkozott ön velük?

- Egészen véletlenül. Mint ön emlékezni fog, midőn öt vagy hat nap előtt kegyednél ebédeltem, említém, hogy majdnem elkéstem két régi ismerősöm miatt, kikkel az utczán jövék össze s kik erővel magukkal hivtak. E nő és férfi volt e két ismerős, kiket azóta majdnem naponkint látok.

»Nem ez-e az a nő, kit mint fiatal leányt ismert, kibe szerelmes volt s ki azóta ment férjhez s most asszony, és egy házasodni nem szándékozó férfi előtt még inkább érdekes«, gondolá Oktávie. »De nem oly szép, mint azt Arthur állítá, sőt ő maga is ugy nyilatkozott az imént, hogy csinos, mulatságos, de nem szép«, - folytatá gondolatait tovább.

Még egyszer reá irányzá látcsövét s észrevette, hogy az e perczben is Arthurra néz. Most sokkal szebbnek tetszett e nő neki. A képzelődés vagy féltékenység okozták-e: de e perczben igen feltünőnek találta őt. A szinházban uralkodó hőség lángolóvá tette arczát, szemei tündöklének s ajkai körül mindig ugyanaz a derült kellemes mosoly ült, mely az egész arczot oly élénkké tette.

Arthur egyéb tárgyakat hozott szőnyegre s egy ideig másról beszéltek; azonban ez idő alatt is Oktávie lelkét folytonos nyugtalanságban tartá az idegen nő s nem állhatva ellent kiváncsiságának, izgatottságát palástolandó, enyelegve kérdé:

- Tehát csakugyan titkolni akarja ez idegennek nevét?

- Igen, viszonzá nevetve Arthur. Kivált mert látom, hogy kegyedet mennyire bántja a kiváncsiság.

- Keveset érdekel az egész dolog s csalódik, ha azt hiszi, hogy kiváncsi vagyok rá.

- Ugy annál kevésbbé szükség, hogy megmondjam, - folytatá az ifju s nem sokára fölkelt és kezét nyujtá Oktávienak.

- Holnap ebédre látom? - kérdé a nő.

- Ha megengedi, mindenesetre, - viszonzá, magát meghajtva Arthur, s kifelé indult.

- Kérem, küldje be inasomat! - kiálta utána Oktávie.

Az ifju távozott s az inas lépett be, kinek Oktávie pár szót mondván, az ismét kiment.

Az utolsó felvonásra gördült föl a függöny s minél előbbre haladt az előadás, Oktávie annál nyugtalanabb lett.

Végre örömmel tekintett a fölnyilt páholy-ajtóra, melyen a fiatal komornyik lépett be.

- Imre, - mondá közelebb intve őt a nő, - állj ide hátam mögé s tekints amaz átelleni páholyra.

- Parancsára, viszonzá a fiu, s a rendelt helyre vonult.

- Egy szőke nő kék ruhában s egy fiatal férfi ülnek ott.

- Igen.

- Holnap estig e két egyén nevét meg kell tudnod. Valamelyik fogadóban vannak szállva.

A fiu jól megnézte őket s élénk hangon szólt: - Tán ma este még!

Oktávie helyeslőleg inte s a komornyik távozott.

Azután nem sokára Heinburgné is fölkelt helyéről s hazatért, mielőtt egészen vége lett volna az előadásnak. »Mily szép!« suttogá nem egy ajk a közönség között, midőn a pompás öltözékü, márvány arczú hölgyet magas szoborszerű termetével fölállni látták. Ő pedig észre sem véve e figyelmet, mit távozása gerjesztett, nyugtalan kebellel, de változatlan arczczal haladt le a lépcsőn s lépett kocsijába, mely őt haza röpíté.

(Vége az első kötetnek.)

MÁSODIK KÖTET.

I.
Az első találkozás.

Heinburg és Johanna sebesen közeledtek Bécs felé.

Oktávie a szinházból hazatértekor távsürgönyt kapott, melyben férje tudatá vele, hogy a következő nap estéjén Alpáry Johannával érkezik meg, ki bizonytalan időre házuk vendége leend.

Heinburgnéra nézve a mennyire kellemetlen volt férje visszaérkezése, oly nagy mértékben örvendezteté meg az a hir, hogy Johanna is vele jön.

Alpáry halálhiréről még mitsem tudott; a lapok nem közölték azt s férje nem tudósította róla; azt hivé tehát, hogy Johanna jövetelének egészen más oka van. Meg volt győződve, hogy inkább mulatságvágy hozza őt e nagy székvárosba.

Ő Johannát csak mint kilencz éves gyermeket látta, s nem is emlékezett reá. Annyit férjétől tudott, hogy szép s így méltó társnőnek tartá maga mellett.

E távsürgöny vétele s a szinházi nyugtalanság után izgatottan ment feküdni és igen keveset s nagyon nyugtalanul aludt.

Másnap reggel korán hagyva el ágyát, halvány arczczal, diszes pongyolában ült boudoirjában, midőn Imre lépett be hozzá.

- Nagyságos asszonyom, - mondá, ezüst tálczán levelet nyujtva át, - e levelet ismeretlen férfi adta kezembe...

Oktávie kiváncsian vette azt el.

Megpillantva a borítékon lévő irást, arczát pir önté el s egészen megfeledkezve a komornyik jelenlétéről, hevesen bontá föl.

»Ma este Magyarországba utazom, de nehány nap mulva visszajövök. Nem búcsuzhatván el kegyedtől élő szóval, e sorokban veszek búcsut s kérem, ne nehezteljen rögtöni utazásomért. Véletlenül közbejött események kényszerítenek e sietségre.« Igy hangzott a levél, melynek olvasása közben Oktávie arcza majdnem bánatos lett, és fejét kezére hajtva, még mindig a levélre nézett.

Imre észre akarván vétetni jelenlétét, mozdulatot tőn, melyre Oktávie visszanézett.

- Tegnap kiadott parancsa - kezdé Imre.

- Ah igen, a fiatal idegenekre nézve. Nos, megtudtál valamit?

- Mindent, mit parancsolni méltóztatott; sőt többet, - mondá jelentőségteljesen a fiu.

Oktávie figyelmesen nézett rá.

- A fiatal pár férj és nő. A kapitány neve Scharnhorst Ottó, a nő született Golmberg Hermin. Egy hét előtt érkeztek, a »Károly herczeghez« czímzett fogadóban laknak s a telet itt fogják tölteni. Ma este azonban Magyarországba utaznak, honnét néhány nap múlva térnek vissza.

- Magyarországba? - kérdé izgatott hangon Oktávie; - ki mondta mindezt neked?

- Részint a fogadó pinczérjei, részint a kapitányné komornája, kinél szabó képében ma reggel látogatást tettem.

- S nem szólt a komorna valakiről ki kisérni fogja asszonyát; - kérdé halk, elfogult hangon a nő.

- Ecsedy Arthur ő nagysága megy velök, - viszonzá egész közönyös hangon Imre. De a ki arczát e pillanatban figyelemmel kiséri, lehetetlen lett volna azon észre nem vennie egy pillanatnyi fájdalmas gúnyt.

- Jól van Imre, mehetsz! A rádbizottakban igen hiven és ügyesen jártál el, - mondá Oktávie s a komornyik távozott.

A milyen nyugodt, mozdulatlan arczot tudott mutatni Oktávie az emberek előtt legizgatottabb perczeiben is s a mennyire uralkodni birt mások jelenlétében fájdalmain: oly szenvedélyes kitöréssel adta át magát minden fájdalmának és örömének, ha egyedül, tanuk nélkül maradt.

Növekvő izgatottságban várta, mig Imre lassú léptekkel kihaladt a teremből s midőn lehullt utána az ajtó függönye, szenvedélyes hevességgel ugrott föl helyéről s két kezét arczára szorítva, keserüen, hangosan zokogott.

- Ez a leány volt az, kiről beszélt, - szólt aztán keserü, reszkető hangon. Ez az, kiért, mint mondá, oly sokat epedt, oly mély szerelmet érzett s ki miatt nekem boldogtalanná kell örökre lennem... Most nem leány többé, asszonynyá lett; nem kell házasodnia, hogy szerelmét bevallhassa - s hogy a nő azt viszonozza: szinházi viseletéből láttam.

Ily gondolatok gyötrelme alatt járt föl s alá a padló szőnyegén, mialatt keble a fájdalom és szenvedélytől hullámzott.

Újra és újra fölvevé az asztalon fekvő levelet, mintha még mást, még többet óhajtott volna olvasni abból. Kevésből állt az, rövid nehány sor, hideg, hivatalos jelentés, egyetlen meleg szó vagy vigasztalás nélkül...

- Ah, - mondá a pamlagra omolva s arczát annak vánkosára, karjait feje fölé nyugtatva, - csak egyetlen egy szivvel birnék, kihez bizalmam lehetne, kinek elmondhatnám s ki megértené fájdalmamat, ki nehány vigasztaló szót szólna hozzám. Senki, senki...

Gondolatai mind hevesebbek, izgatottabbak és keserübbek lőnek. Szemeiből könyek omlottak alá s arcza égett a fájdalomtól, ajkai rángatództak.

Ekkor a nesztelen függöny fölemelkedett s egy pillanatra Imre feje látszott a nyíláson.

- Az »úr« érkezett meg, - szólt sebesen s a másik pillanatban ismét eltünt.

Oktávie, mintha álomból riadt volna fel, oly ingadozva, oly rémülten ugrott föl helyéről s határozatlanul nézett az ajtóra, honnét Imre hangját s az általa kiejtett szavakat hallá.

Habozott. Egy pillanatra azt hitte: álmodott vagy képzelődött. De pár percz múlva alig kivehető neszt, távoli léptek zaját s hangokat hallott. Tudta, hogy ébren van s világosan állt előtte a való.

Hirtelen megtörlé arczát és szemeit; vonásaira némi nyugalmat erőltetett; a levelet elrejté s könyvvel kezében ült le, mialatt a hallott nesz és hangok már egészen az ajtó közeléig értek.

Szétvonatott a függöny s elől Johanna, utánna Heinburg léptek be.

Vannak oly perczek, melyek egyetlen szó, különösb tekintet, mozdulat, sőt valami határozott gondolat nélkül is oly sokat jelentenek az emberekre nézve, hogy elfelejteni nem lehet többé soha.

Oktávie, a belépőket észrevéve, fölemelkedett a támlányból s elfogadásukra egy lépést tett előre.

De a másik pillanatban megállt. Nem számítás, nem készakarat, és tán nem is meglepetésből történt ez, hanem egyedül azon benyomás hatásából: mit a belépő s általa megpillantott Johanna reá gyakorolt.

Valóban, e két hölgy egy perczig egyforma bámulattal tekintett egymásra...

Oktávie, mint mondtuk, meg volt győződve, hogy Johanna mulatni, élvezni s tán férjet keresni jő Bécsbe. E gondolatnál fogva oly képet alkotott magának az ismeretlen leány felől, mely annak, a mit látott s benne talált, épen ellenkezője volt.

Ő egy nevető tizenhét éves leányt várt s egy komoly, halvány, méltóságteljes alak lépett elébe, kinek arczán nemes bú, büszke lemondás, és oly érett gondolkozó kifejezés ült, minőt ily fiatal leánynál alig találni. Ezüstszin haja, vérpiros ajkai különösen föltünő ellentétet képeztek fekete ruhájával, mely egyszerű, fénytelen gyászruha volt s a deli szép alakon mégis oly sokat mutatott. A fiatal Johanna is nem kevésbé volt meglepetve Heinburgnét látva.

Ő atyjától igen sok jót hallott róla s Heinburg utközben többször beszélt nejéről s mint igen szép, elégedett, boldog nőt festé le, ki rendesen derült s Johannát tudni fogja vigasztalni.

Ilyennek várta őt s egészen másnak találta.

Szép volt, tagadhatatlanul igen szép; de arcza izgatott, lázas pirosságú, szemein félreismerhetetlen a sírás, ajkain erőltetett a mosoly, szóval más, egészen más, mint Alpáry és Heinburg mondák.

A két nő e pillanatnyi habozása oly rövid, oly futólagos volt, hogy csak ők magok s még Heinburg sem vette azt észre; midőn ő is belépett, akkor a nők már egymásfelé közeledének.

- Igen örülök, édes Johannám, hogy végre megismerkedhetünk. Én már oly sok szépet hallottam rólad, hogy alig vártam a perczet; mondá a legszívesb hangon Oktávie, megölelve őt.

Johanna viszonzá az ölelést s arcza hálát fejezett ki e szíves szavakért, mig Heinburg kezeit dörzsölve állt hátuk mögött, egy mosolyban tudatva, hogy neje fogadtatásával tökéletesen meg van elégedve.

Ő nem vette rajta észre, hogy rendesen halvány arcza lázas, fölindult; ő, mialatt mosolyogva kezet szorított vele, Johanna arczán leste ama meglepetést, melyet az a látott fény és pompa fölött elárulni fog.

A leány azonban erre nézve közönyös maradt. Tán észre sem vette mindazt, mi körülötte volt. Tekintetét még mindig Oktáviera függeszté, kinek arcza - maga sem tudta miért - szánalmat keltett szivében.

Johanna már odakünn leveté felső öltönyét s a két nő helyet foglalt, mig Heinburg - mint mondá - ügyei után néz, de majd kis idő mulva visszatér.

A bankár távozta után a nők egyedül maradtak, s Oktávie azonnal Alpáry báró hogylétéről kérdezősködött.

- Atyám? - kérdé meglepetve s a váratlan kérdéstől összerezzenve Johanna. - Atyám meghalt, - folytatá halkan s szemébe köny tolúlt.

E köny láttára Oktávie halovány lett. Az ő szive is ugy telve volt még mindig a mult perczek fájdalmával; könyei ellen folytonosan küzdött; nyugodt arczot mutatni oly nagy erejébe került, hogy a legelső köny láttára ujra fölzúdultak elnyomott érzelmei s nem birva erőt venni magán, arczát kezeibe rejtve zokogott.

Johanna eleintén meglepetve, később részvéttel tekintett reá. »Mit érdekelheti ez egészen idegen nőt annyira atyám halála, hogy ily fájdalomnak adja át magát?« kérdé önmagától. De bár tapasztalatlan volt, a másik pillanatban határozottan tudta, hogy e nőnek t i t k o s b ú j a v a n!

Nem vigasztalá, nem szólt egyetlen szót sem hozzá, hagyta sirni s hallgatva ült helyén.

Végre heves sirás után elcsendesült a nő.

- Itt még nem tudja e szomorú esetet senki - mondá aztán, mintegy elhitetni akarva Johannával, hogy a történtekről gondolkodott.

- Mit érdekelné az itt élőket a számüzött sorsa? viszonzá Johanna fájdalmasan.

- Csakhogy itt vagy! - mondá szeretettel Oktávie s arcza oly bájos, oly megnyerő volt, és oly őszinteséget fejezett ki.

- S ha megengeded édes Oktáviem, egy ideig itt is maradok.

- Mindig, mindig, nem egy kiszabott ideig. Nekem ugy sincs gyermekem; te leányom léssz s kivéve ha férjhez mégysz, nem hagyod el házunkat soha.

- Az hosszu idő volna, - viszonzá mosolyogva Johanna.

- Én és férjem igyekezni fogunk bánatodra írt szerezni. Mulatságot, szórakozást keresünk. Hidd el, nem oly unalmas ez a mi bécsi életünk!

- Meg vagyok győződve édes Oktáviem. Azonban én oly helyzetben és kedélyállapotban vagyok, hogy rajtatok kivül minden idegen arcz látása kellemetlenül hatna reám. Azért kérlek, igérd meg nekem, ha vendégeid lesznek, nem kivánod, hogy megjelenjem köztök; sőt azt is, hogy ittlétemről sem téssz említést senki előtt.

- Azt már nem igérem, - viszonzá Oktávie. Sőt miután nem jelensz meg, beszélek rólad. Fölfokozom az emberek kiváncsiságát s fogadom, hogy pár hét alatt igen is ismerős név lesz a szép Alpáry Johanna neve!

Johanna lángvörös arczczal hallgatta e szavakat. Ez volt az első eset életében, hogy szépségéről hallott beszélni s ez kellemetlenül hatott reá. Ő oly egyszerű, oly mesterkéletlen nevelést kapott s atyja oly kevés súlyt fektetett előtte mindig a külszépségre, hogy neki soha sem jutott eszébe saját külsejére gondolni. Másokkal alig jött össze, és soha sem mondta neki senki - hogy szép s e szó a bankárné ajkairól nemcsak meglepte, de meg is döbbenté őt. Meg volt győződve, hogy az oly bókkal hizeleg neki, mely nem való s azért e szó annyira rosszúl hatott reá, hogy e perczben majdnem hidegséget érzett Oktávie iránt.

Nem is tudta, mit feleljen szavaira. Neheztelését nem mutathatja. A világi tettetés sima szavait még nem is ismeré s Heinburg belépte épen a legnagyobb zavarból menté ki őt, melyben még eddig életében vala.

Igy történt az első találkozás fiatal hősnőnk és a bankárné között, kik még most nem is sejték azt: hogy egymással szemközt mily különös szerepre tüzé ki őket a sors.

II.
Hermin.

Egy hét mulva a föntebb leirt események után Bécs egyik szállodájába vezet történetünk folyama.

Az első emelet egyik nagyobb és diszesb szakaszát birta itt ez időben Scharnhorst porosz szolgálatban lévő kapitány, ki - mint tudjuk - a telet nejével együtt Bécsben szándékozott tölteni.

A kapitány e perczben nincs honn s a kellemes, vidám, mosolygó arczú Hermin egy szekrény előtt áll, melyben komornája rakosgat s időnként egy-egy ruhát mutat urnőjének.

- Ez is egészen oda van - mondá most, egy szép vadgalambszinű selyemköntöst nézegetve.

- Ki lehet igazítani - viszonzá Hermin nevetve. Hiába Nina, az uton nagyon romlik a ruha. Aztán ha egy kis folt esett is egyik vagy másikon, nem sajnálom, hogy elvittem, mert Magyarországon oly szépen öltöznek, hogy az én ruháim bármily szépek is Berlinben, ott ugyancsak egyszerüek voltak.

- E ruhák egyszerüek? - kérdé bámulva a komorna, mialatt nehéz kelméjü sötétkék selyemruhát vett elő s nézegeté. - Milyenek hát a magyar nők öltözékei, ha ezek is háttérbe valának szorítva.

- Milyenek? Damask, ezüst és arany, csipke és selyem az egész. A szinházban fejükön arany fejkötő és virág, nyakukon gyémánt, ruhájok csipkével bevont selyem és felöltőjük aranynyal kivarrt drága bársony, még drágább prémmel diszített mente.

- Mente! miféle kitétele ez a köpeny, mantille vagy burnusnak? - kérdé mindinkább csodálkozva a leány.

- Magyar elnevezés, mely egy szép darab nemzeti öltönyt jelent, a milyent Pesten létemkor én is rendeltem magamnak. De nem aranynyal, mert az nagyon feltünő volna s Berlinben közbámészkodás tárgya lenne, de ezt én nem szeretem.

- Mi sokat hallottunk a magyar nők szépsége felől, nagyságos asszony, Berlinben is; de különös öltözködési modor s e nagy fényüzésről még soha sem. - Ez évben jött náluk divatba a nemzeti viselet, eddig a magyarok is franczia öltönyt viseltek. Nemzeti viseletük valóban festői szép. Ami a fényüzést illeti, arról már ittlétem alatt hallottam s igen örülök, hogy meggyőződtem, miként nem áll, mit e nemzetről irnak, hogy sanyargatott, hogy pénzviszonyai bonyolódott állapotban vannak, a miért gyakran a lengyelekhez hasonlítják őket. Mily nagy különbség a lengyel főváros szinháza és a magyar között! Ott gyászruha, minden fényt, pompát kerülni vágyó egyszerűség; itt ragyogó, tündöklő öltöny, fényesbnél fényesb kiállítás; s bár az én ruháim sem rútak, mégis megszántad volna urnődet e fényes delnők között, oly egyszerű, igénytelen és jelentéktelen volt.

A leány szólni akart s mint arczából látszott, egy bókot készült penderíteni, midőn halk kopogás hallatszott az ajtón, oda kellett sietnie.

- Ecsedy ő nagysága a szalonban várakozik - szólt Herminnek a visszatérő leány s a nő azonnal megfordult, és a nappali terembe vezető ajtón tünt el.

Midőn a szalonba lépett, Arthur háttal az ajtónak egy ablaknál állt, s nem vette észre a belépőt.

- Ecsedy, - mondá Hermin, tudtára akarva adni jelenlétét s mosolyogva közeledett feléje.

Az ifju megfordult, meghajtá magát, kezet fogott a nővel, de szokatlanul komoly, halvány és felindult volt.

- Mi lelte önt? - kérdé Hermin, rögtön észrevéve a föltünő változást rajta. - Keze reszket, arcza fölindult. Történt valami tegnap óta, mi ennyire fölizgatá?

- Bocsásson meg, hogy ily kedélyállapotban jövök; de önnek oly derült jó kedve s oly vidám szavai vannak mindig, hogy azt hittem: leghamarább tudok feledni e helyen.

- Tehát valóban érte valami?

- Egy szeretett, tisztelt barátomnak s egy igen kitünő hazafinak halálhirét hallám tegnap este, - mondá Arthur, majdnem kimerülve ereszkedve egy székre.

Hermin egy pillanatig részvétteljes komolysággal nézett reá.

- Szegény barátom, mondá aztán, melegen nyujtva kezét neki, vigasztalódjék. Beszéljen nekem e barátja felől; mondja el, hogy történt véletlen halála. Tán könnyebbülni fog fájdalma, ha beszél róla s szavakba önti azt.

Az ifju álmadozó arczczal nézett maga elé. Nagy lángoló szemei sötéten tekintének egy pontra a szőnyegen s halvány, feldúlt arcza valódi fájdalmat fejezett ki.

- Nem váratlan eset, - mondá halkan, mintha csak önmagának beszélne. - Régen sejtém ezt. Arcza mindig szenvedő volt, szemei kimerült, bádgyadt tekintetűek s utolsó találkozásunkkor hangja is gyenge! S én még sem látogattam meg őtet többé!

- Ecsedy, - szólt hozzá Hermin. - Ki mondta önnek, hogy barátja meghalt? Tán nem is való e hír. Biztos kutforrásból tudja, hogy barátja meghalt?

Arthur egy perczig bámulva nézett a nőre; aztán zsebébe nyúlva, ismeretes napilapot nyujtott neki s rámutatott egy helyre. A fiatal nő, keresztül futva a nehány sorból álló jelentést, az Alpáry-nevet ejté ki ajkain.

- Igen, Alpáry Géza halt meg, - mondá izgatottan az ifju. - Távol a hontól, száműzve, szegényen, elhagyottan. Oly embernek, oly léleknek, mint ő, így kellett elveszni. Kegyed nem tudja, ki volt e férfi! A legnemesb, legkitünőbb, ki e földön élt. Telve sziv, érzés és becsületességgel; férfias, hol annak kellett lenni; vitéz, bátor a harczmezőn; föláldozó, mint hazafi; gyöngéd szerető, mint férj és kitünő, mint atya. S ez ember, élte legfiatalabb éveit kivéve, tán soha sem lehetett boldog. Egykor gazdag volt s mások hibái által lett szegény; később minden veszteségét egy nőben találta kárpótolva s rövid ideig ismét boldog volt, mignem e nőt is elrablá tőle a halál. Aztán gyermekének akart élni, az egyedüli kincsnek, mi még e földön maradt neki. Ekkor elszólítá őt a haza s ő rajongó szeretettel veté magát a legnagyobb veszélyek karjaiba, hogy honának használhasson. S ez is hasztalan volt! Később mint számüzött kereste kenyerét. Igyekezett, türt, várta a sors kárpótlását, - hasztalan, ujra csalódnia kellett s meghalni a nélkül, hogy leánya jövőjét biztosíthatta volna. Pedig ez volt egyetlen óhajtása.

- Egy leánya maradt?

- Tizennyolcz éves leánya.

- És hol van most e leány, kinél keres menhelyet, atya és anya nélkül a világban?

- Nem tudom! - mondá tompán Arthur s hangja megindulást fejezett ki. Nem tudok semmit. E lap már ezelőtt egy héttel jelent meg, de én önökkel a hét utolsó napjaiban falun valék s tegnap jutott az csak kezemhez. Nem is tudtam mindeddig elhatározni, mit tegyek. Fölkeressem-e a fiatal leányt? De mily ürügy alatt? Nem tünik-e az különös szinben majd föl, hogy én, mint idegen fiatal férfi, akarok sorsán segíteni? Megtalálom-e s ha igen, mit ajánljak neki?

- Hol lakott Alpáry?

- Manchesterben.

- Az messze van. S ha ön irna is oda, legalább is egy hét telnék el, mig választ kapna...

- És ha feltalálnám is, mit ajánlhatnék neki? - folytatá Arthur tépelődve.

Szünet állt be...

- Én tudom, - kiáltá örömteljes hangon Hermin s Arthur kiváncsian nézett reá.

- Ajánljon neki engem s barátságomat. Mondja, hogy örülni fogok, ha házamnál otthont s keblemen vigasztalást talál. Mondja neki, hogy anyja leszek szülői helyett s hogy bár nem vagyok magyar, de atyja érdemét föl birom fogni s nagyrabecsülöm.

- Hermin, - szólt elfogult olvadékony hangon Arthur s szemeibe sötét pillái alá titkolt köny szivárgott. - Ön oly angyali jó és tiszta s oly érző szivvel bir! Hogyan háláljam ezt meg önnek?

A nő arczát könnyü pir önté el s érzékeny hangon szólt: - Mindketten emlékezünk a mult eseményeire Arthur s ha - mint ön állítja, - jó és tiszta vagyok, azt egyedül önnek köszönhetem. Kegyed többet tett nekem az életben, mint a mennyit meghálálni lehet. Azért ne beszéljünk háláról, mert e szóra mindig megszégyenítve érzem magamat.

- S kegyed kész volna Alpáry leányának menhelyet adni?

- Tiszta szivvel. Ön ismeri őt s én az ön szavai után a legnagyobb örömmel fogadom nemcsak házamba, de testvéri, anyai szeretetembe is.

- Köszönöm. De nem leend-é kifogása férjének az ellen?

- Az én kedves Ottóm a legjobb szivü ember a világon. S bár igaz, hogy csak félév óta vagyunk házasok, de ez idő alatt akaratunk még sohasem vált külön.

- Kegyed hát biztosít, hogy neki sem lenne ez ajánlat ellen kifogása?

- A legerősb meggyőződésem, hogy örülni fog, ha önnek teszünk szivességet ez által.

- Én tehát még ma este indulok Angolország felé, s ha Isten segít, megkisértem helyrehozni azt, mit nem saját hanyagságom, de véletlen és hosszas betegségem miatt, mely Berlinben tartott, mulaszték el e jobb sorsra érdemes férfi iránt.

- Ne menjen még, - marasztá őt Hermin, látva, hogy elhagyni készül helyét. - Csak négy óra! Estig még elég ideje van az utra elkészülni. Várja meg férjem hazajöttét s beszéljen addig nekem ez érdekes számüzött és leánya felől...

- Igaza van. Kivánsága méltányos, hogy tudni akar valamit arról, kinek házát és barátságát felajánlá.

- S e beszéd alatt ön is nyugodtabb leend.

- Báró Alpáry Géza egykor gazdag, előkelő magyar család egyetlen fia volt. Szülői elkölték vagyonát s ő szegényen házasodva, munkával tartá fön magát és nejét. Egyetlen leányuk volt, midőn neje meghalt; mialatt ő fájdalmára írt keresve utazott, e gyermek öreg szülőinél nevekedett. Később Alpáry visszatért Bécsbe s Magyarországba akart leányával vonúlni; azonban oly események jöttek közbe, melyek őt más útra sodorták a nyugalmas családi élet köréből. Majd számüzött lön, szülői meghaltak s kis leányát magához véve, Manchesterben telepedett le, s ott élt haláláig. Én két év előtt Dieppében ismerkedém meg vele. Azután egy év mulva fölkeresém őt Manchesterben s ekkor megigértem, hogy egy év lefolytával ujra meglátogatom; de forró lázba esve, nem tarthatám meg szavamat. Előbb leveleztünk együtt, de ekkor két

levelére nem kapott tőlem választ s nem tudósított többet. Azt hivé, elfeledkeztem rólok. Azután, mint ön tudja, hazámba kellett sietnem egy családi pöröm végett; később ide s mig a dolog vagy jobbra vagy balra nem fordul, nem szabadulhatok innét.

Ecsedy itt elhallgatott s csak némi szünet után folytatá:

- Az atyáról szóltam s most pár vonással lefestem a leányt. Oly szép ő, mint egy angyal s fejéről csupán a fénykör hiányzik, hogy a legnagyobb olasz mesterek képein levő angyalokat lássuk magunk előtt. Modora kellemes, szellemdús, megnyerő s kegyed nagyon fogja őt szeretni. Nevelése kitünő, a minő csak oly atya oldala mellett lehetséges, milyen Alpáry Géza volt.

- S ön nem érzett e szép leány iránt soha barátságnál egyebet? - kérdé mosolyogva Hermin.

Az ifju meglepetve nézett reá s arcza lángvörös lőn s vonásain habozás látszott.

- S ha lett volna is más mélyebb érzés ez iránta érzett barátságomban, azt ő soha sem tudta volna meg, miután házasodni nem fogok, - viszonzá komolyan az ifju.

- Arthur, - mondá szelid, kérő hangon a nő, - ne higyje, hogy ügyeibe akarok avatkozni, de előttem természetlen önnek e föltétele. Midőn egykor nekem mondá, hogy házasodni nem akar, annak volt értelme. Kegyed nem szeretett engem, kit visszariasztani akart. De most, Arthur, most engedje kimondanom, hogy e szavai értelmetlenek és helytelenek. Ön szabad, gazdag, családjának utolsó ivadéka, igy kötelessége e régi, e szép hangzásu nevet föntartani. Nincs, mi e feltételt és önmegtagadást követelné öntől.

- Nem lennék boldog soha. Nekem a házasság lánczai elviselhetlenek volnának, - viszonzá komoly, majdnem sötét arczczal Ecsedy.

- Ne higyje azt. Önnek szerelemből kell házasodnia s a legboldogabb emberek egyike leend.

- Aztán egyetlen jó házasságot sem ismerek. Szülőim boldogtalanok voltak együtt, két nővérem szerencsétlen házasságban szenved, noha mindketten szerelemből mentek férjhez.

- És én? - kérdé élénken Hermin. - Engem nem vesz számba. Rólunk sem hiszi, hogy boldogok vagyunk?

- Adja isten, de kegyed még csak félév óta van férjnél!

- Fél év alatt már elég időnk van a jövőbe pillantani s én e félév alatt nem láttam mást a jövőbe irva, mint hogy egyike leszek a legboldogabb asszonyoknak. S miben rejlik e hit, e meggyőződés nálam? Egyedül, hogy tudom, miként szeretjük egymást; egymástól semmit sem követelünk, egymásért szivesen teszünk mindent; lemondunk, ha kell; és egymásért semmit se nehéz, semmit se kellemetlen tennünk. Igy nem lehetünk boldogtalanok soha.

- Mig szeretnek, de ha egyszer e szerelem elég, mint minden ami lángolt s utóbb csak füstje marad.

- Nem, nem. A valódi szerelem nem mulhatik el soha. Hiába állitja azt bárki, hogy az lassanként szeretetté s utóbb barátsággá válik, én ezt nem hiszem. Ekkor a szerelem - meglehet - nem lángol ugy többé, de mélyebben, bensőbben még mindig megmarad. A férj és nő, ha különösen becsülik egymást, ha már szerelmök egyszersmind becsülésen alapult, ha egymásban soha nem csalódtak, ha czéljuk az életen át egy és ugyanaz, közös erővel, közös bizalommal és igyekezettel törnek előre, kezet fogva haladnak az élet utain s ha egymásban kétkedni soha sem volt okuk, mi lehetne az, mi szivöket meghűthetné egymás iránt? S ha mindez így van a házasságban, és mégis vannak, kik elidegenednek egymástól, ha szerelmök helyett már csak a barátság lánczai fűzik össze őket: ugy nem volt az kezdetben sem igaz szerelem. Képzelgés, rajongás, ábránd volt, de nem való!...

Arthur derült arczczal hallgatá e szavakat. Vonásainak komorsága egészen eltünt s észrevehető volt rajta: mennyire jól esett neki nézni a kipirult, élénk arczu csinos nőt, s hallani a meggyőződés hangján kiejtett szavakat.

- Mindehhez, mit kegyed állit, egyszersmind oly nőt kellene találni minden férfinak, minő kegyed, - mondá enyelgve...

- Rólam nem lehet szó, - viszonzá elpirulva Hermin, - de oly férfit tán, minő férjem s minő ön is. A férfinak férfiasnak kell lennie, hogy szerethesse a nő, de gyöngédnek is, hogy szerelmét meg birja tartani. Az én férjem katona, külső és belsőleg férfias, jelleme komoly dolgokban ingathatatlan, és mégis mily jó, mily engedékeny, ha apró női szeszélyeimnek valamit engednie kell.

- Tehát azért jó férj, mert enged? - kérdé Arthur.

- Enged, mert tudja azt, hogy az erősbnek legfőbb disze a gyöngébbek iránti engedékenység. Az által nem lesz férfiasb, ha hatalmát, erejét és ingathatlanságát neje fölött akarja fitogtatni.

- Valóban, ha egykor csakugyan házasodni akarnék, hozzá jövök leczkéket venni, - folytatá mindig enyelgve az ifju.

- Szeresse nejét s nem kell leczkéket venni senkitől. Ottónak egész titka a házasságra nézve abból áll, hogy szeret engem, még pedig oly igazán, oly mélyen, mely szerelmet a nőnek soha sem volna bátorsága elárulni és megcsalni.

- Az oly nőnek, ki jellem- és becsületérzéssel bir s kire még akkor is van hatással a férj viselete, becsületessége és tisztasága, ha azt soha sem szerette.

- Ezt én is hiszem, de kétkedem azon, hogy a műveltebb osztályokban másforma nők is létezhetnek. A nő jósága, tisztasága és hűségére nézve szerintem legnagyobb hatással a férj viselete van, és higyje el, sok nő nem tévedt volna helytelen útra, ha férje tettei nem taszították volna őt oda.

- Kegyed hát meg van győződve, hogy Ottó az egész életen át olyan marad, mint e félév alatt volt s hű leend önhöz a sirig?

- Férjem soha sem szeretett rajtam kivül senkit, - viszonzá önérzettel Hermin.

- Valóban?

- Ön kétkedik...

- Egy keveset...

- Kegyed hát meg van győződve, hogy nem találhatna oly szivet a világban, mely még minden mélyebb vonzalom nélkül dobogott s melynek első szerelme ön volna?

- Az egészen más.

- És mi a különbség? - kérdé kissé fölizgatódva Hermin.

- Az nő volna, Ottó pedig férfi!

- Ah, ön tehát világosan tagadja azt, hogy a férfi szive harmincz éves koráig ment lehet a szerelemtől s nejének, kit szerelemből vett, tiszta, szeplőtlen szivet adhasson?

- Nem tagadom minden kivétel nélkül, de igen ritkának tartom, különösen katonánál, ki szerelmét többnyire a várossal együtt változtatja.

- S mi joggal követeli ezt aztán a férfi a nőktől? Miért boldogít minden embert, ha neje azt állítja: hogy rajta kivül nem szeretett soha. Miként hiheti el ez állitást, midőn saját tapasztalásából tudja, hogy ez nem lehetséges?

- Mondám, a nő egészen más, mint a férfi, viszonzá nevetve Arthur.

- Ah ön velem csak tréfát űz, - szólt szintén nevetve Hermin. Ön beszél így, kiről bizonyosan tudom, hogy tán kivéve a szép Alpáry Johannát, még nem szeretett s szerelmet pedig épen nem vallott soha senkinek.

- Azt nem - viszonzá elkomolyodva Arthur s arczán egy percz alatt szétoszlott ama kellemes benyomás, melyet Hermin szavai idéztek elő. E szavak kellemetlen dolgokra emlékezteték.

- Bár minden házasság ilyen volna, mint az öné s minden nő önhöz hasonló módon gondolkodnék, - sohajtá Arthur.

- Tehát hisz nekem? - kérdé örömteljes hangon Hermin. - Nem kételkedik, hogy boldog vagyok s az is maradok.

- Meg vagyok győződve arról, - viszonzá komolyan az ifju s oly jól estek önnek szavai, ugy fölvidítának amaz egészséges nőies állitások, miket ajkairól hallék; hogy egészen elfeledém szomoruságomat. Adja Isten, hogy sok asszony beszéljen és gondoljon ugy, mint ön.

E perczben megnyilt az ajtó, Scharnhorst Ottó lépett be.

Hermin szerelemmel s örvendezéssel futott elébe s megölelé, megcsókolá őt.

- Egy megtért bűnös ül itten! - mondá férje karjába öltve kezét s nevetve vezeté Arthurhoz, ki hasonlóan a kapitányhoz közeledett.

- Bűnös? - kérdé Scharnhorst, mosolylyal nyujtva kezét az ifjunak.

- Adja ő bűnét maga elő neked; kis ideig dolgom van, nemsokára visszajövök - mondá Hermin, és derült arczczal, siető léptekkel hagyta oda a szobát.

- Erős vitánk volt együtt, szólt Arthur, mialatt helyet foglaltak.

- És mi fölött folyt e vita?

- Az asszonyok kedvencz tárgya, a szerelem fölött.

- És mi lett az eredmény? Ki győzte meg okaival a másikat?

- Természetesen nőd, mint rendesen mindig. Ők szoktak a győztesek lenni.

- Ha ezt be is vallanád neki, ugy minden jól van, - viszonzá nevetve a kapitány.

- Valóban, barátom, e tárgyról szólva, ritka asszonynyal volna szükség oly tekintetben vitatkozni, mint az előbb én tettem. A legtöbb nő épen az ellenkezőt állitaná, mint nőd és én, bár a legnagyobb tisztelője vagyok a jó házasságoknak, nem állhatám meg hogy fiatal ember létemre néhány szépséget ne mondjak neki azon kedves szavakért s tiszta jó szívből fakadó állitásokért, melyeket oly valódi meggyőződéssel monda el.

Scharnhorst gondolkodva nézett maga elé s utóbb Arthurra, ki meg nem foghatá, mi komolyitotta ugy el a kapitányt.

- Arthur - mondá ez kis idő mulva, - miután e tárgyról beszélünk s majdnem azon pontig jutottunk, mely nekem mindeddig egy különös talány volt Hermin természetében s melyről egyedül te, mint őszinte, lovagias ember adhatsz fölvilágosítást s nyugtathatsz meg engem. Mondd, mily esemény volt az, melyben Hermin oly meggondolatlanul, te pedig oly nemesen, oly férfiasan viselted magadat?

Oly meglepő, oly váratlan volt e kérdés, hogy Arthur egy pillanatig néma maradt.

- Azt az eseményt kérdem, mely, hogy igen szomoruan nem végződött, egyedül a szerencsés véletlen okozá, mely épen téged tüzött ki e történet hősének.

Most már bizonyos volt Arthur előtt, hogy Scharnhorst mit ért s érzé, hogy mily csiklandós dolog az, melyre felelnie kell, miután ő sem azt nem tudta, menynyit mondott el abból Hermin, sőt azt sem, hogy arról férje előtt beszélt-e valaha?

Azonban azt is tudta, hogy e perczben habozni Hermin érdekében nem szabad.

- Nem oly rendkivüli esemény az, - mondá egészen nyugodtan s arcza elfogulatlan, hangja őszinte, derült volt e szavak alatt. - Az egészet ott kell kezdeni, hogy Hermin környezetét tekintsük meg, a kik között felnőtt s mint nagy leány élt s akkor az egész esemény a legtermészetesebb leend. - Mint te is tudod, a gazdag és szigorú nagynéne, ki Hermint nevelé, e nevelést, gondoskodást s a leendő örökséget, mely róla a leányra száll, szigorusága által akará megérdemeltetni. Örökösen csukva, elzárva tartá s nem tekintve fiatalságát, élénk természetét, minden mulatságtól, élvezettől megfosztá őt, sőt a mi több, folytonosan oly férjjel rettegteté, kitől a leány borzadt s minden áron szabadulni akart. Azonkivül tartott mellette egy oly személyt társalkodónői s felvigyázónői minőségben, kinek fogalma sem volt az illemszabályok s a társadalmi szokások felől. Hermin Berlinbe ment. Életében először talált nagy várost, sok embert s különböző női és férfi arczokat. Bámulta a város szépségét s mindezen élvezetre neki egy óra volt engedve öreg komor nagynénjétől. Ez órák alatt látott engem. Tán az első ifju embert, kinek arczához vonzalmat érzett. Ismerjük őt. Tudjuk mily élénk, természetes és ártatlan s mennyire ment minden előitélet, sőt még a rosznak gondolatától is. Megismerkedénk. Én elvesztett zsebkendőjüket megtalálva, azt visszaadám, a társalkodóné beszélgetni kezdett s én természetesen folytatám.

- Azután? - kérdé a kapitány élénken várva a folytatást s szemei nagy érdekkel és nyugtalansággal függtek az ifjun.

- Azután naponként találkozánk s én látva hogy Hermin eszes, művelt és jól nevelt leány, kiváncsi voltam megtudni kilétét. A háznál, hol lakott, megtudtam ezt. A leány modorán már rég láttam az ártatlan gyermekességet s nehogy e czélnélküli dolog tovább menjen s nénje előtt tán kellemetlenségbe hozzam őt, nem mentem többé a sétatérre, hol ő járkálni szokott.

A kapitány helyeslőleg intett fejével s Arthur látta arczán, hogy mindezt ő is így tudja.

Azonban most - gondolá magában s habozva tekinte az ajtó felé, óhajtva, bárcsak Hermin belépne e perczben, hogy elbeszélése megszakadhatna.

- Végezd be, - sürgeté őt a kapitány.

- Egy nap ujra találkoztam vele, - folytatá az ifju s arczába vér szállt, mert érzé, hogy nem híven fejezé ki magát e pontra nézve.

- És, és, - szólt Scharnhorst, kinek figyelmét e zavar elkerülte.

- És, mint bizonnyal tudod, Hermin elárulá, hogy vonzódást érez irántam s hogy szivesebben jönne nőül hozzám, mint öreg vőlegényéhez.

- Szegény Hermin - mondá szelid, részvétteljes hangon a férj.

- Én azonban nem szándékoztam házasodni, tanuló voltam s kénytelen valék neki mindent őszintén megmondani.

- Tehát kosarat adtál neki? - szólt mosolyogva Scharnhorst.

- Mindennapi értelemben igen. Azonban oly szépen, oly jól és neheztelés nélkül váltunk meg, minővel ily fordulat után csak oly követelés nélküli, jó nőies leánytól lehet, minő Hermin volt. Azután ő Berlinből eltávozott s nem láttam többé, mig csak itt veletek találkozám.

A kapitány szive - mint látszék - megkönnyebbült e beszéd után s melegen szorítá meg az ifju kezét, ki belsőleg nem vala oly nyugodt, mert ez előadás nagymértékben fölizgatá.

- Én e történetet tudva Hermintől, már ismeretlenül is nagy tisztelőd voltam s kimondhatatlanul vágytam ismeretséged után. Most ez megtörtént s tudva, hogy sokkal férfiasabban érző ember vagy, mint hogy a széptevést szeretnéd, azért engedd hálám és elismerésem jeléül kezedet megszorítanom.

Melegen szorítának kezet.

- Valóban, - folytatá a kapitány nevetve - tán helyedben én magam is másként tettem volna...

- Csitt, - viszonzá Arthur az átelleni ajtóra mutatva, - félóra előtt nőd a te erényed fölött vitatkozott velem.

- Erényem fölött?

- Azt állitá, hogy érintetlen szivet adtál neki, mely csak ő érette dobogott.

- Az igaz, de más a szerelem s más a férfierény. S azért, hogy én ő rajta kivül nem szerettem senkit, nem következés, hogy ne lettek volna üres kalandjaim.

- Erről ő nem beszélt, bár én ingerkedém vele...

- Különben, ha ez esemény nem leánynyal, hanem férj és nővel történt volna, ki szerelmét tudtodra adja, azt hiszem, te is másként viselted volna magadat.

Arthur elkomolyodott egy perczig s aztán sötét szemeit őszinte kifejezéssel emelve a kapitányra, igy szólt:

- Épen ugy tennék, ha nem szeretném.

- Tulságos vagy, - mondá Scharnhorst.

- Nem, csak becsületes arra, hogy szerelmet hazudjak...

- Nem kiván az oly nő rettentő szerelmet, ki tán csak kárpótlást akar, mert házasságában szerencsétlen...

- Nem beszélek én könnyelmű nőkről, hanem olyanról, ki szerencsétlen férjével s más idegenbe szeret, és e szerelme igaz, mély s föláldozna érte mindent.

- Nos? Mit tennél, ha egy ily szép, kecses és szellemdús nő irántad szerelemre lobbanna s te tudnád, hogy szerelme mély, örök és változatlan? - Visszautasítanád?

- Nem, - mondá komolyan Arthur s oly hangon, mint aki épen ily dolog felől már sokat gondolkodott. - Nem utasítanám vissza, az asszonyi szivet soha sem kell elkeseríteni, mert könnyen a legnagyobb végletekre is képes.

- Tehát mit tennél?

- Kigyógyítanám. Áldoznék sok időt, gondot reá, hogy ezt keresztül vigyem, de visszaadnám férjének, házi körének s kiábrándulva, tán soha sem gondolna többé egy második ily csalódhatásra.

A kapitány szólni akart, de ekkor Hermin lépett be s a beszéd félbe szakadt.

Arthur egy ideig még ott maradt, s viseletén látszott hogy e két emberhez nagy vonzalommal viseltetik s jól érzi magát náluk.

Beszéltek Alpáryékról is. - Scharnhorst nejéhez hasonlólag nyilatkozott s Arthur azon elhatározással vett bucsut tőlük, hogy még az nap este indul Manchesterbe s megtudja Johanna körülményeit és jelenlegi hollétét.

III.
Két nősziv.

Mig Arthur Angolországban járt, azalatt Johanna csöndes nyugalomban élte napjait s még mindig a múlt emlékeivel és atyja halálának gyászolásával tölté egész idejét.

Tökéletesen elvonult életet élt s Oktávie és Heinburgon kivül senkivel sem találkozott. Sőt Oktáviet is csak azon időben keresé föl, midőn meg volt győződve, hogy az egyedül van, vagy hogy jelenléte nem alkalmatlan neki.

Johanna szobája a ház keleti részén feküdt, téres piaczra birt kilátással és közvetlen összeköttetésben állt Oktávie szobáival. Johanna nappali terme és a bankárné hálószobája között csupán egy oly szoba létezett, melyben senki nem lakott s mely inkább csak átjáróul szolgált és ruhaszekrényekkel volt tele, melyekben Oktávie számtalan öltözékkészlete függött.

E szobát - mint mondtuk - a hálószoba követé, melyből jobbra egy más kijárás a komorna szobájába vezetett, balra pedig a már említett boudoirba nyilt, honnét a szalonba s többi szobákba lehetett jutni.

Oktávie gyakran haladt keresztül a már említett ruhaszekrényes szobán s Johannához lépett be és órákat töltött nála. Mint mindenből látszott, a leányt napról napra jobban szereté.

Ő oly szerencsétlennek érezte magát s annyira meghasonlott kedélylyel birt, hogy csak egy oly lény társaságában érezhette igazán jól magát, minő Johanna volt, ki neki sem a nagyvilágról, sem az élet csalódásairól, sem a divatról, sem pedig a szerelemről és hiuságról nem beszélt s ezeket nem is ismeré.

A fiatal leány, bár tizennyolcz évéhez közelgett, még egészen gyermekded lélekkel és kedélylyel birt s ártatlan szavai, soha nem változó hangulata és tapasztalatlan gondolkozásmódja oly jól esett e nőnek, ki az életbe már félig beleunt s Johanna társaságában mindig ujra éledni látszott.

Mindamellett, hogy e két lény egészen különböző jellemmel, gondolkodásmóddal és természettel birt - igen jól mulattak együtt, mert a fődolog megvolt náluk, mindkettő eszes, mivelt volt és nagyon olvasott.

Oktávie, ki sokkal szebb volt, mint hogy az életben igazi jó barátnővel birhatott volna s leánytestvér, sőt kora gyermekségétől anya nélkül nőtt fel, később egy hideg, kedélytelen férj mellett tölté napjait - majdnem szenvedélyes ragaszkodással viselteték Johanna iránt. S azt nemcsak szereté, de igen nagy mértékben becsülte is. Legfőbb vágya volt tehát annak szeretetét és teljes bizalmát megnyerni. Bármit megtett volna, hogy Johanna részéről meleg szeretetet, ragaszkodást és teljes őszinteséget nyerjen maga iránt; azonban ez az egy dolog volt az, melyben a két hölgy jellemkülönbsége erősebb, kirivóbb szinben tünt fel s Oktávienak némileg kellemetlen perczeket okozott.

Az ő természete szenvedélyes, heves tettek és zajló érzelmekben nyilatkozó volt s a mozdulatlan arcz, a változatlan kifejezés rajta és mosolyogni tudás, midőn szive vérzett s keble szilaj fájdalommal vagy haraggal küzdött, csak betanult tettetés volt, melyet már az emberek között sajátított el s magára erőszakolva szükségkép használt.

Johanna ellenben a természettől sok zárkózottsággal birt. Egyike volt azon lényeknek, kik mindig többet éreznek, mint mennyit mutatni tudnak. Az ő szive oly gazdag volt érzelmekben, mint az aranybánya, de melynek kincseit fáradsággal lehet föltalálni s fürkészés nélkül örökre temetve marad.

Ő nem tudta szavakba önteni érzelmeit; nem tudta zajos tettek és heves kitörésekben nyilvánítani szeretetét; de ha csakugyan szeretett s valamely érzelmet szivébe fogadott: az kitörölhetetlen és örök maradt ott mindvégig s megsemmisíteni tán lehetlen is lett volna.

A bankárné társaságában ő igen jól találta magát; vonzalmat és barátságot érzett iránta, de valamely mélyebb érzést nem tudott az szivében költeni, s a leány maga sem tudta volna megmondani, mi az, mi szivét e nőtől némileg távol tartja.

Érzé, mily nagy hálával tartozik ő neki s tudta, mennyire szereti az őt s mennyire óhajtaná, ha ő is hasonló érzelemmel viseltetnék iránta; ösztönszerüleg észrevette, hogy e nő nem boldog, sőt szerencsétlen; nem tudta okát, de látta, hogy szenved; arcza gyakran feldúlt, hangja izgatott, szemei ki voltak sirva s ilyenkor oly jól esett neki, ha ő vele volt: közönyös dolgokról beszélt neki; soha sem tudakolta bajait; könyes szemét nem vette észre s ő előtte nem kellett neki titkolódzni, és szabadon engedé át magát fájdalmának, szenvedésének.

Johanna rövid időn átlátta, hogy e házaspár nem szereti egymást s meg volt győződve, hogy Oktávie búja innét ered.

Visszaemlékezett atyja szavaira, ki leirá neki saját házaséletét, neje viseletét maga iránt, a boldogságot, elégedettséget, melyben napjaik folytak s ez mind nem hasonlított Heinburgék életéhez.

Azt is látta, hogy a nőnek igen sok szive, a férjnek tán semmi sincs; s ő azt hivé: Oktávie szerette egykor férjét s annak hidegsége tette őt boldogtalanná.

Élénk szánalmat érzett e nő iránt, ki oly szép volt, oly jó és meleg szivvel birt s mégis oly szerencsétlennek kelle neki lennie, férje szeretetlensége miatt.

Gyakran hálát adott istennek, hogy anyja, kit nem ismert s kit csak álmaiban látott, és mintegy szentet hordozott keble mélyében, nem lőn e férfi neje.

Élte rövid volt, de boldog! - gondolá gyakran s e gondolatra oly megnyugvást és elégedettséget érzett, minő csak oly tiszta szivben lehet, mint az övé.

Ő Heinburgban kereste s találta a hibát és bár látta, mily sokat tesz az minden más tekintetben nejéért, meg volt győződve, hogy nem tölti be, mit egy jó férjnek betölteni kötelessége volna, még az ő tapasztalatlan fogalmai szerint is.

S e veszteséget és hiányt ő akará Oktávienak kipótolni. Ha az meglátogatá őt szobájában, órákig elmulattatá s örült, midőn mosolyogni és derültnek látta. Mindazon időt vele töltötte, mely a látogatóktól üresen maradt s melyben a nőnek egyedül kellett volna lennie.

Jelen volt, ha az szinházba vagy máshová öltözködött, őszinte örömet érzett, midőn pompa és szépségtől ragyogva előtte állott s bár nem mondott neki ömlengő bókokat, Oktávie megláthatta arczán: mennyire meg van elégedve mind öltözékével, mind szépségével.

Midőn aztán Oktávie eltávozott hazulról, s ő azt hivé: mulat és szórakozik, nyugodt szivvel ment szobájába, s könyvet vett és estéit többnyire olvasással tölté.

Oly nyugodt, oly elégedettnek érezte magát e magányos négy fal között, melyek egyikéről atyja és anyja arczképei tekintének le. Oly csendes szivvel gondolt a jelen és jövőre s magános sorsa egy pillanatig sem döbbenté meg őt. Atyja korán keblébe oltá a vallásos bizalmat; soha sem szólt előtte az emberek rosszaságáról; nem tanitá meg az élet veszélyeire s nem volt, mitől rettegnie kellett volna. Bizalma erős, ingathatatlan, vágyai, követelései oly csekélyek, oly könnyen betölthetők valának.

Azonban bár nyugodt, elégedett volt, de nem boldog. Érzé, hogy van egy, mi szivét keserüséggel tölti el s ez amaz első csalódás, melyet hiába akart emlékéből kitörölni közönyösen gondolni nem volt képes reá. Ha az atyjával töltött utolsó évekre gondolt, okvetetlen fölmerült képzeletében Ecsedy is, kire nem nehezteléssel, de mégis keserüséggel gondolt.

Ez ifju, kiről ő egykor annyi szépet tett föl, kiről atyja mindig a legnagyobb dicsérettel emlékezett, kit mint kitünő férfit tekintének mindketten, nem viselte magát szépen atyja iránt s azt élte végnapjaiban képes volt megszomorítani.

Ez Johanna előtt megbocsáthatatlan vétek volt. Mint tudjuk, Alpáry két utolsó levelére nem kapott választ Arthurtól, sőt ez adott szava daczára meg sem látogatta őket s Alpáry nem tudva más okot, azt hivé, csalódott ez ifjuban is. Mélyen fájt ez neki, mert szerette és becsülte őt.

Ez volt életének utolsó csalódása.

Johanna előtt némi keserüséggel beszélt róla s kárhoztatá az ifjut, ki oly könnyelmüen és illetlenül vetett véget ez ismeretségnek, mely - mint Alpáry mondá - »csak a legnagyobb állhatatlanságtól« telhetik.

E szavak Johannának kétszeresen rosszul estek. Atyja csak egy e m b e r b e n csalódott; neki e s z m é n y k é p e foszlott szét s lett semmivé benne. Más véleményt alkotott róla mint eddig, de szivéből nem tudta őt kitörölni.

Hidegen óhajtott rá gondolni, de emléke mindig fájdalmat okozott neki. Néha, bármint akarta, nem tudott reá neheztelni. Hátha irt is, de levele eltévedt; hátha nem jöhetett, gondolá gyakran s jól esett neki e mentség, melyet jó szive s tán egy más érzés is - talált föl az ifju érdekében.

Órákig ült kezére hajtott fejjel s Arthurnak atyjához irt leveleit olvasá. Oly szép szabatossággal voltak azok irva! Annyi férfias komolyság s annyi ész és annyi sziv ömlött rajtok végig, a mennyi utóbbi tettével nem férhetett össze. És mégis ugy volt! Arthur nem tartá meg atyjának adott szavát.

E csalódás, mely atyjának utolsó volt, őt az életben legelőször érte. Ha erre gondolt, szivében fájdalmat, boldogtalanságot és ürességet érzett, melyet nem tölthetett be semmi s melyről meg volt győződve, hogy örökre betöltetlenül marad.

Azért sokszor elhatározta, hogy nem gondol többé reá. Véget vet emlékében a múlt ez egyedüli kellemetlen eseményének s megválik végkép az arcztól, melyre egykor annyi boldogsággal, annyi melegséggel gondolt.

Gyakran sikerült is ez. Hetekig nem gondolt vagy legalább hitte, hogy nem gondol reá. Ilyenkor aztán egyszerre csak álmába lopta be magát a szép ifju alak. Nagy lángoló szemeit szemrehányóan függeszté reá s arcza halvány, mosolya fájdalmas volt. Igy látta őt Johanna éjjel és nappal ismét egy ideig maga előtt.

Ily álom után Oktávie mindig változást vett rajta észre. A leány derült, nyugodt kifejezésü szemei mélák, ábrándosak valának, vonásain merengés látszott, hangja elfogultabb, mint rendesen s mosolya gyakran erőltetett.

Ilyenkor Oktávie gondolkodott, hogy mi lehet e koronkénti változás oka s azt hivé: Johanna szerelmes s azért búsong, mert szerelme tárgyától meg kellett válnia.

De midőn ismét derült, nyugodt és a szokott hangulatban volt, megváltoztatá e hitét s az egészet csak a kedélyében fekvő ábrándos komolyságnak tulajdonítá.

E közben a napok egyformán multak, az idő folyt.

Ecsedy - mint tudjuk - Angolországba utazott s elmenetele előtt tudósította erről Oktáviet. Az okról, mely miatt ment, hallgatott. Csak azt irta, hogy Magyarországból megjövén, újra távoznia kell, élő szóval megmondja majd: hova és miért...

Oktáviet kétségbeejték e hosszu utazások s e rövid levelek. Arthurt ama szinházi előadás óta nem látta s többet sem a csinos Scharnhorstnéról, sem pedig az azzal együtt tett utazásról nem tudott.

Ő naponként járt szinházba, de a nőt nem látta többé. Már majdnem azt hitte, hogy Arthur újra velök ment valahová, mig Imre által meg nem tudta, hogy azok Bécsben vannak.

Ott voltak s nem is készültek sehova.

Ez némileg megvigasztalá s jól esett neki a tudat, hogyha ő nem, más sem élvezi az ifju társaságát.

Majd, majd, vigasztalá magát, ha visszajön, akkor rögtön látom. Imre naponként tudakolá Ecsedy szállásán, hogy haza jött-e már.

Végre mintegy két hét mulva azon hirrel tért vissza asszonyához, hogy Ecsedy megérkezett.

Oktávie majdnem felsikoltott örömében e szavakra s lehetetlen, hogy a fiu észre ne vette volna ez örömet.

- Nehány sort irok majd s azt holnap reggel Ecsedy urhoz viszed, - mondá neki s aztán elbocsátá őt.

És másnap csakugyan megirta a levelet, átadá azt Imrének azon utasitással, hogy választ hozzon rá.

Farsang lévén, ez este igen fényes nyilvános bál volt s ő kérte Arthurt, hogy jelenjen meg ott, mert találkozni szeretne vele oly hosszu távollét után. A levélen sem czím, sem aláirás nem volt. Imre egy idő mulva visszajött s tudatá, hogy Ecsedyt nem találta honn s miután inasa mondá, hogy csak négy óra felé jön haza, visszahozta a levelet s majd négykor viszi el ismét. E szerint bár Oktávie nem kapott választ, de meg volt győződve, hogy Arthur ott leend. Nagy örömmel és boldogsággal tekintett az est elé, mely őt Arthurral oly hosszu idő után újra összehozza.

IV.
Az est.

Sötétes lett s a Heinburg-palotában meggyujtották a lámpákat. Oktávie öltöző-szobájában sürgött-forgott a komorna, utasítást adva a két szobaleánynak, kik a szobát öltözködéshez rendezték el.

Heinburgné a szalonban ült Johannával s szokatlan izgatott volt.

Fejét koronként hevesen fordítá az ajtó felé, de nem jött senki s ő rosz kedvvel folytatá a beszélgetést.

Hét óra mult s Imre még nem tért vissza. Oktávie meg nem foghatá, mi történt. E bizonytalanság nem jót sejtetett vele.

- Hét óra mult, - mondá az órára nézve Johanna, - ideje volna Oktávie öltözködnöd.

- Nem, nem, még egy félóráig legalább - viszonzá élénk kézmozdulattal a nő.

Johanna csodálkozva nézett reá.

Mi lelhette? gondolá magában. Ma egész nap oly jó kedve volt?

A félóra elmult, Imre nem jött.

- Csakugyan ideje, hogy menjek! - szólt fölállva a nő, s menet közben egész teste reszketett.

Johanna követte őt.

Öltöző-asztalhoz ült. A komorna szétbontá gazdag haját s az tömött fürtökben omlott a fehér himzett fésülködő köpenyen alá. Arcza lázasan égett, szemeiben sötét nyugtalanság tükrözé magát s Johanna, mitsem gyanítva a belső harczról, gyönyörködve tekinte a szép nőre, kinek arczát a pirosság s az izgatottság oly csábitóvá tette.

A komorna ügyes kézzel vonta végig néhányszor a fésüt asszonya fürtein, midőn a boudoire felőli ajtón halk kopogás volt észrevehető.

- Ki az? - kérdé izgatottan ugorva föl Oktávie s hangja reményt és örömet fejezett ki.

Johanna az ajtóhoz sietett.

Heinburg állt ott. Arcza feltünő halvány volt s egészen más kifejezésü, mint rendesen. Nem közönyös, de nem is izgatott. Valami az erőltetett derültség s a fásult nyugalom között.

- Oktávieval szeretnék nehány szót szólni, - mondá udvariasan Johannának s tán félve, hogy szavai a leány iránt igen komorak és szárazak, egyszersmind mosolyogni próbált, ez azonban igen rosszul sikerült.

- Férjed kiván beszélni veled, - szólt Johanna visszatérve s észrevette, hogy a nő egész testében megrázkódott.

- Férjem, - szólt halkan s eltünt arczáról az égő pirosság. - Mit kiván? tevé izgatottan hozzá.

- Nem tudom. A boudoirban vár reád...

Oktávie habozott, azután egy pillanat alatt összeszedve magát, arczára nyugodtságot, szemeibe majdnem derült kifejezést erőszakolva, megindult az ajtó felé.

Johannának mind ez, mind az összerázkódás föltünt s aggódva nézett utána, mig eltünt az ajtón, azt szorosan becsukva maga után.

A boudoirban a bankár állt, levéllel kezében.

- Kinek szólt e levél? - kérdé, nejéhez közeledve, s szemeiben durva, kemény kifejezés volt látható, bár küzdött s nyugodtnak kivánt látszani.

- E levél? - kérdé nyugodt hangon Oktávie s kezébe vevén, megismeré Arthurnak irott saját levelét. - Hogy jutott ez az ön kezei közé?

- Az mindegy. A véletlen vagy az igazság által. Tudni akarom, kinek szólt e levél.

- Azt nem fogja megtudni, - viszonzá hidegen a nő.

- És ha kivánom, követelem, sőt parancsolom? - kérdé fenyegető hangon a bankár.

- Akkor sem. Ön nekem nem parancsol. Neje vagyok és nem rabszolganője.

- Oktávie! - mondá haragtól reszkető hangon Heinburg, - én a mai napon rettentő csalódáson mentem keresztül. Én azt hittem, szeret engem s annyi szabadságot adtam önnek tetteiben, a mennyit egy erényes nőnek szoktak adni. S ön engem megcsalt, rászedett.

Oktávie halványan, de változatlan arczczal hallgatá e szavakat.

- Ön mást szeret, nemcsak, - mással ismeretségben, tán viszonyban áll. Ön magát és nevemet beszennyezé. Ön egy becstelen asszony!

Szünet állt be. Oktávie nem válaszolt.

- Szóljon! - kiálta majdnem dühösen a bankár s lábával toppantott.

- Nincs mit mondanom.

- Ön tehát nem tagadja tettét. Érdemesnek sem tartja magát védeni. Nincs mi megindítsa szivét, sem saját szégyene, sem az én fájdalmam?

- Az ön fájdalma? - kérdé keserü mosolylyal a nő. Önnek nem okoz ez fájdalmat s csak hiusága van sértve általa. Ön elmondá, mit akart s nekem kérdéseire nincs mit válaszolnom; azonban engedje, hogy egy kérdést intézzek én is önhöz. Szeretett-e ön valaha?

Heinburg bámulva nézett reá.

- Mi czélból e kérdés?

- Szeretném tudni, miután tiz évi házasságunk óta soha sem tudtam ezt; soha sem vettem észre. Ifju, alig tizennyolcz éves valék, midőn nőül vett. Meleg szivvel, heves érzelmekkel birva, hasonló szivet keresék, mely megértse az enyém dobogását, mely szeretve közeledik az enyém felé. - Mit nyertem? Hideg, érzéketlen keblet, melynek minden részét a hiuság, a nagyravágyás tölté be s más érzésnek nem maradt helye. Éveken át szerencsétlen valék, sirtam, arczom halvány, hervadt lett, tekintetem panaszos - ön ezt soha sem vette észre. Ön jókedvü, vidám, elégedett volt, mert üzlete jól ment, ügyei rendben voltak s mi kellett önnek egyéb. Igy tartott ez hónapokon át, éveken keresztül, a nélkül, hogy csak egyszer is eszébe jutott volna, hogy nejének szive van s e szivnek táplálék, viszonszerelem, vagy legalább melegség és gyöngédség kellene. Igaz, ön megadott nekem mindent. Pompásan lakom, diszes ruhákban járok, cselédségem fényes, fogatomat megbámulja a nép s mi kell több annál, hogy valaki szerencsés legyen? gondolta ön. Csalódik. Zárja a madarat fényes kalitkába, kössön nyakára diszes szalagot, rakja elébe a legizletesb falatokat és hagyja egyedül, társ nélkül őt s meg fogja látni, hogy e madár, mely vigan, bájosan énekelt a szabadban, bánatosan hajtja le fejét, néma lesz, ajkait nem nyitja dalra s egy napon a kalitka fenekén halva fogja találni. Ez a természet, az ifjuság; de ön ezt nem hiszi, mert ily szükséget, ily vágyat nem érzett soha...

Heinburg némán, komoran hallgatott s szemét a szőnyegre szögezve tartá.

- Ne higyje azt - folytatá ismét lángoló arczczal a nő, - hogy itt egyedül ön a vesztes, ön a csalatott fél. Én is az vagyok s az én csalódásom nem e percznyi, nem mai vagy tegnapi, hanem tiz év óta tart s miatta ifjuságom, éltem szebb és jobb része veszve van. Mit igért nekem házasságunk előtt? Vagyonról nem szólt, nem is kérdeztem, de szeretetet, szivet igért. Nem kivántam én lángoló szerelmet, forró szenvedélyt; ön negyvennyolcz éves volt ekkor s ily korban a sziv még szerethet, de a szenvedélyek ideje már lejárt. Huszonöt évvel voltam ifjabb, és esküszöm önnek, hogy jó, hű neje kivántam lenni; szivem vágyait a szerelem után leküzdeni és viszonozni kivántam az ön szeretetét, bizalmát, melyet ön nekem adni igért. De nem ugy történt. Ön hideg üzlet-ember volt mindig s az is maradt. A bankárnak csak saját maga iránt van bizalma; másokat érdeke szerint használ föl s csak annyit mutat érzelmei, viszonyai és körülményeiből, a mennyi szükség s a mennyi hasznára válik. Ön ilyen maradt mint férj is s bár egy födél alatt, de külön válva éltünk... És most, - folytatá Oktávie sebes lélekzetet véve s keble lázasan pihegett, - szóljon, feleljen: nem így volt-e mindez tiz év óta? Nézzen meg! Hol vannak arczom rózsái, hol a friseség, a mosoly, melyet e házba hoztam? Ki adja ezt nekem vissza valaha? Nyugodjék meg e levél fölött! Nekem nincsen viszonyom senkivel s az én szivem - ugy látszik - az égtől arra van kárhoztatva, hogy viszonzást az életben soha se nyerjen, - végzé keserüen s a fölindulás és heves beszédtől kimerűlve, egy közeli támlányba rogyott.

- Szavát adja nekem Oktávie, - kérdé a bankár, élénken emelve föl fejét s látszott rajta, hogy e tárgyat mielőbb bevégezni óhajtja.

- Szavamat adom.

- Mi czélból volt hát irva e levél?

- Mondtam már első kérdésekor - hogy e kérdésére nem felelek.

- Oktávie! inté erős hangnyomattal a bankár, megtiltom önnek, hogy e házhoz Ecsedy Arthur belépjen többé, hogy vele bármely összeköttetésben álljon. Imrét pedig szolgálatából rögtön elbocsássa! Azt kivánom.

- Azt nem fogom tenni. Imrét én neveltem, a világba nem fogom kilökni.

- Meg fog történni. E fiu nem gyermek s más helyet talál. Ha pedig ott is így viseli magát, megérdemli, hogy onnét is kilökjék.

Oktávie arczát sötét harag pirossága önté el s ajka reszketett.

- És most, - mondá Heinburg, a levelet széttépve és a kandallóba vetve, - folytassa öltözékét, nehogy elkéssünk a bálból.

Oktávie elhagyta helyét, férjére egyetlen pillantást sem vetett s az ajtó felé haladt.

- Törölje meg szemeit. Szedje rendbe vonásait, nehogy Johanna és a többiek észrevegyenek valamit, - szólt figyelmeztető hideg hangon a bankár s Oktávie az egyik, ő a másik ajtón tűnt el.

Visszatérve az öltöző-szobába, Johannát nem találta ott.

Annyira el volt foglalva a múlt perczeivel, hogy ez föl sem tünt neki s az ott levőktől nem is kérdezé.

Johanna pedig a bankárné távozása után, gyanítva a házasfelek kedélyállapotából, hogy valami kellemetlenség van köztök készülőben: szobájába vonúlt s szorongó érzéssel ült az ablakhoz és nézett ki a téres piaczra, hol számtalan kocsi robogott, sok ember járt föl és alá s minden lámpa már meggyujtva világított a járó-kelőkre s a boltok kirakataira. Kevés ideig ült

így mélázva a homályos szobában, midőn az előszobába vezető ajtó halkan megnyilt s egy fej tekintett be. Halk hangon e szavakat hallá Johanna:

- Szabad belépni nagyságos bárónő, csak nehány szóra?

- Imre, - szólt Johanna fölemelkedve székéről s kissé meglepetve közeledve feléje.

- Igen is, én vagyok. A nagyságos úr kitiltott a házból s a szobákban nem merem magam mutatni. Azért nagyságodat kérem, legyen kegyes átadni úrnőmnek e levelet. S egyszersmind megmondani neki, hogy a levél más kézbe került s így szóval végzém el üzenetét.

- Jól van, - mondá, e szavakon kissé megütközve Johanna, - meg fogom ezt mondani s a levelet átadom.

A fiu átadva a levelet, távozott.

Johanna gondolkodva ült vissza helyére s kezében tartá a kisded papirt, melynek betüit a sötétségben nem láthatá.

Ha tudta volna, kitől van az! Ha csak fogalma is leende arról, ki kezei alatt pihent kevés idő előtt ez a levél, szive sebesebben dobogott volna!

Azonban így csak nyugtalanságot érzett. Érthetetlen dolgok történtek körülötte; Imre szavai, kiről tudta, hogy gyermeksége óta a háznál van s most Heinburg kitiltá őt a szobákból, tán a házból - különös eseményt sejtetett. Az eltévedt levél, a szóval átadott üzenet, a titkos mód, melylyel a választ Imre kezébe adta, mind mind új és feltünő dolgok valának Johanna előtt.

Egy idei gondolkozás után fölkelt helyéről, zsebébe rejté a levelet s Oktávie szobáiba távozott.

A nő, ekkor már kész fejékkel, öltözéshez fogott. Két szobaleány foglalatoskodott körülötte s Johanna nem juthatott magánosan hozzá. Várni kellett, mig készen volt s midőn már báli köpenyét akarta magára venni, a leány halkan mondá:

- E levelet Imre hozta, hogy adjam át neked.

- Levelet? - kérdé bámulva Oktávie.

- Igen, íme, itt van!

Oktávie habozva vette el a nyujtott levelet s figyelmesen tekintett a leányra, és látta annak arczán a zavart.

- Isten veled, - szólt, közönyösen téve el a levelet, de Johanna észrevette, mily derültté, mily vidámmá lett a levél miatt s ez még inkább föltünt neki.

A nő eltávozott, ő pedig visszatért szobájába s olvasni kezdett.

Azonban különös nyugtalanságot érzett. Meg nem foghatá, mi bántja őt; semmi bizonyost nem tudott, de sokat sejtett...

Tapasztalatlan volt, de tizennyolcz éves. Fogalommal bírt a női erényről, hűség és bizalomról s most mindezen eszmék előtolultak agyában, oly mértékben, hogy olvasni nem volt képes.

Az órára nézett. Későn volt. A komorna rég behozta theáját, de ő érintetlenül hagyva, le-feküdni készült.

Bezárta ajtóit s hálószobájába vonulva, vetkezni kezdett.

Kibontá haját, mely hosszan omlott le s befödé deli termetét. A fehér battist éji öltöny szabadon tünteté ki alkatának gyönyörű formáit s oly szép volt, mint egy álomkép.

A tükör előtt állt, koronként beletekintett fésülködés közben, de ő neki nem tünt föl a reá tekintő alak nagy szépsége. Rég idő óta ismeré azt s gondolatai más tárgyakon kalandoztak, más eszmék foglalkoztaták.

Végre elkészült, eloltá a gyertyákat, ágyában összevonta a kárpitokat s aludni készült.

Sokáig nem tudott. Nehéz sejtelem nyomta szivét, érthetetlen, de nyugtalanító.

Hátha még azt tudta volna, kitől jött ama levél s mit tartalmaztak sorai?

Sokat nem tud az ember s tán jobb is az ugy.

V.
Remény és sejtelem.

Nehány hét telt el a föntebb leirt események után.

A farsangnak vége volt s beállt a bőjt, hol a vigalmak bár szükebb térre szorítvák, de tán ép azért gyakoriabbak és vigabbak szoktak lenni.

A Heinburg-ház is megnyitá termeit, melyekben hetenként kétszer tánczestélyre gyültek össze az ismerősök.

E vigalmak minden évben a főváros legfényesb estélyei közé tartoztak, melyekről nemcsak egy szűk kör, hanem minden vagyonosb ember beszélt és tudott valamit s minden mulatni vágyó érdekkel kérdezősködött rólok.

A társaság, mely itt összegyült, igen különböző volt. A nők többnyire mind azon osztályhoz tartoztak, melyhez Oktávie; a férfi-társaság tagjai által képviselve volt a legmagasb arisztokráczia - ez ugyan a legkevésbbé, - a művész-világ, a bankárság és katonatiszt is volt nehány. A társaság ép ugy, mint a kiállítás, rendesen igen diszes és fényes volt.

Oktávie ügyes tapintattal választá ki ismerősei közül a legszebb, legérdekesb nőket és leányokat, kik egyszersmind gazdagok levén, fényesen öltöztek, s ritkán lehetett egy helyen annyi szép, annyi diszes hölgyet együtt látni.

Ily női kör igen nagy vonzerővel szokott birni a férfiakra nézve. S Heinburg alig győzé a sok látogatót fogadni, kik mind meghivásra vártak s örültek a »szép bankárné« estélyeiben résztvehetni.

S nem egy viszony, nem egy házasság fejlődött itt télen át, a bőjtön keresztül. A leányok szépek, miveltek és gazdagok lévén, nem volt nehéz a férfiaknak választani.

Mint mondtuk, ez évben is megnyiltak a bankárné termei s mint minden évben, ugy most is fényesek, vigak és keresettek voltak, habár a háziak koránt sem mulattak oly jól, oly őszintén, mint más esztendőkben. Azonban mindketten sokkal jobb neveléssel birtak, semhogy ezt valaki észrevehette volna rajtuk.

Miért nyitották meg hát házukat s mért fogadtak vendégeket, ha ez nekik élvezetet nem adott? - kérdhetnék némelyek.

A bankár állása oly nyilvános, hogy annak legcsekélyebb, mondjuk legháziasb vagy legbensőbb családi tette jó vagy rossz hatással van a közvéleményre, e könnyen le- s fölszálló higanyra.

Heinburg évek és évek óta fényesen élt; mint mondtuk, bálokat adott s ezt nemcsak a tánczolni vágyók, fiatal nők és férfiak tudták, hanem az egész bankárvilág; s ezt egy évben félbehagyni, sok találgatásra s nem igen kedvező találgatásokra adott volna okot. Mondjuk ki őszintén, neki e fényes háztartás, pompás mulatságok, hitelének egy részét tették.

A bankár, bármily gazdag is, ha szegényen házasodik, ez hitelének árt némileg; ha ellenkezőleg gazdag nőt vesz, hitelét mindig emeli általa.

Heinburg dolgai igen jó rendben voltak ez évben is. Neje épen oly szép, mint tavaly s csupán egy évvel korosabb s így semmi értelme sem leendett, ha ez évben megváltoztatja életmódját, melyet annyi éven át folytatott. Azt, hogy a házasok között mi történt, hogy a nő szivében mily epedés és fájdalom van eltemetve s a férj mily mélyen sértve érzi magát tekintélyében - erről a világ mitsem tudott!

Johanna e vigalmakban soha sem jelent meg, sőt Oktávie, igéretéhez híven, nem is említé őt soha senki előtt. Ismerősei közül egyetlen egy sem tudta, hogy házánál egy idegen leány is létezik.

Ecsedy Arthur sem volt többé e tánczestélyek vendége. S midőn a szép bankárné olykor tánczközben hosszu pilláit tündöklő szemeire félig lebocsátá, nem tudták, nem egy könyet rejtenek-e azok ő utána, ki e társaságból ki volt zárva...

A férj mindenesetre gyanítá ezt. Ő tán házasságuk első napjában sem kisérte nejét oly figyelemmel, mint ez estélyek alatt. Látszott rajta, hogy ama nap óta, melyen nejével a bál estéjén egy kellemetlen dolog fölött vitatkoztak, sem megnyugtatva nincs, sem pedig bizonyosságot nem szerezhetett.

Neje arczát és modorát folytonosan fürkészve kiséré s annak viseletéből akarta megtudni azt a titkot, melyet csak gyanított s melynek fölvilágosítását akkor Oktávie megtagadta tőle.

Eszerint sem feledni, sem megbocsátani nem lehetett neki s hogy ezt tehesse, előbb tudnia kellett mindent, mit tudni akart.

Oktávie azonnal észrevette férje igyekezetét, a figyelmet és fürkészést, melylyel viseletét kiséri s nagyobb mester és művésznő lett a tettetésben, mint valaha. Arcza márvány volt, melyen sem bánat, sem öröm nem vehető észre, szemei pedig sötét gránát, melynek fényessége és sötétségében elveszett a köny. A bankár minden fürkészése hasztalannak látszott.

Azon nap óta a házaspár modora alig változott egymás iránt, és senki sem vette volna észre, hogy köztök valami történt.

Hideg, zárkózott volt mind a kettő egymás iránt, mint azelőtt s mint mindig összekelésük óta. Csak az volt a különbség, hogy a bankárnak ez eddig soha sem tünt föl, sőt mondhatni soha észre sem vette s nem gyanítá, hogy annak házasok között másként kellene lenni; most pedig folytonos izgatottságban tartá őt e viszony, melyben Oktávieval állt s bántá e nő hidegsége és magábavonultsága, ha ő jelen volt.

Gyakran szó nélkül ültek volna az ebéd és reggelinél, ha Johanna nincs velök, kinek részint jelenléte korlátozá őket, részint beszélgetése, mely által föntartá a társalgást. Ezek kellemetlen napok voltak.

Imre eltávozott a háztól, de mint a cselédség beszélte, nem volt szolgálatban, hanem magánosan lakott a városban s mint gyaníták, asszonya kegyeiből él.

Az, hogy miért hagyta el a házat, és pedig mért oly rögtön, vagy hogy miért él jelenleg szolgálat és foglalkozás nélkül, talány volt a háziakra nézve is. Johanna maga is nem egyszer gondolt csodálkozással e dologra, melyről mások sem tudtak sokat, de ő előtte kétszeres talány maradt. Sajnálta Imrét, mert jó, becsületes fiunak tartá s tudta róla, hogy gyermeksége óta e háznál nőtt fel s azt is, mily kedvencze volt Oktávienak. Nem egyszer vette észre, mennyire hiányzik a háznál ez ügyes, eszes és élénk fiu, ki nélkül ezelőtt nem történhetett semmi. Mig itt lakott, nem volt látható semmi rendetlenség. Megelőzte ő még a bekövetkezhető kellemetlenségeket vagy rendetlenséget is; míg most, távolléte óta, igen sok dolog nem ugy ment, mint azelőtt s nem egyszer maguk a cselédek is sopánkodva emlegeték, noha azelőtt mindnyájan ellenségei voltak - látva előnyét ura és asszonyánál valamennyiök fölött.

Mind hiába, Imre nem jött vissza. Heinburg és Oktávie egymás jelenlétében soha ki nem ejték az ő nevét s nem volt remény visszatérésére nézve.

Johanna tudta azt, hogy Imre nem Oktávie akaratából ment el s az egyedül Heinburg elbocsátása folytán történt. A fiu az utolsó este Johannának maga is mondá, hogy a bankár tiltá ki őt a szobákból s hogy Oktávieval találkozni nem mer.

Azt is gyanítá a leány, hogy e rögtöni elbocsátás ama levél miatt történt, melyet azután ő adott át Oktávienak.

Kitől jöhetett e levél? Mit foglalhatott magában? Mi titka lehet a nőnek férje előtt?

Ezek mind oly kérdések valának, melyek Johanna elméjében fölmerültek ugyan, de melyekre választ nem talált.

Járatlansága nagyobb, lelke, szive ártatlanabb volt, mintsem erre felelni képes lett volna. Oktáviet pedig soha sem kérdezé. Őrizkedett e nőnek, kiről hitte, hogy szerencsétlen, kellemetlen perczeket okozni.

Egy napon újra az a rendes nap következett be, melyen Heinburgéknál estély volt.

Oktávie már korán reggel fölkelt s arcza a reggelinél nem volt oly nyugodt, mint rendesen. Johanna észrevette ezt. Tán a bankár figyelmét sem kerülé el amaz erőltetett fesztelenség, mely a nő modorán észrevehetően szokatlan volt s azon élénkebb hang, melyen beszélt és arczán az égő karikák, melyek a rendesen hófehér halvány arczon most belső izgatottságot jeleztek.

A bankár sokáig szemlélte őt a reggeli fölött s arcza gondolkodó lett, homlokán redők támadtak, melyek elmélyedésről tettek tanuságot, melyet e szemlélet szült. Oktávie sem vigabb, sem szomorúbb nem volt, mint rendesen; de modora más, szokatlanul erőltetett vala. Egy perczre élénk, majd mintha ezt önmaga is észrevenné s igyekeznék a rendes kerékvágásban haladni, megint komoly - szóval nem volt az, mi tegnap és tegnapelőtt s a múlt hetekben.

Az esteli mulatság hat rá, gondolá Johanna, tán örül, tán kellemetlen neki, de szokatlan kedélyállapotban tartja.

- Titka van, mit rejteni kiván előttem, azért e szokatlan kedélyállapot, - gondolá Heinburg s folytonosan figyelt.

A reggelinek vége lőn.

A bankár odahagyá a termet és saját osztályába távozott.

Johanna és Oktávie a boudoirba vonultak.

- Ah - mondá Oktávie, egy támlányba dőlve s arczán kimerültség látszott, - mily rosszul és mégis mily jól érzem magamat!

A leány kérdőleg nézett reá.

- Te sok regényt olvastál Johanna s bár tapasztalatlan vagy, de tizennyolcz éves. Van-e fogalmad arról, mi a szerelem?

- A szerelem? - kérdé s csodálkozva tekintett Oktáviera. - Azt hiszem, arról tizenöt vagy tizenhat évtől kezdve mindenkinek van fogalma.

- S voltál-e már magad is szerelmes? - kérdé merengve a nő, a nélkül, hogy a leány szavaira ügyelt volna.

- Szerelmes? - kérdé Johanna s arcza egy pillanatra olvadékony lett. - Nem, soha, - viszonzá aztán határozott, majdnem hideg hangon.

- Ugy még nem éltél. Nem élet az, mit a szerelem verőfénye nélkül töltünk; sőt kietlen éj, melynek nincs napja, zordon hideg tél, melynek nincs viránya.

A leány komolyan állt előtte s szánakozva függeszté reá szemeit.

- Te, ugy-e, voltál szerelmes egykor? - kérdé aztán tőle.

Oktávie megrázkódott s mintegy magához jönni látszott. Ijedten tekintett a leányra, ki részvéttel nézett reá.

- Igen, mondá halkan, majdnem suttogva, szerettem egykor. Régen, alig tudom idejét, de emlékezem, hogy nagyon boldog valék.

- És nem szerettetél viszont - hogy nem annak vagy neje, a kit szerettél? Vagy meghalt? Akkor nem kellett volna többé férjhez menned!..

- Nem, nem halt meg, sőt nem is élt. Eszménykép volt az egész, ábránd, melyet az élet vajmi ritkán valósít.

- Eszményképet szerettél, mely nem élt, melyet csak magad alkotál? - kérdé csodálkozva a leány.

- Igen, viszonzá mosolyogva a nő, - eszményképet. Kinek nem volt egykor eszménykép, melyet éveken keresztül imádott s keresett az emberek között, de nem találta föl. S csak midőn egyedül volt, midőn magányos szobájában ábrándjaiba merülve ült, jött el hozzá ez alak s ő boldognak érzé magát. Nincs-e neked is ily ábrándképed, midőn egyedül ülsz s végig gondolsz multad eseményein s önkénytelen eszedbe jut a jövő, bájos mosolygó képekkel: nem jön-e feléd annak virágos utain egy alak, kinek közeledtére szived sebesebben dobog s kebled vágyva emelkedik? Szólj, nemde te is ismersz ily eszményképet?

A hang, a szavak oly élénkek, oly szenvedélyesek valának e beszéd alatt s Oktávie arcza lángolt, és keble oly élénken hullámzott, hogy mindez Johannára nem téveszté el hatását.

Percz alatt megjelent neki Arthur, a kevéssé ismert, de örökké maga elé képzelt érdekes fiatal férfi. Ragyogva a szellemi szépség s a testi erő bájaiban, melyeket a leány ábrándjai, élénk képzelő tehetsége még tündöklőbb, még kápráztatóbb szinekben festett.

Szemeit lesüté, sebes lélekzetét elfojtani igyekezett, de arczáról nem űzhette el a fölszálló pírt. Oktávie mosolyogva nézett reá.

- Látod, látod, - mondá kezét megfogva hogy te sem élsz ábrándok nélkül. Miért is? Tizennyolcz éves vagy, előtted egy egész élet áll, tele remény, tele kecsegtetéssel. Adja Isten, hogy ne csalódjál soha.

Kis ideig csend állott be, mindketten mély gondolatokba merültek.

- Az idő késő́re jár, két óra lesz. Mit gondolsz Johanna, hogy töltsük a napot? - kérdé Oktávie odahagyva helyét s más fordulatot akarva adni a társalgásnak.

- Ily időtájban ki szoktál kocsizni...

- Igaz, de ma nincs kedvem. Jer velem te is, beszélgetve hamarább telik az idő s én gyakran unom magam a kocsiban.

- Tudod, hogy sehova sem megyek.

- Gyászodnak féléve múlt s a kocsiban ülés valóban nem oly mulatság, mely a gyászszal össze ne férne.

- Az igaz, hanem én a szoros elvonultságot egyedül azért tettem, mert nem akarnám ittlétemet senkivel tudatni s ha veled kocsizni látnak, okvetetlen kérdezni fogják kilétemet.

- Oly fejes vagy Johanna, mondhatnám tulságos pontos föltételeidben. Soha sem láttam fiatal leányt, ki oly kevés vágyat érezne a szórakozásokra s ki oly mélyen tudna gyászolni, mint te.

A leány elkomolyodott.

- Ez az a csekélység, mit szegény atyámnak még tehetek - mondá elfogult, fátyolozott hangon.

- Tehát nem jösz?

- Meg fogsz bocsátani.

- Nem erőltetlek. Azonban neked oly jó izlésed van Johanna, mig távol leszek, határozd meg komornámnak, melyik ruhámat vegyem fel a mai estélyre. - Ma igen szép akarok lenni!

Johanna mosolyogva nézett reá.

- Ha az ellenkezőt akarnád, azt mindenesetre bajosabb volna elérni!

Oktávie arczán észrevehető öröm látszott.

- Ez az első bók, melyet tőled hallék, s hidd el, oly jól esik az, mint még az életben soha senkitől, mert tudom, hogy neked szivedből jön e dicséret.

- Arról meg lehetsz győződve, - viszonzá elpirulva Johanna, - különben nem mondanám.

Mindketten a mellékszobába távoztak.

Oktávie átöltözött s ez alatt befogni parancsolt. A kocsi rövid idő mulva előállt.

A nő az egész idő alatt megtartá vidám, derült kedvét s arczán mosoly, szemeiben élénkség tündöklött, midőn elhagyta a szobát s Johannával kezet fogott.

- Ma ritka jó kedvben van asszonyunk! - mondá majdnem csodálkozva a komorna Johannának, ki helyeslőleg bólintva fejével, szobáiba távozott.

VI.
Egy ifju elvei.

Ugyanaz nap délutánján haladt föl Ecsedy Arthur a »Károly herczeg« vendéglő lépcsőjén, és Scharnhorsték előszobájába lépett, hol az inas föltárá előtte a belső szobákba vezető ajtót.

Az ifju harcza utolsó találkozásunk óta sok részben megváltozott s bár, mint az olvasó emlékezni fog, vonásai akkor is komolyak és szomorúak voltak, jelenleg azonban határozott komolyság és bánat látszott egész külsején.

Midőn a társalgó terembe lépett, hol - a kapitányt és nejét a kandalló tüzénél találta, mely a még mindig szeles és hűvös bőjti napokban igen kellemes meleget árasztott - arczán alig látszott valamely változás s egy futó mosoly volt az, melylyel a háziakat köszönté, de a mely egy percz alatt ismét eltünt.

- Még mindig semmi jobb hír vagy fölvilágosítás? - kérdé, helyét elhagyva s vendégével kezet szorítva a kapitány.

- Nem is tudakozódtam újabban - viszonzá Arthur erőltetett, közönyös hangon, mialatt egy támlányban, melyet Scharnhorst a kandallóhoz gördített, helyet foglalt.

- Tehát fölhagytál a kutatással?

- Miután látom, hogy egy ideig minden fáradozás hasztalan. Mint tudod, Manchesterben a bankár, kinél Alpáry alkalmazásban volt, családjával együtt hosszabb időre Skócziába utazott s rajta kivül senki sem tud felvilágosítást adni a leányról. Csak annyit mondának a háznál, hol lakott, hogy nehány nap mulva Alpáry temetése után egy középkorú férfival elutazott; de hova, merre: azt senki sem tudja. A bankár levelemre még nem válaszolt, melyet Skócziába intéztem, hogy is, miután ügyeim végett lehetetlen vala Bécset oly sok időre elhagynom.

- Szegény Arthur, - mondá részvéttel Hermin, - önnek e dolog sok bajt okoz.

Az ifju mosolyogni próbált.

- Önmagam vagyok tán leginkább oka e bajoknak s így megérdemlem, ha könnyelmüségem büntetését éreznem kell.

- Ön igaztalan maga iránt. Hiszen számtalanszor említé, hogy lehetetlen volt Alpárynak adott igéretét beváltani, miután súlyos beteg lett és sokáig eszméletén kivül volt.

- Az igaz! Csakhogy ez már az év vége felé történt s majdnem egy egész év folyt le a nélkül, hogy fölkerestem volna őket.

- És miért nem tevé azt, holott a leány érdeklé s atyját oly nagyra becsülte.

- A legnevetségesb képzelődésből, melyet elég ügyetlenül á l l h a t a t o s s á g n a k nevezék. Egy ismert franczia bölcs mondja: »nincs oly erény és tulajdonság, mely a tulság által nevetségessé ne válnék.« Ez tökéletesen igaz és rajtam is beteljesült. Majdnem gyermekkoromban határzám el, hogy soha sem nősülök s midőn észrevevém, hogy Johanna látása veszélyes reám nézve, gyáván megfutottam e veszély elől s nem mertem szembenézni vele, hogy erő és határozottság által legyőzzem azt. Mint mondám, félve huzódtam vissza s végre is mit nyertem vele? Véget veték-e a keblemben támadt s megerősödött érdeknek azzal, hogy nem láttam őt? Kialudt-e szivemből az iránta égő vonzalom? Vagy csak enyhült, fogyott-e az egy csekély részben az idő s távollét által? Oly kérdések, melyekre igennel semmiesetre sem felelhetek.

Scharnhorst és neje hallgatva néztek Arthur izgatott és halavány arczára, mely egészen búskomoly lett e szavak alatt.

- Beszéljünk másról, - mondá most hirtelen Ecsedy, mintha véget akarna vetni gondolatainak. - Mennek ma önök szinházba?

- Nem, itthon töltjük az estét, nehányan theára jönnek hozzánk s reméljük, ön is itt marad.

- Ha nem untatja önöket roszkedvü arczom s megengedik, hogy a társalgásban inkább csak mint jámbor hallgató vegyek részt...

- Nem ugy tekintünk téged mint idegent, - mondá a kapitány, melegen nyujtva neki kezét. - Rosz kedved nincs terhünkre, habár óhajtanánk azt mielőbb eloszlatni.

- Talán el fog oszlani, - viszonzá az ifju sokkal komorabb hangon, semmint a kapitány és neje elhihették volna, hogy azt hiszi és reméli is, s nem csak pusztán mondja.

- Tegnap kerestelek, még pedig kétszer, de nem voltál honn, - mondá a kapitány.

- Igen sajnálom. De majdnem az egész napot távol töltém hazulról. Ezer kellemetlenségem van s alig várom, hogy elhagyhassam e várost, melyből azonban alkalmasint csak veletek egyszerre távozom.

- Miért nem jár társaságokba, hogy ideje jobban és sebesebben teljék. Mint mondá, volnának ismerősei, csak föl kellene őket keresni. Miért nem teszi? Talán szórakozhatnék?

- Higyje el, terhemre volna. Nehány férfi ismerősöm fölkeresém s gyakran majdnem megbántam már ezt is. Oly terhemre voltak üres fecsegéseikkel, melyek engem jelenleg annál kevésbbé érdekelhetnek, mert nem élek velök. Nem járok a nagy világba, nem veszek részt mulatságaikban, keveset törődöm a divatos szépségekkel, kik a farsang folytán előtérbe léptek, szóval egészen más úton haladok, mint ők, és semmi sem köt társaságukhoz, mely összetartana bennünket.

- S mi szándéka önnek, ha Bécset elhagyja? - kérdé Hermin.

- Egy időre haza megyek. Birtokaim egy kis részét visszaveszem bérlőimtől s gazdálkodni fogok.

- Ez nehezen fog jól menni, - mondá mosolyogva Hermin.

- Ki tudja? Végre is tétlenül nem élhetek. Minden embernek kell valamit tenni s meghálálni azt, hogy él. Némely ember soha sem találja meg azt a tért, melyre rendelve van s azon szerepkört, melyhez hivatása volna s így nincs egyéb, mint tenni azt, mi épen elébe akad s munkálni ott, hol lehet és hol arra előtte tér nyilik. Nekem egyedüli teendőm jelenleg a gazdálkodás s majd otthon, egyedül, magamba vonulva élem le napjaimat, mig tán egykor nyilvánosabb térre is léphetek.

- Házasodni s a falusi magányt enyhíteni hát csakugyan nincs szándéka?

- Nincs. Általában a házasságra nézve igen nevetségesnek találom: ha az valakinek föltett szándoka s éveken keresztül ugy készül ahhoz, mint valamely kikerülhetetlen rosz, vagy bekövetkezendő jóhoz készülni szoktunk. Szerintem véletlennek kell azt előidézni, hogy házasságra határozzuk magunkat s nem elv, hanem sziv vezessen a nőhöz, kit magunkhoz kötni akarunk. Én nem szándékoztam házasodni soha, de nem mondtam azt: hogy nem lehetne körülmény, melyben erre el határoznám magam. Sőt azt állítám mindig és most is: hogy az élet legvalódibb czélja a házasság - ha az olyan, a milyennek lennie kell. És ha én egy oly nőt találnék, ki óhajtásomnak megfelel s ki szeretne engem, valamint én is őt: ugy egy perczig sem haboznám azonnal megnősülni.

- Azt hiszem, az ön boldogságának legnagyobb akadálya az, hogy a nők irányában túlkövetelő. Annyit kiván tőlük, a mennyi gyarló földi lényben föl nem található.

- Legyen meggyőződve, hogy nem vagyok az, - viszonzá élénken Arthur. - Igényeim a legszerényebbek. Én a nőtől csupán azt kivánom, hogy valóban nő legyen.

- Azonban mily számtalan tulajdonság foglaltatik önnél ez egyetlen szóban. Tán oly tökélyesség, minőt földi lényben hiába keresünk.

- Csalódik, ha ezt hiszi. S hogy ne véljen oly követelőnek, elmondom, mit kivánok én egy nőtől. Mindenekelőtt legyen nő, azaz legyen annyi szive s szivében annyi érzés, a mennyivel minden valódi nőnek birnia kellene. Az ész foglaljon nála második helyet, szeressen előbb, azután itéljen; ott, hol itélnie kellene az észnek, szólaljon föl keblében a sziv, és enyhítse mindig itéletét. A nő, ki csak külső szépséggel bir, hasonló az illattalan virághoz s azért én még azt sem kivánom, hogy igen szép legyen, de legyen vonzó, szelid és kellemes külsejü. Szemeiben tiszta önérzet, ajkain nyájas mosoly, hangjában érzés, modorán szelidség, szeretet, szavaiban kimélet mások hibái, itéletében elnézés minden földi gyengeség iránt - s ime, előttünk áll a nő, ki nekem eszményképem s melyet a valóságban épen azért oly nehéz föltalálni, mert igen kevés tulajdonsággal kell birnia; csupán szivvel, sok szivvel, de a mi bájos hölgyeink minden egyébből elég sokat nyujtanak, csupán csak ebből keveset.

A kapitány és neje komolyan néztek a beszélő arczára, ki izgatott hangon s tulságos élénkséggel mondá el szavait.

- Higyjék el, - folytatá kis szünet után, - oly jól esik nekem önökhöz jönni s látnom, mily boldogok. Mindkét nővéremet szeretem s mégis alig megyek hozzájuk, miután rosz, vagy inkább szerencsétlen házasságban élnek. Pedig nem oly házasságok ezek, minőt a világ rosz házasságnak szokott nevezni; sőt egészen olyan, minőnek egy divatszerinti házasságnak lenni kell. Férj és nő nem szereti egymást, tehát jól kijönnek, mert nem törődnek egymás tetteivel. A férj örökösen házon-kivül van s nővérem, bár egyedül sokat únja magát, de nem várja, nem óhajtja férjét. Örül, ha távol időz, és soha sem aggódik miatta. Soha nem vitatkoznak, udvariasak egymás iránt s csak én, ki évenként egyszer látom szegény nővéremet, veszem észre arczának eltünt rózsáit, melyre, hogy voltak, talán már maga sem emlékezik. És e tudat nekem borzasztó; kínzóbb mint nekik, miután ők tán megszokták már s észre sem veszik többé.

- S másik testvére sem boldogabb? - kérdé részvéttel Hermin.

- Ép úgy él, mint nénje. Pedig mindketten magok választák férjöket. Esküvőjük előtt azt hivék: mert vőlegényük gazdag, mert jó nevü és jól nevelt emberek, tehát okvetlenül boldogok lesznek velök.

- Tehát nem szerelemből történt egybekelésük?

- Azaz ők azt állíták s tán hitték is akkor, hogy szerelmesek. A kevés szerelmet azonban alig próbálja meg jobban és hűti le hamarább valami, mint a házasság. Tán így jártak az én nővéreim is.

- Ej Ecsedy, - mondá élénken Hermin - ön is boldog leend egykor, mint mi vagyunk, csak hogy nem kell minden leányt egyformán kedély nélkülinek és szivtelennek tekinteni s figyelemre se méltatni. Az igazgyöngyöt is a tenger mélyéről hozzák s mennyi salak közől kell azt kihalászni. Hitte volna-e azt valaha rólam, hogy jó, hű és szerető feleség leszek. Hiszen ön könnyelmű leánynak tarthatott engem, - mondá nevetve Hermin. - Higyje el, a nő mindig tökéletlen lény - mig nem szeret s csak a férfi és a szerelem képes őt nemessé, jóvá és föláldozóvá tenni.

Arthur komolyan tekintett a beszélőre e szavak alatt.

- Csalódik, ha azt hiszi, hogy én önt perczig is könnyelmű leánynak tartám. Szenvedélyesnek, ki sziveért sokat, mindent tudna áldozni, - de könnyelműnek soha sem!

- És ön még sem tudott volna szeretni engem; pedig csak kis idő előtt azt állítá, hogy a nőnél csak szivet, szerelmet keres s még nagy külső szépséget sem, folytatá hamis, ingerkedő hangon Hermin.

- Az egészen más! Hiszen alig ismertem önt, - viszonzá némi zavarral Arthur.

- Csalódik édes Arthur! Nem rövid ismeretségünk volt oka annak, hanem hogy nem tetszettem önnek. Legfőképpen pedig, hogy másba volt szerelmes.

- Kegyed mindent-tudó. Oly dolgokat is tud, melyekről én mit sem gyanítok!

- Ön évek óta ábrándozik Alpáry Johannáról s önmaga előtt is titkolja - hogy szerelmes bele.

- Nem vagyok már oly gyermek, hogy érzéseim felől tisztában ne volnék, - viszonzá mosolygva Ecsedy - s érzem azt, hogy Johanna az egyedüli lény, kihez vonzalmat, ragaszkodást éreztem. Azonban egészen más érzés ez, mint a szerelem. Tán még szellemibb annál. Látva őt, mindig Heinének egy verse jutott eszembe, nem tudom, ismerik-e önök?

»Du bist wie eine Blume,
So hold, so schön, so rein;
Ich schau dich an und Wehmuth
Dringt mir in’s Herz hinein.

Mir ist als oh ich die Hände
Auf’s Haupt dir legen sollt;
Und beten, dass Gott dich erhalte,
So schön, so rein, so hold.«

- Te oly érdekesnek fested e leányt, - mondá a kapitány - hogy szinte vágyat érez az ember mielébb látni őt.

- Mint Ecsedy mondja, igen szép, jegyzé meg Hermin.

- Rendkivül szép, - viszonzá melegen s lelkesülten Arthur. Oly szép, minőt alig látni egy egész életen keresztül s oly igénytelen és ártatlan, minő csak egy gyermek lehet. Sokszor, ha rá tekinték, azt hivém, nem is földi lény, csak egy szép gondolat.

Férj és nő jelentőleg néztek egymásra, mialatt Arthur ábrándosan hajtá fejét kezére s karja a támlány karjára volt támasztva.

- Ne beszéljünk róla, mondá aztán sebesen - s fölemelé fejét. Ez igen kellemetlen tárgy nekem. Szokásom ellenére ábrándossá tesz s ma éppen nagyon gyakorlatiasnak kell látszanom!

- Miért éppen ma? - kérdé Hermin.

- Mert ma még egy igen kellemetlen dolgot kell tisztába hoznom, melynél nem szabad ingadozónak, sőt igen is határozottnak, mondhatnám hidegnek kell látszanom.

- Ma még, hisz ön megigérte, hogy itt tölti az estét? - kérdé aggódva s kellemetlen meglepetéssel a kapitányné.

Arthur nevetett.

- Az igaz s engedelmével itt is fogom tölteni azt; de azért a világon sok dolog összeegyeztethető, melyet megmagyaráznunk azonban nem lehet.

- Ah, - titkos ügy?

- Igen komoly, kellemetlen ügy, melynek oly véletlenül lettem részesévé, mint a mily nehéz azt most kiegyenlítenem, - viszonzá komoly hangon Arthur.

- Csak határozottság! - szólt tréfásan a kapitány.

- És fásultság, - mondá kissé kedvetlenül Arthur. Valóban az élet csupa ellentétek és összeütközésekből áll. Egészen elszomorodik az ember, ha a világ folyását látja, mint van a sors által a szivtelen az érzőhöz s a lélek nélküli a legszellemesb lényhez lánczolva. Mi aztán a legtermészetesb következmény, mint az, hogy mindenki segíteni akar magán s ki-ki valamely tulajdonsága árán teszi. Egyik a becsületet, másik az erényt, harmadik az önérzetet veti oda, hogy néhány boldog napot s kis kárpótlást szerezzen szenvedéseiért. Minden szerep közt a világon a leghálátlanabb azoké, kik az ily számtalan tévelygőket a jó útra kivánják visszatéríteni.

- Ma nagyon szomorú hangulatban vagy Arthur, - mondá Scharnhorst! Csak nem akarsz térítő lenni.

- Ha alkalmam volna reá, miért ne?

- Daczára, hogy magad elismered: mily czélnélküli és hálátlan szerep ez az életben.

- Háládatlan igen, de czélnélküli nem. Nagy fáradtsággal elérjük a czélt, csakhogy többnyire magunkat tesszük neheztelés vagy gyűlölet tárgyává. Ezt azonban a jóért mindig lehet koczkáztatnunk.

- Nővel szemben is? - kérdé mosolygva s kissé kételkedő hangon a kapitány.

- Mindenesetre, ha a nő nincs még azon a fokon alól, hogy már csak sülyednie, de emelkedni többé nem lehet neki. Ha fölül van még, akkor érdemes fáradni és tenni érte s mindjárt az első lépésnél visszariasztani, melyet ingatag alapra szándékozott tenni.

- Nagyon közönyös nő az előttünk, kinek visszariasztásán gondolkozunk, - mondá a kapitány.

- Sőt ellenkezőleg barátom, viszonzá élénken Arthur, - csak ott képes mindenki sokat áldozni és fáradni, hol a személy vagy tárgy nem közönyös neki.

- Egyszer már szóltunk e tárgyról Arthur - s akkor is túlságos voltál állításodban. Ha jól emlékszem, férjes nőkről volt szó?...

- Azokról.

- Szavaidból az tünt ki, hogy ily asszonynyal nem kezdenél viszonyt.

- Méltatlan, a férfihoz nem illő dolognak tartom az áluton való haladást s a házasélet kifosztását.

- De ha a nő teszi az első lépést?

- Megakadályozom, hogy többet ne tehesse.

- De ha igyekezeted nem használ?

- Fog használni, - mondá határozottan Arthur, s arcza lángolt. - Nincs nő, ki megszégyenülni akarna!

- Ön derék ember Arthur, - szólt helyéről fölugorva Hermin s megszorítá az ifju kezét, ki láthatólag föl volt izgatva s észrevehető volt rajta, hogy lelkét ilyféle eszmék foglalkoztatják.

- Minden nő ezt fogja neked mondani, - szólt nevetve a kapitány, - de minden férfi természetellenesnek találja szavaidat.

- Legalább valami szokatlan; - viszonzá gúnyos tréfával Arthur.

VII.
Légyott.

Két óra múlt éjfél után s a Heinburg-házban kialudtak a lámpák, megürültek a termek, melyekben kis idő előtt még fényes tánczoló csoportok hullámzottak, s a portás, bezárván az utolsó kirobogó kocsi után a kaput, maga is nyugalomra tért.

A mai estély a rendes fénynyel ment véghez, de nem volt oly víg, mint egyébkor szokott lenni.

Oktávien az egész estén valami szokatlanúl izgatott nyugtalanság látszott s jó kedve erőltetett, mosolya betanult volt, melyen mindenki látta, hogy az nem a szivből jön s így nem természetes.

Heinburg hasonlón komoly maradt s neki még erőltetett mosolya és jó kedve sem volt. Arcza feszült, merev kifejezésü, mint rendesen, ha belsejét kellemetlen érzés tölté el; s szemei gyakran függtek Oktávien és homloka ilyenkor sötét redőkbe vonult.

E napon kellemetlensége volt.

Este felé, midőn hazatért, a félhomályban egy férfit látott az udvarból szemközt jőni, kiben azonnal Imrére ismert.

Arczát a vér lepte el s haragja boszús szavában nyilatkozott.

- Mi dolgod itt? - kérdé haragos hangon a fiutól. Kitiltottalak a házból s te elég arczátlan vagy ide belépni, szoros tilalmam ellenére.

Imre szó nélkül akart távozni.

- Felelj! kiálta heves hangon a bankár, a fiu hallgatását dacznak véve. - Ki engedelmével jöttél ide?

- Nehány darab ruhám maradt itt s azért jövék, - mondá kissé zavart hangon a fiu.

- Hol, kinél vannak a ruhák? Mint látom, most nem viszed azokat magaddal?

- Már elküldték utánam s én még nem kaptam meg.

- Ismét egész halmaza a hazugságnak, mondá boszúsan a bankár. - Szólj, akarom tudni, mit viszesz. Mutasd zsebeidet.

- Uram! - mondá daczosan tekintve Heinburgra a fiu. - Én nem vagyok többé szolgálatában s tetteimet és zsebeimet fürkészni nincs joga!

A bankár egész halavány lett a dühtől s kezének mozdulatán észrevehető volt, hogy e szemtelenségért tettleg akart elégtételt venni, de csak egy perczig tartott a fölindulás, azután erőt véve magán, nyugodtan szólt:

- Kinek a szolgálatában vagy? Majd uraddal fogok beszélni.

- Nem szolgálok, - mondá büszkén a fiu. - Nem szorultam reá.

- Jól van, - szólt Heinburg - tehát nem szolgálsz s így urad dolgaiban nem jártál. Akarom tudni, ki és mi miatt jöttél ide!

- Ruháimért, viszonzá most egészen nyugodtan Imre.

- Kinél voltak ruháid?

- Szekrényemben maradtak, melynek kulcsát magammal vittem.

- És mégis utánad küdték azokat, - szólt gúnyosan Heinburg. Most újra tudtodra adom, hogy e házból e pillanatban takarodjál s ha még egyszer itt látlak, mint ebet vettetlek ki a kapun.

Heinburg e szavak után ingerülten haladt föl a lépcsőn s szobájában egy pamlagra veté magát. Keblét keserüség tölté el, mert nem is kételkedett, hogy Imre Oktávie pártfogoltja s talán még több is történik; talán az ő megbizásait végzi a fiu.

Mik lehetnek e megbizások! Mindenesetre titkosak, melyeket másra bizni nem mer, mit férje előtt titkolni akar.

A bankár keserü, heves érzelmekkel küzdött.

- Kilencz évig vakon hittem e nőnek, gondolá ingerülten s ő meglehet, kilencz évig zsákmányolta ki e bizalmat. Mindent tettem érte, elhalmoztam mindennel, a mit egy nő kivánhat s ő, az egykor szegény leány, kilencz éven keresztül egyike volt a legdiszesebben, legfényesebben élő nőknek, és neki ez mind nem elég. Ő divatos, nagyvilági hölgy akar lenni, egy ilyennek minden pompájával, minden hibájával együtt. Egykor azt hivém: szeret. Ő maga mondá, hogy csak hű nőm akart lenni. Szememre veté, hogy soha gyengédséggel, soha szeretettel nem közeledtem hozzá s a sziv szerelem után vágyik - mondá. De hát miben áll a szerelem? Nem abban-e: ha a nőt minden kényelemmel és fénynyel halmozzuk el? Ha korlátlan szabadsága van; nem lát szükséget, hiányt semmiben; mindennel bir, mi a földi jóléthez, kényelemhez tartozik s mindezt férje által birja, ki nélkül szegény volna s tán nélkülözne egy egész életen keresztül. S Oktávie mégis azt mondja, én soha sem szerettem őt!

E gondolatra gúnyosan elmosolyodott. Tán az a szerelem, ha valaki éhezik, fázik azzal, kit magához csatol; egyetlen jó napot sem tud neki adni, de naphosszat érzelmeiről beszél, az isteni szerelemről, a költői lemondásról, és a regényes nélkülözések bájaival vigasztalja nejét és magát. Ez tán a szerelem s az ily férfi érdemes arra, hogy neje szeresse s hogy hű legyen hozzá a sírig?

Önkénytelenül ujra elmosolyodott.

Szeretném Oktáviet egy szegényes szobában látni. A kályha hidegen elhagyva állna fa hiányában. Ruhája fakó, szinehagyott volna. Arcza halavány. De mellette egy mély szivű férj, ki heves szavakkal tartaná őt, tüzesen beszélne lobogó szerelméről, mig körülöttük egy sereg éhes gyermek...

»Gyermek!« gondolá aztán s önkéntelenül megdöbbent e gondolatra.

Oktávienak nincsen gyermeke!

Ez eddig eszébe sem jutott s ez kellemetlen gondolat volt neki. A nőre nézve kipótolhatatlan csapás, ha nincs gyermeke. Nincs, mi napjait elfoglalja, nincsenek reményei a jövőre nézve, nincs, mit az évek multával várjon; nincs, miért saját jövőjét elfelejtesse, hogy gyermekei jövőjében találja fel múltját.

Örökké saját magára gondol. Ruháival és regényolvasással tölti minden idejét. E könyvek megtanitják, hogyan kell kárpótolni az élet hiányait. Majd mindenikben egy-egy szép nő játsza végig a legtarkább szerepet. Ez eszmék élénk izgatottságban tarták a bankárt. Elhagyta helyét s föl s alá járt-kelt a szobában.

- Mindegy, gondolá végre határozottan. A nő hibáját, hűtlenségét és tévedését nem mentheti semmi. Oktávieért én annyit tettem, a mennyit ő egész életén át nem hálálhat meg, ha minden idejét erre fordítja is. Vigyázni fogok minden tettére s e nyomorult nőcsábító Ecsedyt kérdőre vonom, ha valami kiderül reá. - Ah, mint utálom e semmittevő hadat! Mily hasztalan él az ilyenféle ember, ki egész életében őseit számlálja s azok érdemeiben kevélykedik. A munkával foglalkozó embert megveti, egy polgárleányt nem venne nőül, de elég nyomorult az ily

lenézett ember nejét álnokul elcsábítani. Ez összefér nemesi büszkeségével, ez nem vet homályt szivére és őseire. - De vigyázni fogok! Minden arra mutat, hogy Oktávie titkot rejteget.

E határozat nyugodtabbá tevé, de, mint mondtuk, jó kedve nem tért vissza az estély alatt. Ez minden vendégének föltünt, csak Oktávienak nem, ki sokkal érdekesb dolgokkal volt elfoglalva, semhogy férjére ügyelhetett volna.

Az estélynek vége volt, ki-ki nyugalomra hajtá fejét s Oktávie is szobáiba vonult.

Feszes báli ruháját levetve, izléses fehér kashemir pongyolát öltött föl. A pompás gyémánt tűket kivették hajából, melyek azt összetarták s koromfekete fürtei a fehér ruhára omlottak, oly ellentétet képezve, mint az ében és alabástrom.

- Nincs többé szükségem semmire, - mondá a komornának s az a kandalló tüzére pár hasábot téve, kissé csodálkozó szemekkel távozott el. Még soha sem történt, hogy Oktávie maga vetkőzött volna le. A nő egy pillanatig habozva állt. Oly izgatottság látszott erőt venni rajta, melyet csak a legnagyobb küzdéssel birt lecsillapítani. Egy gyertyát ragadott föl s az ablak párkányára tette.

Keble lázasan emelkedett, szive dobogását hallani lehetett s az órára tekintett. Két óra mult, ... s egy ideig néma csend, csak a nő lélekzetét lehetett hallani.

Az izgatottság újra erőt látszott rajta venni s nem birva magával, térdre rogyott.

- Istenem, - mondá, kezeit összekulcsolva s feje keblére hanyatlott; - bocsásd meg nekem e tettemet. Rettenetes az élet szerelem nélkül; végy el tőlem mindent, csak Arthur szerelmét add nekem. Inség, nyomor, nélkülözés legyen osztályrészem, csak vonzalmát birjam, csak egy évet engedj élnem, de ezt érte vele. Nélküle átok az nekem!...

Szünet állt be. A kandalló tüze nagyot pattant s Oktávie riadva hagyta el helyét.

Neszt hallott kivülről. A Johanna szobáiba vezető ajtón halk kopogást s ő sietve közeledett és habozás nélkül nyitá föl azt, melyen keresztül két férfi lépett be. Arthur és vezetője - Imre voltak.

- Lent a lépcsőkön fogok várni, - mondá Imre s távozott, mialatt Arthur bő fekete köpenyét egy székre tevé s Oktávienak nyujtá kezét.

- Köszönöm, nagyon köszönöm, hogy eljött, - mondá a nő s szenvedélyesen szorítá ajkaihoz az ifju kezét. Arthur szokatlan halovány és fölindult volt.

- Kegyed hetek óta kivánja, sürgeti ezt, - szólt kissé elfogultan Arthur s hangján izgatottság látszott.

- Mily halovány ön! Mily szomorú egész arcza s kezei mily idegesen reszketnek. Valami baja van! Beteg volt, mióta nem láttuk egymást? - kérdé aggódva Oktávie. Oh jőjön, jőjön, üljünk ide a kandalló elé, melegedjék fel, átfázott, jól fog esni a tűz melege.

Helyet foglaltak, - a nő egy magas támláju karszékben, az ifju közel hozzá alacsony kereveten.

- Mily régen nem láttuk egymást, - szólt sóhajtva Oktávie. - Hetek és hetek múltak azóta! Sokat szenvedtem, sokat sírtam ez idő alatt. S ön nekem mindössze csak két levelet írt.

- Az írás veszélylyel jár Oktávie! Önnek férje van, világi állása, jó hirneve, melyet koczkáztatni mind nem szabad s Imrét kivéve, egyetlen hű cselédje sincs.

- De itt van ő. Reá mindent bizhatunk. Hü, hallgatag és háladatos s nincs mitől félni, ha ő egyszer magára vállalt valamit.

- De neki nem szabad e házba lépni. Kegyed még nem is tudja, hogy ma férjével találkozott, a ki ujolag kitiltá őt.

- Ez már baj. Nagy ügyetlenség tőle, hogy jobban nem vigyáz; - viszonzá nyugtalanul a nő.

Arthur a lángoló hasábokra függeszté szemeit s arczán habozás látszott.

Oktávie ez alatt figyelmesen nézett reá s vonásain érzékenység, szemeiben szomorúság volt észrevehető.

- És önnek semmi szava, semmi kérdése sincs hozzám, ily hosszu idő után? - kérdé fátyolozott hangon.

Arthur hirtelen, élénken kapta föl mélázó szemét.

- Van Oktávie! - mondá halk és mégis erőteljes hangon. - Van mit mondani akarok, és épen azért jöttem most ily időben ide, mert oly dolgokról kell önnel szólanom, mire sok idő és hosszas beszélgetés kell s melynél engem félre értenie nem szabad.

E szavak szelid, komoly, de igen határozottan hangoztak s az ifju halvány arcza kipirult és tekintetét bár nyájasan, de nem szerelemmel függeszté a nőre, ki csodálkozva tekintett reá.

- Szóljon, - mondá izgatott hangon...

- Különös dolgokat kell önnek mondanom Oktávie, melyek visszásaknak, tán nevetségeseknek fognak kegyed előtt tetszeni s melyeket most, ily időben, ön a legkevésbbé várna tőlem. Azonban mindketten tudjuk, hogy találkoznunk sehol és semmi módon nem lehet. Ismeretségünk véletlenségek által annyira ment, hogy ily állapotban nem maradhat az s vagy előbbre halad, vagy közös megegyezéssel föl kell azt végképen bontanunk...

Oktávie halálsáppadt lőn e szavakra s székében hátra dőlve, kezeit görcsösen szorítá össze, mialatt tekintete sötéten, mondhatni mereven függött a beszélőn, kinek vonásai most már teljesen nyugodtak voltak.

- Kegyed jól fog emlékezni, - folytatá az ifju - első találkozásunkra, midőn én, a kegyed felszólítására, bemutattatám önnél magam. Emlékezni fog, midőn hitt, hogy látogassam meg többször is. Én ujra eljövék, mert nem akartam udvariatlannak látszani. Azután bevallá nekem szerelmét; mondá, hogy boldogtalan, hogy férje érzéketlenül hideg, hogy szerencsétlenné teszi önt s alig van életének czélja...

- Emlékezem, - mondá halkan, sebesen lélegzve a nő.

- Ezek mind hirtelen, egymásután történtek, én nem idéztem elő. Ön oly különös bizalmat érzett hozzám. Vallomásai után egyideig nem találkozánk, mig végre ujra összejövén, ismételtük a régit s én bevallám önnek, hogy évek óta egy leányt szeretek, szivem tehát nem szabad!

- Azt is mondá, hogy házasodni nem szándékozik s előttem egy leány iránti szerelmének semmi czélja nem lehetett.

- Igaza van, azt is mondám. De önt ekkor már másnak ismertem, mint hogy azon, irántam érzett szerelmének is rám nézve bármely czélja lehetett volna. Ön oly szép, csábító, s oly ellenállhatatlan minden férfi szemében; egy szavába kerül s egész sereg imádó hever lábainál. Lábainál hevernék most én is, ha ön kevésbé volna jó, erényes és önző s kevesebb szerelmet igért volna nekem, és tőlem nem kivánna egyebet, csak hogy lábainál heverve, ne gondoljak másra, csak a jelen perczeire.

A nő csodálkozva tekintett rá.

- Lássa, Oktávie, - folytatá, szeliden fogva meg a nő kezét s nyájasan, majdnem biztatóan tekintve reá, - azért beszélek így önnel, mert nemcsak szép, nemcsak csábító, de jó, erényes és föláldozó is. Oly szivvel bir, mely sokat érve, sokat nyujt, de sokat is kiván. - Ön nem tartozik ama könnyelmű nők közé, kikkel a férfi mulat, örül, és aztán nincsenek iránta kötelességei. Az ön szivét kijátszani nem szabad s szentségtörő volna az a férfi, ki önnek szerelmet merne hazudni, a nélkül, hogy azt érezné, s jaj volna önnek, ha ujra csalódnia kellene. Keserü iskola ez az élet, s ha ön csak kis részben ismerné is azt, nem állítaná szerencsétlennek magát. Az ön élete egy csendes őszi naphoz volt eddig hasonló, melynek borús egén nem törhet keresztül a nap nyájas sugara, de zivatarai sincsenek. Higyje el, ez nem a legroszabb. Higyje el, kevés ember az, ki elmondhatja magáról: »én teljesen boldog vagyok,« s mindenkinek hiányzik valami arra, hogy elégedett legyen. A legtöbb ember soha sem élvezi a jelent, mindig mást kiván, vagy elérhetetlen vágyakat űz s végre annyit remélt s oly gyakran csalódott, hogy már csak félni tud. - Lássa ön, - folytatá élénken az ifju, - én napokon, heteken át küzdöttem a gondolatokkal, melyeket önnek most mondani akarok. Tudtam, hogy szeret, hogy csak tőlem függ, miként a leggazdagabb, legirigylendőbb lény legyek a földön s egyideig oly boldog napokat töltsek, minőt csak halandó e földön tölthet. De mindez a kecsegtetés nem birt erőt venni becsületérzésemen. Én eljöttem, hogy megmondjam önnek: miként nem csalhatom meg, nem zsákmányolhatom ki önnek bizalmát, nem áldozhatom föl lelki nyugalmát azért, hogy egy ideig örömeket nyujtson nekem s nem hazudok szerelmet, midőn azt nem érzek. Bocsásson meg ez őszinte szavaimért - folytatá Oktávie lábaihoz térdelve, s bátran tekintve rá, őszinte szemekkel, melyekben bizalom és meggyőződés tükröződék. Ne higyje, hogy vissza-utasítom önnek szerelmét. Ne higyje, hogy különcz akarok lenni. Legyen meggyőződve, hogy tettem és határozatom a legjobb szándékból ered s hogy e határozatnál kettőnk közül nem ön a vesztes fél, hanem egyedül én vagyok az.

Oktávie ez egész beszéd alatt sötéten függeszté szemeit az ifjura s eleinte arczán merev s oly természetlen kifejezés látszott, hogy Arthur nyugtalanul nézett reá. A beszéd vége felé azon-ban elveszté merevségét; vonásain megindultság, fájdalom volt észrevehető s kezeit arczára szorítva, hosszu finom ujjai között könycseppek hulltak alá.

Ecsedy megkönnyebbülve látta ezt. Tudta, hogy e könyek enyhítik fájdalmát s természetesebb érzéseket költenek keblében. Elhallgatott, visszaült helyére s fejét kezére hajtva, a kandalló parázsain mélázott.

Tán eszébe jutott az, kiért ez áldozatot teszi. Arra gondolt, ki tán valamely más országban, másért lángol, s reá nem is gondol s ki ez áldozatot tudva, meglehet nevetne rajta.

Hol van a férfi, ki az ily áldozatot méltányolná, és nem nevetné ki? Hol az, ki el hagyná futni az ily kinálkozó alkalmat, mely egy szép asszony képében elébe akad?

Tán lesznek még is, kik nem így itélnek hősünk tette fölött s kik elfogják hinni azt, hogy vannak férfiak, kik a nőt még akkor sem tekintik egészen mindennapi lénynek, ha az gyenge és ingadoz az erény útjain s hogy némely ember szivében élhet oly erős szerelem, melyért - ha az tán nem viszonoztatnék is - kárpótlást találni sok ideig, vagy tán soha sem bir.

- Miért nem mondta ezt nekem hetek előtt? - szólt keserü, szenvedélyes hangon Oktávie. - Miért engedte a dolgot idáig jutni, honnét a visszalépés a kétségbeesést idézi elő. - Ön nagynak, nemesnek véli e tettében magát, pedig nem egyéb képzelgőnél, ki ferde ábrándokért egy szerető sziv nyugalmát áldozza föl. - Ön mer beszélni azokról a világi hiuságokról és önzésről, melyeknek a férfiak a nőt zsákmányul vetik, ön, - ki egy asszony szerelmét, boldog-talanságát, szenvedését hidegen, megindulás nélkül tudja végignézni s egy szép beszédet mond kárpótlásul neki, hogy majd legyen min elmélkednie, midőn szivét fájdalmak gyötrik?...

Arthur komolyan, földindulás nélkül hallgatá a nő kitörő szenvedélyes szavait. Tán jól esett neki, hogy annak szenvedélyes természete végre kitört s nagy fájdalma az által tán enyhülni fog. Hagyta beszélni őt, komoly, mély tüzű szemei részvéttel függtek rajta s végig várta, mit az mondani akart.

- Legyen igazságos, - szólt aztán nyugodtan, majdnem kérő hangon. - Gondolja meg Oktávie, én idéztem-e elő az ön szenvedéseit? Én valék az, ki szerelemről beszélt? ki csak perczig is le akartam volna téríteni a kötelesség útjairól, melyen eddig haladt?

Szünet állt be, a nő sötéten meresztő szemeit maga elé.

- Nekem nincsenek kötelességeim! - mondá aztán komoran.

- Ki mondhatja ezt! - szólt sóhajtva az ifju. Kinek nincsenek az életben kötelességei. Kegyed férjnél van, ifju és gazdag s ez három oly körülmény, mely egyenként is nagy kötelességeket rejt magában. A férjes nőt, Oktávie, sem boldogtalansága, sem férje viselete nem mentheti fel kötelességei alól, mivel állásának és önmagának tartozik. Az ifjuság egy hosszú jövő magvait hordja önmagában s hogy a későbbi korban boldogok lehessünk, ifjuságunk kötelességeit be kell töltenünk! És végre a gazdagság, az oly vagyon, mint az öné Oktávie, mennyi tartozással jár a szegények, az elhagyottak iránt. Mily kevésbe kerül önnek, hogy számtalan könyet szárítson föl, és áldást, hálát keltsen ezer meg ezer szivben önmaga iránt. És kegyed állítja, hogy nincsenek kötelességei!

- Képzelgés, - mondá sötéten elpirulva Oktávie. - Mindez keveset ér, ha boldogtalan vagyok. Férjem rég eltaszított hidegsége által önmagától s fölbontá a házas élet kötelékeit; gyermekem nincs, kinek jövője miatt élni kivánnék; a hála, áldás szép, de nem elégítheti ki a szivet, s én ugy szeretem önt, hogy csalatva látván magamat, meg kell őrülnöm!

- Nem, nem Oktávie, nyugodjék meg - szólt élénken fogva meg kezét Arthur. Férje szive vissza fog önhöz hajolni. Hagyjon föl álmodozásaival a szerelemre nézve. Ez csak csalódást és szenvedést okozna önnek. Az élet nemcsak hogy mindennapi, de mindennapiasságot is követel mindenkitől s legtöbbször keserüen bünteti az ábrándozást.

- Azt hiszi ön, mindig oly szerencsétlen volnék, mint most? Mindenki visszautasítana, mint ön? - kérdé keserü gúnynyal a nő.

- Nem hiszem. Ön oly szép, bájos és vonzó, hogy bárki is lábaihoz borul a legelső jó szóra, a mit neki ad. De a szenvedély, az első mámor, oly hosszu leend-e, mint azt ön megérdemlené - azt nem tudom. Melyik férfi az, ki ily szerelemre egy éltet, egy egész jövőt áldoz? Talál-e kegyed egy ilyet? És ha csalódott, lesz-e ereje csalódását elnémitani, fájdalmát legyőzni és élni egy oly pusztaságban, mely az élvezet és boldogság édene után mindenétől megfosztott, kirablott, kietlen sivatagnak fog tetszeni.

- Borzasztó, borzasztó, - sóhajtá, fejét kezeibe temetve Oktávie.

- Bocsásson meg, hogy az életet oly hiven festem; de meg akarom, meg kell önt annak veszélyeitől mentenem, - mondá Arthur, hozzá lépve s kezét megfogva.

E perczben nesz hallatszott az ajtón. Arthur kérdőleg nézett a nőre, ki fejét hallgatózva fordítá arra.

- Léptek; - mondá az ifju.

- Tán Imre jön, - viszonzá Oktávie.

Ujra csend lett, nem hallatszott semmi.

- Ideje lesz távoznom, - szólt Arthur. - Oktávie, bocsásson meg nekem!

- Nekem kellene ezt kérnem, hogy untatám; viszonzá keserüen a nő s szemei könyesek lettek.

- Még mindig az a keserü hang. Ne igyekezzék szomorúbbá tenni a valót, - mondá sóhajtva Arthur s bensőleg fogá meg kezét.

Ekkor azonban tisztábban kivehető lett a már megszünt zaj. Siető léptek valának hallhatók s pillanat alatt föltárult az átelleni ajtó, melyen az ifju jött, s melyet Oktávie elfelejtett bezárni s azon egy alak lépett be. Arcza halvány volt, arany haja rendetlenül ömlött végig hófehér pongyoláján, kezében gyertya s az egész oly meglepő, mint egy álomban látott tünemény.

Az ifju fölugrott helyéről s önkénytelen fölkiáltás tört ki ajkán. Megmerevedve állt s nézett ez alakra. Nem tudta, álmában látja-e, vagy a mennyből szállt alá.

- Johanna! - kiálta rémülten Oktávie, mig a leány egész testében reszketett. Ecsedyt megismerte.

- Siessen, - mondá elfojtott, hebegő hangon neki. Nem menekülhet, c s a k a z é n s z o - b á m b a. Ott rejtőzhetik el!

- Mi történt? - kérdé holt-halaványan a nő s nem volt ereje elhagyni helyét. Ekkor kopogás hallatszott a másik szoba ajtaján.

- Siessen, - ismétlé az ifjuhoz fordulva Johanna. S hozzá futott, megragadta kezét és a külső szoba felé vezette. Arthur követé őt. Mintha delejes álomban látta volna ez alakot, e jelenet oly megfoghatatlan volt neki. E helyen, ily körülmények között, ily öltözetben jelen meg neki az, kiért heteket utazott, kinek föltalálásáért éveket adott volna, kiről már le akart mondani s kiről néhány percz előtt, mint egy távoli, más országban levő lényről álmodozott.

Kezével egy pillanatra eltakará szemeit: oly kápráztató volt e látvány. Idegeiben hőséget érzett a reszkető jéghideg kis kéz érintésére, mely őt a másik szoba felé vonta. Mellette haladt, keze kezében volt, arczát közelről látta, és - kételkedett, ha nem álmodik-e?

A mellékszobán át egy ajtóhoz értek.

- Lépjen be, - mondá sebesen Johanna, megnyitva azt. - S menjen a belső szobába? - tevé hozzá akadozva és mélyen elpirulva.

Arthur belépett s ő betevé utána az ajtót. Azután sebesen a folyosóra nyiló ajtóhoz közeledék, hol a kopogtatás ismételve s mind erősebben hangzott.

- Ki az? - kérdé nyugodt, csengő hangon.

- Heinburg! - viszonzá kivülről a háziúr. Mulhatlanul be kell mennem.

- Egy perczig várjon csak, - viszonzá Johanna, megpillantva a nyitott ajtón át Arthur köpenyét, azt magára vette s kinyitá az ajtót.

A bankár belépett.

Arcza sötét, fenyegető és izgatott volt s bámulva ismeré meg Johannát.

- Ön itt bárónő? - kérdé s álmélkodva tekintett rá.

- Én is azt kérdezhetném? - viszonzá a leány, mosolyt erőltetve ajkaira.

- És Oktávie?

- Szobájában van. Roszul érzi magát. Fölizgatá a táncz, a mulatság s még nem f e k ü d - t ü n k le, - mondá Johanna, a többes számot megnyomva. A bankár Oktávie szobájába lépett. A nő halványan, kimerülten feküdt a székben s férje beléptekor fölemelkedni próbált.

- Maradj Oktávie! - mondá részvétteljes hangon Johanna.

Heinburg megállt s figyelmesen tekintett körül.

- Kegyed is itt volt? - kérdé a leányhoz fordulva.

- Itt, - viszonzá az s arcza nyugodt maradt, hangja nem változott.

- Az egész éjen át?

- Az estély vége óta.

Heinburg zavartan tekintett Oktáviera.

- Mi baja van? - kérdé tőle majdnem reszkető, megindult hangon.

Tán a részvétteljes hang, melyen Heinburg szokása ellenére szólt, tán a lelkiismereti vád, vagy a szégyen volt-e az ok, de Oktávie kezeibe rejté arczát s hevesen zokogott és nem felelt.

Johanna némán tekintett reá s arcza halavány volt s ideges rángás futott azon végig.

- Oktávie! - mondá a bankár kérő hangon, én megbántám önt, bocsásson meg.

- Emil - viszonzá a nő reszkető hangon s férje oda nyujtott kezét megszorítá.

- Kételkedtem, durván, illetlenül viselém magamat, - folytatá a bankár szomorúan.

Oktávie férje kezeire hajtá arczát s forró könyek hulltak arra.

- De megbocsát nekem Oktávie, - szólt Heinburg - ha meggondolja, hogy féltem önt... mert...

A hideg, zárkózott ember küzdött; a percz hatalma nagy, de a még soha meg nem nyilt sziv zárjai is erősek voltak.

- Mert szeretem!... - mondá végre akadozva s megrázkódva esett le neje lábaihoz.

Oktávie fölkapta fejét; arcza kipirult, szemei tündöklők lettek.

- Emil! - sikoltá szenvedélyesen s eszméletlenül omlott férje karjai közé.

VIII.
Egy zivataros éj.

Johanna ezalatt csöndesen a mellék-szobába vonult s az ajtót, melyen belépett, halkan bezárta maga után.

Az első pillanatban sietve haladt saját szobái felé; de a keblében zajló érzelmek oly erősek voltak s arcza oly viharos, minővel nem szabad a benlevő férfi elébe lépnie.

Inkább kimerülten, mint készakarva rogyott egy közel álló székre s arczát kezeibe rejté. Egész teste reszketett, tán a szoba hidegségétől, tán a belső fájdalom és fölindulástól.

Oly erős, oly kinzó marczangolást érzett szivében, hogy könyeit alig volt képes visszatartani.

De erőt vett magán. Tudta, hogy valamit tennie kell, hogy nincs idő saját fájdalmával tölteni a perczeket, s gyöngének látszania nem szabad, ha az erőlködésben szive szakadna is meg.

Fölállt, letéve a fekete köpenyt, melyet csak a bankár miatt vett magára s hosszu haját gondosan vonva keble fölé, szemérmes pirulással tekintett végig könnyü éji pongyoláján.

A másik perczben arcza már ismét holt-halvány, határozott és nyugodt lett. Eltünt arról minden női gyöngeség és habozás s oly komoly, oly szigoru kifejezést nyert, minővel érzé, hogy átlépheti a szoba küszöbét.

Megnyitá az ajtót és belépett. A szoba üres volt. Ingadozás nélküli léptekkel haladt a mellék-szobába, mely az elsőnél világosabb volt. Ott egy halvány fényü olajlámpa terjesztett kétes világot, itt két gyertya égett az asztalon, melyen papir és levélhalmaz hevert.

Arthur az ablaknál állt, forró homlokát a jéghideg üvegre hajtva s elmerülten tekintett ki a sötét éj átláthatatlan ködébe.

A belépő zajára visszafordult.

- Távozhatik. Imre a kapu alatt várja. Nála a kis kapu kulcsa. Siessenek, nem sokára virradni fog, - mondá hideg, nyugodt hangon Johanna s szemeit zavar és remegés nélkül függeszté az ifju halvány, fölindult arczára.

- Bárónő, - szólt lágy, kérő hangon Arthur - ön engem megvet, elitél!

A leány tagjain rángás futott végig ez ismeretes hangra s fejét lesüté.

- Nem ismerem, - viszonzá komor, de halk, alig hallható hangon.

- Ön nem ismeri a körülményeket. A látszat után itél. Hallgasson meg.

A leány büszkén emelé föl fejét s arczán tiltakozás látszott.

- Kegyed senkinek sem tartozik tetteiről számot adni. Kérem, itt nincs miért maradnia többé.

- Johanna! - szólt fölindult, heves hangon Arthur, - egyetlen bünös sincs, kit kihallgatatlanul itélnek el; hallgasson meg!...

- Az ég szélein már látszik a virradat, - viszonzá Johanna - az ablakon egy világosb pontra mutatva, - önnek most távoznia kell.

Az ifju arczán kinos nyugtalanság látszott.

- A mult idők emlékére! - sürgeté őt az ifju.

A leány komolyan, szó nélkül nézett maga elé.

- Midőn még jó barátok voltunk, midőn ön nem kétkedett szavaimban, bizonyosan elhitte volna, ha akkor igy szólok: nincs a miért elitéljen...

Johanna sápadt volt és reszketett s vonásain belső harcz, kín és küzdés látszott.

- Távozzék - mondá, kezeit könyörögve tevén össze s hangján oly leírhatatlan fájdalom volt észrevehető, hogy az ifju megindult az ajtó felé.

De a küszöbnél megállt s visszanézett. A leány arczára szoritá kezeit s el volt fordulva tőle.

Arthur meghatottan tekintett reá s szemeiben oly hő szerelem, oly igaz bánat tükrözé magát, mit Johannának jobb volt nem látnia.

Kilépett, betevé az ajtót s midőn a külső szobában is elhangzottak léptei, a leány heves zokogással rogyott a pamlagra, mely mellett addig állott.

Fájdalma oly keserü, oly mély és heves volt, mintha a sors egyszerre akarná kivenni a vámot szivén az eddig töltött csendes, nyugodt napokért.

Fejét kezeibe rejtve s omló könyek között ült egy hosszu ideig, mig sirása megenyhité a szivében duló vihart. Azután fölállt, elhagyta helyét s az asztalhoz lépvén, az ott heverő papirokra tekintett.

Ajkain egy sikoltás lebbent el. Arthurnak atyjához irt levelei voltak azok, melyeket az éj magányos óráiban egyedül, tanuk nélkül, annyi gyönyörrel olvasott ezer meg ezredikszer végig.

Ábrándozott a távollevőről, ki e sorokat irta, ki oly férfias, oly komoly szavakban tudta kifejezni magát s kit atyja annyit dicsért, annyit magasztalt leánya előtt.

Ki hitte volna, hogy e levelek irója néhány percz mulva e szobába léphet! Arthur bizonynyal látta s megismerte azokat. Kétségkivül elárulák titkát, azt a titkot, melyet eddig csak isten és ő maga tudott.

»Azért beszélt a mult időkről, gondolá keserüen a leány, azért volt bátorsága emelt homlokkal lépni elébem, mert szivem gyöngeségében bizott! Óh mennyire csalódtam benne, mily más lény az, kit szivemben hordtam s ki ez éjen előmbe jött s kivel Isten óvjon, hogy ez életben ujra találkozzam.«

- Adj erőt nekem Istenem - szólt aztán, térdre omolva s kezeit áhitattal téve össze. Adj erőt, hogy ne csak a valótól, de a szivemben hordott ábrándképtől is meg tudjak válni. Legyen erőm elviselni e csalódást, és elzárni szivemet a jövő minden kisértése, minden kecsegtetése elől!

Megkönnyebbülve hagyta el helyét s nyugodtabb lett. A külső szobába lépett ki s hallgatódzott. Csöndes volt minden. Ő is bezárta ajtaját.

Ekkor érzé csak a szobák fagyos hidegét s dideregve vonta keblén összébb az átlátszó fehér ruha redőit és kimerülten hanyatlott a pamlagra. Érzé, hogy tagjai a hideg és didergés daczára lázban égnek.

* * *

Hogyan történtek ez események? Hogyan támadt föl Heinburg gyanuja; miként tudta meg Johanna a veszélyt, melyben Oktávie forgott s honnét vette e fiatal, tapasztalatlan leány a lélekjelenlétet és ügyességet, midőn tenni kellett?

Mint tudjuk, a bankár hetek óta s különösen a mult napokon igen gyanakodott.

Részint Oktávie viselete, részint az, hogy Imrét megint a házban látta, megerősiték őt gyanujában s az estély és a vendégek távozta után nem birt nyugodt lenni, le sem feküdt s izgatottan járt-kelt szobájában föl s alá.

Hálószobájának ablakai az udvarra nyiltak s átellenben vele Oktávie alvóterme feküdt.

A bankár a mellékszobában hagyva gyertyáját, a két termen keresztül járkált, melyek közül csak a belső volt világos, a külső egészen sötét volt s csak igen gyönge homályos világ derengett, mi a másik szoba világitásából átjuthatott.

Az ablak függönyei nem voltak leeresztve e sötét szobában s Heinburg egy idei séta után meglepetve látta a neje ablakába tett égő gyertyát, melynek fényénél percz alatt fölismerte nejét, ki azt oda tette. Arczát vér futá el, szivében gyanu kelt e szokatlan tett láttára s halkan fölnyitá ablakát s fejét kidugta azon.

Lent az udvaron két sötét alakot vélt látni, kik a gyertya láttára a lépcső felé tartva, a kapu boltozata alatt tüntek el. A lépcső messze volt az ablaktól, de a bankár képzelődése oly élénkké vált, hogy tisztán hallá a lépteket, suttogást, ajtó-nyilást és annak becsukódását. Szive hangosan, izgatottan dobogott.

Nem is kétkedett, hogy neje által meg van csalatva s hogy a kitett gyertya meghatározott jel; a két alak Ecsedy és Imre s Oktávie e perczben a tiltott szerelem örömeit várja. Heinburg hideg, higgadt és majdnem kimért ember volt. Tetteit, viseletét, sőt szavait is mindenkor betanult nyugodtság jellemzé s az életben fölindulva, kétségbeesve vagy zajos örömben soha sem látta senki. Tán egykor neki is voltak melegebb érzései, tán ő is álmodott szerelem, ábránd és bájos idylli képekről, régen, nagyon régen, sok év előtt. Tán ha Katinka mint huszonöt éves ifjut vissza nem utasitja, más jellemmé fejlődött volna; mig ez eset után éveken keresztül nem volt egyéb, mint üzletember s nem birt egyéb érzéssel, mint a hiuság és nagyravágyással!

Ki volna az, kit e két rút és hideg érzés - kedélyessé, gyöngéddé tudna tenni? S ki az, kinek keble, ha e két érzelmet befogadá, még más nagyobb és nemesebb érzésre is képes legyen?

Bizonynyal senki, vagy csak igen kevesen; Heinburg midőn házasodott, már évtizedeken át élt egyedül, e két érzést táplálva bensejében.

Hogy szerelemből házasodott-e? - azt sem Oktávie, sem más soha sem tudta meg. A mint tudjuk, neje azt hivé, hogy - nem.

Ki azonban e perczben látta volna őt, midőn az ablakon kihajtá fejét, arcza égett, széles melle hevesen, izgatottan emelkedett, kezei görcsösen szoriták az ablakpárkányt: bárki azt hitte volna, hogy egy őrjöngő szerelemféltőt lát maga előtt.

Tán neje elvesztésének tudata fokozá szenvedélyét s kelté föl szivében a szerelmet...

Visszahuzta fejét s habozva állt egyhelyben. Nem tudta: mit tegyen, hogy bizonyosságot szerezzen e dolog felől.

Tudta, hogy ha a szalonon keresztül a boudoire ajtaján kopog, az éji vendég megmenekülhet amaz ajtón, mely a hálószoba és Johanna osztálya közt levő szobából a folyosóra nyilt s melyen ama két alak, - nem is kétkedett - hogy bement.

Élénk mohósággal ragadá meg az eszmét, mely agyába villant s a mellékszobában égő gyertyát kezébe véve, a többi szobán keresztül a szalonba ment s bezárá annak ajtaját, az egyedülit, melyen Ecsedy ezen a félen menekülhet s lehuzá a kulcsot és zsebébe rejté.

Visszatért szobájába s elébb pár perczig gondolkozott, hogy mit tegyen. Azután kilépett égő gyertyával kezében az előszobába, melynek nagy ablakain át a folyosón járkáló Imre egy percz alatt megismerte őt.

A fiu egy pillanatig sem habozott. Tudta, hogy mit jelenthet Heinburg ily időbeni megjelenése s rohanva futott végig a folyosón, be ama szobába, melynek ajtaját maga után bezárta.

Itt körülnézett, hogy hova rejthetik el Arthurt. Sehol semmi alkalmas helyet nem talált s a percz hatalma és a félelem - asszonya miatt: Johannához vitték őt, kinek ajtaja nem is volt bezárva.

Johanna, midőn Imre rémült arczczal, sietve berohant, asztalánál ült s Arthur leveleit olvasá. A házban levő lárma, a kocsik robogása, a belső termekből kihallatszó zene, nem hagyák aludni őt s esti pongyolát öltve, asztalához ült.

Észre sem vevé, hogy a házban elhangzott a zaj s csendes lőn minden. Ő elmerülten, mély gondolatok közt olvasá az ismert kedves sorokat, melyek oly élénken juttaták eszébe a multat, gyermeksége és boldogsága éveit.

A leány a berohanó alak láttára fölriadt s bámulva ismeré meg Imrét, ki rémült arczczal, a félelemtől reszketve mondta el néhány szóval jövetelének okát s kérte őt: mentse meg asszonyát. Ecsedy nevét nem ejté ki.

A leány megértett mindent. Oktávie veszélyben forgott s Heinburg nyugalma és egész élet-boldogsága volt kérdésben. Johanna egykor hálát érzett magában Heinburg iránt, most itt volt az idő azt be is tölteni. Imrére nem ügyelve többé, gyertyát ragadt és, mint tudjuk, Oktávie szobájába lépett.

Ott ismeré meg Ecsedyt s minden erejére szüksége volt, hogy ájulva ne omoljon össze.

De uralkodott magán. Mint tudjuk, keresztülvitte mit akart s Heinburg iránt valószinüleg nem róhatta volna le jobban s nagyobb önmegtagadással háláját.

De saját szive össze volt zúzva s ki tudja, behegednek-e annak égő sebei - valaha?

IX.
A reggel.

Tiz óra volt, nyájas, derült márcziusi idő a hó erősen olvadt a háztetőkön s a nap fényes sugarakat önte az ablakokra.

Oktávie kilépett hálószobájából, s a szalonba ment; arcza az álmatlanság s az éj nyugtalanságától halvány és fáradt kifejezésü volt, de nyugodt, derült és majdnem mosolygó.

Az inas lépett be, jelentve, hogy a reggeli az asztalon van s egyszersmind, hogy a nagyságos ur nem leend hon, mert korán reggel távoznia kellett; a bárónő pedig roszul érzi magát s engedelmet kér, hogy a reggelinél meg nem jelen.

Oktávie tehát egyedül ült az asztalhoz s kissé elszomorodott e magányosság fölött, azonban gondolatokba mélyedve, arcza ujra földerült, mert átlátta, hogy e tett férje részéről inkább bátortalanság, mint visszavonulás. »Ő tette az első lépést, nekem folytatni kell azt, - gondolá, - nehogy ismét elzárkózzék s ujra a régi viszony álljon be.«

Most már nem gondolt kárpótlásra többé, - Arthur sok részben kigyógyitá őt. Az ifju jól számitott, midőn Herminnek és Scharnhorstnak azt állitá, hogy a nők legnagyobb része nem bukott volna el, ha az első lépésnél nem biztatásra, hanem visszaijesztésre talál.

A mult éji események, Ecsedy viselete és szavai kiábránditák őt s a tanácsok, melyeket tőle hallott, oly fogékony szivre, minő Oktávieé volt, nem téveszthették el hatásukat. Helyzetét nem látta többé oly szomorunak; remélte, hogy férje szive megnyilt neki s nem leend ezentul köztük az a hideg, zárkózott viszony, mely oly élénk, szenvedélyes jellemekre nézve, mint az övé, elviselhetetlen. Hitte, hogy a vesztett ábrándokért kárpótlást adand neki a való. »S nekem van miért élni, férjes nő, ifju és gazdag vagyok!« - gondolá, s Ecsedy e szavaira nem keserüséggel, sőt inkább örömmel, elégültséggel gondolt.

Annak, hogy Johanna nem jött a reggelihez, örült. Ő azon jellemek közé tartozott, kiknek a fesz, hidegség türhetetlen s Johannával inkább ohajtott magányosan találkozni és akkor beszélni vele a mult éj eseményei felől, mint e fölvilágositás nélkül feszeskedni egy harmadik személy, az asztalnál szolgáló inas előtt.

Jól tevé, hogy nem jelent meg! - gondolá, s bevégezvén a reggelit, elhagyta helyét.

- Ha a nagyságos ur haza jön, jelentsék rögtön! - mondá az inasnak s a mellékterembe távozván, a pamlagra ült s gondolkozott.

Oly különösen érzé magát, mintha egy uj élet küszöbén állna s visszagondolt ama napokra, midőn menyasszony volt. Akkor is nyugtalannak érezte magát a bizonytalan jövő fölött. Sokat várt attól s félt, hogy nem fogja tökéletesen kielégiteni vágyait. Szép volt, fiatal, mindenki bámulattal tekintett reá, mindenki hódolattal közeledett felé s ő az emberek bókjaiból sokat hitt, sokat igaznak vélt, tán többet, mint kellett volna.

Szerelmes soha sem volt. Több udvarló és hódoló foglalá el mindig, semhogy egyre a sok közül különösb figyelmet fordithatott volna. Mindenki ugyanazon szavakat ismétlé előtte; egyik sem tünt ki viselete által a másik fölött - s egy másforma, meglepő, a többiek közül kiváló egyéniség, ki az első perczben lelánczolni tudta volna, soha sem vetődött elébe. Igy lett Heinburg menyasszonyává, azt hivén, hogy a jövő leplében csak derült napok, boldogság, fény és szerencse vannak rejtve. Nem ugy történt s e csalódás boldogtalanná tette őt s ábrándozni kezdett.

Ez ábrándozás által, mely az életnek csakugyan »megrontója«, napról-napra elégedetlenebb lett, boldogtalannak érezte magát és erősen hitte, hogy a sors kárpótlással tartozik neki.

Sokszor történik, hogy tettünk vagy határozatunk egyedül kedélyállapotunk eredménye.

Egy ily rosz, szomoru, levert kedélyállapotban látta ő meg Ecsedyt.

Az ifju szép, érdekes, férfias alak volt s egyike azon arczoknak, melyek az ábrándos asszonyokat regényeikben csodált hősükre emlékeztetik.

Oktávie szivdobogva tekintett a szép ifju alakra. Észrevevé az arcz erős, férfias és határozott kifejezése mellett a szemeiben perczekre föltünő ábrándos kifejezést. »Romeó és Juliát« adták a szinpadon s az ifju megfeledkezve magáról, kezére támasztott fejjel hallgatá e gyönyörü szomorujáték mondatait. Lelke szemébe gyült, arcza majd halovány, majd sötét szinü lett Romeó szerelmi ömledezései alatt s elmerülve nézett az alakokra, és szemeiben tüz, megindulás és érzés tükrözé magát.

Oktávie nem forditá el róla látcsövét s nem gondolt arra, hogy ez ifju szerelmes lehet s azért van rá ily hatással e darab, hanem azzal a gondolattal tért haza: szeretem őt s neki viszonoznia kell azt!

Nem is kétkedett, hogy az ellenkező lehetséges volna. Annyian hódoltak már neki s ő, bár meghódithatatlan volt, de egynek sem kétkedett igaz szerelme fölött, ki azt neki ezer és ezer változatban ismételgeté. Ecsedyvel - mint tudjuk - megismerkedett; láttuk ez ismeretség következményeit is; és ma, midőn az első nagy és mély csalódáson már keresztül ment - nem tekintett oly követelőleg a jövő felé.

Ecsedyre nyugodtan gondolt. Mint ábrándkép foszlott szét előtte az ifju s önkéntelen természetes tiszteletet érzett iránta s tán mélyebben, igazabban becsülte őt, mint a hogy tegnap még szeretni vélte.

Kedélye egészen csendes, természetes volt, s élénken tekinte az ajtón belépő inasra, ki Heinburg hazajöttét jelenté. Azonnal keresztül ment az ebédlőn, belépett férje szobáiba, hol régen, hónapok óta nem volt.

Oly nyájasnak tetszett neki itt minden. A nap derülten tekintett be. Minden oly szép, oly diszes és tiszta volt s ő mosolygva nézett körül. Majdnem azt hivé, e szobákat még soha sem látta.

A másik, mely ebből nyilt, Heinburg nappali terme volt s férje a mellék dolgozó-szobában iróasztala előtt állott. A selyem öltöny suhogására elhagyta helyét s neje elé közeledett.

- Jó reggelt, - mondá Oktávie, nyájasan nyujtva neki kezét s elfogulatlan bensőséggel szoritá azt meg.

A bankár arcza lángvörös volt; vonásain zavar mutatkozott; majdnem ügyetlen mozdulattal állt meg neje előtt s egész tartásán félreismerhetlen zavar látszott.

- Szemrehányást jöttem tenni, - mondá vidám hangon Oktávie. - Megszökött előlem. Félt találkozni velem. Kikerült s várta, mig én keresem föl. Nincsen igazam?

Heinburg elmosolyodott.

- Lássa, nincs bátorsága bünét tagadni, pedig bármint került is, bármint félt velem találkozni, mind hiába volt; eljöttem, hogy ismételje nekem azt a szót most, a napvilágnál, melyet az éj sötétjében kiejteni bátorsága volt.

- Oktávie! - mondá ujra élénken elpirulva a bankár s arczán majdnem szégyenkezés látszott.

A nő melegen fogta meg kezét.

- Mikor volt tiltva a férjnek: n e j e e l ő t t bevallani, hogy s z e r e t i? - kérdé komoly, érzékeny hangon.

Heinburg lesüté fejét.

- Vagy csak az éji mámor, az izgatottság idézte ajkaira e szót? - kérdé szomoruan Oktávie.

- Nem, - viszonzá élénken és határozottan a bankár. - Keblem legmélyebb rejtekéből küzdötte föl magát e vallomás s nem vonom ezt többé vissza soha!

- Köszönöm, - viszonzá érzékenyen Oktávie s szemében köny jelent meg. - Bár mondta volna ezt évek és évek előtt, vagy mutatta volna! Sok keserü napok és időktől lettünk volna megmentve e vallomás által.

Heinburg hallgatott, ő is érzé e szavak igazságát.

- És most, - mondá Oktávie, - más dolgokról kell beszélnem önnel. Akarom, hogy e viszony köztünk hosszú, tartós és fölbonthatatlan legyen s ezért föl kell világositanom azon dolog felől, mely kétely ön előtt, s mely miatt Imre távol van a háztól.

A bankár sötéten nézett a beszélőre s látszott arczán, hogy Oktávie eltalálta gondolatát.

- Ön egy levelet fogott el, melyben irásomat fölismerte, de nem tudta, kinek szól az! - kezdé Oktávie.

- Gyanitám, s ezt akkor ki is fejezem ön előtt, - viszonzá komolyan Heinburg s hangjában keserüség látszott.

- E levél Ecsedynek szólt, - mondá nyugodtan a nő; - Imrét büntetni e miatt igaztalanság volt. Ő egyedül eszköz volt az én kezeimben.

A bankár kérdőleg s várakozóan nézett reá.

- Ismeri természetemet, hogy meleg kebellel, élénk képzelődéssel birok. Minden időmet regényolvasással töltém. Boldogtalannak éreztem magam, mert ön hideg, közönyös volt irántam. Szivem kilencz éven át szerelem után sovárgott s egy napon a véletlen Ecsedyvel hozott össze s belészerettem.

A bankár megrezzent.

- Ábrándoztam róla. Azt hivém, nélküle nem élhetek s megismerkedém vele. Az iránta táplált érzés minden találkozásnál növekedett, az ifju kellemes, művelt, férfias és melegszivü volt s én azt hivém: föltaláltam benne mindent...

A bankár nyugtalan mozdulatot tett.

- Legyen nyugodt, - szólt kérő hangon s kezét megfogva Oktávie. - Ha bünös volnék, nem ülnék e helyen s nem beszélnék önnek oly dolgokról, melyeket saját érdekemben titokban kellene tartani. Hallgasson végig. Tán fájni fog önnek, mit mondok, de mindkettőnkre nézve szükséges ez. Az én szivem könnyebb lesz általa.

- Beszéljen Oktávie!

- Gondolja meg a helyzetet. Egyetlen ok nem volt reá, hogy boldogtalanságomért kárpótlást ne óhajtottam volna venni. Szivem élénken, forrón, szenvedélyesen dobogott s az ész szavát nem engedé érvényre jutni. Ön hideg, zárkózott, közönyös; ha arczára emelém szemeim, mint szigoru biró tekintett reám. Valljuk be Emil, nem férj és nő valánk eddig, csak oly két idegen, kiket a fölbonthatatlan kötelék s az illedelem látszott összetartani.

- Igaz!

- Ha ön tán egyetlen nyájas szót intéz hozzám, ha hidegségét elvetve, szeretettel közeledik felém: esküszöm, nem tántorodtam volna el. De nem volt egy hang, egy szó, mely visszatartson, s egy nap Ecsedynek bevallám, hogy szeretem...

Heinburg keblét egy tompa, fájdalmas hang hagyta el, hasonló a hörgés, hasonló a halk jajkiáltás hangjához.

- Bevallám, - ismétlé Oktávie akadozó, fölindult lélekzettel; - és gondolja, mit tett ő?

- Ezen nincs mit gondolhatni, - viszonzá keserü gúnnyal a bankár.

- Elém térdelt, hogy maradjak meg az erény és kötelesség ösvényén. Emlékeztetett önre, ki férjem - úgymond; ifjuságomra, mely a boldog öregség kötelességeit hordja magában, és vagyonunkra, melylyel annyi jót tehetek.

Heinburg bámulva, hitetlenül tekintett Oktáviera.

- Esküszöm önnek, hogy ezek valának szavai. Serkentett az élet nehézségeinek elviselésére s biztatott, hogy keressek kárpótlást más érzések és indulatokban, hogy tegyek jót s egy sziv helyett ezer sziv fog hálával és szeretettel dobogni felém.

A bankár mereven, szótalanul tekintett nejére s homlokán egy föltünő erős ér emelkedett, a keblében viharzó érzések jele és árulója.

- E fiatal férfinak sokkal, igen sokkal tartozom s óhajtom, hogy ön is hálával legyen iránta. Ön eltaszitott engem, pedig férjem volt; ő idegen létére fölemelt és visszavezetett az útra, melyen ezentul haladni fogok.

A bankár arcza meghatott volt s oly küzdés látszott rajta, minőt az életben tán még soha sem érzett. Kezeit szemére szoritá, de Oktávie jól látta a föltoluló könyeket abban, elhallgatott s időt engedett, hogy férje összeszedhesse magát.

- Oktávie, - mondá kis idő múlva halk, kínos hangon a bankár. Ön Ecsedyt most is szereti...

A nő nyugodtan, szeliden mosolygott.

- Szavamat adom önnek, hogy nem. Becsülöm őt, a mint csak becsülni férfit lehet, de többé nem szeretem.

- Esküszik erre?

- Esküszöm.

A bankár fölállt s nejéhez lépett.

- Megbocsát-e nekem Oktávie? Rosszul bántam önnel. Igaza van, én nem valék önnek férje, hideg, zárkózott, kiállhatatlan valék; elidegenítém magamtól, midőn ön nem is vétkes, csak gyönge volt.

- Emil! - mondá, nyájasan ölelve meg férjét a nő, - e szavai biztosítanak engem, hogy ezentul boldogok leszünk. Az, ki nem átallja hibáját bevallani, nem esik abba többé vissza.

- És Ecsedyt e napokban meghivjuk a következő estélyre. Meg akarok ismerkedni vele, - mondá kis zavarral, de határozott hangon a bankár.

Oktávie hálásan szorítá meg kezét. - És Imre? - kérdé bátortalanul.

- Ő természetesen vissza fog térni, - viszonzá nevetve a bankár s mindketten megkönnyebbült szivvel tekintének egymás szemei közé, melyet eddig kerültek.

Mig e beszélgetés tartott, a külső szoba ajtója többször megnyilt, s az öreg inas, kinek egyéb dolga nem volt, mint az előszobában ülni s a jövőmenőket ki- és bebocsátani - nehányszor

kiváncsian tekintett be az ajtón; de Heinburg legkisebb figyelmet sem fordítva jelenlétére, mindannyiszor ismét távozott. E legutóbbi szavak alatt ismét megnyitá a külső ajtót s most egészen bejövén, csendesen állt meg az ajtóküszöb mellett.

A bankár kérdőleg nézett reá.

- A bárónő kérdezteti, - szólt az inas, - hogy nem zavarja-e nagyságtokat jelenlétével?

- Johanna? - kérdé meglepetve Oktávie s arczán könnyü pirosság ömlött el.

- Miért jöhet ily szokatlan időben? - szólt halkan, nejéhez fordulva a bankár.

- Szivesen várjuk a bárónőt, - mondák mindketten egyszerre s az inas elhagyta a szobát.

Oktávie tépelődve nézett maga elé s nyugtalanságot érzett. Johannát kevéssé ismerte arra nézve, hogy szándékával tisztában lehessen, vagy csak sejthesse is azt. Meg nem foghatta, mit készül tenni s mi czélból jön ily szokatlan időben, hogy mindkettőjökkel egyszerre beszélhessen...

Heinburg szótalanul járt föl-alá s hasonló gondolatok foglalkoztatták, midőn a szalonból nyiló ajtón Johanna lépett be. Föltünő halvány volt, mit sötét-fekete ruhája még inkább kitüntetett. Szemeiben kimondhatatlan bánatos kifejezés ült, bár arcza egészen nyugodt kedélyállapotra mutatott.

- Jó reggelt Johanna, - szólt fölállva Oktávie s kezét nyujtá neki, mialatt Heinburg meghajtá magát a leány előtt.

- Jó reggelt! - viszonzá az, megszorítva a nyujtott kezet. - Önök bizonynyal meg vannak lepetve jövetelem miatt. Azonban együtt óhajtám találni mindkettőjöket, hogy ne kelljen külön ismételnem, mit mondani akarok, s mi rám nézve sok kellemetlenséggel bir.

Kérdőleg néztek reá s a bankár egy széket gördített a leány háta mögé, ki azon helyet foglalt.

- Többször említém már e dolgokat, de mindig oly kitérő választ kaptam, hogy végre kénytelen vagyok kérelmemet megujítani és határozottan kérnem önöket: hogy sorsomról saját magam gondoskodhassam s önök szivességét megköszönjem. Fél éve mult, hogy itt vagyok. Mindig vártam, hogy vagy hirdetés vagy tudakozódás utján hely nyilik számomra, hol mint társalkodónő vagy nevelőnő helyzetem biztos lenne. Önök át fogják látni, hogy óhajtásom természetes. Kegyetek oly jók, oly szivesek irántam, de e jósággal visszaélnem szerénytelenség volna akkor, midőn ifju vagyok s birok annyi tehetséggel, mennyi föntartásomra szükséges. Azért ujra és igen komolyan kérem önöket, tegyenek e dologban lépést, miután én az ilyesekben nagyon járatlan vagyok.

A hang, melyen e szavak mondva voltak, oly komoly s oly határozott volt, hogy a bankár és neje azonnal látták, miként ez óhajtással ellenkezni hasztalan lenne s a leányt másra rábeszélni nem is próbálták. De titkon mind a ketten más okot hittek e határozat alatt rejleni s tán Oktávie el is találta azt.

- Kérelmét, bár nem örömest, de mindenesetre teljesítni fogom, - viszonzá a bankár. Azonban félek, hogy e rögtöni határozat, a mult éj eseményének következménye s engedje, hogy ama nyugtalanság miatt, melyet kegyednek okoztam, bocsánatát kérjem.

- Legkisebb nyugtalanságról sem tudok, - viszonzá szivélyesen mosolyogva a leány. A legnagyobb örömmel nyitám föl önnek az ajtót, miután Oktávieval fontos beszéde volt.

Oktávie lesüté szemeit s nem mert Johanna arczára nézni, pedig oly tiszta, oly nyugodt és gúny nélküli volt az, mint a legszelidebb gyermekarcz.

- E határozat egészen váratlan s mélyen megszomorít bennünket, - mondá kis idő mulva Heinburg.

- Kegyed természetesnek fogja azt találni, ha visszaemlékszik azon kérelemre, melyet már Manchesterből eljövetelünkkor e dologra nézve önhöz intéztem.

- Akkor megigértem azt, mert hivém, hogy igyekezetünk által megszerettetjük önnel házunkat s a távozásra nem fog gondolni többé, ha egyszer itt leend?

- Önök igen jók s meg lehetnek győződve, hogy nehezemre fog esni e távozás. Azonban szükségesnek tartom azt, hogy egy leány, kinek vagyona nincs, öntehetsége s fáradtsága után éljen, és ne szoruljon más jó emberek szivességére, ha ép, fiatal és munkaképes. Valami le-alacsonyító volt előttem mindig az oly helyzetben, melyet más emberek kegyessége nyujt, a nélkül, hogy erre nézve érdemeink volnának. Önök sok, igen sok jót tettek velem. S valjon mivel viszonozhatom én ezt? Ugy élek itt, mint a ház leánya, minden fáradtság nélkül; kényelmes napokat folytatok, minőhöz szoknom a jövő miatt kínos, veszélyes lenne.

- Maradj hát itt Johanna s légy társalkodónőm nekem! - szólt élénken Oktávie, kinek ez eszme - ugy látszék - csak e perczben jutott eszébe.

- Neked nincs szükséged ilyenre s az ujra csak egy nagy jóság volna tőled. Azonkivül én koros, otthon ülő és a mulatságokat kerülő nőhöz kivánkozok menni, kit nem kellene szinházba és más zajos helyekre kisérnem, hova nekem kínos és kellemetlen volna menni.

Oktávie nem szólt. Érzé, hogy Johanna a házból minden áron távozni akar.

A leány elhagyta helyét.

- Most nem tartóztatom önöket tovább, de remélem, hogy kérelmemért nem neheztelnek, - mondá szelid hangon.

- Csak fájdalmat okoz, - viszonzá a bankár.

- A sors és körülmények ugy kivánják, - viszonzá a leány s kissé meghajtva magát, az ajtó felé tartott, melyen bejött.

- Veled megyek, - mondá Oktávie s követte őt.

A bankár valódi szomorusággal nézett utána. »Szegény leány! Ha csak még néhány ily egyénnel találkoznám a főranguak közt, megingadoznám abban a hitemben, hogy ott nincsenek kivételek!« - gondolá, s dolgozó-szobájába vonult.

A két nő ez alatt a szalonba ért.

- Maradj itt kissé, - mondá Oktávie, a leány kezét megfogva, - beszéljünk együtt, nagy szükségünk van erre.

Johanna habozva állt meg s kérdőleg nézett reá.

- Igazolnom kell előtted magamat, ha rosszabbul vélekedsz rólam, mint megérdemlem azt. Hallgass ki s tán másképen itélsz.

Johanna észrevehető sápadt lett s arczára hideg, szigoru kifejezés szállt.

- Ha szeretsz és becsülsz, Oktávie, - mondá komoly, méltóságteljes hangon, - e dolgot soha sem említed többé.

A nő bámulva tekintett reá.

- Te nem akarsz arról tudni semmit? - kérdé meglepetve.

- Kérlek, hogy ne szólj e tényről - s ha kérelmem daczára is folytatni akarod, elhagyom a szobát.

- Te mélyen meg vagy sértve Johanna s nem tudsz megbocsátani. Sőt a valóról meggyőződni sem akarsz s mentségemet nem kivánod hallani.

- Ha nő volnék, kivel ily dolgokról őszintén, bizalmasan beszélhetnél, még hagyján! De leány vagyok s mint leány, nemcsak kérlek, hogy ne tedd, de megtiltom azt s szavamat adom, hogy e dolgot elfelejtem és nem gondolok arra soha!

- Johanna, - szólt izgatottan a nő.

A leány komoly, szigoru arczczal nézett reá.

- Te elitélsz engem s még kihallgatásra sem méltatsz...

Johanna nem felelt.

- Tudod-e, hogy igazságtalan vagy irántam, hogy viseleted oly sértő, minőre képesnek nem hittelek. Kinek van joga arra, hogy oly dolog fölött itéljen, melynek körülményeit nem ismeri. S ki bánhatik megvetéssel egy oly lénynyel, kinek igazolását még nem tudja! - mondá szenvedélyesen Oktávie.

- Egyetlen ember van, kinek igazolással tartozol, - viszonzá hidegen Johanna s ez férjed! Ha bűnös vagy s ő megbocsátott, tán Isten is meg fog bocsátani.

- Tehát te nem akarsz kihallgatni?

A leány nem felelt.

- Elitélsz, a nélkül, hogy tudnád miért?

A leány arcza küzdést árult él, de hallgatott.

- Soha nem fogsz megbocsátani tudni s ugy válsz el tőlem, mint idegen, kit most látsz először, - folytatá érzékenyen a nő s szemeiből könyek omlottak.

Johanna betakarta arczát s keble hullámzott.

- Hallgass ki! - ismétlé élénken Oktávie.

- Nem lehet! - viszonzá izgatottan Johanna. Nem akarok e történetről semmit tudni. Nincs mit megbocsátanom kellene s ismétlem, ha szeretsz, soha nem említed e dolgot...

Oktávie fájdalmas, fölindult arczczal nézett reá:

- Nem értelek! - mondá aztán halkan.

Johanna lesüté tekintetét a fürkésző szemek előtt s a szobából sietve távozott.

Oktávie gondolkodva nézett utána.

X.
A válás.

Nehány nappal ez események után Ecsedyt Scharnhorstéknál találjuk.

Arcza egészen más, mint ezelőtt volt, derült, nyugodt elégedettség látszott rajta.

- Tehát mit kiván ön? - kérdé épen oly derült arczczal Hermin, mint a minővel Arthur beszélt hozzá.

- Hogy hetek előtt tett igéretét váltsa be, - szólt mosolyogva az ifju. - Egykor oly jó, oly kedves és szives volt, hogy Johannát magához venni igére, most itt az ideje. Erre jöttem kegyedet kérni, ne tagadja azt meg tőlem!

- Hogyne teljesíteném kivánatát, Arthur? - mondá elpirulva Hermin. - Csak mondja, mit kell tennem, s a legnagyobb öröm és készséggel teendem azt.

- Köszönöm, - viszonzá az ifju, a nő kezét megszoritva s élénken szólt: A mint tudja, Johanna Heinburgéknál van. Tegnap este nálok valék estélyen s a bankárné szomoruan beszélte, hogy a leány nehány nap múlva végkép távozni fog házából, társalkodónéi állást keres s csak addig marad nálok, mig valamely jó háznál helye akad.

- És miért hagyja el Heinburgékat?

- Ők nem tudják, de én gyanitom. Most azonban a legelső és legsietősb, hogy kegyed a bankárnéhoz menjen s szólitsa föl Johannát a házához jövetelre. Igérjen neki mindent, csakhogy elhagyhassa ama házat, melyben van. De az én nevemet őrizkedjék előtte kiejteni...

Hermin csodálkozva nézett reá.

- Oly dolog ez, melyet nem magam, nem Johanna, hanem egy harmadik személy miatt nem mondhatok el, - viszonzá a kérdő tekintetre Arthur. - Azonban annyit tudatnom kell önnel, hogy a leány mélyen és talán tartósan neheztel reám, azért azt, hogy velem önöknél találkozhatik, tudnia nem szabad; különben soha sem jőne ide. S ha kegyed jóságának eredménye leend és Johanna ide jön, ugy ne szóljon neki rólam addig, mig én erre fel nem kérem.

Hermin igenlőleg intett.

- Tehát, hogy el ne késsünk s más ajánlatot ne kapjon, azonnal megyek és felszólítom őt.

- Ha megengedi, én megvárom visszajöttét.

- Sőt kérem. Nem sokára visszatérek. Keresse föl addig férjemet.

Arthur a mellékszobába távozott, Hermin pedig komornáját keresve föl, öltözéshez fogott, s élénk örömmel készült a látogatáshoz, melyen kiváncsisága is ki leend elégítve, melyet Arthur már oly nagyon fölizgatott. Másrészt pedig örült, hogy Arthurnak szivességet tehet.

Midőn elkészült, kocsiba ült s a Heinburg-házhoz hajtatott.

A bankárnéhoz fölküldte látogatási jegyét s izente, hogy fontos ügyben jön hozzá. Oktávie kiváncsian várta őt a nappali teremben. Nevét - mint tudjuk - s külsejét egy szinházi est óta már ismeré.

Hermin belépett. Rövid kis fátyolát, mely csak félig takará arczát s épen szép piros, teljes ajkáig ért, fölveté s kecsteljesen hajtá meg magát.

- Kegyed meg fog bocsátani, hogy idegen létemre saját magam jövök. Azonban a lapok hirdetésében olvasám, hogy házánál egy fiatal leány tartózkodik, ki társalkodónői állomást keres; miután nekem egy ilyenre szükségem van, óhajtanék a kisasszonynyal beszélni.

Oktávie arczát láng boritá el. Neki kellemetlen volt Johanna távozása s azt ily hirtelen nem várta; meg volt győződve, hogy a leány elfogadja e felszólítást.

Összeszedte magát s Hermint üléssel kinálva meg, nyájasan mondá:

- Azonnal kéretni fogom őt, hogy jőjön ide, - s csöngetett. - Kérje nevemben a bárónőt, hogy legyen szives a terembe jőni - mondá a belépő komornyiknak.

Az távozott.

- Kegyed csodálkozni fog talán, - folytatá Herminhez fordulva, - hogy ama fiatal leány, ki társalkodónő kiván lenni, született bárónő. Egy magyar menekült leánya ő, árva, vagyontalan s neve Alpáry Johanna.

- Nem ismerem a menekültek neveit s általában a magyar neveket, - viszonzá közönyösen Hermin, - miután más országból való vagyok! És miért hagyja el önt, - kinél - mint hiszem - eddig szintén azt a helyet tölté be, - kérdé, meg nem állhatva e kérdést s remélve hogy valamit Arthur rejtélyéből megtudhat. Oktávie kissé elfogultan tekintett reá s zavar látszott vonásain.

- Nálam csak addig szándékozott lenni a bárónő, mig más helye akad, s ide csak azért jött, mert atyja halála után árva és teljesen menhely nélkül maradt, - viszonzá elpirulva.

Nem mondhatott többet, Johanna belépett.

Hermin érdekkel tekintett reá s alig tudott meglepetésében egy fölkiáltást elfojtani.

»Mily szép, mily rendkivüli alak! - gondolá, szemeit a közeledőre függesztve, kinek arcza a lefolyt nehány nap óta még halványabb, még átlátszóbb mondhatni szenvedő lőn s egész lénye egy exoticus virághoz volt hasonló.

Különös szinü haja, minőt Hermin még soha sem látott, mint egy arany karika nagy fonadékban övezé fejét; öltözéke egyszerű fekete szőrruha volt, megjelenése szerény, majdnem félénk, midőn az idegen nőt meglátta. Kérdőleg nézett Oktávie felé, Herminnek pedig könnyedén meghajtá magát. Oktávie tudtára adá Scharnhorstné jövetelének okát s a leány arczán élénk pir ömlött el. Egy pillanatra örömsugár futott át rajta.

Hermin kérdé, hogy micsoda föltételeket köt állomásához.

- Semmit - mondá szerényen, halk, zengzetes hangján a leány. - Nincsenek követeléseim. Önnek minden ajánlatába beleegyezem s csak egyet legyen szabad kérnem, - szólt s kezeit összetevé, - hogy midőn ön szinházba, vagy mulatságokba megy, én otthon maradhassak.

- És miért kiván ön oly visszavonultan élni? - kérdé Hermin.

- Gyászban vagyok, - viszonzá a leány egyszerűen, minden szenvelgés, sohajtás nélkül.

- Azonban figyelmeztetnem kell téged arra, Johanna, - mondá Oktávie s hangján izgatottság látszott, - hogy ez asszonyság nem lakik folytonosan Bécsben s tavaszszal Poroszországba utazik, hol állandóan szokott lakni.

Hermin elpirult.

- Igaza van önnek, - viszonzá kissé ingerülten, - ezt elfeledém mondani. Azonban hiszem, hogy a kisasszonynak, ki eddig életét majd mindig külföldön tölté, ez ellen semmi kifogása sincs...

- Sőt asszonyom, örülök annak. Az igazat megvallva, én leginkább óhajtok hazámba visszatérni; de miután a sors máskép akarja s oda nem mehetek, inkább óhajtok távol lenni innét, mert érzem, hogy Bécs levegője nem tesz jót nekem.

E szavak egészen nyugodt, őszinte és természetes hangon voltak mondva, de Oktávienak keserü kifejezést idéztek arczára. Mindamellett hallgatott.

- E szerint rendben vagyunk, - mondá fölállva Hermin. - Ön tudatja velem, kisasszony, mikor jöhet hozzám, én pedig lakásom czimét mielébb megküldöm önnek. Holnap reggeltől kezdve várni fogom.

- Ha nincs ellenére, holnap délelőtt fogok oda költözni, - mondá Johanna.

Hermin alig titkolható örömmel távozott s midőn Arthurral tudatá az eredményt, annak boldogsága oly kitörő, oly szenvedélyes volt, minőre Scharnhorsték alig hitték őt képesnek.

Hermin elmondá az egész találkozást. Oktávie szavait, melyekből élénk igyekezet látszott, hogy a leányt visszatartsa s Johanna szépségét, bájait, meglepő egyéniségét oly élénken festé, hogy Arthur szemei ragyogtak az örömtől.

- Ugy-e szép, ugy-e gyönyörű? - kérdé élénken.

- Oh igen, - csakhogy betegnek látszik!

Arthur meglepetve s nyugtalanul nézett reá.

- Azt hiszem szenved, - folytatá Hermin. - Arcza szomoru, szemeiben bánat ül s oly átlátszó, mintha csak levegőből lenne.

Az ifju lesüté arczát, melyet a fájdalom kifejezése elboríta. Ő gyanítá, hogy mi okozza a leány baját.

- Holnap délelőtt már itt leend, - szólt Hermin, - más fordulatot akarva adni a beszédnek.

- Tehát holnaptól kezdve csak Ottó szobáinak leendek vendége, - mondá nevetve Arthur.

Sokáig beszélgettek már e tárgyról s az ifju mindazt tudatta a nővel, mit Johanna kibékítésére nézve előzményül szükségesnek, vagy jónak gondolt.

Johanna pedig ez éjen tán nyugodtabban aludt. Vágya beteljesült, megszabadult a háztól, melyet oly élénken óhajtott elhagyni s tán remélte, hogy egyszersmind azon emlékektől is, melyek ama végzetes éj óta folytonosan üldözték.

Az emberi természet oly különös, hogy mindig mástól várja a szabadítást s ritkán képes az erőt önmagában találni föl erre. Johanna is azt hivé: ha a hely, hol csalódása történt, távol leend tőle, kevesebbet gondol arra, s kevesebbet fog neki fájni mindaz, mi most folytonosan rágódott lelkén s mit felejteni rövid perczekre sem volt képes.

Midőn a Heinburg-háztól megvált, kevés, majdnem semmi szomoruságot sem érzett. Az utóbbi napokban gyakran eszébe jutott az a hatás, melyet első találkozásuk alkalmával Oktávie látása tett reá. Tudjuk, hogy az nem volt kellemes. Később azonban a nő megnyerte őt, majdnem szeretetet érzett iránta s a mellett hálát és igaz, őszinte barátságot. De amaz esemény óta egészen meghidegült iránta, mi természetes volt. Az ilyféle dolgok előtte teljesen ismeretlenek valának s ugy hatott reá az egész esemény és a hálószobai jelenet, mint vakra a rögtöni világosság, melyet megjavult szemeivel először lát, s melynek élessége és szokatlansága fájdalmat okoz neki.

Az ártatlanság, mondhatni gyermekdedség fátyolát rántá le ama jelenet az ő szeméről s végtelen fájdalmat okozott neki. Csalódása rettentő volt. Csalódott az emberek iránti hitében, csalódott Oktávieban, és mennyire csalódott Arthurban, kiről annyi sok jót és szépet hitt...

Heinburg volt az, kitől legkevesebbet várt; kit már atyja mint derék, becsületes, de keveset érző embert ismertetett meg vele s kinél ő semmi egyebet sem keresett, mint hogy helyét a pályán, melyen haladt, betöltse. És ez embernél legtöbbet talált. Iránta ez nemesen, őszintén és nagylelküen viselte magát. Látta amaz éji jelenetet, midőn neje lábaihoz omlott s többé nem hitte róla, hogy érzéketlen s a bankár sokat nyert a leány szemeiben, bár soha sem volt neki vonzó vagy kellemes alak.

Mint mondtuk, nyugodtan vett búcsut a házaspártól, kissé reszkető hangon köszönte meg szivességöket s igéré, hogy meg fogja őket látogatni.

A kapu alatt kocsi és a Scharnhorsték inasa vártak reá s midőn ő a kocsiba lépett, oly jól, oly nyugodtnak érzé magát.

Semmi balsejtelme nem volt. Nem félt a jövőtől, szive ártatlan volt s oly erős bizalmat érzett önmaga iránt, hogy perczig sem jutott eszébe valamely nyugtalanító gondolat.

Atyjára gondolt, ki annyi szenvedésen s oly nagy próbáltatásokon ment keresztül, és soha sem veszté el erejét. Soha sem beszélt előtte a végzet ellen, soha sem zúgolódott a sors mostohaságán, hanem hinni tanítá őt és mindenekfölött bizni önmagában. Soha sem szólt az emberek jóságáról neki, nem tanította arra, hogy azok kegyességére, elnézésére és melegszivűségére építsen, de rosszaságukról sem beszélt s azon tanácsot adta neki, hogy ha önmagunkkal tisztában vagyunk, ha csak saját erőnkre számítunk, és soha sem kivánunk az emberektől áldozatokat: akkor keresztülvergődünk még ott is, hol a gyönge és más jószivüekben bizók elbuknak.

Élt Johanna szivében bizalom és hit, de ez magasabb lényhez szárnyalt, mint a földön élők. Bizalma megingathatlan, hite erős volt, oly erős, minő csak az iránt lehet, ki úr rajtunk embereken, égen és földön, elemeken és élőkön fölül áll s egyedül Ő az örök, Ő az elmulhatatlan és végtelen.

Ily gondolatok között ért Johanna a fogadóba, hol az inas Herminhez vezeté, ki nyugtalanul várta jövetelét.

Elébe ment, nyájasan nyujtott neki kezet, midőn a leány belépett s úgy fogadta, mint egy kedves ismerőst, kinek jövetelén őszinte igaz örömet érzünk.

E fogadtatás Johannának igen jól esett; jobban meghatotta őt mint a válás a Heinburg-háztól s mialatt Hermin kalapját kivette kezéből, észrevevé, hogy a leány szemeiben köny csillogott.

- Önnek nehezére esett a válás, édes Johanna, - mondá nyájas, szelid hangon Hermin, mialatt arczán részvét látszott. - Vigasztalódjék. Higyje el, nálam sem lesznek rosz napjai s nemsokára megbarátkozik velem...

- Ön oly jó, oly kegyes, - viszonzá halkan Johanna, mialatt szemeiből sürű könyek omlottak; - nem a válás, de a nem várt fogadtatás az, mely meghatott s mely könyeket fakasztott szememben. Ön meg fog e gyöngeségért bocsátani.

Hermin szeliden szorítá meg a leány kezét s biztatólag tekintett rá. Teljes szívéből szánta őt, oly halvány, oly átlátszó volt és oly szenvedő, hogy Hermin újra azt hitte: beteg.

- Tudom, hogy jól fog esni önnek egyideig magában lenni, - szólt pár percznyi hallgatás után a nő; - ha kivánja, szobájába vezetem, hol kinyugodhatja magát ez izgatottság után...

- Küldjön valakit velem, ne fáradjon miattam, - szólt kérőleg Johanna.

- Jőjön, jőjön, - viszonzá, kezét karjába öltve Hermin s kivezeté őt a teremből, hova kis idő mulva visszatért s keresztül menve azon, férje szobájában evvel együtt Arthurt találá.

- Félek, - mondá belépve, hogy megbetegszik, - oly rosz szinben van; idegei föl vannak izgatva s beszéde alatt hangja folytonosan reszketett.

Arthur ijedten ugrott föl helyéről.

- Orvost kell hivatni: - mondá hevesen.

- Állítja, hogy nincs semmi baja, hogy csak nyugalomra van szüksége s egészen jobban leend.

- Ki tudja, hátha nem futó baj, - mondá nyugtalanul Arthur s arczán izgatottság látszott.

- Azt hiszem, holnapig elválik s ha nem lesz jobban, orvost hivatunk; - szólt Scharnhorstné, az ifjut megnyugtatni akarván.

- Szegény leány, - sóhajtott mély fájdalommal Arthur, - miért kell e földön mindenkinek szenvedni.

- Minden jóra fordul, - viszonzá biztató mosolylyal Hermin, - csak türelemmel kell lennünk; a fődolog megvan, kegyed föltalálta őt.

»És mily véletlenül, - gondolá Arthur, - ott, hol soha sem kerestem volna. S mily perczben, minőben az életet neki soha sem kellett volna megismerni.«

E gondolat sok kellemetlen pillanatot okozott Arthurnak s nyugtalansággal gondolt ama perczre, midőn Johannával először fog találkozni.

Oktávietől tudta, hogy Johanna nem hallgatta ki őt, midőn amaz éjről beszélni akart vele.

- Tán jobb is, hogy tőlem tudja meg a valót, - gondolá. - De fog-e hinni? Nem gondolja-e, hogy ámítani akarom? Vagy ad-e hitelt oly ember szavának, kiben már kétszer csalódott?

E gondolatok és kérdések számtalanszor merültek föl az ifju agyában, de feleletet még nem tudott találni rájok.

Azonban mégis bizott. Oly erős reménye volt, mint csak annak lehet, ki tisztának érzi magát, és saját önérzetében találja a legnagyobb kezességet arra, hogy mások is higyjenek szavainak.

XI.
Előkészítések.

Arthur aggodalma - szerencsére - fölösleges volt. Johanna az nap ugyan nem hagyta el szobáját, de másnap már sokkal jobban érezte magát.

Ő egyike volt azon lényeknek, kik gyöngéd testalkattal birva, egészségöket inkább lelki erejöknek köszönhetik s midőn a Heinburg-házat elhagyta: oly betegnek, oly szenvedőnek érzé magát, mint csak oly lázas izgatottság után képzelhető, minőben amaz éj óta volt.

Mig e házból ki nem lépett, hogy oda többé vissza ne térjen, nem birt nyugodt lenni. Folyvást maga előtt látta ama jelenetet, midőn Oktávie szobájába lépett. Félt, hogy egy második ily eseménynek is tanuja lehetne, mert Heinburgnénak férje iránt mutatott szeretetében - miután e nőben annyira csalódott - egészen bizni többé nem tudott. Rettegett a lehetőségtől, hogy Ecsedyvel még egyszer találkozni fog s mind e nyugtalanság - a békéhez szokott léleknek elviselhetetlen volt és folytonos izgatottságban tartá őt.

Azonkivül félt, hogy számára nem találkozik oly hely, mely elfogadható lenne. Tudta, hogy sokaknál rangja is hátrány lesz, mert ezt Oktávie őszintén megmondá neki s azt saját tapasztalatlansága daczára is érezte, hogy alig lehet az életben viszásabb helyzet, mint a vagyon nélküli czím, - egy bárónő, ki társalkodónői állomást keres.

S ha kapna is rövid időn helyet, ha jó sorsa megszabadítaná is e házból, hol annyit és folytonosan szenved, valjon be tudja-e ő azon állást tölteni, melyre igérkezett. Leend-e benne annyi szerénység, engedékenység, önmegtagadás és igénytelenség, a mennyi szükséges s a mennyit tőle kivánni fognak?

Hátha ismét oly dolgokkal kell szembeállnia, minőkről eddig nem is álmodott; hátha saját elveit, meggyőződését kell megtagadni ujra, csak hogy mások nyugalmát megmenthesse; hátha mindaz, mit atyjától hallott az életről, puszta csalódás volna s neki egészen más oldalról kell azt megismernie?

- Szegény atyám, meglehet, csak hitemet nem akarta a jótól elvenni, - sóhajtá aztán. - Valjon nem lett volna-e jobb, ha gyöngéd szavakkal ő mondta volna el, ő ismertette volna meg az élet csalódásait és árnyoldalait velem?

Ekkor érezte csak, hogy nehéz, szomorú s tán komor jövő várakozik reá. Perczekre egészen elszomorodott. Nem volt meg már ama fényes csillag a jövőben, mely eddig világos, derült fényt árasztott körüle, ha a távol jövőre függeszté szemeit. Letünt, elhomályosult a remény és szerelem csillaga, melytől amaz éj, s annak eseményei foszták meg őt.

De - mint már mondtuk - midőn a házat elhagyta s a kocsiba lépett, csak testi kimerültséget érezve, lelkét bizalom szállta meg. Elhagyatottságára nem gondolt többé s a veszélyeket, melyek elhagyott helyzetéhez kötvék, nem ismeré.

Az éjet nyugodtabban töltve, midőn fölöltözött, meglehetős jól érzé magát. Hermin egyénisége és szives modora megnyerték őt s azon meggyőződéssel kelt föl ágyából, hogy e szellemes, szives hölgy barátságával, elnézésével visszaélnie nem szabad s gyengeségét legyőzve, azon kötelesség után kell néznie, melyet az neki ki fog szabni.

Nyugodt arczczal, de holthalványan lépett a társalgó-terembe, hol Hermin egyedül ült s a leány hogyléte felől érdekkel kérdezősködött.

- Egészen jobban vagyok, - mondá az, figyelmét megköszönve s valóban hitte is, habár lábai a gyengeségtől reszkettek alatta.

- Foglaljon helyet, - mondá Hermin részvéttel. - Látom, hogy gyenge s nyugalomra van szüksége.

- Valóban, erőm még nem tért vissza, - szólt kissé elpirulva a leány, - de kérem kegyedet, legyen elnéző. E gyöngeség igen rövid időn el fog mulni s én még életemben eddig soha sem valék beteg.

Hermin szemeibe könyek szöktek. Ez esdeklő szelid szavak meghatották s szeretettel fogta meg Johanna kezét.

- Édes Johannám, - mondá részvétteljes hangon, - a miatt legyen egészen nyugodt. Nehezteléseméet gyengesége által nem vonja magára. Helyzetében természetesnek találom ez izgatottságot s csak az szomorítana, ha barátságomban és részvétemben kételkednék. Legyen meggyőződve, hogy nálam hidegségre, neheztelésre nem talál; s ha ön előtt barátságomnak, szeretetemnek némi értéke van, úgy fogadja azt el tőlem oly őszintén, miként azt érzem, s önnek fölajánlom...

- Asszonyom, - rebegé Johanna s kezeibe rejtve arczát, könyei sürűn omlottak szemeiből. E szelid szavak, e kedves, nyájas hang oly jól estek a szegény, elhagyatott lénynek, kinek szive annyi képességgel birt a szeretetre s ki azt az egész világon senkivel sem éreztetheté és senkitől sem várhatá, hogy azt viszonozzák.

- Asszonyom, - kezdé újra, kissé erőt véve magán - ne mosolyogjon érzékenységemen, de nekem oly jól estek szavai s én az önuralkodást, tettetést oly kevéssé birom és ismerem. Higyje el, e perczig igen szerencsétlennek érzém magamat, mert nem tartoztam senkihez s mert szívem sohasem nyilhatott meg atyám halála óta senki előtt. Ön, ki szeretve és szerettetve él, alig fogja e szavaimat megérteni; de higyje el, nincs a magánosságnak nagyobb fájdalma, mint amaz örökös zárkózottság, melylyel mindent: örömet és fájdalmat keblünk mélyébe kell rejtenünk. - Én atyám halála óta ily nyomást érzek szívemen, mert ő őszinte bizalmasághoz szoktatott s miután ő nincs velem, egyetlen lénynyel sem találkozám, ki iránt bizalmat érezhettem volna. Senkisem közeledett oly őszinte gyöngédséggel hozzám, mint kegyed s e perczben szívem oly elégedett, oly boldogságot érez, minőt rég idő óta nem érezék.

- Szegény Johanna, - mondá Hermin, érzékenyen ölelve magához az aranyfürtös fejet: Isten minden teremtménye iránt kegyelmes s önre még bizonynyal nagy boldogság várakozik.

- Ki tudja, leszek-é valaha ily boldog, mint e perczben. Találok-e egy második ily szívre, - mondá Johanna szomorúan.

Hermin nem akarta e tárgyat folytatni, mert félt, hogy ajka többet mond, mint a mennyit lehet és szabad neki. Mosolygva tekintett reá.

- Heinburgné tehát nem tartozik azon nők közé, kik bizalmat gerjesztenek? - kérdé kissé kiváncsian.

- Ő igen jó, - viszonzá Johanna s hirtelen elhallgatott.

- És igen szép, - folytatá Hermin.

- Rendkivül szép.

- S jó házas-életet élnek? - kérdé a nő.

- Azt hiszem, - viszonzá halkan s kissé elfogultan Johanna, mi az élénk asszony figyelmét nem kerülhette el: de nem kérdezősködött tovább...

- Egyszer már láttam őt Berlinben, - folytatá s akkor még tán szebb volt, mint most.

- Berlinben? - kérdé élénken Johanna s arcza rózsaszínű lett, keble akaratlanul emelkedett.

Hermin ezt is észrevette, de közönyösnek mutatta magát.

- Igen, ezelőtt egy évvel. Nehány hétig férjével időzött ott s a színházban naponként közbámulat tárgya volt.

»Innét ered ismeretségök« - gondolá fájó szívvel Johanna.

- Több osztrák és magyar is megfordult ott a sok külföldi utazók között, - folytatá Hermin, a leány arczán észrevéve az érdekeltséget, melylyel az szavait hallgatá - s én néhány magyart is ismerek már kegyed hazájából.

Johanna szíve élénken dobogott, de kérdezősködni nem volt bátorsága.

Hermin mindezt sejtette s folytatá:

- A múlt évben egy fiatal magyarral ismerkedém meg, ki az egész évet ott tölté s őszre utazni szándékozott, és különösen Angolországot látogatni ment. Mint mondá, ismerősei vannak ott, kiket igen óhajtana látni s kiknek meg is igérte látogatását. Azonban nem mehetett szegény, súlyos beteg lett s heteken át eszméletlenül feküdt...

- Eszméletlenül? - kérdé remegő hangon Johanna.

- Igen. Mindenki azt hitte: meghal. De nagy idő múlva mégis csak jobban lett. Azonban ekkor sem foganatosíthatta úti tervét, mert egy tudósítás következtében oly gyorsan kellett neki hazájába s később ügyei végett ide jönni, hogy lehetetlen volt hosszú útra mennie.

Johanna meghatva tekintett a beszélőre s észre sem vette, hogy ennek szemei figyelmesen függenek rajta. E nő csodálatos hatást gyakorolt reá. Nehány szavával nemcsak nyugalmát adta a múlt perczekben vissza, hanem oly jótékony hatást gyakorolt rá most újra, hogy szivét öröm dagasztá. Arcza mosolygott. Nem merte a magyar ifju nevét kérdezni, de nem is kétkedett, hogy Ecsedy történetét hallá. Mily boldognak érzé magát, hogy az ifjuban nem kétszer, hanem csak egyszer csalódott.

Tehát nem jöhetett, - gondolá részvéttel; - nem rajta múlt, hogy szavát be nem válthatá. Beteg volt s eszméletén kívül. Atyám levelére nem válaszolhatott... és én kételkedtem benne.

Nehéz kő esett le szívéről e gondolatra: egy égő sebre írként hatott e tudat.

Mit adott volna e meggyőződésért még néhány hét előtt?

Most csak az ifju férfiassága állt előtte mentve, akkor egészen más is - több - igen sok - tán minden.

E perczben észrevette, hogy szórakozottsága föltünő lehet a nőnek s derülten tekintett reá.

- Gondolkozni látszott? kérdé az tőle.

- Igen, - viszonzá a leány elpirulva, - szórakozott valék. Kegyed meg fog ezért bocsátani.

Hermin látta a leány arczán a hatást, melyet szavai gyakoroltak szívére s örült terve sikerültén. Nem fog nehezen menni a kibékülés, - gondolá. - Johanna szereti őt s mielőtt találkoznának, egészen kibékül vele.

Hermin sokat remélt, mert keveset tudott abból, a mi Johannát elkeseríté Arthur ellen.

Azt mondják: »a szerelem mindent megbocsát«, s ezt én hiszem, tudom s meg vagyok győződve erről. De van egy, mit legnehezebben felejt s minél nagyobb a szerelem, annál nehezebben s ez - a megcsalattatás.

Jaj annak, ki szerelmében csalódott. Nagyobb, keserűbb ez minden csalódásnál s ritka szív az, ha önzéstelen - mely egyszeri csalódás után még bízni tudna.

Hermin nem tudta tisztán, mely irányban kell Johanna bizalmát felkölteni, mindamellett sejté s látta a leány arczán a hatást, melyet szavaival előidézett s az neki elég volt, hogy mindent reméljen.

Az oly természetek, minő a Herminé is volt, a végleteket nem ismerik. Szerinte minden megbocsátható volt, a miért egykor fájdalmat érzénk; a jó tett hálára kelté szívét s a rosszat elfelejté és sohasem jutott eszébe azt viszonozni; ábrándozni nem tudott; természetesnek tekinté az életet, és az Ecsedyvel történt eseten kivül, egyetlen csalódása sem volt s ekkor fájdalmat érzett ugyan, de az ifju iránt neheztelést soha egy perczre sem. S most, midőn azon ifju számára, ki egykor az ő szivét nem fogadá el - egy másnak szivét kelle megnyernie: oly élénk igyekezettel tette azt, mint talán csak Arthur saját maga tehette volna.

Örömragyogó arczczal beszélte el Ecsedynek Johannával való ez első beszélgetését s biztatá őt, hogy a leánynyal nemsokára találkozhatik, a nélkül, hogy az megijedne vagy visszariadna tőle. Szóval, mindent remélt, a nélkül, hogy a dolgot tisztán tudta volna. Azonban Arthur nem osztá egészen e kedvező hangulatot s reményeket, ő jól emlékezett ama pillanatra, mily kedélyállapotban volt Johanna, midőn ő szobáját elhagyá s érzé, hogy mily mély lehetett keblében a seb, mit ő ütött s mily sok idő kell arra, míg az ily sebek behegednek.

Azonban mégis csak remélt, bizott s nehány nap mulva legalább azon boldog tudata lehetett, hogy Johanna elégedett sorsával s hogy kedélye derültebb, egészsége sokat javult.

S ennyi most elég volt neki. Ő oly sokat aggódott e leány sorsa fölött, hogy boldoggá tette az a tudat is, miként az most már biztos menhelyen és jó emberek között él. Elég volt ama meggyőződés, hogy nem hányódik a világban, mitől leginkább borzadt, védő rokon és barát nélkül tudta őt s türelemmel várta az időt, midőn vele találkozhatik...

Érzelmei felől keveset mondhatunk, mert azt ő saját maga előtt is rejtegetni igyekvék s a mennyire el volt határozva, midőn még a leány hollétét nem tudta, hogy mihelyt föltalálja őt, azonnal szivét, kezét ajánlja neki: most ép oly bátortalan és habozó lett, kivált miután Johannát oly pillanatban látta viszont, milyenek egy egész életre szoktak határozni.

Azon éjjel Johanna szobájába jutva s a legelső székre dőlve, mely az asztal mellett állott, azon saját irását és leveleit pillantá meg. Bizonyos volt, hogy Johanna az éj késő óráiban az ő leveleit olvasá s ő vele foglalkozott...

Mit gondolhatott e körülmény felől?

Azt, a mit gondolna bárki is; s bizonynyal nem egyedül hiusága hiteté el vele, hogy Johanna szereti őt.

Végtelen boldogságot, de egyszersmind kimondhatatlan fájdalmat okozott neki e tudat. Azt hivé, Johanna örökre meghidegült iránta a mult perczekben, midőn az az ő emlékével el-foglalva, egy más nő lábainál találta.

»Minél inkább szeretett, annál mélyebb leend megvetése irántam«, - gondolá gyakran s ez eszméhez akará szoktatni magát. Mint ajánljak oly szivet neki, melyet ő más lábaihoz téve látott? Mint hitessem el vele, hogy csak azért jöttem titkon, az éj óráiban, ama nőhöz: hogy ne szeressen engem s fordítsa szivét férjéhez vissza. Mosolyogni fog ez ügyetlen ámításon s én nem bizonyíthatom be neki soha, hogy ez nem ámítás. E gondolatra oly keserüséget érzett, minőt soha egy képmutató se érzett volna, ki terve és ámítása sikerén kétkedik. Soha egyetlen ámító sem félt úgy szavai hatástalanságán, mint Arthur, midőn igazat és a legtisztább valót készült mondani. Arra, hogy kezét, szivét ajánlja Johannának, most többé nem gondolt.

Vágya, óhajtása csak annyiból állt, hogy a leány kibéküljön vele, higyjen szavainak s ismét becsülni tudja őt, és jó barátnője legyen.

Ez volt igyekezetének főczélja. Erre kérte Hermint is, de az mosolyogva mindig többet igért neki s állítá, hogy Johanna szereti őt.

Igy folytak a hetek, mialatt két hónapja múlt, hogy Johanna Heinburgékat elhagyta s azóta semmit sem hallott rólok. Még mindig gyöngének érezte magát arra, hogy meglátogassa őket, noha érzé, hogy az illedelem követeli azt. Még mindig félt ama szobákba lépni, még mindig nem tekinthette Oktáviet nyugodtan s nem érzett elég erőt arra, hogy a mult időről, melyet házukban töltött, nyugodtan beszélhessen velök.

De Arthur érdekében e két hónap nem múlt el hasztalanul. Hermin sok részben betölté szavát. Az ifjut oly élénken festé a leánynál, hogy az egészen másként vélekedett róla, mint mielőtt ide jött s Hermin elérkezni vélte az időt, hogy Arthur a leány elé lépjen, és azon ügyekre nézve, melyekről Hermin nem tudott, mert Johanna soha sem említé azokat - felvilágosításaival s mentségével előálljon. Arthur többé nem ellenkezett oly élénken már e találkozásra nézve, mint eddig; de határozottan még maga sem tudta: mikor léphet Johanna elé.

XII.
A találkozás.

Johannának a lefolyt két hónap alatt, melyet Scharnhorsték házában töltött, egyénisége némi változáson ment át. Egész lénye elfogulatlanabb, derültebb lőn; nem irtózott annyira a külvilággali érintkezéstől s miután tudta, hogy Herminnek a városban alig van ismerőse, nehányszor kikocsizott, vagy sétálni ment vele, nem tartva a kiléte iránti kérdezősködésektől. Külseje nem volt bár ragyogó s nem tündöklött az egészség és ifjuság teljes szineitől, de mégis elveszté már beteges halványságát s arcza visszanyerte nyugodt, derült kifejezését. Semmi bú, semmi töprengés és semmi keserüség sem látszott többé azon.

Egy nap Hermin Laxenburgba szándékozott kimenni férjével, s Johannát is fölszólítá, hogy tartson velök, mire a leány szivesen ajánlkozott.

Május közepe volt s oly szép, oly kellemes idő, minő csupán az év e legbájosabb hónapjában lehet.

A természet egész pompáját tárta ki a szemlélődő előtt; minden friss, élénk és viruló volt s a gyönyörü laxenburgi kert mosolygott a tavasz fényében.

Mintegy két óra volt, midőn Scharnhorsték és Johanna Laxenburgba értek s a két nő - lassu léptekkel haladva - gyönyörrel tekintett köröskörül.

A számtalan virágbokor és fa kellemes illata, a levegő üdesége, az olykor átsuhanó éltető tavaszi szellő oly kellemes volt hogy Johanna arcza is egészen átpirúlt.

- Mily gyönyörű hely ez, - mondá szemeit a tóra függesztve, melynek szép kék vizén apró csónakok ringottak.

- Mennyivel szebb, mint Schönbrunn; mennyivel jobban megnyeri a szivet, mint amaz, melynek hideg pompája inkább csak bámulást gerjeszt mig ez tökéletesen elbájol.

- Ugy-e szép? - kérdé élénken Hermin; - tudtam, hogy itt neked jobban fog tetszeni minden mint Schönbrunnban. E hely inkább a te természetedhez való.

- Egészen Angolországba képzelem magam, - folytatá ábrándozva Johanna s szemeit mélázva hordá maga körül. - Mintha ott volnék, hol oly kedves éveket tölték. Mintha atyámat látnám, kinek emléke nélkül nem gondolhatok soha a múltra vissza.

Scharnhorsték némán hallgaták őt s Hermin részvéttel tekintett a leány mélázó arczába, melynek vonásain azonban inkább gyönyör, mint fájdalom látszott e szavak kimondásakor.

Mellettök sok járó-kelő haladt el, kik mindannyian kiváncsian s érdekkel tekintének a két föltünő hölgyre. Valószinűleg mindenki észrevette, hogy nem e városból valók.

Hermin bár tökéletes német jelleggel birt, mind a mellett egészen más vala mint a bécsi nők; Johannát pedig öltözködési modorának föltünő egyszerű és mégis izléses tisztasága s egész külseje miatt nem tarthaták másnak, mint angol nőnek.

Ők azonban mind e kiváncsiságot nem vették észre. Johanna keveset törődött az emberekkel, Herminen pedig szokatlan elmerültség látszott. Maga a kapitány is izgatott és nyugtalan arczkifejezéssel birt, mintha valamely közeli terven aggódott volna.

Lassan haladtak tovább s majdnem mind összevissza járták már a főbb helyeket midőn ismét a tó partjához érve, egy fiatal férfi alak jött velök szemközt, kinek láttára férj és nő jelentőleg tekintének egymás szemei közé s kinek megjelenése, mozgása alakja és öltözködési modora mind oly föltünő volt, hogy Johanna figyelmét sem kerülheté ki.

A leány arczán az első perczben megdöbbenés volt észrevehető. Egy pillanatra majdnem megállt haladásában, e váratlan jelenség oly nagy mértékben hatott reá. De a másik pillanatban már összeszedé magát s elég nyugodt arczczal folytatá lépteit, azt hivén, az ifju elhalad mellettök, a nélkül, hogy őt csak észre is venné.

E reményt azonban csak ijedtsége sughatá neki, miután Hermintől jól tudta azt, hogy az ifjut Berlinből ismerik s így semmi sem lehetett természetesebb, mint hogy Arthur megszólítsa őket.

E perczben azonban mindezt tökéletesen elfelejté. Megdöbbenése kitörölt emlékéből minden egyebet, azonkivül, hogy neki Ecsedyvel találkoznia többé soha sem kellett volna. Az ifju azonban mosolygó arczczal közeledett feléjök. Arcza derült, ragyogó és örömteljes kifejezéstől sugárzott. Oly deli, oly fiatal és viruló volt, mintha a körülte terjedő szép természet gyermeke lett volna s oly jól illett e helyre, mintha az ifjuság és szépségben diszlő fák mind testvérei vagy társai lettek volna.

Ritka nő az, kire a férfias erő, épség és kifejezés hatással ne lenne. Nincs szépség, nincs báj, mely a férfiunál az erőt, a természeti fejlettséget s az egészség épségét kipótolhatná.

Johanna nem nézett reá akkor sem, midőn az ifju egészen közel jött hozzájuk; de érzé, hogy ott van, hogy pár lépés választja tőlök s bár szive reszketett félelmében, mindamellett a levegő, a virágok illata, a tó vize s az ég boltozata egy percz alatt mind megváltozott körülte s valami oly érzés szállta meg szivét, minő a lepleiből kipattanó bimbóé lehet, midőn legelőször érzi a levegőt, midőn először tekint a ragyogó világba.

- Önök itt! - szólt, hozzájok lépve az ifju s hangja örvendő és nyájas volt, mialatt a kapitánynyal kezet fogott s a nőknek meghajtá magát.

- A jó levegőt élvezzük! - mondá mosolygva Hermin - s gyönyörködünk e páratlan szépségü helyben.

Arthur egy pillantást vetett a leányra s látta annak arczán az izgatottságot és halovány szint, mely azt borítá. A kapitányhoz lépve, annak pár szót sugott, mire az Johannához vezetve őt, bemutatá neki az ifjut.

Johanna némán hajtá meg magát s szemeit egy perczre az előtte álló ifjura emelé, de csak egy perczig s aztán újra elfordítá tekintetét és maga elé nézett.

Arthur nem merte megszólítani őt, oly különös hatással volt reá e méla, kifejezésteljes arcz, melyet még mint viruló félgyermek-arczot látott, hogy szivét fájdalom tölté el s bátorságát a megszólításra nézve tökéletesen elveszté.

- Meddig maradnak még Bécsben? - kérdé Hermintől, a nő oldala mellett haladva, mig Scharnhorst Johanna mellett maradt.

- E hó végeig, - viszonzá, szintén egy kissé elfogultan Hermin, észrevéve e jelenet nehézségét és az ifju zavarát.

- Azután egy időre Berlinbe megyünk, - folytatá Scharnhorst s később - letelvén szabadságidőm, - ezredemhez térek vissza.

- És a bárónő hasonlóan e tervet követi? - kérdé végre Arthur, erőt véve magán s a leányra nézett.

- Igen, - viszonzá ez halk, elfogult hangon s ajka kissé reszketett.

- Ugy hát mindnyájan egyszerre hagyjuk el e várost, miután én is e hónap folytán szándékozom haza. Ügyeimet, melyek fél év óta oly erős kénytelenséggel lánczoltak ide, végre bevégzém s szabadulhatok innen, hol ez idő alatt oly rosszul érzém magam. Annyi véletlen kellemetlenségnek valék kitéve! - mondá, jelentőséggel tekintve Johannára.

A leány azonban lesütve tartá szemeit s arcza oly elmerült volt, mintha nem is hallaná e szavakat.

- Berlint nem látogatja ön meg újra? - kérdé Hermin.

- Tulajdonképen még egy évet kellett volna ott töltenem tervem szerint; de a hosszadalmas ittlét, és más események annyira elvették kedvemet mindentől, hogy tán nem is volna többé türelmem és kedvem ama száraz tudományok végig hallgatására.

Mindhárman észrevették, hogy Johanna arcza e szavak alatt rózsaszinű lett s egy futó pillanatra önkéntelen Arthurra tekintett.

Tehát mégis figyelemmel kiséri szavaimat, - gondolá az s szivében örömet érzett.

- És hova szándékozol, elhagyva Bécset? kérdé Scharnhorst.

- Hazámba, melyet talán többé soha sem hagyok el, vagy legalább igen hosszú ideig nem. Az igazat megvallva, nekem e lefolyt három év, melyet hazulról távol tölték, igen sok szomorúságot és szenvedést okozott. Alig gondolhatok jól vissza rájok.

- Ön veszélyesen beteg volt s hosszú ideig? kérdé Hermin.

- Igen nagy beteg. Az orvosok lemondtak rólam s e betegség nekem nemcsak testi, de oly lelki szenvedéseket is okozott, melyeknek utó-hatása és következménye tán egész életemben megmarad.

- Hisz amint tudom, tökéletesen kigyógyultál bajodból? - kérdé, élénk kiváncsiságot tettetve a kapitány.

- Testileg igen, de oly kötelességeket mulaszték el miatta, melyek helyre nem hozhatók többé s oly tervekkel kellett fölhagynom, melyek éltem egész boldogságát képezhették volna.

E szavak oly érzéssel s oly erős nyomatékossággal voltak kimondva, hogy Johanna vonásai egészen áltváltoztak s kebléből egy általa észre nem vett sohaj röpült el.

Az ifju nem merte folytatni e tárgyat tovább. Érzé, hogy a hurokat feszíteni nem szabad s kis szünet után más dolgokról kezdett beszélni, melyekbe olykor a hosszú séta alatt Johanna is beleszólt.

Midőn elváltak s a két férfi kezet fogott, Hermin az ifjuhoz fordulva, mondá:

- Remélem, mielőtt elhagyná Bécset, fölkeres bennünket?

- Ha megengedi, mindenesetre, - viszonzá az, mialatt fölsegíté őtet a kocsiba.

Hermin után Johanna ült föl s midőn Arthur, karját gyöngéden érintve, besegíté őt, érzé, hogy a leánynak egész teste reszket s aggódva tekintett rá. De arcza tökéletesen nyugodt volt s még csak halványnak sem látszott. Oly különös szellemi, enyhe és szelid kifejezés ült azon, hogy Arthur elválások után sem tudta azt sokáig elfelejteni s folyvást maga előtt látta a szép, szelid, szenvedő arczot, melynek tán ő vevé el rózsáit s melynek tán egyedül ő volna képes visszaadni azokat. E gondolatra oly jótékony melegség ömlé el szivét, oly őszinte készséget érzett mindenre, a mi által Johanna boldogságát visszaadhatná s e találkozás után ismét oly szenvedélyes szerelmet érzett iránta, hogy most ujra meggyőződött, mennyire mélyen szereti őt s csak annak viszont szerelme által lehetne az életben boldog.

Scharnhorsték haza térve, nem sokára ebédhez ültek s az estét otthon tölték.

Hermin és Johanna kézi munkával voltak elfoglalva s a kapitány saját szobájában időzött.

Hermin az Ecsedyvel történt találkozást még nem hozta elő a lánynak, más egyéb közönyös tárgyakról beszélgettek, mig végre elhatározá erre is magát.

- Ön nem ismeré ezelőtt Ecsedyt? - kérdé végre egyenes megrohanással a leányt.

- Nem, - viszonzá az egészen nyugodtan s munkájáról nem emelte föl szemeit.

- Érdekes és mívelt férfi, - folytatá Hermin.

Johanna nem felelt.

- Kegyed nem találja annak? - mint hallgatásából látszik...

- Kevéssé néztem meg s itéletet alig hozhatnék róla.

- Ugy látszik, nincs oly jó kedve, mint Berlinben léte alatt volt. Akkor vig, élénk fiatal férfi volt, most komoly s ha nem csalódom, titkos bánata lehet.

- Tán szerelmes, - viszonzá Johanna, kissé halkan.

Hermin meglepetve nézett rá. E megjegyzést nem várta tőle.

- S a miatt volna szomorú? - kérdé figyelmesen tekintve a leányra.

- Talán igen. Tán sokat remélt és csalódott. Tán oly vágyak után indult, melyeket a természet rendje meg szokott büntetni.

Hermin nem felelt. Oly élénk meglepetéssel hallgatá e szavakat s oly bámulattal nézett a beszélőre, ki munkájáról föl sem emelé szemeit s hangja egészen nyugodt, természetes, de kissé halk volt, midőn ama szavakat kiejté.

- Nem tudom, mire gondolt e szavaknál, Johanna, - mondá aztán, - de meg nem foghatom, egy egészen ismeretlen férfi mint tehet önre az első látásra oly hatást, hogy igy vélekedjék róla.

A leány elpirult s meghatva tekintett Herminre.

- Kegyed oly jó, oly barátságos és szerető volt irántam mindig - szólt fátyolozott s fölindult hangon, - hogy nem vagyok képes megcsalni. Bocsásson meg, hogy az első perczben nem valék őszinte, de mily nehéz egy oly emléket fölbolygatni a szivben, melyet oda örökre eltemetének!

A leány egy perczre elhallgatott s szemeit könyek homályosíták el. Letette munkáját s arcza szomorú, bánatos kifejezést nyert.

- Bocsásson meg, édes Johanna, ha fájdalmat okoztam önnek, - mondá részvéttel Hermin, bánni kezdvén szavait. De higyje el, ártatlanul tevém!

- Tudom, tudom, - viszonzá Johanna, - hisz ön oly jó, hogy egy kis féregnek sem okozna fájdalmat szántszándékkal; de miután idáig jutottunk, a véletlen úgy akarja, hogy ez egyetlen titok, melyet ön előtt rejtve tarték, se maradjon az mindig. Engedje bevallanom, hogy én Ecsedyt régóta ismerem. Atyám életében házunk vendége is volt s mi voltunk az a család, melynek ő szavát adta, hogy fölkeres az év vége felé. Most már tudom, hogy betegsége miatt nem válthatta be igéretét. Atyám halála után még egyetlen egyszer találkozám vele, oly körülmények között, melyek e régi ismeretséget széttépék, valamint azt a lehetőséget is, hogy ő az én szemeimben a férfiasság szinében álljon. Ő ezt lehetlenné tette.

- Jellemhiba? - kérdé megütközve Hermin.

- Nem tudom. Tán a világ fogalmai szerint nem az. De meglehet az én véleményem nagyon szigorú, tapasztalatlanságom nevetséges s hitem, melyet róla táplálok, az ő ajkain valószinüleg szánakozó mosolyt keltene.

- Johanna, - mondá komoly, kétkedő hangon Hermin, - senki iránt sem szabad igazságtalannak lennünk. Ön Ecsedyt nagyon kevéssé ismeri arra, hogy róla ily határozott itéletet mondhasson.

- Nem, - viszonzá határozottan a leány. Én őt eléggé ismerem arra nézve, hogy önnek, kihez egyedül érzek bizalmat e földön, ez itéletet kimondhassam.

- Ön tehát jellemtelennek tartja őt? - kérdé elfojtott lélekzettel Hermin.

- Nem, csak férfiatlannak.

- És az okot, mely e véleményt szülé, nem mondhatja el?

- Nem, mert ez által másnak vétenék. Ennyit is azért mondék csupán, hogy megkérjem önt: ne beszéljünk e tárgyról soha s ne említse előttem Ecsedy nevét többé. Ne tekintse e kérelmet szenvelgésnek vagy követelésnek; higyje el, oly mély fájdalmat okoznak nekem a múltnak amaz emlékei, melyek e névvel össze vannak kötve, hogy ha ön ismerhetné azokat, méltánylná kérelmemet.

- Többé nem beszélünk róla, - viszonzá Hermin s kissé kedvetlenül és elszomorodva folytatá munkáját, mert önkénytelen érteni kezdé a viszonyok összefüggését, melyeket mind Arthur, mind Johanna titkolni akartak.

Nem is volt többé kétsége, hogy Ecsedynek volt, vagy talán jelenleg is van viszonya Heinburgnéval s Johanna ennek nyomára jött és bár ő maga Arthurt igen szereté s nagyon sokat tartott felőle, de e perczben haragudott reá s majdnem érdemetlennek tartá Johanna szerelmére. Ily szivet, ily szerelmet koczkáztatni egy könnyelmű nőért! - gondolá neheztelve, - minő a Johannáé; s valóban bánni kezdé a szerepet, melyet elvállalt e két sziv kibékítésére.

Szinte örült, hogy megszakíták e tárgy folytatását. Mit hozhatott volna ő föl Arthur mentségére Johanna előtt. E leány, bár tapasztalatlan s e miatt túlszigorú volt itéletében, de semmivel sem szigorúbb egy oly nő véleményénél, ki férjét szereti s Hermin ilyen volt. Egészen Johannához hasonlóan vélekedett.

Arthur mindkettőnket rászedett, - gondolá aztán, - engemet és férjemet is. Ő a történtekből csak annyit tudatott velünk, mennyi azokból szépnek látszhatott, a többit elhallgatá s ez tőle megbocsáthatatlan hiba...

Igy vélekedett ez eleven természetű nő s szegény hősünktől ez egy pár óranegyed tán azon egyetlen barátnőt is elrablá, ki oly őszinte tisztelője volt eddig s oly igaz barátsággal viseltetett iránta.

XIII.
Kifejlődés.

Az ily szorongatott körülmények alatt véletlen közbejött események többnyire végletekre viszik az embert.

Oly jellemre nézve, minő az Arthuré volt, nem maradhatott hatás, - még pedig igen nagy hatás nélkül e fordulat, mely Hermin véleményét megingatá s mely az egész fejlődésnek már-már más irányt készült adni.

Hermin, őszinte jelleméhez képest, mesterkéletlenül adá tudtára a Johannával történt beszélgetés szavait, annak itéletét és a maga véleményét, hozzátéve, hogy »ha csakugyan az történt, a mit ő sejt«.

E szavak az ifjunak nagy keserüséget okoztak. Az oly őszinte, becsületes és férfias jellem, minő Arthur volt, nem képes magán semmi foltot tűrni és semmi sem lehet rá nézve keserübb és fájdalmasabb, mint ha kétkedést lát maga iránt ott, hol épen az ellenkezőt érdemelné. Ő hitte, hogy Johanna haragszik rá; hogy csalódni vélt benne; hogy az ő fogalmai szerint amaz esemény helyrehozhatlan hiba, de hogy jellemkérdést csináljon belőle, az nem is jutott eszébe.

Arthurt tehát semmi sem érheté oly váratlanul, mint ily oldalról való megtámadtatás ama végzetes éj jelenete miatt.

Hermin szavaiból látta, hogy Johanna véleménye mily szigorú ez esemény felől, miután pár szavával e leány őt még legjobb barátnőjétől is majdnem egészen meg tudá fosztani s Hermin keblébe is oly hirtelen átülteté a gyanút, holott az eddig oly sok jót, oly sok szépet hitt mindig róla. Valóban mély meggyőződés lehetett az, mely Herminre e rögtöni hatást tevé, s ő e miatt az első perczekben mind a két nő iránt élénk neheztelést érzett.

Arthur némileg heves természettel birt és kétségkivül szenvedélyes volt, de bár Hermin szavai igen váratlanok, Johanna véleménye pedig igen sértő volt, mindamellett uralkodott magán. Nagyon fájt neki e vélemény, és szivének sok keserüséget okozott; de bár egypár szavába került volna, hogy teljesen igazolja magát, - nem tehette azt, mert szentebb volt előtte a lovagiasság, melylyel Oktávie mint nő iránt tartozott, és büszkébben érző, semhogy ily méltatlan vádak czáfolgatását magához méltónak tartotta volna.

- Kegyed meg fog bocsátani, - mondá komoly, nyugodt arczczal Herminnek, - ha e vád ellen semmi mentséget sem hozok fel. Ön oly régen ismer engem, hogy vagy ismeretségünknél fogva nem hiheti, hogy tréfát űzve, elámítottam volna önöket; vagy kevésbbé ismer, semhogy e szavaimnak és igazolásomnak is hitelt adhatna. A mi Johanna véleményét illeti, ő még oly tapasztalatlan s oly elvonulva élt mindig, hogy ezt majdnem természetesnek találom tőle; azonban, hogy e véleményét megrögzeni nem hagyhatom, azt természetesnek fogja ön találni. S most már nem vonakodhatom többé vele magánosan találkozni, sőt kérem önt, hogy erre mielébb alkalmat nyujtson, - folytatá határozott hangon.

Hermin e komoly, férfias büszkeséggel kiejtett szavakra elpirult. Érzé, hogy az ifjut megsérték szavai s bánni kezdé, hogy szólt neki.

Az ifju nyugodtnak látszott az egész idő és párbeszéd alatt, s arczán semmi sem volt fölindulásából észrevehető, pedig belsejében kellemetlen érzések zaklaták egymást.

Midőn elhagyta őket, sokáig járt föl s alá az utczákon, a járó-kelőket észre sem véve s mély gondolatokba merülve tépelődött a teendők fölött.

Arcza nem volt többé nyugodt. Vonásain izgatottság látszott. Mindinkább elkeseríté őt ama gondolat, hogy Johanna kételkedik jellemében s talán megvetéssel gondol rá.

»Végét kell annak vetnem! gondolá. Nem szabad őt tovább ily képzelődésekben hagynom. Elég hosszú idő volt már erre a lefolyt két hónap s ha előbb tudom ezt, egy perczig sem haboztam volna eléje lépni, hogy a múltról beszéljek vele.« Ily gondolatokkal tépelődött s az egész séta alatt nem lett nyugodtabb. Elhatározá, hogy másnap beszélni fog Johannával s tudtára adja mindazt, mit e leánynak tudnia kell.

»Holnap« gondolá ujra és ujra, e szóval vigasztalva háborgó lelkét. - Kerüljön bármily fáradságba. De holnap meg kell őt győznöm itéletének helytelensége s neheztelésének oknélkülisége felől.

És e holnap eljött s Arthur mintegy három óra tájban, még mindig eléggé nyugtalan kedélylyel és izgatott arczczal haladt föl a »Károly herczeg« vendéglő lépcsőjén, Scharnhorsték előszobájába lépve.

- Az uraság kikocsizott, - mondá az ott levő inas.

- Mindnyájan kimentek? - kérdé Arthur.

- Egyedül a bárónő van a teremben!

- Meg fogom őket várni, - viszonzá az ifju s habozás nélkül lépett a terembe, hol Johanna volt.

A leány háttal ült az ajtónak s kézimunkával volt elfoglalva. Az ajtónyilásra vissza sem fordítá fejét, meg lévén győződve, hogy valamelyik cseléd lépte át a küszöböt. Arthur csöndes léptekkel közeledett hozzá. A padolat szőnyege minden zajt elvett s a leány csak akkor pillantá őt meg, midőn már előtte állt.

- Scharnhorsték nincsenek hon! - mondá ültéből fölriadva Johanna s arcza halavány lett a meglepetéstől.

- Itthon van ön bárónő s én egyedül önhöz jöttem, - viszonzá nyugodt hangon az ifju.

Johanna habozva, kérdőleg függeszté rá tekintetét, de helyére nem ült vissza.

- Igen, kegyedhez jöttem, mert szólnom kell önnel. Kérni akarom, hogy hallgasson ki s ha kihallgatott, azután mondjon itéletet rólam és tetteim felől!

A leány arczán a halványságot lángoló pirosság váltá föl e kissé szemrehányóan és hidegen ejtett szavakra. Zavartan tekintett az ajtó felé s valakinek jöttét látszott óhajtani, hogy e beszélgetés félbeszakadjon.

Azonban nem jött senki s ő nem tudta, mit tegyen: maradjon-e vagy távozzék e szavak elől?

- Megbocsásson, - mondá aztán akadozva, - de én nem tudom eltalálni, mily tárgy az, melyről velem beszélni kiván? Mi oly kevéssé ismerjük egymást s az utolsó időben oly rég nem találkozánk, hogy beszélni valónk alig lehet együtt.

E szavak alatt Johanna egész testében reszketett, mi az ifju figyelmét nem kerülé ki. Részvéttel nézett reá.

- Foglaljon helyet bárónő; - mondá kérő hangon, - hisz alig képes lábain állani. Ne tagadja meg kihallgatásomat. Nem mentegetni akarom magam, tudom, mily mély megvetést érez irántam. - Csak néhány fölvilágositó szót mondok el, melyeket nem utasithat vissza.

E szavak oly határozottak és mégis szelidek, az ifju arcza oly kérő, szemei a fölhevüléstől oly lángolók voltak, hogy Johannát meghatották. Többé nem is próbált ellenszegülni s önkéntelen dőlt vissza helyére, és szemeit habozva, bátortalanul függeszté Arthurra.

- Bárónő, - szólt az ifju s állva maradt a leány előtt, mialatt arcza égett s hangja nagy belső fölindulástól remegett, - Scharnhorstné nekem egy önök közt folyt beszélgetést mondott el, melyben kegyednek rólam kiejtett szavai a legnagyobb megvetést árulják el. Mondja, igazán ily megvetésre méltónak tart-e engemet?

Johanna zavarral süté le szemeit.

- Tehát igen, tehát egészen elfelejté a multat, el azon összeköttetést, melyben álltunk, atyja szivélyes barátságát, melyet irántam érzett s mindezt egy oly percz eseménye miatt, melynek részleteit nem is ismeri.

A leány kezére hajtott fővel ült helyén s nem válaszolt, csak arczkifejezése mutatá, mily nagy és erős hatással van rá minden szó.

- Ki kell önnek hallgatnia engem, - folytatá emelt hangon Arthur, kit e hallgatás bántani s mindinkább izgatni látszott. Meg kell önnek véleményét czáfolnom. A mi rokonszenvünk nem oly semmitjelentő s alapnélküli volt, hogy az ily módon fejeztessék be és szakadhasson szét. Nem szabad önnek félre érteni e dolgot s itélni ott, hol a körülményeket nem ismeri... Azért - folytatá, szemeit áthatóan függesztve a halavány arczra, - gondoljunk vissza ama pillanatra, midőn ön Heinburgné szobájába lépett, s engem e nő lábainál talált. Emlékezzék vissza ama hatásra, melyet e jelenet önnek okozott, és mondja meg őszintén, mit gondolt kegyed akkor rólam és Oktávieról?

- Ecsedy! - szólt lángpiros, sértődött arczczal a leány, - ha ily dolgokról akar szólani velem, nincs miért maradjak itt tovább. Ez esemény egyedül önökre tartozik s vannak dolgok, melyeknek megemlitése is igen sértő egy leányra nézve. Azért ne szóljunk erről, vagy engedje, hogy elhagyjam e szobát.

- Csalódik Johanna, - ha ez esemény természetét olyannak képzeli, melynek megemlitése is sérthetné önt. Nem oly dolog az, melyről bárkivel is ne lehetne szólani. Ez ügy köztem és Heinburgné közt rég be van fejezve s midőn ön amaz éjen a szobába lépett, én e nőtől éppen búcsút vevék, éppen távozni akartam, hogy ama házba többé soha se lépjek be s hogy Oktáviet tán soha többé ne lássam. - Hallgasson meg! Nem titkolok el semmit. Legfőbb ohajtásom, hogy kegyed világosan lásson s világosan is itélhessen. Igaz, e nő szeretett, nagyon szeretett engem, tán boldog is lett volna általam, tán sokat is áldozott volna értem, de esküszöm önnek, soha még ajkaim sem érinték őt; s ha ön megvetéssel gondol e nőre, igazságtalanságot követ el. Heinburg féltékeny volt s én nem lépheték házukba. Oktávie még egyszer találkozni akart velem, hogy bucsut vegyünk egymástól utoljára. Máshol nem láthatám őt s ez összejövetel nem történhetett másként, mint az éj óráiban. Szomoru perczek voltak ezek! Ne higyje bárónő, hogy Oktávie csak egyetlen egyszer is mosolyra nyitotta volna ajkait amaz egész idő alatt. - Sirt, szenvedett és élte boldogságáról mondott le, hogy k ö t e l e s s é g é n e k eleget tegyen! Ön, ki nem ismeri az életet, ki még soha nem s z e r e t e t t, soha sem volt kénytelen szerelmétől megválni, lemondani: nem fogja megérteni soha ama néhány óranegyed keservét, mely Oktávie szivét marczangolá. Ön nem tudja mi az: szeretni és nem szerettetni viszont; élni remény és boldogság nélkül, élni oly életet, melynek csak kötelességei vannak, de vigasza, jutalma és örömei nincsenek. Ön nem fogja megérteni, hogy sok sziv inkább megszünik dobogni, semhogy szerelem nélkül éljen s ön hidegen, szigoruan itél ott, hol más talán töredelemmel kulcsolta volna össze kezeit. Istenhez könyörgött volna, hogy oltsa ki egy szegény elhagyott szivből a szerelem vágyait s ez érzés reményét, követeléseit.

E szavakat Arthur mind a legnagyobb szenvedélylyel mondta el. Ajka majdnem reszketett a fölindulástól és szemei szigoruan, neheztelőleg függtek Johannán, ki remegve a hatás alatt, melyet az ifju beszéde tett rá, arczára szoritá kezeit s könyeivel látszott küzdeni.

- Lássa Johanna, - mondá szelidebb hangon az ifju, - én nem akarom magam ön előtt menteni. Férfi vagyok, szabad, tetteimnek korlátlan ura s ha e nővel viszonyban állnék, tán az egész világon egyedül az ön itélete róna meg e miatt. Mások tán egészen természetesnek találva - legföljebb a nőt itélnék el miatta. De ön mindkettőnket egyformán elitélt, mindkettőnkre egyformán megvetéssel gondolt, mert ön nem a világ, hanem saját meggyőződése után itél. Kegyed nem tudta a körülményeket, nem is akart tudni semmit; látott és itélt; s ön, kinek oly jó, oly érző szive van, nem is kivánt keresni egy okot sem, mely a kárhoztatott, elitélt asszonyt kimenthette volna. Igy pálczát tört egy nő fölött, ki sokkal szerencsétlenebb volt, semhogy vétkes lehetett volna.

Johanna megdöbbent.

- Lássa bárónő, - folytatá komoly, szelid hangon az ifju - milyen könnyen törünk pálczát valaki fölött, kinek élte eseményeiből alig ismerünk valamit; mily könnyen érzünk megvetést egy oly lény iránt, kinek élte a fényes termekben, a pompás ruhákban oly tündöklőnek látszik - s oly szomoru, minő csak oly élet lehet, hol a szivnek dobogni soha sem szabad. Miért van az, hogy a közvélemény mindig kevesebbet bocsát meg annak, ki rang, vagyon vagy szép tulajdonok által a mindennapiságon fölül emelkedik? Miért követelünk többet attól, ki fölöttünk áll; miért kegyetlenebb az ember az iránt, kiről azt hiszi, hogy élte boldogságban vagy dicsőségben folyik? Meg vagyok győződve bárónő, ha Oktávie szegény, elhagyott lény lett volna, elbukva az erény utján; ön szánalommal emelte volna föl őt, valahányszor csak az esdve nyujtotta volna ön felé kezét. És e nő iránt, ki önhöz oly melegen ragaszkodott, kinek önön kivül soha egyetlen bizalmas barátnője nem volt, kinek szive tiszta, jó és melegen érző: oly szigorú, oly kemény és hajthatatlan tudott lenni s oly hirtelen, oly kimélet nélkül itélte el őt. - Ön ismeri Heinburgnét; tudja, hogy mily heves, mily szenvedélyes szivvel bir, mennyire vágyott bensőség és szerelem után; gondolja meg: mily szomorú napokat tölthetett ő férje oldala mellett s mily magányosan, mily elhagyatva érezheté magát. Életének tán egyedüli boldogsága az irántam érzett szerelem volt és gondolja meg, mit kellett szenvednie, midőn erről is lemondott. Gondolja ezt meg és vonja vissza róla itéletét!

Rövid szünet állt be, mialatt Arthur küzdeni látszott ama nagy és erős izgatottsággal, mely erőt vett rajta e szavak folyamában.

Johanna e perczben már megszünt sirni; idegei erősebben meg voltak rázkódva, semhogy könyei lettek volna. Az ifju szavaiban egy pillanatig sem kétkedett s most e perczben az éveken át elfojtott szerelem ujra oly erővel rohanta meg szivét, hogy egész testét reszketés futotta át, midőn az ifju nagy fölindulását, tűzben égő arczát és szemeit látta.

Érzé, mily mélyen sérté ő meg ez ifjut, kiről már két izben itélt oly igaztalanul és könnyelműleg. Kétszer hitt csalódni benne s most látta át, hogy mind a kétszer mily igaztalan volt iránta. Reá emelé szemeit: látta annak arczán a lázas pirosságot, szemében a fölindulást, ajka reszketését egész beszéde alatt, melyben nem is magát, de oly lovagiasan egy nőt akart kimenteni. Látta e széles, férfias mell emelkedését, mely még hullámzott a bent zajló érzelmek s keserüségektől és arra gondolt, hogy mind e fájdalmat, mind e fölindulást ő okozá neki...

A leány arczát pir önté el, a szégyen pirja saját igaztalan itélete miatt. - Kezét fölemelé, hogy az ifjunak nyujtsa, ajka megnyilt, hogy bocsánatot kérjen tőle; de keze ugy remegett s hangja ugy szorongott, hogy az egyik elhalt ajkán s a másik ölébe esett vissza s ujra csak némán tekintett maga elé.

- A mi engem illet, - folytatá halkan s elfogultan az ifju, - én, mint mondám, nem akarom menteni magam. Az én tetteim sokkal közönyösebbek kegyed előtt, semhogy igazolásával untatni kivánnám. Azt akartam csupán, hogy az a nő, kit ön én miattam megvetésre méltónak talált, tisztán álljon ön előtt. Magamra nézve egyetlen mentegető szavam sincsen. A mit én

amaz éjjel tettem, bármi leendett is az: a világ arról másként itél, mint kegyed s ha köztem és Oktávie között komoly viszony létezett volna is, a miatt soha engem, mindig a nőt róná meg a világ. Ilyen a közvélemény. Az erősebbet maguk védik az emberek, a gyöngébbnek egyedül Isten iránti bizalma marad, melyet el nem vehetnek tőle. Azért higyje el bárónő, nem vagyok tulságos, ha a nőtől a nő iránt elnézést és mentséget követelek. Szép a szigoruság ott, hol a nő saját tettei és önélete fölött itél; de legyen elnéző, midőn a mások gyöngeségeit birálja s mások hibái fölött kell itéletet hoznia. - Ne nehezteljen e szavaimért; nem rosszakaratból erednek azok; meglehet, az életben utoljára látjuk egymást s meglehet, önnek igen sok hódolója, de oly igaz, őszinte barátja soha sem lesz többé mint én, a ki ily leplezetlen egyenességgel beszéljen önnel oly dolgok felől, melyek az életből vannak meritve s melyek annak utjaira oly szükségesek s a melyeket ön még oly kevéssé ismer. Tekintsen ugy e perczben, mint atyjának egy jó barátját, ki minden érdek nélkül szólt s kinek ezek tán utolsó szavai voltak önhöz...

- Ecsedy, - szólt most élénken Johanna, fájdalmas kifejezéssel tekintve az ifjura, ki most oly hosszú válásról beszélt - s feléje nyujtá kezét. - Bocsásson meg nekem! Elismerem, hogy itéletem helytelen, heves és elhamarkodott volt. Ime bocsánatát kérem!

Az ifju arcza egy percz alatt vidám lett e szavakra, homlokáról eltünt a felleg, szemeit melegen függeszté a leány izgatott arczára s élénken ragadá meg a felé nyujtott kezet.

- Elismerem, - folytatá bünbánó hangon a leány, - hogy igaztalan valék ön és Oktávie iránt de tán amaz érthetetlen és megmagyarázhatatlan hidegségből eredt ez, melyet Heinburgné iránt a legelső találkozás óta mindig érezék; önre pedig, bár elitélém, de higyje el, soha sem szüntem meg melegen és barátsággal gondolni. Legyen most feledve a mult; legyen ön jobb, elnézőbb irántam, mint én valék önök iránt; adja vissza nekem ujra azon barátságos indulatot, melyet évek előtt atyám és irántam érzett és mutatott s én e barátságot mindenkor igyekezni fogok megtartani és megérdemelni.

Arthur heves érzelemmel szorítá meg a kezében levő reszkető kezet s arczán ömlengés és szerelem kifejezése ült.

- Lássa, lássa, - mondá halk, reszkető és megindult hangon, - mennyi keservet okozott ön mind a kettőnknek bizalmatlansága által. Mennyi köny, mennyi bánat és viharos érzéstől óv meg engem és önmagát, ha nem mint idegent, hanem mint jó barátot tekint. Egy bizalmas szó, egy őszinte kérdés, és föl van világositva köztünk minden; mig igy, hónapokon át kerültük egymást, mint két idegen, vagy két ellenség.

A leány lesüté szemét s arczán szomoruság látszott.

- De hála istennek, végre elmult, - folytatá élénken az ifju, - ezentul nem leend ön egyedül s bár idegenek között él, nem érzi magát elhagyatva, mint eddig, oly atya vesztése után, minő az öné volt. Arczán látom, mit szenvedett, mióta atyja nem él s idegenek között tölti napjait. Ismerem önt, Johanna, s tudom, mennyi bánatot, mennyi keservet okozott önnek az a tudat, hogy egyetlen rokon vagy baráti szivvel sem bir e földön, melyhez bizalommal fordulhatott volna. De most, miután többé nem neheztel reám, fogadja el legőszintébb barátságomat; higyje el, igaz, mély és tiszta az s oly szivből ered, melyet még heves szenvedélyek nem meritettek ki s mely még barátságot is csak igen keveset érzett eddig!

Johanna szemeiből könyek hulltak. E szavak multjának egész szépségét s a jelen pár hónap egész sivárságát, elhagyottságát tűnteték elébe. De keblében egyszersmind oly boldogságot, oly elégedettséget érzett e perczben, hogy mig szemeiből a fájó emlékek könyei omlottak, ajka egyszersmind a jelen pillanat boldogságától mosolygott.

- Köszönöm e jóságát, - mondá érzékenyen s hálával tekintve Arthurra. Ezt meghálálni legfőbb ohajtásom és igyekezetem leend, s talán... - folytatá akadozva és kissé halkabb hangon, - tán képes leend az én barátságom is némi jót tenni önnek s enyhiteni egy kis részben ama veszteséget melyet a sors Oktávie iránt érzett szerelménél megtagadott...

- Az én szerelmem? - kérdé mosolyogva Arthur, - én Heinburgnét soha sem szeretém. Nem szerettem még senkit, mert huszonegy éves korom óta egy oly érzelmet táplál szivem, mely több a szerelemnél s több mindannál, minek az emberi nyelvben neve van. Én egy oly lényt imádtam, kinél földi viszonyokra soha sem gondolék!

Johanna figyelemmel hallgatá e szavakat s egy percz előtt kiderült homlokát árny boritá el. Tán arra gondolt, hogy midőn az ifjut Dieppeben megismeré, annak szivében már egy más lény képe élt. E tudat egy perczig fájdalmat okozott neki; ismerni kezdte e szivet; sejté, hogy mily mély, mily kiirthatatlan lehet abban minden érzés, mely abba egyszer befészkelé magát. De a másik pillanatban lelkének egész szerénysége föltámadt e fájdalom ellen s érzé, hogy mily kincs az neki, ha ezután csak barátságát birja is e szivnek, mely vonzalmát már évek előtt másnak adá.

- Legyen feledve minden köztünk, - mondá aztán örvendő, kipirult arczczal, - kegyed oly sok jót tett velem már eddig is szavaival; hitemet adá vissza, mely már ingadozni kezdett az emberek iránt. Atyám az élettel csak egyoldalulag ismertetett meg. Ő, mint erényes ember, az élet bünei és tévedései iránt nem elnézésre, hanem szigoruságra oktatott. Tán azt hivé, biztosabb ut az, melyre a szigor magvait hinti, mint a melyre a bocsánat s az elnézés szelid virágai vannak ültetve - és engem, kiről gyanitá, hogy egykor egyedül fogok állni a földön s önerőm, elveim és a lelkemben épitett alapon kell haladni és megállani tudnom a vészek ellen, inkább föl akart előre fegyverzeni, semhogy egyedül szivem erejére bizzon, melyről tudta, hogy az gyönge és női sziv. Ezért valék tán szigoru, ezért gondolék önre és Oktáviera oly sötét nehezteléssel. - Azonban mindennek vége, - folytatá fölállva s arcza lázasan égett. - S most ne vegye rossz néven, ha arra kérem, hogy távozzék, mielőtt Scharnhorsték haza térnének. Ne lássa senki azt a boldogságot rajtam, melyet érzek, - mondá kitörve, - s ön meg fog érteni, ha mondom, hogy néhány perczet egyedül e boldog érzésnek ohajtanék szentelni.

Az ifju megszoritá a forró, reszkető kezet, melyet a leány nyujtott feléje. Oly keveset mondtak egymásnak érzelmeik felől s Arthur mégis oly boldognak, oly elégedettnek érzé magát, midőn elhagyta a szobát s a fogadó lépcsőjén le haladt, minő csak oly ember lehet, kinek legnagyobb vágyai teljesültek.

Most ujra azokon az utczákon járkált, hol tegnap, de mennyivel másnak látott mindent. A Duna sokkal kékebb, az égboltozat tisztább, felhőtlenebb, a mellette elhaladó lények arczai mind vidámabbak voltak, mint a mult napon s az ő szivében oly ünnep, oly magasztos szent érzés honolt, melyet minden tárgy, minden alak bájolón tükrözött vissza.

Vannak ez életben, bár ritkán, oly perczek, midőn szivünk egészen megszünik földi lenni. Ilyenkor mintha mindaz, mit egész életünkben szépet, nagyot és nemeset gondolánk, magasztost érezénk, összpontosulva támadna föl kebelünkben s túlszárnyalva mindazt, mi e földhöz lánczol, a legmagasb légkörbe igyekezne, az emberekből perczekre magasabb, költőibb lényeket alkotunk.

Ily tulfeszült kedélyállapotban haladt a Duna partján Arthur. Mint minden ideges ember, ő is a mennyire boldog volt e perczben, épp oly erősen érzé a fölindultságot is, s arcza halvány, léptei sietők voltak, és sok, sok idő kellett, mig végre kedélye a mai nap élénk és boldog eseményei után lecsillapult.

Johanna pedig az ifju távozásakor szobájába vonult s csak az ebédnél jelent meg ujra. Arcza még akkor is égő piros volt s rajta a kifejezés oly ragyogó, oly elégedett, hogy Scharnhorst és Hermin nem győzték bámulni e változást.

A laxenburgi séta után a leányt megszokták ujra mindig csak komolynak, majdnem szomorunak látni. A már-már virulni kezdő arcz rózsái ujra eltüntek ama találkozás óta s most e lázas pir, e majdnem elragadtatott jókedv, e derült hangulat a legnagyobb mértékben lepték meg az ifju házaspárt.

Ők nem tudtak Arthur ittlétéről semmit. Az inas tán elfelejté, vagy azt hitte, hogy a bárónő ugy is megmondja, Johanna pedig hallgatott e látogatás felől s kimondhatatlanul elégedett, vidám és derült maradt az egész nap.

Másnap Arthur nem látogatta meg őket, sőt harmadnap sem. Scharnhorst, ki őszintén szerette őt s megszokta majdnem naponként látni, meg nem foghatá ez elmaradás okát.

Hermin, ki férjének a Johanna és közte történt beszélgetésről s az ifju gyanusitásáról mitsem szólt, azt hitte, hogy Arthur neheztel reá s aggódva gondolt a módra, mely által kibékitse őt.

Tán a színházban lesz ma, - gondolá, s elhatározta, hogy aznap este szinházba megy, majdnem egyedül az ifju végett, kit, érzé, hogy minapi szavai által igen kényes oldalról sérthetett meg.

Johanna még egyszer sem volt szinházban velök, mióta nálok lakott s ez este is hon maradt. Midőn azok eltávoztak, emlékeit s a pár nap előtti perczeket akarta ujra átélvezni. Ugyanazon helyre, ugyanazon támlányba ült, melyen Arthur szavait hallgatá.

XIV.
Mult és jelen.

Komoly csend uralkodott a teremben s az asztalon égő lámpa csak kis részét világitá meg annak. Azt a helyet, hol Johanna ült, majdnem félhomályban hagyá.

Valami különös hatása van az ily esti csendnek és magányosságnak. Az érzékek finomabbak, a képzelődő tehetség élénkebb mint máskor, a fül jobban hall s a képzelődés oly élénken fest és szinez, hogy hangokat hallunk, miket képzetünk alakjai mondanak, s oly vidékek tárulnak minden apróságaikkal elénk, melyeket évek előtt, vagy tán soha sem is láttunk s csak éppen képzelünk.

Johanna álmadozva dőlt vissza a nagy támlányba, melyben karcsu, finom alakja egészen elveszett. Annak vánkosára hajtá fejét s maga elé nézett. Gondolkodott vagy képzelődött.

Egy diszes kert tárult elébe, illatos virágok és viruló fákkal, széles utak és gyeppázsitokkal, s az ég tiszta, kék és felhőtlen volt. Az egyik uton fiatal pár közeledett, karöltve, mosolyogva és elégedett, derült vonásokkal, és szerelmesen tekintve egymás szemei közé. A leány fehér ruhában volt, lengő szőke fürtökkel s égszinkék szemeiben bensőség, jóság sugárzott; a fiatal férfi huszár egyenruhában, deli termettel, viruló arczczal; halkan beszélgettek együtt.

- Enyim vagy - mondá reszkető hangon az ifju, - azon percztől, melyen bevallád szerelmedet, nem ragadhat el tőlem semmi!

A leány hálásan, szerelmesen tekintett reá. Tovább haladtak s végre egy százados fa árnyékába ülve, hosszasan beszélgetének jövőjük és szerelmök felett.

A leány keze az ifjuéban nyugodott s érzé annak forróságát, ideges reszketését; arcza vissza-tükrözé annak érzéseit; oly boldogok, oly határtalan, kimondhatatlanul boldogok voltak.

Johanna kezeibe rejté arczát e képzelt jelenetre s keble lázasan pihegett...

Mire föltekintett, eltünt a szép kert, nem érzé a virágok illatát; az eget sötét felhők boríták, sárga levéllel borított fák álltak a zölden virulók helyén s kiszáradt füvekkel környezett gyeppamlagon halvány, beteges nő ült s előtte szomorú arczú férfi állt, ki aggódva tekintett a nőre.

- Nincs hatalom, mely elragadjon tőlem - mondá szenvedélylyel s csókokkal halmozá el az átlátszó, hervadt arczot és kezeket.

A nő most ismét mosolygott, mint ama kertben; de mily más mosoly volt ez! akkor sugárzott tőle az arcz, mig most alig volt képes egy pillanatnyi halvány derűt önteni el maga körül.

De e hervadt, derűtlen arcz, melynek már nem voltak rózsái többé, melyet fiatalságától megfosztott a betegség - nem volt kevésbé kedves és szeretett az ifju férj előtt, mint amaz élénk, viruló kifejezés s épen oly imádással, épen oly szerelemmel tekintett reá, mint midőn annak még napja is volt.

Johanna könyet érzett szemébe gyülni, fájó szivvel nézte e jelenetet. Oly kegyetlen az élet, oly rövidek a boldogság napjai!

Ujra megváltozott a kép. Magános szobában gyászravatal állt, a ravatalon ifju nő lehunyt szemekkel, hosszu pillái szeliden nyúltak arcza havára, s vonásai oly szelid, oly átszellemült kifejezéssel birtak.

De nem ugy az ifju férjéi, ki e ravatal mellett térdelt; vonásai dúlt-viharos érzelmeit tolmácsolák s kezét kétségbeesetten tördelé.

Aztán idegen emberek jöttek; közönyös arczczal szögezék le a koporsó födelét s kocsira tevék; néhány ismeretlen arczu egyén ment a kocsi után s egy halvány alak tántorgott magánosan. A sirhoz értek, készen állt a koporsó helye s midőn az utolsó göröngy is ráhullott a koporsóra, egy éles sikoltás hasítá át a levegőt s a halvány férfi ájultan rogyott a földre s e sikoltás viszhangzék a félhomályu terem falai között és Johanna reszketve, izgatottan ugrott föl helyéről.

- Johanna! - mondá egy ismert nyájas hang s Arthur fogá meg a reszkető leány kezét.

- Ön az Arthur? - kérdé örvendő arczczal Johanna, - mily jó, hogy itt van. Köszönöm, hogy eljött.

- Egészen elmerülve találtam, - szólt, a leány kezét fogva Ecsedy. - Majdnem önkivüli izgatottságban ült e helyen, midőn beléptem s arcza oly különös sötét és földúlt volt, hogy nem merém megszólítani.

- Jeleneteket láttam, melyek a múltba vannak temetve s melyekről atyám annyiszor beszélt. Képzelődésem ujra lerajzolta azokat, - mondá, homlokát megsimítva a leány, mialatt nyugtalan tekintettel hordá szemeit a teremben körül.

- Kegyed most is reszket, foglalja el e támlányt s ha megengedi, itt maradok egy kis ideig. Tán lecsillapul izgatott kedélye, melyet ily mértékben egyedül a magánosság fokozhatott fel.

A leány leült s nyájasan függeszté szemeit az ifjura, ki részvéttel tekintett reá, gyanítva, hogy mily események lehettek azok, melyek e leány kedélyére oly hatást gyakorlának, hogy annak idegrendszere ily zajlásba jutott.

- A mai nap - szólt komoly, megindult hangon Johanna, - szegény atyámnak mindig igen szent, ünnepélyes és emlékezetes volt s e nap nekem is mélyen emlékemben maradt. Ma húsz éve, hogy atyám bevallá anyámnak szerelmét s ez menyasszonyává lőn. Mily boldog lehetett ő akkor, abból is látszik, hogy midőn e nap boldogságából már semmije sem maradt, azt még mindig mint szent ünnepet tisztelé s e napon velem örökösen a múlt emlékeiről beszélt. Oly élénken irta le ennek minden perczét, minden apró eseményét, hogy azokat én a múlt perczekben egészen magam előtt láttam lefolyni. Szülőim mint ifju férfi és leány közeledtek felém.

Arthur nem felelt, figyelmesen hallgatá Johanna szavait s tán arra gondolt: ha e leány e napon lenne az ő menyasszonyává!

- Ön borzadni fog tőlem, - folytatá szeliden mosolygva Johanna, - azt hiszi, álomlátó vagyok, ki ébren álmodni szokott. Ne higyje ezt. Idegeim ritkán vannak izgatott állapotban s csupán nehány hónap óta érzem e nyugtalanságot, mely rajtam egy-egy perczre erőt vesz.

- Pár hónap óta - sóhajtá Arthur, - gyanítom, mióta tartanak e nyugtalanságok. Ne tagadja bárónő, egy éji jelenet...

- Igen, viszonzá kissé elfogultan a leány. Miért tagadjam, miután kibékültünk s ön fölvilágosított e dolog felől? Igen nagy hatással volt reám e látvány. Váratlanul rohant meg s tán nem fogom ezt elfelejteni tudni soha!

- Soha? - kérdé az ifju kissé fölindult hangon, - még akkor sem, ha erre térdeimen kérem - s Johanna lábaihoz omlott.

- Arthur, - szólt elpirulva s zavartan a leány, de vonásai szelidek, nyájasak maradtak s kezét nem vonta vissza tőle. - Igérem, hogy igyekezni fogok...

- Akkor sem, ha önnek térden állva vallom be, hogy midőn ama nő lábai előtt térdeltem, önre gondolék Johanna. Ön miatt nem fogadtam el Oktávie áldozatát s bár képzelmem sem volt önnek hollétéről, mégis reméltem, hogy egykor föltalálva, elmondhatom ezt a nélkül, hogy visszautasítana.

- Arthur, - szólt izgatottan s elhalványulva a leány e szenvedélyes hangon kiejtett szavakra és kisérletet tőn kezét az ifjuéból kivonni, mit az erősen szorított kezei között.

- Johanna, - folytatá lángoló arczczal Arthur s hévvel szögezte reá szemeit; - ne kivánja, hogy félbeszakítsam szavaimat. Évek óta nyomja e vallomás szivemet. Küzdtem, harczoltam ez érzelem ellen, most többé nincs ok, a miért tegyem azt. Én szeretem önt!...

- Oh hallgasson, hallgasson, - szólt Johanna, egész testében reszketve az igazgatottságtól s kezét az ifju ajkára szorítá.

- Nem, nem - viszonzá az kitörve s arczán és hangján észrevehető volt, hogy nem ismer többé korlátot. - Nincs ok, nincs erő és hatalom, mely hallgatásra birjon. Tudnia kell önnek Johanna, hogy ön az első lény, kinek látására szivem megnyilt s ki ajkaimat szerelmi szavakra birta. Tudnia kell, hogy én önt sok, sok év óta szeretem; s érzelmem nem mai, nem tegnapi, nem is nehány hetes, vagy hónapos; első ifjuságomat, szivemnek legelső tavaszát, legbájosb kikeletét képezé az. Szerettem önt, midőn mint gyermeket láttam; szerettem, midőn egy év mulva mint fejlett leánynyal találkozám; imádtam, midőn elszakítva öntől, hollétéről mitsem tudék; és majdnem őrjöngés szállt meg, midőn az éji jelenet óta önnek fájdalmára, megvetésére gondolék. Sokat szenvedtem ez évek alatt, mióta kegyedet ismerem. - Engedje most azon jutalmat, hogy ezt el is mondhassam önnek. Vessen meg, ha megbocsátani nem tud; taszítson vissza, ha érzelmeimet nem viszonozza, de tudatnom kell ezt önnel, - e szenvedélyt többé nem képes legyőzni az akarat.

Annak, mit mondani vagy szavainkkal kifejezni akarunk: többnyire az előadás módja emeli vagy téveszti el hatását, - s Arthur hangja e perczben oly szenvedélyes, határozott és mégis oly szelid, megnyerő volt, hogy Johanna mindenről megfeledkezve, önkéntelen gyönyörrel tekintett reá. Az ifju arczát soha nem látta még ily szépnek, a nagy fekete szemek lángolva tekintének reá, az izgatott arcz fellengző, ömledező lett, ajkai reszkettek az érzelmek árjaiban s hangja oly édes, oly bájoló volt, minővel csak a legmélyebben érzett szerelmi szavakat lehet kiejteni. A leány keblét boldogság tölté el; arcza ragyogott az öröm és kéjtől s e kifejezés Arthur figyelmét nem kerülé el. Látta szemeiben az öröm könyeit tündökleni; látta a küzdést, melylyel uralkodni akart önmagán s végre a kitörő szerelmet, melylyel ráemelé szemeit, s ezek láttára az ifju megragadá a leány mindkét kezét.

- Johanna! - kiálta szenvedély és szerelemtől elragadtatott hangon. - Ön nem taszíthat engem vissza. Ön szeret. Arcza, szemei, tekintete árulják el ezt. Hiába tagadná, hiába mondana nemet, minden vonása szerelmét fejezi ki! Oh szóljon, mondja, hogy szeret; hallani akarom ezt ajkairól. Oly rég vágyom e szóra, ne tagadja ezt tovább meg tőlem. Ifju és hő szivet ajánlok önnek, melynek első és egyedüli szenvedélye az ön iránti szerelem!

Az ifju e szavak alatt ujra térdre borult, arcza kérő, hangja sürgető volt s az indulatok hevétől egész testében reszketett.

- Szóljon, szóljon - mondá s égő homlokát a leány kezére hajtá.

- Arthur - felelé Johanna, az ifju dús fürteire nyugtatva kezét, - kegyed régen tudja azt, hogy szeretem; hinnie kellett, midőn Dieppében és Manchesterben elbúcsuztunk; látnia, midőn Oktávie előtt megpillantám önt; s azon kívül kegyed szobámban volt s ott saját leveleit látta, melyekkel az éj késő óráiban foglalkozám...

Az ifju élénken emelte föl fejét.

- Ne szóljon, folytatá a leány, - nem vád az, mit mondani akarok önnek. Kegyed nem volt oka, hogy e levelek szeme elébe kerültek, én magam kértem, hogy szobámba lépjen. Bármint történt ez, de kegyed évek óta tudja azt, hogy szeretem. Mondja, mi tartóztatta vissza, hogy hasonlón érezvén irántam, ezt ön nekem soha bevallani nem akará?

Arthur élénken elpirult e kérdésre. Arcza komoly lett és visszanyeré férfias, határozott arczkifejezését, mialatt helyéről fölállt s tekintetét majdnem szomorúan függeszté a leányra, ki kérdőleg nézett reá.

- Elismerem, - mondá - hogy természetes és méltányos e kérdés, de látom, hogy kegyed kétkedik bennem s hogy e vallomásomat tán csak percznyi benyomásnak, vagy futó szenvedélynek tartja. Ne higyje ezt, ne kételkedjék érzelmeimben. Épen azért kellettek évek, hogy e szerelem fölküzdhesse magát, mert igen mélyen feküdt az szivemben rejtve. Nem szóltam önnek soha erről, mert magam is kételkedém, hogy az oly tartós, oly mély és kitörölhetetlen legyen; haboztam, mert nem valék tisztában önmagammal, s jobban becsültem, mélyebb vonzódást éreztem ön iránt, semhogy oly szivet merjek ajánlani, melynek szerelme, hűsége és változatlan érzelmeiről teljesen meggyőződve nem vagyok. Évek kellettek ehhez. Az ifju ábrándok ez idő alatt szerelemmé lőnek s a szerelemből mély szenvedély nőtt. Mint gyermekről már ábrándozám önről, mint leányra, mély szerelemmel gondolék, de még mindig nem mertem kegyed elé lépni és bevallani a mit érzek. Bevártam, mig mint férfi ajánlhatom fel önnek szivemet, melynek tisztasága, hűsége és mély érzelmeiről kételkedni ily próbák után többé senkinek sincs joga!

- Arthur, - szólt most boldogságtól reszketve Johanna, s elhagyta helyét és az ifjuhoz lépett, kinek homlokán pár redő volt észrevehető. - Bocsásson meg s ne higyje, hogy kételkedém szavaiban; de oly váratlan, oly elérhetetlen volt nekem az ön szerelme, nem érzek bátorságot azt e perczben egyszerüen és röviden elfogadni. Soha sem készültem arra, hogy e kincset fölajánlja nekem; sohasem képzelém, hogy enyém legyen a sziv, melynek tisztaságát, nemességét, már mint gyermek bámultam. Váratlan és oly nagy volt nekem ez ajánlat boldogsága, hogy szivem reszketett alatta. Oh, ha tudná ön Arthur, mit szenvedtem én, mióta kegyedet Oktávie lábánál láttam; mit álltam ki amaz éjen, miután szobámból eltávozott; mily tépett, vérző kebellel tekinték az ön után becsukódott ajtó felé, melyről azt hivém, hogy az ön látásától örökre megfosztott engem. Hiszen önnel találkozni sohasem akarék. Ha kegyed mindezt tudta, mindezt érezte volna, ha szivembe csak egy pillanatig is betekinthetett volna, oh akkor nem neheztelne előbbi szavaimért, melyek nem a kétkedés, hanem a rögtöni s nem remélt boldogság remegésétől eredtek.

- Johannám! - mondá Arthur, hevesen szorítva a leányt karjaiba, kinek szemeiből könyek omlottak. Aztán egy perczig mindketten némán álltak. Egyik sem tudott szólni. Mindkettőjöknél erősb volt az érzés, semhogy azt szavakba tudták volna önteni.

Ki élvezheti más az ily percz boldogságát, gyönyörét, mint ki éveken át sovárog egy elnyerhetlennek hitt sziv után; ki irhatná le az ily perczben érzett gyönyört és kéjt, melyet végre a hosszu szenvedés, lemondás és nélkülözés után egymást megértő szivek élveznek.

»Minden szenvedésnek megvan a jutalma« - biztat a szent könyv s tán Johannának e nagy igéret jutott eszébe, midőn kedvese szeme közé tekintett.

- Isten, Isten, hogy érdemlém meg e nagy boldogságot! - suttogá, átszellemült arczczal tekintve Arthur szerelemtől ragyogó szemeibe s az hevesebben, ömlengőbben szorítá keblére a halovány, fölizgatott leányt, ki az érzelmek árnyában majdnem eszméletét vesztve, hajtá fejét az ifju keblére.

Kinek jelenlétében köttetett e szövetség? A teremben nem volt senki.

A hold teljes világosságban ragyogott, a tiszta égen hószinü felhők úsztak s e föllegek egyikén tán két régen elköltözött lény ült s mosolyogva tekintének le az ablakhoz közel álló párra.

Húsz éve ők is ifjak, boldogok és reményteljesek voltak; tán épen ily perczben vallák be egymásnak szerelmöket s épen oly valót, oly igazat mondtak egymásnak mint ama két fiatal lény ott a teremben.

XV.
Befejezés.

Heinburg Oktávie munkával elfoglalva ült a szalonban, midőn az inas Alpáry Johanna bárónőt jelenté.

A bankárné arczán e névre kellemes benyomás kifejezése vonult át s pár lépést tett az ajtó felé, melyen egy percz mulva az inas távozta után Johanna és Ecsedy léptek be.

E két alakot látva, Oktávie meglepetve állt meg s pillanatra ugy látszék, kiesett azon modorból, melyben máskor vendégeit fogadni szokta.

- Bizonynyal meg vagy lepetve, édes Oktáviem, bennünket együtt látva nálad, - kezdé Johanna, mosolyogva közeledvén s kezét nyujtván a nőnek, ki azt inkább csak szokásból fogadá el és szorítá meg, mialatt arcza még mindig bámulást fejezett ki.

- Ecsedy Arthur vőlegényem, - mondá aztán Johanna, ragyogó arczczal az ifjura tekintve, ki hasonló mosolylyal hajtá meg Oktávie előtt magát. E szó és bemutatás Oktáviet magához térítő bámulásából.

Ő teljesen lemondott az ifju szerelméről; elégedett, mondhatni boldog volt családi életében amaz éj óta s tán Arthurra alig gondolt többé. De hol van a nő, ki ily esetnél érzékenyen ne érezné találva magát.

Arczán kellemetlen benyomás látszott, ajkai pillanatra összeszorultak, de a másik perczben teljes öntudattal és természetességgel szorítá meg a leány kezét.

Érzé, hogy nem szabad nevetségessé válnia e két lény előtt.

- Igen váratlan és meglepő e hír reám nézve, - mondá teljesen nyugodt, mosolygó arczczal, - de egyszersmind örvendetes, miután két oly ismerősöm boldogságáról szól, kiket egyformán szeretek és becsülök. Fogadd édes Johannám legőszintébb szerencsekivánatomat a jövőre nézve, valamint ön is Ecsedy, kiről meg vagyok győződve, hogy Johannát birva, boldog leend.

A fiatal pár meghajtá magát s azután leültek, de némi elfogultság mindhármukon észrevehető volt.

- És most, - kezdé Oktávie nyájasan, mialatt azonban egy kevés gúny volt észrevehető, - miután önök ily kellemes és váratlan meglepetést szereztek számomra, legyenek szivesek velem ez esemény kezdetét és részleteit tudatni. Hogyan, hol és mi módon történt ismeretségük. Alig négy hónapja, hogy Johanna házamból távozott.

- Kegyed emlékezni fog, - viszonzá Arthur, ki ez elfogultságnak és némileg kellemetlen helyzetnek mielébb véget kivánt volna vetni, - hogy többször emliték ön előtt egy fiatal leányt, ki nekem évek óta eszményképem volt...

- Emlékezem.

- E leány Johanna volt, kit végre föltalálva egy hosszu távollét, eltünés, és keresés után, siettem magamhoz lánczolni, hogy ujra el ne hagyhasson, - mondá Arthur, mialatt nevetve tekintett Johannára, ki lángpiros arczczal viszonzá e tekintetet, fájdalmat érezve ama kellemetlenség miatt, melyet - mint képzelé, - e perczben Oktávie érezhetett.

- De a nevet soha sem ejté ki előttem s így nem csodálkozhatnak azon bámulaton, melylyel jövetelüket fogadám, - igyekvék magát menteni Oktávie, ki mindkettő iránt e perczben oly élénk neheztelést és hidegséget érzett, hogy minden áron nyugodtnak akart látszani.

- Nem akartam elmulasztani, hogy még egyszer elutazásom előtt ne lássalak, édes Oktáviem! - mondá engesztelő, szelid hangon Johanna, ki ha csak gyanította volna is Oktávienál e kedélyhangulatot, sohasem határozza el e látogatásra magát, mind a mellett, hogy Ecsedy, ki mint látszott - teljes tisztaságban óhajtott állani menyasszonya előtt a multra és jelenre nézve, ezt minden áron kivánta tőle.

- Igen szép tőled Johanna s egyszersmind mutatja, hogy végre föl engedéd világosítani magad amaz éji eseményre nézve, melynek fölvilágosítását velem szemben visszautasítád s mely miatt elhagyád házamat.

- Igen Oktávie s egyszersmind azért is jövék, hogy ama modor miatt bocsánatot kérjek tőled. Arthur helyesen fölvilágositott véleményem helytelensége felől s én nem tagadom, hogy roszul itéltem rólad; de elismerem, hogy hibáztam, véleményem helytelen volt s hogy te inkább az ellenkezőt érdemletted volna.

E szavakkal Oktávie azonnal látta, hogy Ecsedy Arthur mint nyilatkozhatott felőle.

Ez jól esett neki s ujra kiengesztelé őt az ifju iránt, kiről a mult perczekben azt hivé, hogy az gúnyt űzött vele s Johanna nevét készakarva hallgatta el előtte s tán tudta is, hogy az házuknál van rejtve.

Ily körülmények között, elkeseredésünkben mindarra gondolunk, mit tán máskor egy kevésbbé lovagias emberről nem tehetnénk föl, mint minőnek Oktávie Ecsedyt ismeré. De végre is nő volt, a nőnek meleg szivével és teljes hiuságával, kit Arthur egykor már szerelmében sértett meg, most pedig hiuságát lázítá föl maga ellen s támadta meg egy oly oldalról, melyet minden nő a legnehezebben szokott megbocsátani.

Mennyit ajánlék én neki s mily keveset kivántam tőle s ezt is megtagadta, és most egy más nőt vezet elémbe, kinek ő mindannál többet ajánlott föl, a mire engem méltónak nem tartott, - gondolá s szivét keserüség és harag önték el e gondolatra. S hidegsége e boldog fiatalok iránt inkább sértett önérzet vagy hiuságból, mint irigységből eredt.

- A múlt eseményeire nézve, édes Johannám, - viszonzá lágy, megindult hangon, - legjobb, ha azokról mindketten hallgatunk, mert sok van azokban, melyek mindkettőnket újra és újra élénken fölizgatnának, holott most már mindketten boldogok vagyunk. Amaz esemény tán a sors által volt számunkra rendelve, hogy egy erős rázkódtatással adja meg azt, a mi boldogságunkból hiányzott. Nekem férjemet adta vissza, neked pedig azt, ki nélkül tán egész életed keserü és kénytelen lett volna. Adja Isten, hogy mindkettőnk boldogsága tartós legyen s a nyugodt és biztos révből, hova a legzajosb vihar kergetett, ne tekintsünk vissza a zajgó habokra, hol sajkánk már-már elmerülni kezdett.

E szavakat Oktávie - minden önuralkodási igyekezete daczára - igen nagy indulattal ejté ki s szemeibe könyek tolultak, melyek márvány arczán végig peregve, kezére hulltak. Johanna és Arthur részvéttel néztek rá, mialatt az újra erőt vőn magán.

- S mikor lesz esküvőtök? - kérdé aztán erőltetett, nyugodt hangon.

- Mihelyt lehetséges leend, - viszonzá Arthur. De jelenleg ügyeim oly ziláltak még s teljes életemben oly kevéssé készültem házasodni, hogy alig tudnám Johannát hova vinni.

- Azt hiszem, előtte minden hely szép és kellemes lesz, a hova őt ön vezeti, - mondá mosolygva Oktávie s az ifjura melegebb pillantást vetett, mint azt Johanna s tán maga Ecsedy is óhajtotta volna.

Ekkor a mellék-szoba ajtaja előtt léptek hangzottak; megnyílt az és Heinburg lépett a terembe.

- Hallottam, hogy a bárónő van itt, - mondá, őszinte örömmel közeledve a leányhoz, s kezét nyujtá neki. - Siettem fölkeresni. Oly rég ideje, hogy eltávozott tőlünk s ez egész idő alatt semmit sem tudtunk önről!

- S most a legörvendetesb hírrel keresett föl, - mondá Oktávie s Ecsedyt mint vőlegényét mutatá be.

Heinburg arczán is meglepetés látszott, de a másik pillanatban a legkellemesb és legörvendőbb kifejezés! Mily nagy kezesség volt ez esemény az ő szemében a múltra nézve. Ha még valaha valami kételye lehetett volna a múltból, Arthur e lépése s különösen idejövetele most mindazt is teljesen szétoszlatta s megczáfolá a bankár előtt.

Örömét alig tudta szavakkal kifejezni. Most Arthurhoz, majd Johannához intézé szavait; vonásai örömet, elégedettséget fejeztek ki s minden szaván, minden vonásán látszott, hogy e hír a legkellemesb neki, a mit csak hallhatott.

- Rég, rég egymásnak szántam önöket, - mondá aztán majdnem ömlengő hangon. - Nem is tudtam, hogy ismerik egymást; hogy tudják egymás létezését; de mindkettőjöket külön-külön úgy ismerém s oly mértékben becsültem és tisztelém, hogy csak ily összeillő lények szövetségét kivánhatva, e házasságra többször gondolék. Önök engem mindketten egy nagy előítélettől mentettek meg és fölvilágosítottak s nekem jól esik az, hogy e részben csalódottnak érzem magamat. Az embert oly ritkán éri egy ily kellemes csalódás, hogy ha az saját itéletének rovására történik is, mindenkor örvendhet rajta. Én gyermekéveim óta elfogultan tekinték egy osztályra, melynek önök tagjai s ez osztályról soha semmi jót, sőt mindig a legkedvezőtlenebb vonásokat hivém. Kegyetek meggyőztek arról, hogy ez tőlem helytelen. Már Alpáry báró is megingatá hitem, de őt kivételnek tartám. Aztán a bárónőt ismertem meg s később önt, Arthur. Ekkor eldobtam magamtól ama balvéleményt. Az az osztály, mely ily három taggal ismertetett meg, minő az elhúnyt báró és önök, az nem természetlen, ha olykor érezteti felsőbbségét. Én most már teljes tisztelettel és elismeréssel tekintek ez osztály felé, mert ezentul, önöket ismerve, azokat fogom kivételesnek tartani, a kik nem hasonlók önökhöz!

- Ön túlhalmoz minket, - mondá mosolyogva Arthur - s nyájasan szorítá meg a bankár oda nyujtott kezét, kinek arczán őszinte meggyőződés látszott e szavak alatt.

Azután másról beszéltek s midőn az ifju már eltávozott, Heinburg melegen ölelte meg nejét.

- Ha magunk boldogok vagyunk, - mondá, úgy minden más boldogsága örömet okoz s nekem jól esik hinni, hogy Alpárynak teljesen leróttam, a mi szivességet egykor nekem tett, azzal: hogy leányát ide hozva, ő az Ecsedy nejévé lehetett. Ez idejövetel nélkül soha sem ismerték volna meg egymást.

Oktávie nem válaszolt; férje ölelését viszonzá, de nem világosítá őt fel Johanna és Ecsedy korábbi összeköttetésük felől.

Oly dolog volt ez, melyről beszélni nem szeretett s daczára annak, hogy Oktávie teljesen elégedett, nyugodt és boldog volt, az Ecsedy-név még mindig fölizgatá.

Tán sem szerelem, sem szinlett hiúság, sem önzés nem volt ez nála, hanem egyedül Arthur egyénisége volt oka. Az oly férfiakat, minő Arthur, egyetlen nő sem képes könnyen elfelejteni.

* * *

A régi kastély udvara népes volt, a szobákat ujonnan butorozták s az ősi kert viruló, diszes lőn. A ház fiatal ura csak nehány nap előtt hozta meg ifju nejét.

Az ifjakat egy más fiatal pár kiséré haza s ez Scharnhorst Ottó és neje voltak. Pár napot időzének nálok s aztán visszautazva hazájukba, azon igéretet vitték magukkal Ecsedyéktől, hogy rövid időn fölkeresik őket Berlinben, hol a kapitány és neje még egy ideig időzni akartak, az ezredhez való visszatérésök előtt.

Midőn a fiatal pár e helyre megérkezett, s a késői ebéd után vendégeiktől megváltak, Arthur fölszólítá Johannát, hogy tegyenek egy sétát a kertben s élvezzék a meleg nap után a kellemes nyári estét.

Johanna nagy örömmel egyezett bele. Szép holdvilág sütött, a fák leveleit alig ingatá egy titkos szellő s ők karöltve léptek ki a kertbe vezető ajtón.

A régi, gyönyörűen rendezett s Johanna előtt még ismeretlen kert ábrándos világításban mosolygott. A kövezet utai fehéren nyultak el előttük s oly egyenesek, oly tiszták és göröngy nélküliek voltak, mintha az élet utjait képviselnék, melyeken - mint remélték - mindvégig kellemetlenségek nélkül fognak haladni.

Olykor egy élénken átrepülő szellő vonult el fejeik fölött s gyengéden simítá meg a fiatal nő fürteit, melyeknek teljes szépségét Arthur azon válságos éjen ismeré meg, mely neki Johannát visszaadá.

Johanna elmerülten haladt férje karján s tekintete mélázva révedezett a tágas és árnyékos kert szépségein.

- Johannám, - sugá halkan Arthur s szerelmesen tekinte neje szelid arczába.

A fiatal nő epedő boldogsággal emelé rá szemeit.

- Arthur, - mondá, az ifju karját szorosabban vonva magához, - hogyan viszonozzam e nagy boldogságot, mit nekem adott?

- Szerelme által, - viszonzá hévvel az ifju, s szemeiben ragyogó öröm tükrözé magát.

A nő férje vállára hajtá fejét s lassan haladtak tovább.

Alig beszéltek s mindkettő tudta a másik gondolatát. Oly szép az élet, midőn szeretünk.

Hagyjuk őket érezni és ábrándozni!

Vége.